POEZIA PREROMANTICĂ
în Anglia, Franța, Germania, Italia şi Spania

Antologie poliglotă, traduceri, cuvînt înainte,
prezentări şi note de
Teodor Boşca

Ediție realizată de
Laszlo Alexandru

Teodor Boşca (1922-1987) a fost unul din marii poligloți ai lumii literare postbelice a Clujului. Provenit dintr-o familie foarte strîmtorată, a cîştigat prin merite proprii o serie de burse cu care s-a întreținut în timpul studiilor, absolvind Universitatea din Cluj-Sibiu în specialitatea filologie modernă (1945). Profesor la Liceul "G. Barițiu" din Cluj, iar apoi conferențiar universitar la Facultatea de Filologie clujeană (din 1961 pînă la deces), a predat cursuri de limba latină, engleză, franceză şi italiană, de literatură universală şi comparată. Excelent cunoscător al limbii germane, spaniole şi maghiare, stăpînind limba portugheză, s-a interesat de aspectele medievale ale limbii provensale. Doctor în filologie cu o lucrare dedicată lui Ugo Foscolo. Veleități de dramaturg în anii '60. Este adeptul traducerii literare de o extraordinară fidelitate față de nuanțele originalului. Dă cea mai importantă transpunere din *Corbul* lui E.A. Poe. Traducerea lui W. Shakespeare, *Sonete*, Cluj, Ed. Dacia, 1974, volum bilingv reproducînd în facsimil ediția princeps din 1609, are succes pe plan internațional şi este recompensată cu Premiul Uniunii Scriitorilor din România. Publică în 1980 o uluitoare ediție poliglotă, *Poezia trubadurilor provensali, italieni, portughezi, a truverilor şi a minnesängerilor*, în versiune originală şi în traducere românească. A definitivat înaintea morții ampla lucrare *Poezia preromantică în Anglia, Franța, Germania, Italia şi Spania*, pe care o prezentăm azi, după douăzeci de ani, cititorilor.

Notă asupra ediției

Mulți dintre studenții lui Teodor Boşca am fost răscoliți de vestea morții neaşteptate, în toamna anului 1987, a celui mai poliglot, mai aristocrat şi mai ceremonios dintre profesorii noştri. Ne găseam atunci la muncile agricole obligatorii, culegeam cartofii de pe cîmpuri şi aşteptam cursurile practice de limba latină, cu explicații privind ablativul absolut, sau cursurile de literatură italiană, cu detalii despre *Poemul mormintelor* de Ugo Foscolo. În locul acestora, aveam să-l revedem, îmbătrînit şi bosumflat ca un copil necăjit, pe catafalcul expus în aer liber, într-o surprinzătoare după-amiază însorită dinaintea primelor zăpezi.

Ştiam de existența unei minunate antologii cuprinzînd lirica preromantică a mormintelor, predată deja Editurii Dacia din Cluj. Îi aşteptam de la o zi la alta apariția. Traducătorul îmi vorbise despre ea cu un mic zîmbet orgolios, pe cînd îmi tempera entuziasmul legat de precedenta sa culegere poliglotă, din lirica trubadurilor provensali, italieni, portughezi, a truverilor şi a minnesängerilor. Da, e adevărat că antologia trubadurilor era o carte unică în Europa, prin anvergura ştiințifică şi realizarea profesională. Dar un alt proiect, mult mai important şi mai desăvîrşit îi ocupase ultimii ani. Aveam să vedem noi…

Şi apoi, pe neaşteptate, sfîrşitul aventurii! Cîteva din manuscrisele lui Teodor Boşca au rămas, în vederea publicării, în grija colegului său mai tînăr de catedră şi de cabinet universitar. După doi ani izbucnea cunoscuta revoluție anticomunistă. Se înmulțeau posibilitățile de comunicare artistică. Ziarele apăreau şi dispăreau din senin, revistele culturale se înființau din te miri ce, editurile – inclusiv cea animată de dinamicul profesor – promiteau noi surprize. Dar antologia poeziei preromantice rămînea în continuare nevăzută.

În 1999 se stingea din viață, în mod neaşteptat, şi ambițiosul editor universitar, după o efemeră expediție oficială peste hotare. M-am hotărît abia atunci să preiau ştafeta, să regăsesc pe cont propriu cartea lucrată de Teodor Boşca. La Editura Dacia, redactorii cu care aveam bune relații de colaborare nu ştiau nimic. Fostul lor sediu, somptuos, fusese abandonat în pripă, după o decizie judecătorească definitivă. Toată lumea se îngrămădea în două cămăruțe dărăpănate, din fundul unei curți anonime. Manuscrisele erau mutate de colo-colo, ba pe mese, ba pe scaune, ba pe jos. Autorii erau primiți uneori, la discuții, în fața porții, datorită crizei

de spațiu. Cine să mai ştie ce fusese cu doisprezece ani înainte? Ca din întîmplare şi-a amintit însă cineva că o parte din arhiva editurii fusese transportată, după îndelungi diligențe, la filiala clujeană a Arhivelor Statului, împreună cu un Opis. Poate se va găsi ceva pe-acolo…

Nu voi plictisi cititorii cu detaliile legate de căutarea Opisului pierdut; de identificarea manuscrisului căutat; de regăsirea cotei aferente pentru sacii lăsați în păstrare; de obținerea documentelor oficiale în vederea consultării fabulosului depozit. Nu voi insista nici pe vicleniile (bine intenționate) pe care le-am depus pentru a primi o copie xerox, executată de personal specializat, contra cost pipărat, după biata dactilogramă.

E suficient să precizez că am transcris totul, în formă computerizată, pe baza fotocopiei în sfîrşit obținute. Am eliminat tacit puținele erori dactilografice. Am menținut neschimbată ortografia, pe parcursul întregului volum, în română şi în diversele limbi străine, precum şi dispunerea versurilor, a explicațiilor de subsol şi a prezentărilor de autori.

Lucrînd de-a lungul nopților la această carte, îmi părea că aud cum Teodor Boşca îşi recită, de Dincolo, propria traducere:

Nu-i oare el tot viu, chiar sub țărînă,
Cînd i-a fi mută armonia zilei,
De poate, prin suave griji, s-o-nvie
În mintea alor săi? Cerească-i astă
Corespondență de simțiri duioase,
Cerească zestre-i pentru om; şi-adesea
Prin ea viețuim c-un stins prieten,
Iar el cu noi, dacă, pioasă, huma
Ce l-a crescut şi l-a hrănit, un ultim
Sălaş la sînul ei de mumă dîndu-i,
Feri-va rămăşițele lui sacre
De ploi şi vînt şi pas profan de gloată,
Iar numele i-l va păstra o piatră,
Şi-nmiresmat de flori un pom prieten
Cu umbre dulci i-a mîngîia cenuşa.

Laszlo Alexandru
(Cluj, ianuarie 2007)

Cuvînt înainte

Epocile de tranziție din artă şi literatură prezintă, după cum e şi firesc, o diversitate de trăsături şi manifestări care îl pasionează pe cercetător, dar îl şi pot deruta, căci tendințele din sînul lor, uneori opuse, alteori convergente, unele menite să se afirme, în ciuda caracterului lor discontinuu şi secundar, altele condamnate la dispariție, deşi par încă viguroase, nu se lasă întotdeauna delimitate uşor şi dau naştere la interpretări multiple şi la controverse, reîmprospătate neîncetat de progresul cercetărilor. Secolul al XVIII-lea este, fără îndoială, epoca de tranziție cea mai bogată în manifestări, cea mai măcinată de contradicții şi cea mai fecundă în consecințe. "*E un secol copil*, spune Faguet, *sau, dacă vrem, un secol adolescent*", care "*taie şi arde totul în urma lui şi care trebuie să redescopere şi să refacă totul din nou"*[1] . Pentru Lanson, e un secol *"anticreştin, cosmopolit, distrugător al tuturor credințelor, negator al tradiției, răzvrătit împotriva autorității, critic violent şi artist mediocru, sociolog şi de fel psiholog"*[2] . E, în orice caz, un secol spectaculos şi fascinant, în cuprinsul căruia, trecînd prin mari convulsii, se stinge o lume şi se naşte o alta; e un teritoriu multă vreme insuficient explorat, despre care se credea că se ştie totul, dar a cărui hartă nu numai că era inexactă, dar conținea şi multe spații albe. Spiritul de cercetare, în dorința lui legitimă de a-şi delimita cîmpul de investigație, de a-şi fixa puncte de reper şi de a denumi, spre a le individualiza, zone aflate în discuție, a dat acestei epoci numele de preromantism. Termenul s-a impus repede, căci răspundea unei necesități .[3]

Prima hartă a preromantismului, *"o hartă morală şi estetică a tendințelor şi gusturilor"* [4], o întocmeşte Paul Van Tieghem. Viziunea lui de comparatist îmbrățişează

---

[1]Emile Faguet, *Dix-huitième siècle*, Paris, Boivin et C-ie, f.d., pp. XII-XIII.

[2]Gustave Lanson, *Histoire de la littérature française*, Paris, Hachette, 1922, p. 624.

[3]De exemplu, erudiții istorici ai literaturii engleze E. Legouis şi L. Cazamian îl folosesc în remarcabila lor *Histoire de la littérature anglaise*, Paris, Hachette, 1921, pp. 881 ş.u.; Edmond Estève consacră acestei epoci un grupaj de studii judicioase şi vorbeşte despre preromantism ca despre *"un curent a cărui existență nu mai trebuie constatată"*. (E. Estève, *Etudes de littérature préromantique*, Paris, Honoré Champion, 1923, p. 71.)

[4]Paul Van Tieghem, *Le Préromantisme*, Paris, Félix Alcan, vol. I, 1924, vol. II, 1930; vol. I, p. 11.

aproape toate literaturile europene, cu accentul pe cele din apus şi desprinde din ele principalele elemente şi semnificaţii noi, pe care le grupează sub forma unor trăsături comune, care justifică prin ele însele o încercare de sinteză generală: *"istoria preromantismului este*, pentru el, *în primul rînd, istoria înlocuirii printr-un ideal nou a unui ideal de-acum perimat"*[5] . Cam în acelaşi timp, după ce, în prealabil, decupează din spaţiul secolului al XVIII-lea cîteva *"vieţi preromantice"*[6] exemplare, A. Monglond, într-o lucrare nu mai puţin fundamentală[7], aşează bornele preromantismului francez şi pune în lumină trăsăturile care îi sînt proprii. Conceptul de preromantism pătrunde astfel în istoria literară, denumind intervalul dintre clasicism şi romantism, şi devine un termen curent, adoptat în majoritatea studiilor critice şi a istoriilor de literatură. Bédier şi Hazard[8] , P. Moreau[9] şi V. Vettori[10] , ca să citǎm doar cîţiva dintre autorii mai recenţi, tratează preromantismul ca pe o realitate ce nu mai comportă discuţii; R. Wellek consideră de asemenea termenul ca fiind util şi chiar îl apără[11] .

Cu toate acestea, în tabăra celor ce văd în preromantism un capitol cu frontiere proprii în istoria literaturii, unitatea de vederi nu se realizează în întregime: divergenţele apar cînd e vorba să se delimiteze fenomenul în timp. Criteriile propuse de Paul Van Tieghem în aprecierea a ceea ce e sau nu e preromantic suferă, de la o literatură la alta şi de la un autor la altul, mutaţii uneori surprinzătoare. Astfel, în ceea ce priveşte preromantismul englez, Legouis şi Cazamian îl situează între 1770 şi 1798; deci, după ei, poezia mormintelor şi a nopţii rămîne doar o fază de trecere de la clasicism la preromantism[12] . La aceeaşi cronologie se raliază şi Mario Praz[13], pentru care Richardson, Young şi Gray aparţin iluminismului. În Franţa, unde o delimitare riguroasă a fenomenului faţă de clasicism e şi mai greu de făcut, iar criteriile de periodizare sînt mai numeroase, L. Réau intercalează preromantismul între 1750 şi aproximativ 1820[14] , în timp ce pentru H. Clouard preromantismul începe abia după Revoluţie: e un preromantism dislocat aproape cu totul din secolul al XVIII-lea şi din care Rousseau e exclus, fiind

---

[5]Ibidem, p. 29.
[6]André Monglond, *Vies préromantiques*, Paris, "Les Belles Lettres", 1925.
[7]André Monglond, *Le Préromantisme français*, Grenoble, B. Arthaud, 1930.
[8]Joseph Bédier et Paul Hazard, *Littérature française,* Paris, Larousse, 1949, vol. II, p. 115 ş.u.
[9]Pierre Moreau, *La critique littéraire en France*, Paris, Armand Colin, 1960, p. 63 ş.u.
[10]Vittorio Vettori, *Storia letteraria della civiltà italiana*, Pisa, Giardini, 1969, p. 190 ş.u.
[11]René Wellek, *Conceptele criticii,* în rom. de Rodica Tiniş, Bucureşti, Univers, 1970, p. 207.
[12]Logouis-Cazamian, *Op. cit*., pp. 791 ş.u., 881 ş.u.
[13]Mario Praz, *Storia della letteratura inglese*, Firenze, Sansoni, 1942, p. 215 ş.u.
[14]Louis Réau, *L'Art romantique*, Paris, Garnier, 1930, p. 3.

în schimb inclus, la cealaltă extremitate a perioadei, Lamartine[15] . În Germania, unde literatura secolului al XVIII-lea parcurge etape mai distincte, e frecventă disocierea dintre *"Frühromantik"* ("romantismul timpuriu") şi *"Hochromantik"* ("romantismul matur"); astfel, H.A. Korff identifică "pre-romantismul" german cu perioada mişcării *"Sturm und Drang"*, pe care o prelungeşte pînă în 1794[16] . În Italia, manifestările preromantice, vizibile din prima jumătate a secolului al XVIII-lea pînă la Foscolo[17] , poartă o amprentă neoclasică atît de pregnantă, încît nu pot fi aduse la un numitor comun omogen şi nu constituie o mişcare preromantică propriu-zisă.

Dar perimetrul romantic e supus nu numai unor amputări sau mişcări de translaţie, mai mult sau mai puţin argumentate, ci şi unor încercări de a-l dilata. Apare la unii autori tentaţia de a extinde fenomenul, de a-i căuta strămoşi într-un trecut îndepărtat. Emile Pons face, de exemplu, o laborioasă anchetă în vechea poezie anglo-saxonă şi, descifrînd în ea unele teme eterne, cum sînt natura, moartea, ruinele şi mormintele, sau împletirea dintre sentiment şi fantezie, e convins că se află la originile romantismului[18] ; D. Mornet, într-o bine cunoscută lucrare[19] , localizează începuturile romantismului în primul sfert al secolului al XVIII-lea, deci într-o perioadă încă predominant clasică. Considerînd sensibilitatea unui scriitor din sfera clasicismului drept un indiciu revelator de preromantism, există riscul de a se ajunge (parafrazîndu-l pe Roger Garaudy) la un "preromantism fără ţărmuri", căci această sensibilitate *"depinde de structura fiziologică şi psihologică a unor poeţi, cu alte cuvinte ea ţine mai mult de ordinea biografiei decît de cea a istoriei. Nu putem recunoaşte nişte precursori ai romantismului în cîţiva poeţi doar pentru că au savurat sumbrele plăceri ale inimii melancolice"* [20].

Coordonotale principale ale secolului al XVIII-lea fiind raţiunea şi sentimentul, problema e în ce raporturi se găsesc aceste două curente. Pentru Faguet, sînt *"doi fraţi duşmani"*, care domină secolul atît succesiv cît şi simultan[21] ; P. Hazard separă sentimentul de raţiune şi face din ele două etape de evoluţie distincte: la un moment dat, consideră el, raţiunea filosofică, ajunsă în impas, datorită limitelor ei inerente, cedează locul sensibilităţii, care lucrează cu intuiţia[22] . După D. Popovici, luminile şi preromantismul

---

[15]Henri Clouard, *Petite histoire de la littérature française*, Paris, Albin Michel, 1965, p. 211.
[16]H.A. Korff, *Geist der Goethezeit,* Koehler u. Amelang, 1940, vol. III, p. 13.
[17]Mario Fubini, *Romanticismo italiano*, Bari, Laterza, 1965, p. 1.
[18]Emile Pons, *Le thème et le sentiment de la nature dans la poésie anglo-saxonne,* Strasbourg, Istra, 1925, pp. 45-47 şi 148.
[19]Daniel Mornet, *Le romantisme avant les romantiques,* Paris, "Annales de l'Université de Paris", 1928.
[20]N. Jonard, *Un aspect du problème du "préromantisme" italien: sentiment et raison dans le "Caffé" de Milan*, "Revue de littérature comparée", 1968, nr. 4, p. 483, citat de Paul Cornea, *Originile romantismului românesc*, Bucureşti, Minerva, 1972, pp. 27-28.
[21] E. Faguet, *Op. cit.*, p. XVII.

sînt *"două curente opuse"*[23] , opinie care nu mai e împărtăşită de cercetările ulterioare. Concluzia la care ajung tot mai mulţi autori e că, în ciuda aparentei lui dizarmonii, secolul al XVIII-lea are o unitate organică a lui şi că sciziunea dintre raţiune şi sentiment nu se poate argumenta convingător. În opinia lui Ferdinando Giannessi, oricît de brusc s-ar produce trecerile de la prima la cea de-a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, de la încrederea în raţiune la opţiunea pentru sentiment, şi *"oricît de neaşteptate ar părea, văzute de departe, aceste soluţii psihologice şi sentimentale, o strînsă coerenţă leagă cele două jumătăţi de veac, care au, la urma urmei, nevoie una de cealaltă, ca să ne fie şi mai limpezi tendinţele lor cele mai concrete şi mai revelatoare"* [24]. Jean Fabre respinge ideea de opoziţie pe care P. Hazard o stabileşte între *"minţile reci şi sufletele sensibile"* din secolul al XVIII-lea şi se ridică împotriva *"tradiţionalei disocieri dintre raţiune şi sentiment"*; în problema *"unitate sau sciziune a secolului luminilor"*, el se pronunţă net pentru unitate: *"trebuie*, spune el, *să se ţină seama de sensibilitatea lui Voltaire, la fel ca de raţionalismul lui Rousseau"*, căci *"ceea ce îl ispiteşte azi pe istoric, e să cuprindă secolul în unitatea lui"*[25] . Antoine Adam apără şi el această unitate: *"A opune raţiunea şi sentimentul ar denota o psihologie a facultăţilor prea simplistă. Romantismul implică o filosofie care nu e alta decît cea a luminilor: neliniştea vieţii se naşte dintr-o reflecţie ce distruge suporturile tradiţionale ale gîndirii"* [26].

Dar conceptul de preromantism a întîmpinat, încă de la apariţia lui, şi împotriviri, care, sub o formă sau alta, se menţin pînă în zilele noastre. Ele s-au înmulţit şi diversificat, pe măsură ce critica şi istoria literară explorau mai adînc, mai atent şi dintr-o perspectivă tot mai modernă acest mozaic de tendinţe care e secolul al XVIII-lea. Istoria conceptului e, în fond, istoria cercetărilor şi părerilor succesive asupra acestui secol. Acelaşi Jean Fabre, care pledează pentru considerarea secolului ca un tot omogen, condamnă vehement ceea ce el numeşte *"eronatul concept de preromantism"*, care le permite manualelor să trieze şi să izoleze în dezvoltarea luminilor *"acele vechituri pitoreşti şi sentimentale"* ce li se par a se potrivi fie cu *"vagul pasiunilor"*, fie cu *"bătălia lui Hernani"* [27]. Italianul I. Siciliano consideră termenul o invenţie a *"agenţilor de poliţie literară"*: după el, cuvîntul *"are acelaşi înţeles pe care l-ar putea avea cel de pre-viaţă, aplicat tinereţii omului"*[28] . Aceeaşi obiecţie o ridică în Anglia Northrop Frye, în ochii căruia termenul de preromantic are darul de a ne arunca, încă de la început, în anacronism, pentru că *"preromanticii*

[22] Paul Hazard, *La pensée européenne au XVIII-e siècle,* Paris, Fayard, 1963, pp. 275-276.
[23]D. Popovici, *Romantismul românesc*, Bucureşti, Editura tineretului, 1969, p. 31.
[24]Ferdinando Giannessi, *Civiltà e letteratura nell'Italia dell'Illuminismo e del Romanticismo, în Letteratura italiana. Le correnti*, Milano, Marzorati, vol. II, p. 559.
[25]Jean Fabre, *Lumières et romantisme*, Paris, Klinksieck, 1963, pp. II-III.
[26]Antoine Adam, Georges Lerminier, Edouard Morot-Sir, *Littérature française*, Paris, Larousse, 1967, vol. I, p. 318.
[27]J. Fabre, *Op. cit*., p. V.
[28]Italo Siciliano, *Il Romanticismo francese da Prévost a Sartre,* Firenze, Sansoni, 1964, p. 24.

nu ştiau că va urma după ei mişcarea romantică" [29]. Alte obiecţii vizează conţinutul conceptului, perioada pe care el o denumeşte. Printre primele critici venind de la personalităţi cu autoritate, o amintim pe cea a lui A. Farinelli (că preromantismul ar exprima o compartimentare prea riguroasă şi artificială) şi pe a lui F. Baldensperger (că nu se pot lua în chip izolat acele elemente din secolul al XVIII-lea ce par să anunţe romantismul), cărora le-a răspuns Paul Van Tieghem[30] . O seamă de autori îi refuză preromantismului calitatea de perioadă autonomă şi fac din el doar un capitol de introducere în romantism. Astfel, pentru L. Reynaud, întreg secolul al XVIII-lea e un stadiu de pregătire a romantismului[31] ; E. Seillière nu vede în preromantism decît o *"revoluţie romantică ce precede cu trei decenii Revoluţia politică"*[32]; A. Bellesort preferă termenul de romantism, în care înglobează şi mişcarea preromantică, iar romantismul, ca revoluţie literară, era, după dînsul, pe trei sferturi un fapt împlinit, înainte de 1789[33] . I. Siciliano nu vorbeşte nici el, firesţe, decît de un romantism al secolului al XVIII-lea[34] . Pentru alţi autori, cum e şi E. Cassirer, secolul al XVIII-lea e, dimpotrivă, un secol prin excelenţă al raţiunii[35] .

Ne oprim, în sfîrşit, la a treia categorie a obiecţiilor: e vorba de cei care, deşi scot în relief particularităţile literaturii secolului al XVIII-lea, ocolesc, tacit sau ostentativ, denumirea de preromantism. A.C. Baugh vorbeşte de *"glasuri noi în poezie"* (Thomson, Young, Gray), de *"dezintegrarea clasicismului"* şi de nişte *"tendinţe accentuate"*, dar nu pomeneşte nicăieri de preromantism [36]. Tot în chip tacit evită termenul Philippe Van Tieghem, atunci cînd urmăreşte evoluţia curentelor literare din Franţa: el analizează trecerea de la clasicism spre romantism într-un capitol pe care îl intitulează, neutru, *Vers de nouveaux principes (Către noi principii)*, ignorînd cu totul termenul deja consacrat şi, departe de a acorda preromantismului un statut de sine stătător, îl consideră doar o etapă în care *"nişte principii noi şi foarte generale dau o viaţă*

[29]Northrop Frye, *Towards Defining an Age of Sensibility,* în *Eighteenth Century English Literature (Modern Essays in Criticism),* edited by James Clifford, Oxford University Press, London, Oxford, New York, 1967, p. 311.
[30]Paul Van Tieghem, *Op. cit*., vol. II, p. VI.
[31]Louis Reynaud, *Le Romantisme, ses origines anglo-germaniques*, Paris, Armand Colin, 1926, p. VI.
[32]Ernest Seillière, *Romantisme et démocratie romantique*, Paris, La Nouvelle Revue Critique, 1930, p. 50.
[33] André Bellessort, *XVIII-e siècle et Romantisme*, Paris, Fayard, 1942, p. 4.
[34]I. Siciliano, *Op. cit*., p. 31.
[35]În secolul al XVIII-lea, "toate energiile spiritului sînt legate de un centru motor comun. Diversitatea, varietatea formelor nu e decît dezvoltarea, desfăşurarea unei forţe creatoare unice, de natură omogenă, care e raţiunea". (Ernst Cassirer, *La philosophie des lumières,* traduit de l'allemand et présenté par Pierre Quillet, Paris, Fayard, 1932, p. 41.)
[36]Albert C. Baugh, *A Literary History of England*, Routledge and Kegan, London, 1948, pp. 933-977.

nouă unei arte tradiționaliste"[37] . O repudiere categorică a conceptului ne-o oferă Antoine Adam, care ia cuvîntul **ad litteram** şi îl combate ca atare: *"Ne vom feri să vorbim de un preromantism: e inexact ca literatura sensibilă a secolului al XVIII-lea să nu aibă semnificație decît ca pregătind înflorirea de la 1820 sau de la 1830"*. Din punctul de vedere al lui A. Adam, *"au existat mai multe romantisme înaintea celui al Cenaclului"*: cel dintîi e *"romantismul secolului al XVIII-lea"*, ale cărui prime manifestări *"s-au produs în jurul anului 1730"*[38] .

Acesta fiind, în linii esențiale, istoricul problemei, se pun două întrebări: dacă preromantismul reprezintă, într-adevăr, un curent literar independent şi dacă denumirea care i s-a dat e potrivită sau nu. Să le luăm pe rînd.

Epoca pe care o numim preromantism dobîndeşte atributele unui curent distinct prin multiplele ei reacții împotriva clasicismului, dar, în acelaşi timp, aceste atribute se estompează simțitor atunci cînd romantismul le preia şi, însuşindu-şi-le, le dezvoltă la rîndul lui, în chip mai larg şi mai intens. Prin urmare, dacă, față de clasicism, preromantismul e mai uşor de delimitat, întrucît, în dialectica evoluției, el apare ca o reacție, ca un ansamblu de manifestări ce se opun tradiției, delimitarea lui față de romantism devine mai dificilă, întrucît aici nu mai e vorba de o ruptură, ci de o continuare: ne găsim acum în fața unor deosebiri de nuanță, nu de esență, iar aprecierea riscă să devină subiectivă, să nu poată fi argumentată. Pentru a demonstra autonomia preromantismului, ar trebui dovedită nu independența lui față de clasicism, care devine evidentă după 1760, ci autonomia față de romantism. În ce măsură preromantismul nu e încă - şi nici nu va fi - romantism? În ce măsură tipul preromantic - dacă existența lui se poate dovedi - păstrează o fizionomie proprie față de tipul romantic? La o analiză atentă, rezultă că raporturile dintre cele două tipuri nu sînt nici într-un caz de opoziție, ci de înrudire: preromanticul e un tip care n-a ajuns încă să devină romantic, dar care evoluează spre romantism; e, ca să spunem aşa, un romantic "adolescent", care nu şi-a radicalizat încă stările şi atitudinile. Saint-Preux şi Werther, eroi preromantici exemplari, trăiesc, la momente şi în medii diferite, criza sufletească a veacului, dar încearcă să-şi integreze singurătatea în cadrul social şi uman înconjurător, nu se închid în ei înşişi, pe cînd René al lui Chateaubriand, *"victimă a unei himere"*[39], depăşeşte stadiul de neadaptat şi îşi acceptă singurătatea ca pe o fatalitate, ridicîndu-se, pe plan tipologic, la o treaptă calitativă nouă. Adolescența preromantică se maturizează cu Revoluția de la 1789 şi devine romantism. *"Implicația finalistă"*[40] ce i se reproşează preromantismului pare întemeiată, o dată ce, prin însăşi direcția lui, el se varsă, fără nici o convulsie, şi se stinge în modul cel mai firesc în romantism, o dată ce trăsăturile lui cele mai caracteristice vor deveni, mai tîrziu, trăsături ale romantismului. Preromantismul

[37]Philippe Van Tieghem, *Les grandes doctrines littéraires en France*, Paris, Presses Universitaires de France, 1965, pp. 112-113.
[38]A. Adam, *Op. cit*., vol. I, p. 318.
[39]Maurice Souriau, *Histoire du Romantisme en France*, Paris, Editions Spes, 1927, vol. I, p. 216.
[40]P. Cornea, *Op. cit*., pp. 165-166

se înfăţişează, prin urmare, ca un amestec de răzvrătire împotriva clasicismului şi de anticipări ale romantismului; ceea ce îi conferă o relativă autonomie e doar faptul că el nu mai e clasicism şi nu e încă romantism. Dar, chiar dacă nu putem vorbi de *"un univers preromantic, de o natură preromantică etc., cărora le lipsesc acele elemente concrete şi individualizate, ci mai degrabă de un cadru, de o atmosferă preromantică, atmosferă care se compune indirect, din reflexe ale sentimentelor, din stări de spirit, chiar din perplexităţi şi incertitudini"*[41] , totuşi, dintre toate epocile de tranziţie din istoria literaturii, preromantismul prezintă, de bună seamă, coeficientul de individualitate proprie cel mai pronunţat. Problema lui rămîne însă deschisă. Cercetările asupra secolului al XVIII-lea au luat, în ultimul timp, un avînt nou şi menţin vie controversa dintre partizanii unui preromantism pur, cu un profil deosebit de cel al romantismului, şi cei ce văd în el doar o lungă şi policromă perioadă de pregătire a curentului următor.

Cu privire la termenul de preromantism, considerăm că a-l contesta nu înseamnă nicidecum a împinge cercetarea pe un drum mai neted. Cuvîntul în sine nu reprezintă o evoluţie şi nici nu e o excepţie în terminologia critică: au mai dobîndit drept de cetăţenie, fără a stîrni atîtea voturi împotrivă, şi termenii de "prerenaştere", "preclasic" sau "prerafaelit". Că perioadei în discuţie i s-a dat numele de preromantism şi nu de - să zicem - post-clasicism, că prefixul cuvîntului îndreaptă atenţia nu spre clasicismul ce se consumase, ci spre romantismul ce avea să urmeze, e cît se poate de firesc: *"timpul*, după cum spune R. Wellek, *se scurge într-o singură direcţie, şi omenirea manifestă mai mult interes pentru origini decît pentru rămăşiţe"*[42] . Că termenul a fost creat ulterior, nu e un argument pentru a-l respinge, şi aceasta din două motive: mai întîi, pentru că romantismul nu-şi poate revendica perioada pe care o numim preromantism, iar acest spaţiu istoric şi spiritual trebuie să aibă un nume, oricare ar fi el; în al doilea rînd, pentru că - citîndu-l iarăşi pe Wellek - faptul că termenul a fost introdus *"la mult timp după data la care a avut loc repudierea tradiţiei clasice nu dovedeşte, desigur, că în epoca respectivă schimbările n-au fost observate"* [43]. Evident, Rousseau nu ştia că e "preromantic", dar era conştient de noutatea operei sale; oare vom fi mai puţin anacronici dacă, în loc să-l numim preromantic, îl vom încadra în romantism? Disputele în jurul cuvîntului ni se par de prisos: avem convingerea că, atîta vreme cît romantismul nu va fi botezat altfel, termenul de preromantism, oricît l-ar ponegri adversarii lui, nu va putea fi eliminat; o altă denumire ar fi considerată şi mai arbitrară şi ar stîrni şi mai multe polemici. Ne asociem întru totul lui Wellek, care, judecînd lucrurile mai cumpănit, scrie:

---

[41]Mircea Anghelescu, *Preromantismul românesc*, Bucureşti, Minerva, 1971, p. 28.
[42]R. Wellek, *Op. cit*., pp. 165-166.

[43]Ibidem, p. 158.

"Putem deci continua să vorbim despre romantism ca despre o mişcare europeană a cărei dezvoltare lentă în decursul secolului al XVIII-lea putem s-o descriem şi s-o examinăm şi chiar s-o numim, dacă vrem, preromantism" [44].

Rădăcinile preromantismului se găsesc în iluminismul european. Acesta se dovedeşte a fi cel mai fertil în impulsuri înnoitoare, în varianta lui engleză. Cel mai însemnat din aceste impulsuri e gîndirea filosofică a lui John Locke, care, dezvoltînd empirismul lui Bacon şi Hobbes, fundamentează, în teoria cunoaşterii, orientarea senzualistă. După el, nu există şi nu cunoaştem decît ceea ce trece prin simţurile noastre. Dar Locke impulsionează nu numai filosofia, ci şi literatura. El dă impresiei şi senzaţiei *"un loc ce nu le fusese încă recunoscut şi iniţiază astfel o literatură care va înregistra reacţiile eului în faţa fenomenelor care îl ating, o literatură a impresiei şi senzaţiei"*[45] . Din lucrarea filosofului englez izvorăşte aşadar nu numai gîndirea iluministă, ci şi un curent nou, care va inunda veacul al XVIII-lea, şi anume sentimentalismul, componenta principală a preromantismului. O contribuţie deosebită la cristalizarea şi extinderea lui o are revista lui Joseph Addison, "Spectator" (1711-1714). Reflectînd, prin istorisiri luate din cotidian, viaţa contemporană şi supunînd-o judecăţii cititorilor, "Spectator" angajează cu aceştia, în spiritul filosofiei lui Locke, un dialog inedit şi fructuos, care face din realitatea de fiecare zi materie literară, iar din sensibilitatea publicului un arbitru moral. De pe acum sensibilitatea îşi asimilează virtutea ca pe o cucerire a ei, proclamînd că nu raţiunea, ci sentimentul inspiră conştiinţa şi deosebeşte binele de rău [46]. Sensibilitatea trezeşte, la rîndul ei, imaginaţia. Amîndouă aceste facultăţi, cenzurate de doctrina clasică, exprimă tocmai oboseala de clasicism şi năzuinţa omului din secolul al XVIII-lea de a se lăsa liber, în voia vieţii sale afective. În Anglia, sentimentalismul e şi o formă de reacţie a spiritului burghez împotriva aristocraţiei. Cel care îi dă întîia expresie puternică şi amplă e romancierul Samuel Richardson (1689-1761), creatorul romanului epistolar modern. Acest exeget al sentimentalismului virtuos găseşte, în romanul sub formă de scrisori, înfăţişarea cea mai adecvată patosului său puritan: ea îl scuteşte de preocupări de construcţie epică şi îi lasă libertatea de a fragmenta acţiunea prin paranteze şi digresiuni şi de a zăbovi asupra celor mai mărunte gesturi şi reacţii ale personajelor. Romanele sale, *Pamela* şi *Clarissa*, au avut în Europa o rezonanţă prodigioasă. Publicul era captivat nu numai de forma lor inedită, de impresia de viaţă adevărată şi de sentimentalitatea molipsitoare ce se desprindea din ele, ci şi de noutatea personajelor feminine: Richardson promova în literatura secolului, în deosebi prin Clarissa, eroina adolescentă din familie burgheză, frumoasă şi virtuoasă, care nu-şi poate armoniza viaţa cu pornirile inimii; virtuoasă, prin spiritul şi educaţia clasei sale, ea e pîndită de viciu[47] , care e o trăsătură a aristocraţiei. Clarissa va fi, prin sentimentalismul ei, modelul a numeroase eroine

[44]Ibidem, p. 207.

[45] P. Hazard, *Op. cit*., pp. 49-50.

[46]Pierre Trahard, *Les Maîtres de la sensibilité française au XVIII-e siècle*, Boivin et C-ie, 1931, vol. IV, pp. 269-270.

[47]Mario Praz, *The Romantic Agony*, Oxford University Press, London and Glasgow, 1966, p. 115.

din literatura europeană a secolului. În afară de roman, unde e reprezentat şi de alţi scriitori, ca Goldsmith şi Sterne, sentimentalismul englez se manifestă şi în poezie, unde pune în circulaţie două motive ce vor avea o bogată descendenţă literară, motivul mormîntului şi cel al nopţii.

Atitudinea faţă de moarte şi faţă de monumentul funerar cunoaşte în cursul istoriei o evoluţie ce diferă de la un popor la altul, determinată de orînduirea socială, de religie şi de progresul material şi spiritual al societăţii. Grecii şi romanii nu cunoşteau obsesia morţii, căci religia lor nu făcea o preocupare din viaţa de după moarte. În schimb, cultul morţilor, mai ales la romani, a devenit, încă din timpurile cele mai vechi, un factor etic de mare pondere în viaţa colectivităţii, o formă a iubirii de patrie. Cu apariţia creştinismului, moartea dobîndeşte o mare însemnătate în conştiinţa omului. Religia îşi întemeiază morala pe existenţa unei vieţi eterne după moarte, pe care o pune mai presus de viaţa pămîntească, de aceea, de-a lungul Evului Mediu, moartea şi lumea cea de veci sînt transformate de Biserică într-o preocupare constantă, care inspiră, pe plan artistic, cugetări întunecate şi reprezentări macabre. În Anglia, poezia morţii şi a cimitirului se iveşte încă în secolul al XVII-lea. În evoluţia ei se pot distinge trei perioade: mai întîi, deschizătorii de drum ai curentului, poeţi izolaţi, care, fără să se influenţeze unii pe alţii, dezvoltă cam aceleaşi teme şi evocă acelaşi decor. Vin apoi cei trei clasici ai genului, Young, Hervey şi Gray, şi, în sfîrşit, pleiada de imitatori ce apar atît în literatura engleză cît şi în alte literaturi europene. Poezia engleză de inspiraţie sepulcrală îl poate revendica printre precursorii ei chiar pe Shakespeare. Osemintele pe care, săpînd în cimitir, le scot la iveală groparii din *Hamlet*, precum şi comentariul în care umorul gros se împleteşte cu teama de moarte, ne aduc aminte de anumite imagini din poezia Evului Mediu. Pentru creştinul englez, moartea e un lucru la care trebuie să se gîndească mereu. Din amvon, preotul îi aminteşte că e muritor şi îl îndeamnă să se pregătească pentru clipa supremă. Nu e de mirare că mulţi dintre poeţii de care ne ocupăm sînt preoţi, care îşi pun talentul în slujba misiunii lor de păstori ai sufletelor.

Dar meditaţia asupra unui lucru atît de grav cum e moartea cere nu numai un cadru potrivit, ci şi un moment adecvat. Acest moment e înserarea sau noaptea. Întunericul dă proporţii imaginaţiei şi înaripează gîndurile, producînd în conştiinţă ecouri mai adînci şi mai persistente. De aceea, în poezia engleză, elementului sepulcral i se asociază frecvent elementul nocturn. Trecînd peste premergători de mai mică importanţă, consemnăm, cu Thomas Parnell (1679-1718), întîia realizare merituoasă a unei poezii sepulcrale de factură nouă. El renunţă la elementele de macabru şi terifiant şi, spiritualizînd subiectul, învăluie moartea în forme diafane şi blînde. Pentru întîia oară, contemplarea cimitirului se consumă la el în peisajul nopţii, acoperind şi mai mult imaginile sinistre cu un văl de emoţie şi lirism. Dintre poemele sale, apărute postum, cel mai bun e *O poezie nocturnă despre moarte*, în care, ridicîndu-se la o viziune asupra morţii, poetul ajunge să condamne obişnuitele rituri funerare, a căror pompă i se pare inutilă.

Cu Edward Young (1683-1765), noua poezie face, calitativ, un mare pas înainte şi, în acelaşi timp, prezintă în conținut o importantă mutație a centrului de greutate: elementul sepulcral trece pe planul al doilea, iar în locul lui pătrunde noaptea, cu toate implicațiile ei de decor, atmosferă şi stare sufletească. Poemul *Tînguirea sau gînduri nocturne despre viață, moarte şi nemurire*, pe care i-l inspiră pierderea dureroasă a unor ființe apropiate, e un punct de reper în evoluția poeziei din secolul al XVIII-lea. El invocă noaptea ca pe o divinitate purtînd o cunună de stele şi un brîu de azur, în timp ce norii formează în jurul ei o draperie cerească. Poetul trece în revistă valorile morale şi bucuriile iluzorii asupra cărora planează, implacabilă, moartea. El cugetă la viață, moarte, prietenie, virtute, dovedind o sensibilitate aproape romantică. Meditația lui, punctată de exclamații şi întrebări retorice, e prolixă; reluările abundă, dar atmosfera rămîne densă, apăsătoare, impregnată de melancolie. Poemul lui Young, "*cristalizînd aspirațiile spre un romantism vag al sentimentului ce pluteau în conştiința vremii, a fost un ferment de revoluție literară"*[48] . Răspîndirea şi celebritatea în Europa a poemului său i-a asigurat-o lui Young traducerea în limba franceză a lui Letourneur. Recunoscînd meritele poetului englez în îmbogățirea inspirației romantice, istoria literară a dovedit totuşi că el nu a fost cu totul sincer în descrierea nefericirilor sale. Această poveste, care a stors atîtea lacrimi, spunea L. Reynaud, "*a fost născocită bucată cu bucată de un om şi tată care socotea că era un prilej favorabil pentru a lua în fața contemporanilor săi o atitudine interesantă"*[49]. Aproape concomitent cu Young, James Hervey (1714-1758) îşi publică ale sale *Meditații printre morminte*. Admirator entuziast al lui Young, Hervey scrie o proză lirică, nu lipsită de o vibrație poetică adevărată. În meditația lui se remarcă două elemente importante: cunoaşterea antichității şi intuiția artistică sigură cu care recurge la exemplele şi simbolurile ei, îmbinînd, în maniera lui Milton, elementul antic cu cel modern, pe cel păgîn cu cel creştin, şi sentimentul real al naturii[50] .

Cu Thomas Gray (1716-1771), poezia mormîntului şi a nopții atinge punctul ei de maximă frumusețe şi intensitate. Celebra lui *Elegie scrisă într-un cimitir de la țară* adună într-un tot original şi omogen toate elementele ce animă poezia predecesorilor săi: melancolie, sensibilitate, meditație, precum şi un sentiment sincer al naturii. Poetul alege ca moment al meditației sale amurgul, cînd liniştea începe să coboare asupra satului. Munca zilei s-a încheiat; o dată cu turmele, plugarul se întoarce acasă. Zgomotele se sting treptat, iar formele şi contururile se pierd într-o blîndă penumbră. Poetul se găseşte în cimitir. Aici, în morminte sărace, străbunii satului îşi dorm somnul de veci. S-ar părea că ei n-au existat niciodată. Şi totuşi ei au trăit, au fost vii: au secerat holde, au arat ogoare, au făcut să răsune pădurea de loviturile lor de secure. Faptele lor modeste nu trebuie să fie privite cu dispreț, căci gloria şi

[48]Legouis-Cazamian, *Op. cit*., p. 803.
[49]L. Reynaud, *Op. cit*., p. 117
[50]Bonaventura Zumbini, *La poesia sepolcrale straniera e il Carme del Foscolo*, Roma, Nuova Antologia, 1889, Seria a III-a, vol. XIX, p. 26.

strălucirea celor puternici au aceeaşi soartă şi sfîrşesc tot în mormînt. Vorbind în numele omului simplu, poetul apreciază că păcatele sporesc pe măsură ce suim treptele ierarhiei sociale. El, poetul, va avea parte, la rîndul lui, de aceeaşi soartă şi va stărui, o vreme, în amintirea celor care l-au cunoscut şi care, dacă vor fi vreodată întrebaţi, îl vor pomeni în cuvinte simple şi calde. Elegia lui Gray se situează, ca atmosferă, între *"tristeţe şi seninătate melancolică"* [51], susţinută de un diafan raţionament clasic, ce nu înăbuşe cu nimic emoţia. Exprimînd atitudinea faţă de moarte a omului de rînd, elegia lui Gray, chiar dacă e puţin prea "literară", poate fi meditaţia fiecăruia dintre noi şi, prin aceasta, ea îmbracă un înţeles universal uman.

Alături de poezia mormintelor şi a nopţii, Anglia propagă asupra Europei valul unei alte contagiuni literare, care e ossianismul. În 1760, scoţianul James Macpherson (1736-1796) publică *Fragmente din poezia veche*, o culegere de poeme epice, adunate din folclorul scoţian şi traduse de el din limba celtă. Prin noutatea lor de inspiraţie, ton şi atmosferă, poemele cuceresc publicul. Autorul tipăreşte în 1762 ciclul *Fingal*, iar în 1763 ciclul *Temora*. Toate aceste poeme el le atribuie vechiului bard şi războinic scoţian din secolul al III-lea d. Cr., Ossian, fiul lui Fingal. Succesul celor două cicluri a fost imens. Europa descoperea în ele un tip nou de epopee, cu totul deosebit de *Iliada*. În ce consta farmecul acestui Homer modern? Poemele nu formau un tot coerent, ca *Iliada*, ci erau o însăilare de episoade, uneori legate între ele, alteori disparate, pline de peripeţii, împletind epicul cu liricul şi avînd ca resorturi ale acţiunii războiul şi iubirea. Imitaţiile şi traducerile încep să apară imediat, atît în Anglia cît şi în Europa[52] . În realitate, poemele lui Ossian sînt o mistificare literară, autorul lor fiind Macpherson însuşi. Înşelătoria a fost demascată în 1775 de celebrul critic Samuel Johnson, dar campania lui, oricît de argumentată, n-a putut ştirbi decît în mică măsură faima pe care şi-o cîştigase Macpherson, nici n-a dezrădăcinat din conştiinţa publicului ideea că poemele îi aparţin, într-adevăr, lui Ossian. Macpherson le imprimă eroilor şi întîmplărilor sensibilitatea epocii sale. Astfel, efuziunea sufletească, sentimentul naturii, reveria nocturnă şi melancolia morţii, familiare deja publicului contemporan, sînt transportate într-un trecut neguros şi integrate într-o construcţie epică multiformă. Orb şi el, bătrînul bard Ossian, ultim supravieţuitor al neamului său, nu povesteşte cu stăpînire de sine şi energie epică, ci cu nostalgie şi lacrimi; naraţiunea e întretăiată de suspine şi exclamaţii patetice, de aprecieri triste asupra zădărniciei vieţii şi a trecerii inexorabile a timpului.

Ossianismul a fost pentru literatura europeană (mult mai mult decît pentru cea engleză) o puternică infuzie de sentimentalism, cu toate componentele lui de melancolie, meditaţie, imaginaţie şi, mai cu seamă, de peisaj nocturn şi prezenţă a morţii prin morminte şi duhuri, fiind unul din afluenţii din care s-a format fluviul romantic.

---

[51]Lord David Cecil, *The Poetry of Thomas Gray, în Eighteenth Century...*, op. cit., p. 241

[52]Întreaga chestiune a lui Ossian şi a influenţei lui a fost cercetată de Paul Van Tieghem în studiul, devenit clasic, *Ossian et l'ossianisme au XVIII-e siècle, din Le Préromantisme...*, op. cit., pp. 199-287

Noua orientare inițiată în literatura engleză de apariția sentimentalismului se accentuează și mai mult prin alți cîțiva poeți, dintre care se desprind Blake și Burns. William Blake reprezintă în poezia de la sfîrșitul secolului al XVIII-lea o tendință manifestă spre o reînnoire atît în conținutul de idei și sentimente, cît și în expresie. Admirator al Revoluției franceze, el visează și prezice înnoiri revoluționare, anticipînd mesajul democratic al lui Byron și, mai ales, al lui Shelley. În *Cîntecele nevinovăției*, Blake cîntă bucuria de a trăi, legătura strînsă dintre om și natură și nevinovăția pură a copilăriei, dar o face într-un limbaj nou; renunțînd la didacticismul discursiv al poeziei tradiționale, el adoptă o expresie simplă, aproape primitivă și, în același timp, transformă cuvîntul în simbol, sporindu-i capacitatea de comunicare. Idealul său poetic e de a da glas fanteziei fără nici o interferență cu realitatea. Blake e un liric al trăirilor în sine, al revelației, al zonelor iraționale. Robert Burns e un preromantic rustic. Fiu de țăran, rămas el însuși la coarnele plugului, Burns înregistrează și exprimă viața imediată cu o forță și o ingenuitate pe care marea poezie intelectuală nu le cunoștea. Volumul său *Poezii mai cu seamă în dialect scoțian* cîntă viața simplă de la țară. Sensibilitatea lui vibrează cu duioșie în fața faptelor celor mai mărunte, fie că e vorba de oameni sau de ființe necuvîntătoare. Prin lirismul său bogat, prin atașamentul său față de popor și prin accentul revoluționar al poeziei sale sociale, Burns se încadrează în preromantismul protestatar, stimulat de Revoluția franceză.

În Franța, unde rezistența clasică e mai puternică decît în oricare altă țară, noile tendințe se afirmă mai lent și într-o formă disparată. E drept că romanul *Manon Lescaut* al abatelui Prévost, întîia manifestare a sentimentalismului francez, apare în 1731, cu zece ani înaintea *Pamelei* lui Richardson, dar el rămîne o voce izolată, fără ecou imediat. Preromantismul francez se face auzit cu adevărat abia în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, găsindu-și primul mare purtător de cuvînt în Jean-Jacques Rousseau (1712-1778), prin care sensibilitatea veacului se exprimă cu o vibrație unică. El creează o filosofie a sentimentului, abolind cu totul domnia rațiunii, declanșînd o deplină eliberare a simțirii și a imaginației din disciplina severă a clasicismului. Pentru Rousseau, a fi sensibil nu înseamnă a te mulțumi să simți, ci înseamnă a-ți da seama că simți, a-ți analiza senzațiile; înseamnă a deveni conștient de sentimentele pe care le trăiești. Preluînd sentimentalismul lui Richardson, Rousseau îl asimilează individualismului său și propriei sale sensibilități. Trăind efectiv o "viață preromantică", într-o perpetuă visare și euforie, Rousseau, prin intensitatea cu care simte și prin vraja cu care îi face pe alții să simtă, a exercitat asupra secolului o enormă influență; el însuși o explozie de sensibilitate, a devenit călăuza simțirii europene.

În *Clarissa* lui Richardson, el găsește acea sensibilitate atotstăpînitoare pe care o purta și în ființa lui, precum și cîteva din ideile pe care le profesa el însuși, în primul rînd ideea despre libertatea imprescriptibilă a inimii și dreptul sacru al fiecăruia de a trăi după glasul sentimentelor sale. *Clarissa* provoacă în sufletul lui Rousseau o fierbere creatoare, din care avea să rezulte romanul său, tot epistolar, *Iulia sau Noua Eloiză*, din 1761. Dar pe cînd la scriitorul englez întîmplările și eroii nu sînt luați din

propria lui viață, ci sînt rodul spiritului său de observație, unit cu darul de a imagina viața, Rousseau extrage totul din propria sa existență, dă trup şi suflet propriilor sale amintiri, iluzii şi obsesii. Prin 1756, după ce îşi propovăduise filosofia, el se retrăsese la țară, hotărît să-şi fie primul discipol şi să-şi conformeze viața propriilor sale precepte. Avea convingerea că, pentru a fi fericit, trebuie să renunțe la ambiții, la bunuri materiale, la tot ceea ce, chiar şi numai prin speranță, l-ar fi reținut în civilizația ce pervertea natura. În paradisul bucolic pe care şi-l construieşte în singurătate, acest nou Adam visează o Evă. Dar la vîrsta de peste patruzeci de ani, iubirea nu mai e decît un vis. Şi fiindcă viața îi refuză o asemenea împlinire pe planul realității, dorința lui de iubire îşi caută împlinirea în visare. Rousseau îşi recapitulează viața şi îşi dă seama că el, omul cel mai înzestrat sufleteşte pentru a iubi, n-a cunoscut niciodată iubirea. Nici o pasiune mare, împărtăşită, nu i-a fost dată. Şi atunci, cu o ardoare întețită de spaima crepusculului, sufletul său dă, primăvăratic, în floare şi nefericitul profet al unei umanități edenice îşi fabrică un vis de dragoste, pe care îl trăieşte cu toată puterea ființei sale. Aşternut pe hîrtie, visul acesta e romanul *Noua Eloiză*. Forma epistolară a englezului i se potriveşte de minune: inima sa are vocația confesiunii, iar scrisoarea e graiul ei ideal. El se vede, în închipuire, preceptor a două tinere frumoase, aparținînd clasei înalte. Se vede pe sine iubit de una din ele, care e blondă şi visătoare, şi prieten al celeilalte, care e brună şi exuberantă. El este Saint-Preux, protagonistul. E adorat de Iulia şi e beat de dragoste. Astfel, citîndu-l pe D. Mornet, *Noua Eloiză* nu e opera unui scriitor, ci halucinația unui posedat [53]. Totuşi, ca unul care a citit multe romane şi cunoaşte gustul publicului, Rousseau vrea să evite galanteria fadă sau aventura neverosimilă. Romanul, conceput ca o *"şcoală a moralei"*, cu acțiune restrînsă şi personaje virtuoase, i se pare genul cel mai în ton cu întreaga lui filosofie. De altfel, geniul epic îi lipseşte, iar tabloul moravurilor de la oraş îi repugnă; romanul său va fi prin excelență liric, un capitol din propria sa viață, disimulat sub fațada transparentă a unei intrigi simple, în care peripețiile, comune şi puține la număr, vor avea doar funcția de a dezvălui candoarea a trei inimi şi progresia subtilă a unor sentimente nealterate de rafinamentul vieții sociale. Situînd povestea de dragoste dintre Iulia şi Saint-Preux într-un cadru natural, pe malurile unui lac pitoresc, înconjurat de munți şi păduri, Rousseau se gîndea la început la o nevinovată idilă pastorală.

Intervine însă, pe neaşteptate, pasiunea lui tîrzie pentru Sophie d'Houdetot. Această pasiune a fost placa turnantă a cărții la care lucra. Dintr-un montaj de tablouri nevinovate, cu plimbări sub clar de lună, efuziuni platonice şi retorică sentimentală, cum fusese conceput, romanul se transformă în povestea unei pasiuni oarbe, ce trece peste canoanele moralei, dar sucombă, pînă la urmă, sub rigorile ei. *Noua Eloiză* e un roman personal deghizat, prima încercare de roman personal, cu accente romantice, din secolul al XVIII-lea. Rousseau vorbeşte numai despre sine: *"toate ideile şi toate sentimentele lui sînt ale unui Narcis refulat şi expansiv, care se contemplă în imaginile variate ale unui izvor mereu acelaşi şi mereu schimbător"*[54]. Saint-Preux e nu

[53]Daniel Mornet, *Rousseau*, Paris, Hatier, 1950, pp. 64-65.
[54] I. Siciliano, *Op. cit.*, p. 16.

numai autoportretul idealizat al scriitorului: el evocă şi destinul acestuia, căci tînărul pedagog e întîiul intrus, de condiţie modestă, într-o lume de patricieni care îl respinge şi, în acelaşi timp, cea mai completă prefigurare franceză a eroului romantic.

Pe tărîmul poeziei, secolul al XVIII-lea e mai sărac decît celelalte secole ale literaturii franceze, nu fiindcă versificatorii săi n-ar fi numeroşi, ci pentru că foarte mulţi din ei scriu artificios şi convenţional. Fără îndoială, poetul cel mai important al secolului e Voltaire: comparată cu a celorlalţi, opera sa poetică se situează pe primul loc, prin abundenţă, varietate şi talent. Dar, deşi modern ca filosof şi prozator, Voltaire rămîne în poezie un clasic, străin de acele tendinţe noi pe care ne-am propus să le urmărim aici. De altfel, aceste tendinţe încep să se arate abia în a doua jumătate a secolului. În 1759 apare o traducere după *Anotimpurile* poetului englez Thomson. Lucrarea dă un puternic impuls inspiraţiei autohtone şi deschide drum unei bogate producţii de poezie descriptivă. Modelul unei astfel de poezii nu era, în chip necesar, poemul englez: un precedent ilustru puteau fi *Georgicele* lui Virgiliu, dar Thomson dăduse tonul unei poezii a naturii pe gustul publicului contemporan, şi exemplul său a stimulat în Franţa cîteva încercări reuşite.

Prima dintre ele e poemul lui Saint-Lambert, intitulat, la fel cu al lui Thomson, *Anotimpurile*. Pentru întîia oară, natura, văzută în succesiunea marilor perioade ale anului, formează, ea singură, substanţa unei opere poetice. E deja o distanţare de clasicism, care neglijează natura exterioară, interesîndu-se numai de viaţa interioară. Saint-Lambert îl imită nu numai pe Thomson, ci şi pe Virgiliu şi Lucreţiu. Tablourile sale au, în general, culoare şi mişcare. Versul e şlefuit cu grijă, descrierea alternează cu reflecţia, livrescul se împleteşte fericit cu observaţia proprie.

Adevăratul maestru al poeziei descriptive e Delille. El se face cunoscut traducînd *Georgicele*, după care scrie cîteva poeme de succes, care îl impun ca pe unul din cei mai de seamă poeţi ai vremii. Talentul său de pictor al lucrurilor se exercită cu egală pricepere asupra oricărui subiect. Atent la ansamblu, el nu pierde din vedere amănuntul revelator. Formele şi culorile prind viaţă sub penelul său şi chiar dacă uneori abuzează de perifraze, chiar dacă alteori descrierea devine excesivă, impresia pe care o lasă e cea a unui poet înzestrat, căruia nu-i scapă esenţialul, a cărui meditaţie are aproape întotdeauna adîncime şi care, nu o dată, se lasă furat de o emoţie reală.

Tema naturii nu e singura noutate în poezia timpului. Alături de ea, sub influenţa mai ales a lui Rousseau, îşi găseşte expresie sensibilitatea. Iubirea, ca experienţă sufletească proprie, începe să pătrundă şi ea în poezie; momentele de confesiune lirică devin tot mai frecvente; ele se învăluie într-o aură de melancolie şi au un timbru elegiac, mai ales la trei dintre poeţii epocii, Léonard, Bertin şi Parny.

Toţi trei s-au născut în insule din coloniile franceze, toţi au nostalgia peisajului exotic natal şi dau glas, cu o blîndă jale, unor suferinţe pricinuite de iubire. Léonard, cel mai mare ca vîrstă, născut în Guadelupa, este eroul unei iubiri nefericite, al cărei doliu el îl poartă pînă la moarte şi care face din versurile sale o neîntreruptă şi suavă tînguire, cu intonaţii de romantism veritabil. Aceeaşi impresie vie de romantism o dau poeziile celorlalţi doi, Bertin şi Parny. Aceştia, născuţi

în insula Bourbon, aproape în acelaşi an, sînt amîndoi ofiţeri, sînt prieteni şi aparţin aceluiaşi cerc format din tineri iubitori de poezie şi chefuri. Amîndoi cunosc chinurile iubirii şi cultivă spovedania şi suspinul. Împreună cu Léonard, ei alcătuiesc un grup aparte printre poeţii secolului, fiind înrudiţi prin sensibilitate, sinceritatea emoţiei şi sentimentul naturii.

Dar poetul cel mai important al perioadei de care ne ocupăm este André Chénier, ghilotinat de tînăr în timpul Terorii iacobine. Destinul său tragic a făcut ca el să fie cunoscut publicului larg numai după moarte. În poeziile sale se întrepătrund cele două tendinţe principale ale secolului: cea neoclasică, din care Chénier face o artă proaspătă şi originală, şi cea preromantică, în care el se înscrie prin cîteva trăsături majore. Opera sa exprimă în modul cel mai elocvent tranziţia ce se produce în timpul său de la inspiraţia antică la temele şi motivele pe care spiritul modern le iniţiază în poezia europeană.

În Germania, preromantismul ia forma unei mişcări literare, care îşi dă numele de *Sturm und Drang* ("Furtună şi avînt"), după titlul unei piese, din 1776, a lui Maximilian Klinger. Această mişcare, avînd caracterul unei renaşteri spirituale, înscrie în literatura germană o perioadă de fecundă căutare şi creaţie, constituind o etapă hotărîtoare spre regăsirea originalităţii şi geniului autohton. *Sturm und Drang* înmănunchează nemulţumirile, aspiraţiile şi voinţa de afirmare a generaţiei tinere, exasperată de inerţia în care feudalismul menţine Germania, de laşitatea şi conformismul burgheziei, care îşi încredinţase soarta ei şi a întregului popor "despotismului luminat" pe care îl întruchipa Frederic al II-lea. Mişcarea se deschide în 1768 cu drama *Ugolino* a lui Gerstenberg şi se încheie în 1787 cu *Don Carlos* al lui Schiller. Iniţiatorul ei e Johann Gottfried Herder (1744-1803), una din acele personalităţi care, ivindu-se într-o literatură într-un moment de efervescenţă, întrezăresc o nouă orientare şi, prin entuziasmul şi capacitatea lor de iradiere, îşi raliază o întreagă generaţie literară. Reprezentant al unui iluminism moderat, Herder a fost filosof, critic literar şi scriitor. În celebra sa lucrare *Idei cu privire la filosofia istoriei omenirii*, el concepe istoria nu doar ca o descriere a războaielor şi a unor domnii ilustre, ci ca o cercetare complexă care include, pe lîngă evenimentele istorice propriu-zise, moravurile şi limba, arta şi ştiinţa, literatura şi religia, deci toate fenomenele materiale şi spirituale care definesc o societate şi determină mersul ei înainte. În ce priveşte literatura, el consideră că gîndirea şi poezia, simţirea şi cunoaşterea, ştiinţa şi credinţa alcătuiesc o unitate indestructibilă şi că această unitate, realizată în artă, trebuie să aibă o formă originală şi un caracter naţional. Această idee a devenit un principiu programatic al mişcării *Sturm und Drang*. Sub influenţa lui Rousseau, Herder îi îndeamnă pe poeţi să se apropie de natură, de puritatea surselor primare. Admirator al lui Shakespeare şi Ossian, el combate cosmopolitismul aristocraţiei şi enunţă ideea, de larg ecou şi cu importante consecinţe literare, că izvorul principal al unei culturi îl constituie creaţia populară. După Herder, creaţia populară, această *"arhivă a popoarelor"*, e expresia primordială şi veşnic proaspătă a poeziei. A studiat şi valorificat frumuseţile

folclorului german, slav, spaniol, biblic, indian etc. în marea sa culegere *Glasurile popoarelor în cîntece*. Concepînd poezia populară ca un patrimoniu de aur al unei culturi, Herder e influenţat de englezul Percy şi creează, la rîndul său, un curent puternic cu fecunde consecinţe în folcloristica modernă. Menţionăm că el a avut o influenţă hotărîtoare şi asupra dezvoltării intelectuale şi poetice a lui Goethe. Dar influenţa cea mai adîncă asupra mişcării *Sturm und Drang* a exercitat-o Rousseau, care, denunţînd inegalitatea socială, condamna civilizaţia, propovăduia înlăturarea prin forţă a tiraniei şi instituia o adevărată religie a naturii. Rousseau elibera morala de sub egida deopotrivă a raţiunii şi a dogmelor religioase şi o încredinţa inimii. Că influenţa lui a putut acţiona cu o asemenea amploare, împrejurarea se explică şi prin efectul incendiar al ideilor lui politice, care au dinamizat nevoile şi aspiraţiile interne ale societăţii germane, aşa cum s-a întîmplat în orice ţară "*unde o burghezie năzuind spre libertate şi putere politică afla în Rousseau criticul cel mai lucid şi mai inspirat al absolutismului"*[55]. Ca în Renaştere, spiritele simt nevoia de a se reînnoi prin experienţa personală şi directă. Interpretînd foarte liber morala lui Rousseau, tinerii din *Sturm und Drang* trăiesc cu frenezie; fiecare din ei se consideră un geniu şi fiecare îşi arogă drepturi despre care pretinde că sînt obligaţii faţă de sine însuşi, dar aceste drepturi vin în contradicţie cu normele sociale şi morale ale convieţuirii umane. Mişcarea *Sturm und Drang* îşi creează propriile ei contradicţii tocmai prin propria ei vitalitate. Dintre foarte numeroşii ei reprezentanţi, cei mai importanţi sînt Goethe şi Schiller.

Goethe e cel care, în romanul său epistolar *Suferinţele tînărului Werther*, publicat în 1774, fixează, într-o minunată sinteză, trăsăturile acestei generaţii clocotitoare, cu mentori mulţi şi totuşi dezorientată. Într-o măsură mai mare decît în *Noua Eloiză*, materia cărţii e autobiografică. La Wetzlar, unde îşi făcea ucenicia de avocat, Goethe se îndrăgostise de Charlotte Buff. Dar fata era logodită, iar dragostea impetuoasă şi insistenţele tînărului poet nu-i zdruncină fidelitatea faţă de logodnicul ei. Iubirea lui ajungînd la paroxism, Goethe are tăria de a se smulge de lîngă fată, înainte de a fi prea tîrziu pentru echilibrul său. De povara amintirii şi sentimentelor pe care i le lasă această poveste de dragoste, el se eliberează prin romanul său. Scriindu-l, se vindecă: *"s-a eliberat de răul său, zugrăvindu-l* - spune Sainte-Beuve -, *însă, în acelaşi timp, l-a inoculat altora"*[56] ; într-adevăr, cartea lui Goethe a determinat o adevărată epidemie de sinucideri.

Prin puterea sentimentelor şi imaginaţiei, Werther e un exponent al vremii sale şi, totodată, un focar al acestei sensibilităţi. Dar, mai mult decît atît, el e un prototip uman de esenţă superioară, în care Goethe concentrează, pînă la idealizare, trăsăturile cele mai alese pe care le poate cumula un om; dincolo

---

[55]Tudor Vianu, *J.-J. Rousseau şi influenţa lui literară în Germania*, în *Studii de literatură universală şi comparată*, Bucureşti, Editura Academiei R.P.R., 1963, p. 219.

[56]Sainte-Beuve, *Portrete literare*, trad. de Şerban Cioculescu şi Pompiliu Constantinescu, Bucureşti, E.L.U., 1967, "Werther", p. 356.

de înfăţişarea plăcută, găsim la el *"elanuri generoase, căutarea necontenită a cauzelor supreme ale lucrurilor, ochii plini mereu de frumuseţea şi armonia lumii"*[57] . Werther e o oglindă în care se reflectă universul. În conceperea lui, Goethe a fost influenţat şi de Hamlet al lui Shakespeare. Asemenea lui Hamlet, Werther e o conştiinţă a lumii; el raportează mereu particularul la universal, clipa la eternitate, de aceea, trăirile sale ating mereu hotarele ultime ale omenescului. Gundolf identifică la Werther marea tentaţie a lui Faust de *"a poseda universul concentrat într-o clipă frumoasă"*[58]. Ca descendenţă literară, Werther coboară din Saint-Preux şi are răzvrătirea acestuia împotriva inegalităţii şi nedreptăţilor sociale, reîntruchipînd într-o viziune nouă idealul neconformistului sensibil pe care îl impusese Rousseau cu cincisprezece ani mai înainte[59] .

În Italia, după o lungă perioadă de decădere a literaturii, apar încă de la începutul celei de-a doua jumătăţi a secolului al XVIII-lea semnele unei *"accelerări"*[60] , ale unei revitalizări pe planul iniţiativelor. Începe acum în istoria spiritului italian perioada denumită *Rinnovamento* ("Reînnoirea"), în care se plămădeşte literatura modernă. O trăsătură importantă a acestui secol e cosmopolitismul. Graniţele dintre literaturi devin permeabile şi permit o tot mai largă circulaţie a ideilor şi influenţelor. În Italia încep să se cunoască tendinţele noi din Franţa, Anglia şi Germania. În partea a doua a secolului, poezia lirică italiană e săracă. Se scriu versuri în stil anacreontic sau horaţian. În timpul dominaţiei franceze predomină curentul neoclasic; reprezentanţii lui, deşi sensibili la influenţe străine, rămîn, mai ales în privinţa formei, adepţi ai modelelor clasice. Dintre aceşti neoclasici, pe care istoria literară italiană îi consideră şi preromantici, se desprind Vincenzo Monti, Ippolito Pindemonte şi, cel mai important dintre toţi, Ugo Foscolo.

Acesta îşi datorează renumele romanului său epistolar *Ultimele scrisori ale lui Iacopo Ortis*, din 1802, şi *Poemului mormintelor*, din 1807. În romanul său, linia principală a acţiunii e aceeaşi ca în *Werther* al lui Goethe. Tînărul Ortis, pierzîndu-şi patria, Veneţia, se retrage la ţară, unde o cunoaşte pe Tereza, fiica unui nobil scăpătat, şi se îndrăgosteşte de ea. Iubirea l-ar putea mîngîia în restriştea lui. Dar Tereza, deşi îl iubeşte şi ea, nu-i poate aparţine, fiind promisă altuia. După o zbuciumată peregrinare prin Italia, Ortis se sinucide. Ortis are aceeaşi structură ca Werther, trece prin aproape aceleaşi împrejurări şi sfîrşeşte în acelaşi fel. Ceea ce îi dă un relief propriu e sentimentul iubirii de patrie. Patriotismul său are puterea mistuitoare şi tragismul unei pasiuni. Împrumutîndu-i lui Ortis propriile sale trăiri şi aspiraţii, chiar dacă nu face din el un personaj original de dimensiunile lui Werther, Foscolo lansează unul

[57]Bonaventura Zumbini, *Il Werther e il Iacopo Ortis*, în *Studi di letteratura comparata*, Bologna, 1931, p. 92.
[58]Friedrich Gundolf, *Goethe*, trad. de Ion Roman, Bucureşti, Minerva, 1971, vol. I, p. 286.
[59]Philippe Van Tieghem, *Les influences étrangères sur la littérature française*, Paris, Presses Universitaires de France, 1967, p. 156.
[60]F. Giannessi, *Op. cit.*, p. 558.

din primii eroi cu trăsături preponderent romantice din literatura europeană.

Opera care îi asigură gloria e *Poemul mormintelor.* Încadrîndu-se, prin temă, în poezia sepulcrală ce venea din Anglia şi găsise imitatori pretutindeni, Foscolo scrie totuşi un poem profund original. Pentru el, mormintele nu sînt doar locuri de pelerinaj pios sau monumente sumbre ce stîrnesc melancolia, ci verigi care asigură legătura dintre generaţii şi continuitatea spirituală a unui popor. Mormintele oamenilor iluştri, cărora li se cuvine un cult special, sînt pilde fără moarte pentru urmaşi. Poemul îmbină armonios sensibilitatea preromantică a motivului cu energia şi echilibrul clasic al formei.

Şi în Spania, secolul al XVIII-lea este, în general, mediocru ca valoare estetică, dar interesant prin tendinţele diverse care îl străbat. Ca şi în literatura franceză şi italiană, lupta se dă între conceptele tradiţionale şi impulsurile noi care vin din Anglia, Franţa şi Italia. Dintre multiplele tendinţe ce se confruntă acum în Spania, se impun două, care sînt fundamentale: cea neoclasică, de sorginte franceză, şi cea preromantică. Pătrund şi în Spania romanele lui Richardson, poemele lui Thomson şi cele ale lui Macpherson; întocmai ca în Franţa, Germania şi Italia, fermentul preromantic principal îl reprezintă ideile şi sensibilitatea lui Rousseau. Preromantismul spaniol se afirmă, şi el, în jumătatea a doua a secolului, în deosebi prin Cadalso, Meléndes Valdés şi Cienfuegos.

Antologia de poezie pe care o prezentăm aici, cuprinzînd piesele cele mai reprezentative ale perioadei preromantice, îi permite cititorului să urmărească circulaţia unor teme şi motive poetice de la un poet la altul şi de la o literatură la alta şi să constate că preromantismul are, într-adevăr, un contur al său propriu, care îl deosebeşte şi de clasicism şi de romantism.

ANGLIA

Pope
1688 - 1744

Cel mai de seamă reprezentant al neoclasicismului englez din secolul al XVIII-lea, Alexander Pope, s-a născut la Londra, dintr-o familie catolică. În urma unei boli, rămîne infirm încă din copilărie. Era mic de statură, cocoşat şi bolnăvicios, ceea ce i-a influenţat profund firea şi viaţa. Se formează aproape numai ca autodidact. Talentul său poetic se manifestă de timpuriu şi cu o vigoare neobişnuită. Dramaturgul Wycherley îl introduce în cercurile literare şi mondene din Londra. Pope devine curînd una din figurile marcante ale vieţii literare engleze. La douăzeci şi unu de ani îi apar patru *Pastorale*, poeme în spiritul tradiţiei pastorale din poezia engleză. Concepţiile sale estetice se cristalizează rapid, şi Pope şi le expune în celebrul *Eseu despre critică*, poem în versuri, în 1711. Aderînd la poetica lui Boileau, teoreticianul francez al clasicismului, el reformulează, într-o manieră proprie, principii fundamentale, cum sînt imitarea naturii, preluarea modelelor antichităţii, respectarea "regulilor" etc. Valoarea literară a poemului său, scris în aşa-numitul "distih eroic", versuri de 10 silabe rimînd cîte două, rezidă în arta cu care el exprimă conceptele abstracte ale teoriei literare în imagini artistice concrete, de o incomparabilă concizie şi plasticitate, transformînd aproape fiecare distih sau vers într-un adevărat aforism. Acest dar al expresiei lapidare şi, totodată, dense şi scînteietoare, constituie o nobilă trăsătură a versului său. Opera care îl consacră definitiv este *Răpirea buclei,* 1712, cel mai bun poem eroicomic din literatura engleză, în care e înfăţişată, cu vervă maliţioasă, viaţa din înalta societate. Pope a tradus în engleză poemele homerice *Iliada şi Odiseea*, pe care însă le-a înfrumuseţat, purificîndu-le de tot ceea ce i se părea vulgar şi contrar bunului gust. Mai amintim poemul filosofic *Eseu despre om*, 1733, şi poemul satiric *Dunciada*, 1743, îndreptat împotriva duşmanilor săi literari. Încă în 1717 el publică două poeme, *Scrisoarea Eloizei către Abélard* şi *Elegie în amintirea unei nefericite doamne*, care, prin sensibilitatea şi emoţia de care sînt străbătute şi - mai cu seamă cel de-al doilea, pe care îl redăm aici - prin atmosfera sumbră pe care o respiră, par să anticipeze ceva din poezia nopţii şi a mormîntului.

Elegy
to the Memory
of an Unfortunate Lady

What beck'ning ghost, along the moonlight shade
Invites my steps, and points to yonder glade?
'This she! - but why that bleeding bosom gored,
Why dimly gleams the visionary sword?
O, ever beauteous, ever friendly! tell,
Is it, in Heav'n, a crime to love too well,
To bear too tender or too firm a heart,
To act a lover's or a Roman part?
Is there no bright reversion in the sky
For those who greatly think, or bravely die?
Why bade ye else, ye Pow'rs! her soul aspire
Above the vulgar flight of low desire?
Ambition first sprung from your blest abodes;
The glorious fault of angels and of gods;
Thence to their images on earth it flows,
And in the breasts of kings and heroes glows.
Most souls, 'tis true, but peep out once an age,
Dull sullen pris'ners in the body's cage:
Dim lights of life, that burn a length of years,
Useless, unseen, as lamps in sepulchres;
Like Eastern kings a lazy state they keep,
And close confined to their own palace, sleep.
From these perhaps (ere Nature bade her die)
Fate snatch'd her early to the pitying sky.
As into air the purer spirits flow,
And sep'rate from their kindred dregs below,
So flew the soul to its congenial place,
Nor left one virtue to redeem her race.

Elegie
în amintirea
unei nefericite doamne[1]

Ce duh, sub lună, semn îmi dă şi cată
Spre-acea poiană paşii să-mi abată?
E ea! Dar rana-n piept de unde-o are?
Pumnal sclipind de ce mi se năzare?
O, spune-mi, pururi dulce şi zglobie,
E-o crimă-n Cer amorul să te-mbie?
Să ai un suflet gingaş sau avan?
Să joci un rol de-amant sau de Roman?
Nu-i sus vreo plată pentru-acela care
Gîndeşte larg sau vitejeşte moare?
Voi, Slăvi, de ce-o făcurăți să aspire
Mai sus de-a cărnii ieftină pornire?
Ambiția, dintîi, la voi a stat:
În zei şi-n îngeri glorios păcat;
După-al lor chip în lume-acum se-ntinde,
Şi-n piept de regi şi de eroi se-aprinde.
E drept, mulți oameni rar privesc afară,
Robi lîncezi în a trupului cămară:
Reci lumînări, ce ard ani lungi, cuminte
Şi de prisos, ca lămpile-n morminte;
Au lenea unor regi din Răsărit,
Ce-şi țin palatul doar pentru dormit.
De lîngă-aceştia, poate, (încă-n floare)
Spre cer o smulse soarta-ndurătoare.
Cum pure duhuri prin văzduh plutesc,
Desprinse de-nvelişul lor lumesc,
Aşa pluti şi sufletu-i, şi nu-s
Virtuți ca ale ei de cînd s-a dus.

[1]E vorba despre sinuciderea din dragoste a unei tinere, iar biserica interzicea înhumarea în cimitir a sinucigaşilor. Vehementa diatribă îl vizează pe unchiul fetei.

But thou, false guardian of a charge too good!
Thou, mean deserter of thy brother's blood!
See on these ruby lips the trembling breath,
These cheeks now fading at the blast of Death:
Cold is that breast which warm'd the world before,
And those love-darting eyes must roll no more.
Thus, if eternal Justice rules the ball,
Thus shall your wives, and thus your children fall;
On all the line a sudden vengeance waits,
And frequent herses shall besiege your gates.
There passengers shall stand, and pointing say
(While the long fun'rals blacken all the way),
'Lo! these were they whose souls the Furies steel'd
And cursed with hearts unknowing how to yield.'
Thus unlamented pass the proud away,
The gaze of fools, and pageant of a day!
So perish all whose breast ne'er learn'd to glow
For others' good, or melt at others' woe!
What can atone (O, ever injured shade!)
Thy fate unpitied, and thy rites unpaid?
No friend's complaint, no kind domestic tear
Pleased thy pale ghost, or graced thy mournful bier.
By foreign hands thy dying eyes were closed,
By foreign hands thy decent limbs composed,
By foreign hands thy humble grave adorn'd,
By strangers honour'd, and by strangers mourn'd!
What tho' no friends in sable weeds appear,
Grieve for an hour, perhaps, then mourn a year,
And bear about the mockery of woe,
To midnight dances, and the public show?
What tho' no weeping Loves thy ashes grace,
Nor polish'd marble emulate thy face?
What tho' no sacred earth allow thee room,
Nor hallow'd dirge be mutter'd o'er thy tomb?
Yet shall thy grave with rising flow'rs be drest,
And the green turf lie lightly on thy breast:
There shall the morn her earlist tears bestow,
There the first roses of the year shall blow;
While angels with their silver wings o'ershade
The ground now sacred by thy reliques made.

Dar tu, ce aperi strîmb înalte legi,
Şi-al fratelui tău sînge îl renegi,
Vezi suflul gurii de rubin cum piere,
Şi obrazu-i pal de-a Morţii adiere!
E rece pieptul plin de foc odată,
Iar ochii galeşi nu ne mai îmbată.
Dacă Dreptatea globul ni-l conduce,
Soţii şi prunci la fel vi se vor duce;
Pe rînd v-aşteaptă cruntă răzbunare,
Şi casa dolii au să v-o-mpresoare.
S-or strînge trecători şi-aprins vor spune,
Cînd drumul l-o-nnegri vreo-ngropăciune:
"Priviţi! Şi-acesta fu-mpietrit de Fúrii,
Şi-l însoţesc blesteme ale urii!"
Aşa trec cei semeţi, neplînşi de nime':
Bîlci pentru-o zi, ospăţ pentru prostime.
Aşa pier cei cărora nu le pasă
Că alţii rîd sau jalea îi apasă.
Ce va-ndrepta, o, duh pe veci jignit,
Destinu-ţi crud, prohodul nejelit?
Nici trist prieten şi nici plîns de rude
N-au fost, obraz şi raclă ca să-ţi ude.
Străine mîini îţi încuiară ochii,
Străine mîini te-au pus în alte rochii;
Străine mîini pe groapă flori ţi-au strîns,
Străini te-au lăudat, străini te-au plîns.
Ce-i, cînd cei dragi în doliu n-au venit,
Un ceas de bocet fals şi-un an cernit,
În care vezi mîhnirea-mprumutată
Pe la serbări şi baluri cum se-arată?
Ce-i, cînd pe colbul tău n-a plîns Iubirea
Şi-o marmură nu-ţi poartă amintirea?
Sau ce-i, cînd loc tu n-ai în lutul sfînt,
Şi-un sacru imn nu-ţi sună pe mormînt?
Şi totuşi groapa flori au să ţi-o-mbrace,
Şi iarba pe-al tău sîn va creşte-n pace;
Şi zorii ţi-or da lacrima dintîi,
Cu fragezi trandafiri la căpătîi;
Din albe aripi îngeri au să bată
Pe huma de-al tău trup înnobilată.

So peaceful rests, without a stone, a name,
What once had beauty, titles, wealth, and fame.
How loved, how honour'd once, avails thee not,
To whom related, or by whom begot;
A heap of dust alone remains of thee,
'Tis all thy art, and all the proud shall be!
Poets themselves must fall, like those they sung,
Deaf the praised ear, and mute the tuneful tongue.
Ev'n he, whose soul now melts in mournful lays,
Shall shortly want the gen'rous tear he pays;
Then from his closing eyes thy form shall part,
And the last pang shall tear thee from his heart;
Life's idle business at one gasp be o'er,
The Muse forgot, and thou beloved no more!

Deci fără cruce dormi şi fără nume,
Tu, care-aveai rang, farmec, bani, renume.
Tot una-i astăzi cît ai fost iubită,
Cu cine rudă, unde zămislită;
Un muşuroi din tine va rămîne:
E tot ce eşti, e fala ta de mîne.
Cad şi poeții, ca şi ce slăviră:
Pier cei cîntați, apune cîntu-n liră.
Chiar cel ce-a scris ăst plînset de durere,
Curînd aceleaşi lacrimi le va cere.
Din ochiu-i stins s-a şterge-a ta făptură,
Şi-un ultim spasm din inimă-i te fură;
Al vieții lucru van c-un icnet moare:
Uitat poetul, cazi şi tu-n uitare.

Young
1683 - 1765

Reprezentant de frunte al sentimentalismului, Edward Young s-a născut la Upham, lîngă Winchester. Tatăl său era preot. Studiile superioare şi le face la Oxford. Se bucură de ocrotirea ducelui de Wharton. Prin 1713 devine un nume bine cunoscut în viaţa literară din Londra. Dornic să se afirme şi în politică, încearcă să intre în Parlament, dar nu reuşeşte. Scrie trei tragedii fără prea mare ecou. Scrie, de asemenea, satire, care le preced pe cele ale lui Pope: e vorba de ciclul de 7 ode în distihuri eroice, intitulat *Dragostea de faimă, pasiunea universală*, 1725-1728, pline de spirit şi vervă. Se căsătoreşte cu fiica unui nobil, contele de Lichfield. În 1727 intră în rîndurile clerului şi e numit paroh la Welwyn, unde trăieşte, într-o demnă izolare, pînă la moarte, făcînd scurte călătorii prin împrejurimi. Ultima sa ambiţie, tot nerealizată, e aceea de a ajunge episcop. Asupra sa se abat, la un moment dat, o serie de necazuri. În 1736 îi mor fiica şi logodnicul acesteia, iar în 1740, soţia. Compune, între 1742 şi 1745, amplul poem, de peste 10.000 de versuri, *Tînguirea sau gînduri nocturne despre viaţă, moarte şi nemurire*, format din 9 "nopţi". Singurătatea şi, probabil, insomniile, îl cufundă în lungi meditaţii, cărora în poem el le dă forma unor convorbiri imaginare cu un confident pe care îl numeşte Lorenzo; fiica sa apare sub numele de Narcissa, iar logodnicul ei sub acela de Filandru. Noaptea devine universul său, izvorul său de inspiraţie. *Nopţile* sînt traduse în 1769 în limba franceză de Letourneur. Acesta face de fapt o traducere liberă, sporind numărul nopţilor şi operînd asupra textului original omisiuni, adăugiri şi dezvoltări. În Anglia, *Nopţile* au avut un răsunet restrîns, deoarece, cunoscînd mai bine împrejurările de viaţă ale poetului, publicul punea la îndoială adevărul unora din evenimente; în schimb, în Europa, ele s-au bucurat, prin traducerea lui Letourneur, de un succes extraordinar, determinînd înflorirea unei inepuizabile poezii a nopţii, în toate literaturile. *Nopţile* au fost lăudate de Klopstock, Diderot şi Doamna de Staël. Dincolo de coeficientul de adevăr al evenimentelor din care se inspiră Young, pe noi ne interesează, în primul rînd, personalitatea lui ca artist; lăsînd la o parte unele lungimi şi repetiţii supărătoare din poem, azi preţuim adîncimea meditaţiei sale, bogăţia fanteziei precum şi forţa de comunicare a versului său, calităţi prin care el a creat şi a pus în circulaţie una din temele cele mai fecunde ale poeziei moderne.

Invocation to Night

Tir'd Nature's sweet restorer, balmy Sleep!
He, like the world, his ready visit pays
Where Fortune smiles; the wretched he forsakes;
Swift on his downy pinion flies from woe;
And lights on lids unsully'd with a tear.
From short (as usual) and disturb'd repose,
I wake: How happy they, who wake no more!
Yet that were vain, if dreams infest the grave.
I wake, emerging from a sea of dreams
Tumultuous; where my wreck'd desponding thought,
From wave to wave of fancy'd misery,
At random drove, her helm of reason lost.
Tho' now restor'd, 'tis only change of pain,
(A bitter change!) severer for severe.
The day too short for my distress; and night,
Ev'n in the zenith of her dark domain,
Is sunshine to the colour of my fate.
Night, sable goddess! from her ebon throne,
In rayless majesty, now stretches forth
Her leaden sceptre o'er a slumb'ring world.
Silence, how dead! and darkness, how profound!
Nor eye, nor list'ning ear, on object finds:
Creation sleeps. 'Tis as the gen'ral pulse
Of life stood still, and nature made a pause;
An awful pause! prophetic of her end.
And let her prophesy be soon fulfill'd;
Fate! drop the curtain; I can lose no more.
Silence and Darkness! solemn sisters! twins
From ancient night, who nurse the tender thought
To reason, and on reason buil resolve,
(That column of true majesty in man)
Assist me: I will thank you in the grave;
The grave, your kingdom: there this frame shall fall
A victim sacred to your dreary shrine.
But what are ye?
Thou, who didst put to flight
Primaeval silence, when the morning-stars,

Truditei Firi balsam i-e Somnul dulce!
El, ca noi toți, e oaspe numai unde
Norocu-i darnic; jalea nu-l atrage;
Cu zboru-i lin, de lacrimi fuge-n grabă,
Şi doar pe gene fără plîns coboară.
Mă scol din scurt şi tulburat repaos:
Ferice-i cel ce-n veci nu se mai scoală!
Ci-n van e şi-asta, de-om visa şi-n groapă.
Mă scol, ieşind din marea unor visuri
De groază: nava deznădejdii mele,
Din val în val de crîncene vedenii,
Plutea-n neştire, fără cîrma minții.
Acum, că-s treaz, se schimbă doar tortura
(Un schimb amar): din aspră, în mai aspră.
La chinu-mi, ziua-i scurtă; iară noaptea,
Chiar şi-n zenit de negru hău, e soare
Deplin pe lîngă bezna soartei mele.
Cernită Zee, Noaptea! De pe tronu-i
De abanos, cu negru nimb şi sceptru
De plumb, veghează lumea adormită.
Ce pace grea! Şi bezna ce profundă-i!
Nimic nu prinde ochiul, nici urechea:
Zidirea doarme. Parcă pulsul vieții
S-ar fi oprit, şi stă-n răgaz natura:
Cumplit răgaz, al ei sfîrşit vestindu-l.
De s-ar plini mai iute prorocirea-i!
Destin, cortina jos! N-am ce mai pierde.
Pace şi Beznă: gemene fiice
Ale străvechii nopți, ce gîndul firav
Îl faceți cuget, şi pe cuget vrere
Clădiți (stîlp al umanei glorii), staţi-mi
Alături: vă voi mulțumi din groapă,
Căci ea vă e regat, şi-n ea cădea-va
Ăst trup jertfit pe-altarul vostru sumbru.
Dar ce sînteți voi?
Tu, ce-ai pus pe fugă
Tăcerea-ntîi, cînd stele-n zori, voioase,

Exulting, shouted o'er the rising ball;
O, Thou, whose word from solid darkness struck
That spark, the sun; strike wisdom from my soul;
My soul, which flies to Thee, her trust, her treasure,
As misers to their gold, while others rest.
Thro' this opaque of nature, and of soul,
This double night, transmit one pitying ray,
To lighten, and to chear. O lead my mind,
(A mind that fain would wander from its woe)
Lead it thro' various scenes of life and death;
And from each scene, the noblest truths inspire.
Nor less inspire my conduct, than my song;
Teach my best reason, reason; my best will,
Teach rectitude; and fix my firm resolve
Wisdom to wed, and pay her long arrear:
Nor let the phial of my vengeance, pour'd
On this devoted head, be pour'd in vain.
The bell strikes One. We take no note of time
But from its loss. To give it then a tongue
Is wise in man. As if an angel spoke,
I feel the solemn sound. If heard aright,
It is the knell of my departed hours:
Where are they? With the years beyond the flood.
It is the signal that demandes dispatch:
How much is to be done? My hopes and fears
Start up alarm'd, and o'er life's narrow verge
Look down - On what? a fathomless abyss;
A dread eternity! how surely mine!
And can eternity belong to me,
Poor pensioner on the bounties of an hour?

(Night the First)

Slăviră astrul ce suia pe boltă;
O, Tu, al cărui glas iscă din beznă
A soarelui scîntei, ştiinţă iscă-mi
În suflet: el e-atras de tine, crezul
Şi-averea-i, cum de-arginţi avarul, noaptea.
Prin acest zid din suflet şi natură,
Ce-i dublă noapte, dă-mi o blîndă rază
De-avînt şi de lumină. Poartă-mi mintea
(O minte ce s-ar smulge din restriştе-i)
Prin scene-ale vieţii şi-ale morţii;
Din ele adevăruri mari inspiră-mi,
Nu doar pentru-a cînta, ci şi-n purtare-mi;
Învaţă-mi raţiunea şi voinţa;
Arată-mi ce-i dreptatea, şi-nţeleaptă
Fă-mi fapta, şi greşeala ei o iartă.
Opreşte valul răzbunării tale
Să-mi bată, în zadar, umila frunte.
Răsună ora unu. Ştim ce-i timpul,
Doar cînd îl pierdem. Deci e-o-nţelepciune,
Ca omul să-i dea grai. Un înger parcă
Bătu solemnul sunet. El înseamnă
Prohodul vremii mele irosite:
Pe unde-o fi? Cu anii, peste-adîncuri.
E-un semn care-şi aşteaptă împlinirea.
Au cît mai am? Speranţele şi teama
Tresar, şi peste-ngustul prag al vieţii
Se uită-n jos. La ce? Hău fără capăt.
Sinistră veşnicie! Da, a mea e!
A mea să fie oare veşnicia,
Biet oaspe-n dărnicia unei ore?

(Noaptea întîia)

Greatness and Nothingness of Man

How poor, how rich, how abject, how august,
How complicate, how wonderful, is man!
How passing wonder He, who made him such!
Who center'd in our make such strange extremes!
From diff'rent natures marvelously mixt,
Connexion exquisite of distant worlds!
Distinguish'd link in being's endless chain!
Midway from nothing to the Deity!
A beam exhereal, sully'd, and absorpt!
Tho' sully'd and dishonour'd, still divine!
Dim miniature of greatness absolute!
An heir of glory! a frail child of dust!
Helpless immortal! insect infinite!
A worm! a god! - I tremble at myself,
And in myself am lost! at home a stranger,
Thought wanders up and down, surpriz'd, aghast,
And wond'ring at her own: How reason reels!
O what a miracle to man is man!
Triumphantly distress'd! what joy, what dread!
Alternately transported, and alarm'd!
What can preserve my life? or what destroy?
An angel's arm can't snatch me from the grave;
Legions of angels can't confine me there.

(Night the First)

Măreția și nimicnicia omului

Ce mic, ce falnic, ce mișel, ce mare,
Ce nepătruns, ce minunat e omul!
Cît de sublim e-Acel ce-i dete formă
Și-a pus în noi extreme-atît de stranii!
Amestec nobil de-nclinări contrare,
Măiestru aluat de lumi opuse!
Inel de preț în lanțul lung al Firii,
O punte-ntre Nimic și Providență!
O rază de eter, mînjită, ștearsă,
Pătată, pîngărită, dar divină!
Miniatura slavei absolute!
Urmaș de glorii! Fiu plăpînd al humei!
Sărman nemuritor! Măreață gîză!
Un vierme! Zeu! Eu chiar de mine tremur,
Și-n mine chiar, mă pierd, străin de casă-mi!
Sus, jos, colindă gîndu-mi, și cu teamă
Se miră singur; mintea o ia razna!
O, ce minune pentru om e omul!
Triumf amar! Ce bucurii! Ce spaime!
Pe rînd, înaripat și stors de temeri!
Viața-mi cine-o apără sau frînge?
Nu-i braț de înger să mă smulgă gropii!
Nu-s oști de îngeri să mă țină-ntr-însa!

(Noaptea întîia)

Why then their loss deplore, that are not lost?
Why wanders wretched thought their tombs around,
In infidel distress? Are angels there?
Slumbers, rak'd up in dust, ethereal fire?
They live! They greatly live a life on earth
Unkindled, unconceiv'd; and from an eye
Of tenderness let heav'nly pity fall
On me, more justly number'd with the dead.
This is the desert, this the solitude:
How populous, how vital is the grave!
This is creation's melancholy vault,
The vale funereal, the sad cypress gloom;
The land of apparitions, empty shades!
All, all on earth, is shadow, all beyond
Is substance; the reverse is folly's creed:
How solid all, where change shall be no more!
This is the bud of being, the dim dawn,
The twilight of our day, the vestibule;
Life's theatre as yet is shut, and death,
Strong death, alone, can heave the massy bar,
This gross impediment of clay remove,
And make us, embryos of existence, free,
From real life, but little more remote
Is he, not yet a candidate for light,
The future embryo, slumb'ring in his fire.
Embryos we must be, till we burst the shell,
Yon ambient azure shell, and spring to life,
The life of gods (O transport!) and of man.
Yet man, fool man! here buries all his thoughts;
Inters celestial hopes without one sigh.
Prisoner of earth, and pent beneath the moon,
Here pinions all his wishes; wing'd by heav'n
To fly at infinite ...

(Night the First)

Gîndul la cei morți e o consolare

De ce, dar, să jelim pe cei ce nu pier?
De ce le umblă gîndul hoț prin groapă,
Cu zbucium iscodind? Au vede îngeri?
Vrea tihnă-n lut greblat, vrea foc eteric?
Nu, ei sînt vii, trăiesc deplin pe lume,
Nezămisliți şi neaprinşi. O, cadă
Din ochiul cel duios cereasca milă
Asupră-mi, căci eu printre morți mă număr.
Aici pustiu e, şi singurătate;
Ce plină de vieți, ce vie-i groapa!
E cripta tristă a creațiunii
Sub jalnici chiparoşi, e valea morții,
Vad de strigoi, sub forme descărnate!
Pe lume totu-i umbră, iar dincolo
Substanță-i tot: orice alt crez, sminteală-i.
Ce trainic este tot, cînd nu-i schimbare!
Acesta-i al ființei mugur, zorii
Cețoşi, amurgul zilei noastre, pragul;
E-nchis teatrul vieții, şi doar moartea
E-n stare să ridice stăvilarul,
Şi-acest morman de-argilă să-l urnească,
Iar noi, ai vieții germeni, să fim liberi.
De viață doar puțin stă mai departe,
Şi nu aspiră încă la lumină
El, germen viitor, ascuns în pară-i.
Sîntem toți germeni, pînă spargem coaja,
Albastra coajă, şi-om țîşni spre-o viață
Cum au doar zeii (o, avînt!) şi Omul.
Ci omul, om smintit, aici îngroapă,
Fără-un suspin, şi gînduri şi speranțe.
Țărînii rob, sub lună-nchis, îşi leagă
Avîntu-aici, cînd ar putea cu-aripa-i
Să zboare-n infinit...

(Noaptea întîia)

Vain Dreams

Night-visions may be friend, as sung above:
Our waking dreams are fatal. How I dreamt
Of things impossible! (Could sleep do more?)
Of joys perpetual in perpetual change!
Of stable pleasures on the tossing wave!
Eternal sunshine in the storms of life!
How richly werw my noon-tide trances hung
With gorgeous tapestries of pictur'd joys!
Joy behind joy, in endless perspective!
Till the death's toll, whose restless iron tongue
Calls daily for his millions at a meal,
Starting I woke, and found myself undone.
Where now my phrenzy's pompous furniture?
The cobweb'd cottage, with its ragged wall
Of mould'ring mud is royalty to me!
The spider's most attenuated thread
Is cord, is cable; to man's tender tie
On earthly bliss; it breaks at ev'ry breeze.

(Night the First)

Zădărnicia unor visuri

Vedeniile, noaptea, pot fi bune;
Treaz, visul e fatal. Ce mult visat-am
La cîte nu pot fi! (Mai mult ca-n somn!)
La bucurii ce se-nnoiesc, şi nu pier,
La vreun noroc statornic chiar pe valuri,
La soare veşnic, în a vieţii neguri!
Ce plină, peste zi, mi-era visarea
De pînze cu splendori frumos pictate!
Şirag de fericiri ce nu se curmă!
Dar la al morţii clopot, care zilnic,
Cu glas de fier, mulţimi la masă cheamă,
Brusc mă trezeam şi mă vedeam nevolnic.
Unde-s acum minunile visate?
Un părăsit bordei, cu zidul şubred
De lut cojit, palat e pentru mine!
Un fir, cît de subţire, de păianjen
E funie: pe om îl leagă dulce
De-a lumii desfătări; o boare-l rupe.

(Noaptea întîia)

The Hard Life of the Oppressed

War, Famine, Pest, Volcano, Storm, and Fire,
Intestine broils, Oppression, with the heart
Wrapt up in triple brass, besiege mankind.
God's image, disinherited of day,
Here, plang'd in mines, forgets a sun was made;
There, beings deathless as their haughry lord,
Are hammer'd to the galling oar for life,
And plow the winter's wave, and reap despair.
Some, for hard masters, broken under arms,
In battle lopt away, with half their limbs,
Beg bitter bread thro' realms their valour sav'd,
If so the tyrant, or his minion, doom.
Want, and incurable disease (fell pair!)
On hopeless multitudes remorseless seize
At once; and make a refuge of the grave.
How groaning hospitals eject their dead!
What numbers groan for sad admission there?
What numbers, once in fortune's lap high-fed,
Solicit the cold hand of charity?
To shock us more, solicit it in vain…

(Night the First)

Viața grea a celor năpăstuiți

Război, vulcani, furtuni, foc, foame, ciumă,
Interne lupte şi-asuprirea crudă,
Cu bronz pe suflet, îi supun pe oameni.
Ici, rupți de chipul Domnului, în mină
Închişi, ei uită că există soare;
Colo, făpturi la fel cu-al lor Părinte
La vîsle-s țintuite pe viață,
Şi-al iernii val arîndu-l, strîng durere.
Pentru regi răi chemați la arme, unii,
În lupte frînți, cu trupul jumătate,
Cerşesc o pîine-n țara ce-o salvară,
Că-aşa vrea craiul sau a lui armată.
Nevoi şi boli (cumplită-mperechere)
Pe cei sărmani pun, fără milă, gheara
De zor, şi mîntuire fac din groapă.
Spitale cu cît geamăt îşi scot morții!
Cîți oare plîng spre-a fi primiți în ele?
Cîți oare, ieri hrăniți în poala morții,
Azi roagă mîna rece-a caritătii?
Spre jalea noastră, în zadar o roagă...

(Noaptea întîia)

Man always comes up against Ills

Not prudence can defend, nor virtue save;
Disease invades the chastest temperance;
And punishment the guiltless; and alarm,
Thro' thickest shades, pursue the fond of peace.
Man's caution often into danger turns,
And, his guard falling, crushes him to death.
Nor happiness itself makes good her name;
Our very wishes give us not our wish.
How distant oft the thing we doat on most,
From that for which we doat, felicity!
The smoothest course of nature has its pains;
And truest friends, thro' error, wound our rest.
Without misfortune, what calamities!
And what hostilities, without a foe!
Nor are foes wanting to the best on earth,
But endless is the list of human ills…

(Night the First)

Omul întîmpină numai rele

Prudența-i strînsă-n colț, virtutea cade;
Boli vin spre cumpătarea cea mai pură,
Şi-osînda spre nevinovat; şi-alarma
Amenință chiar şi prin ziduri pacea.
Adesea prevederea-i un pericol;
Cel fără scut călcat e în picioare.
Nici fericirea n-are-un nume vrednic;
Orice-am dori, nu ne-mplinim dorința.
Cît de departe-i ceea ce ne-mbată,
De ceea ce ne pierde: desfătarea!
Sînt spini şi-n mersul cel mai lin al Firii;
Prieteni buni, greşind, ne strică tihna.
Fără nefericiri, ce catastrofe!
Şi fără vreun vrăjmaş, ce duşmănie!
Nici cei mai buni nu scapă de potrivnici!
Dar relele de pe pămînt n-au număr...

(Noaptea întîia)

Postponing is a Feature Peculiar to Man

Of man's miraculous mistakes, this bears
The palm, "That all men are about to live!"
For ever on the brink of being born,
All pay themselves the compliment to think
They one day shall not drivel: and their pride
On this reversion takes up ready praise;
At least, their own; their future selves applauds;
How excellent that life they ne'er will lead!
Time lodg'd in their own bands is Folly's vails;
That lodg'd in fate's, to Wisdom they consign;
The thing they can't but purpose, they postpone;
'Tis not in folly, not to scorn a fool,
And scarce is human wisdom to do more.
All promise is poor dilatory man,
And that thro' ev'ry stage: When young, indeed,
In full content we, sometimes, nobly rest,
Unanxious for ourselves, and only wish,
As duteous sons, our fathers were more wise.
At thirty man suspects himself a fool;
Knows it at forty, and reforms his plan;
At fifty chides his infamous delay,
Pushes his prudent purpose to resolve;
In all the magnanimity of thought
Resolves; and re-resolves; then dies the same.
And why? Because he thinks himself immortal.
All men think all men mortal, but themselves;
Themselves, when some alarming shock of fate
Strikes thro' their wounded hearts the sudden dread;
But their hearts wounded, like the wounded air,
Soon close; where past the shaft, no trace is found.
As from the wing no scar the sky retains,
The parted wave no furrow from the keel,
So dies in human hearts the thought of death:
Ev'n with the tender tear which nature sheds
O'er those we love, we drop it in their grave.

(Night the First)

Amînarea e o trăsătură proprie omului

Din ale omului erori, aceasta
E-ntîi: "Că-abia de-acum începe viața!"
Sîntem în veci pe cale să ne naştem,
Şi ne-amăgim cu toți că vine ziua
Cînd n-om mai fi nătîngi, şi fala astei
Întoarceri se şi laudă-nainte.
Aplaudăm pe cei ce-om fi, şi calea
Ce n-o urmăm ne pare fără seamăn.
Timpul din mîna noastră e-al Smintelii;
Cel din a soartei e-al Înțelepciunii.
De-avem un scop, îl amînăm pe mîine;
Nebunul rîde de nebun, şi nu prea
Stă mai presus de-nțelepciunea noastră.
Orice-am promis, tărăgănăm, şi-aceasta
La orice vîrstă: pînă sîntem tineri,
Tot lenevim, semeți, şi nu ne pasă
De viitor; ca fii smeriți, am vrea doar
Să fie mai deştepți părinții noştri.
La ani treizeci, nebun se crede omul;
La patruzeci, chiar e, şi-şi schimbă viața;
Pe la cincizeci îşi ceartă trîndăvia
Şi, vrînd măcar un țel să-nfăptuiască,
Plin de avînt, ia chiar o hotărîre,
Şi-o ia din nou, şi moare cum fusese.
Căci el se crede fără moarte. Omul
Gîndeşte că doar alții mor, nu dînsul.
Dar cînd trimite soarta cîte-un trăznet,
O rană spaima-n inimă-i deschide;
Dar rana, ca şi-a aerului, iute
Se-nchide: lancea n-are urmă-n aer.
Cum zbor de păsări nu crestează cerul,
Şi-n urma navei nu rămîne brazdă,
Aşa se şterge-n oameni gîndul morții:
Cu lacrima vărsată peste cei ce
Ni-s dragi, îl strecurăm la ei în groapă.

(Noaptea întîia)

"When the Cock crew, he wept" - smote by that eye
Which looks on me, on all: that pow'r, who bids
This midnight centinel, with clarion shrill,
Emblem of that which shall awake the dead,
Rouse souls from slumber, into thoughts of heav'n.
Shall I too weep? Where then is fortitude?
And, fortitude abandon'd, where is the man?
I know the terms on which he sees the light;
He that is born, is lifted; life is war;
Eternal war with woe. Who bears it best,
Deserves it least. - On other themes I'll dwell.
Lorenzo! let me turn my thoughts on thee,
And thine, on themes may profit; profit there,
Where most thy need. Themes, too, the genuine growth
Of dear Philander's dust. He, thus, tho' dead,
May still befriend - What themes? Time's wondrous price,
Death, Friendship, and Philander's final scene.
So could I touch these themes, as might obtain
Thine ear, not leave thy heart quite disengag'd,
The good deed would delight me; half impress
On my dark cloud an Iris; and from grief
Call glory - Dost thou mourn Philander's fate?
I know thou say'st it; says thy life the same?
He mourns the dead, who lives as they desire.
Where is that thrift, that avarice of Time,
(O glorious avarice!) thought of death inspires,
As rumour'd robberies endear our gold?
O Time, than gold more sacred; more a load
Than lead, to fools; and fools reputed wise!
What moment's granted man without account?
What years are squander'd, wisdom's debt unpaid?
Our wealth in days, all due to the discharge.
Haste, haste, he lies in wait, he's at the door,
Insidious Death! should his strong hand arrest,
No composition sets the pris'ner free.
Eternity's inexorable chain
Fast binds; and vengeance claims the full arrear.

(Night the Second)

"Cîntînd, cocoşul a plîns", silit de ochiul
Țintit asupră-mi: un stăpîn ce-ndrumă
Pe-acest străjer nocturn cu glas de goarnă,
Emblemă-a celei ce-o să scoale morții
Din somnul lor, spre-a se gîndi la ceruri.
Să plîng şi eu? Atunci, tăria unde-i?
Şi, fără de tărie, unde-i omul?
Eu ştiu cu ce preț vede el lumina;
Cel ce se naşte, urcă; viața-i veşnic
Şi crunt război. Cine uşor o rabdă,
N-o merită. Dar eu trăi-voi altfel.
Lorenzo, gîndul meu îl mîn spre tine,
Şi-al tău spre nişte teme-n care poate
Găsi folos. O temă-i sacrul zvîcnet
Al humei lui Filandru. El şi-n moarte
Ne-alintă. Alte teme? Prețul vremii,
Prietenia, moartea, ceasul ultim
Al lui Filandru. Vreau, prin aste teme,
Şi inima să-ți prind, nu doar urechea.
Mi-e dragă fapta bună. Noru-mi negru
Abia-l atinge Iris[1] ; din restrişte-mi
Chem gloria. Plîngi şi tu pe Filandru?
Zici da, o ştiu; dar zice şi-a ta viață?
Cinstim pe morți, trăind cum ei ne-ar cere-o.
Unde-i acea zgîrcenie a vremii
(Slăvită!) ce inspiră gîndul morții,
Cum auru-i scumpit prin zvon de jafuri?
O, timp, mai scump ca aurul, mai greu chiar
Ca plumbul, pentru prostul zis cuminte!
Ce clipă e, să n-o plătească omul?
Ce ani trăiți în van? Ce-nțelepciune?
Ne dăm, plătind, a zilelor avere.
Dar iute! Ea aşteaptă, stă la uşă
Perfida moarte! Mîna-i de-l înhață,
Nu-l scapă pe cel prins nici o tocmeală.
Al veşniciei lanț pe loc îl leagă,
Şi-apoi osînda cere restul plății.

(Noaptea a doua)

[1]Iris, solie înaripată a zeilor, simbol al curcubeului.

The Fight with Time

How late I shudder'd on the brink! how late
Life call'd for her last refuge in despair!
That time is mine, o mead! to thee I owe;
Fine would I pay thee with eternity.
But ill my genius answers my desire;
My sickly song is mortal, past thy cure;
Accept the will; - that dies not with my strain.
For what calls thy disease, Lorenzo? not
For Esculapian, but for moral aid!
Thou think'st it folly to be wise too soon;
Youth is not rich in time; it may be, poor;
Part with it as with money, sparing; pay
No moment, but in purchase of its worth;
And what its worth, ash death-beds; they can tell.
Part with it as with life, reluctant; big
With holy hope of nobler time to come!
Time higher aim'd, still nearer the great mark
Of men and angels; virtue more divine.

(Night the Second)

Lupta cu timpul

Ce mult m-am chinuit! A mea viață
Găsi-n sfîrşit liman în deznădejde!
Acesta-i timpul meu, o, lut! Fiindu-ți
Dator, eu ți-aş plăti cu veşnicia,
Dar al meu geniu rîvna mi-o combate;
Mi-e cîntul muritor, chiar de mi-l aperi;
Ci-ți las un testament: el n-o să moară.
Ce cere boala ta, Lorenzo? Leacul
Lui Esculap? Nu: leacuri pentru suflet!
Tu-l crezi nebun pe cel deştept prea grabnic
Dar tinerețea nu-i bogată-n vreme:
Ca banii deci s-o drămuieşti! Nu clipa
S-o cumperi, ci din prețul ei te-nfruptă;
Iar prețul ei ți-l spune patul morții.
Te rupe greu de ea, precum de viață,
Şi speră dîrz în ziua care vine!
Țintește sus, unde e-aproape omul
De înger: e-nsuşirea cea mai sfîntă.

(Noaptea a doua)

Let’s not waste Time

Ah! how unjust to nature, and himself,
Is thoughtless, thankless, inconsistent man!
Like children babbling nonsense in their sports,
We censure nature for a span too short;
That span too short, we tax as tedious too -
Leave to thy foes these errors, and these ills;
To nature just, their cause and cure explore.
Not short heav’n’s bounty, boundless our expence;
Nor niggard, nature; men are prodigals!
We waste, not use our time; we breathe, not live.
Time wasted is existence, us’d is life.
And bare existence, man, to live ordain’d,
Wrings, and oppresses with enormous weight.
And why? since time was giv’n for use, not waste;
Injoin’d to fly, with tempest, tide and stars
To keep his speed, nor ever wait for man.
Time’s use was doom’d a pleasure: waste, a pain.
That man might feel his error, if unseen;
And, feeling, fly to labour for his cure;
Not, blund’ring, split on idleness, for ease.

(Night the Second)

Să nu risipim timpul

Ah! ce nedrept cu sine, cu natura
E omul: schimbător, ingrat, bezmetic!
Ca nişte gîngavi prunci certăm natura
Că prea ni-i scurt răstimpul, ba mai zicem
Că-acest prea scurt răstimp e plictiseală...
Greşeala asta las-o la potrivnici;
Drept cu natura, cercetează-i tîlcul.
Nu Ceru-i rău: noi cheltuim prea aprig;
Zgîrcită Firea nu-i: e-n noi risipa!
Ai timp, şi-l pierzi; respiri, şi n-ai viaţă.
A exista şi-a vieţui, sînt două;
Şi-o viaţă stearpă, cînd exişti degeaba,
E numai chin, şi-o porţi ca o povară.
Căci timpu-i dat să-l drămui, nu să-l zvîrli;
Menit să zboare, el cu mări, cu vînturi
Şi stele ţine pasul, nu cu omul.
De-l foloseşti, cîştigi; de-l pierzi, vei plînge.
Greşeala omul poate să şi-o simtă,
Şi-n grabă să lucreze spre-al său bine,
Nu să se-afunde, amorţit, în lene.

(Noaptea a doua)

About Friendship

Friendship, the means of wisdom, richly gives
The precious end, which makes our wisdom wise!
Nature, in zeal for human amity,
Denies, or damps, an undivided joy.
Joy is an import; joy is an exchange;
Joy flies monopolists: it calls for two;
Rich fruit! heav'n-planted! never pluckt by one.
Needful auxiliars are our friends, to give
To social man true relish of himself.
Full on ourselves, descending in a line,
Pleasure's bright beam is feeble in delight:
Delight intense, is taken by rebound;
Reverberated pleasures fire the breast.
Celestial happiness, whene'er she stoops
To visit earth, one shrine the Goddess finds,
And one alone, to make her sweet amends
For absent heav'n, the bosom of a friend.
Where heart meets heart, reciprocally soft,
Each other's pillow to repose divine.
Beware the counterfait. In passion's flame
Hearts melt, but melt like ice, soon harder froze.
True love strikes root in reason; passion's foe;
Virtue alone entenders us for life.

(Night the Second)

Despre prietenie

Prietenia, drum spre-nțelepciune,
Țel scump ne dă, sporind înțelepciunea!
Natura, prețuind prietenia,
Respinge bucuria ne-mpărțită,
Căci bucuria-i schimb, e-agoniseală;
Ea cere doi; de cel ce-i singur, fuge;
E rod sădit de Cer, nu strîns de unul.
Pe omul social prietenia
L-ajută, dîndu-i gust de sine însuşi.
Cînd peste noi se lasă, plină, raza
Plăcerii, ea-i săracă-n desfătare:
Suprema desfătare-i cumpătarea;
Plăcerea prea aprinsă arde pieptul.
Cerească fericirea-i, cînd coboară
La noi, şi-şi află un altar Zeița,
Şi-ntr-unul singur, drept răsplată dulce,
În loc de cer, un suflet de prieten.
Cînd inimi se-ntîlnesc, la fel de calde,
Îşi sînt ca perne, spre divin repaos.
Fugi de ce-i fals. Un suflet, ca şi gheața,
De patimi de-i topit, îngheață iarăşi.
Amorul drept e-n cuget. Pasiunea
E-un rău. Ne-alintă viața doar virtutea.

(Noaptea a doua)

Night inspires Poetry

Take Phoebus to yourselves, ye basking bards!
Inebriate at fair fortune's fountain-head,
And reeling thro' the wilderness of joy;
Where sense runs savage, broke from reason's chain,
And sings false peace, till smother'd by the pall.
My fortune is unlike; unlike my song;
Unlike the Deity my song invokes:
I to day's soft-ey'd sister pay my court,
(Endymion's rival!) and her aid implore;
Now first implor'd in succour to the Muse!
Thou, who didst lately borrow Cynthia's form,
And modestly forego thine own! O thou,
Who didst thyself, at midnight hours, inspire!
Say, why not Cynthia patroness of song?
As thou her crescent, she thy character
Assumes; still more a Goddess by the change.
Are there demurring wits, who dare dispute
This revolution in the world inspir'd?
Ye train Pierian, to the lunar sphere,
In silent hour, address your ardent call
For aid immortal; less her brother's right.

(Night the Third)

Noaptea, inspiratoare de poezie

Luați-vi-l, voi, barzi buieci, pe Phoebus[1] !
Vă-mbete-ale norocului izvoare
Și goana prin deșertul voluptății,
În care simțu-i rupt de rațiune
Și cîntă fals, pînă-l sugrumă giulgiul.
Dar eu am altă soartă, un alt cîntec,
Și Zeitatea ce-o invoc e alta:
Mi-e dragă sora cu ochi blînzi a zilei
(Rival deci lui Endymion[2]) și sprijin
Îi cer: i-l cere-un bard întîia oară!
Tu, care chipul Cynthiei luîndu-l,
L-ai scos pe-al tău; o, tu, ce-n miez de noapte
Te-ai inspirat pe tine însăți, spune-mi
De ce-n cîntări nu Cynthia domnește?
Precum tu forma ei, ea a ta fire
S-o ia; prin schimb, ea-i și mai mult Zeiță.
Sînt oare minți ce n-ar vrea să se-mpace
Cu-această răsturnare-adusă-n lume?
Poeți, voi, noaptea, de la sfera lunii
Să implorați un sprijin fără moarte;
Mai mic e-n privilegii al ei frate.

(Noaptea a treia)

[1] *Phoebus*, zeul soarelui, simbolul zilei.
[2] *Endymion*, tînăr păstor din mitologie, iubit de Semele, zeița lunii.

The Memory of the Daughter Passed Away

A double fate to me:
Portent, and pain! a menace, and a blow!
Like the black raven hov'ring o'er my peace,
Not less a bird of omen, than of prey.
It called Narcissa long before her hour;
It called her tender soul, by break of bliss,
From the first blossom, from the buds of joy;
Those few our noxious fate unblasted leaves
In this inclement clime of human life.
Sweet harmonist! and beautiful as sweet!
And young as beautiful! and soft as young!
And gay as soft! and innocent as gay!
And happy (if aught happy here) as good!
For fortune fond has built her nest on high.
Like birds quite exquisite of note and plume,
Transfix'd by fate (who loves a lofty mark)
How from the summit of the grove she fell,
And left it unharmonious! All its charms
Extinguish'd in the wonders of her song!
Her song still vibrates in my ravish'd ear,
Still melting there, and with voluptuous pain
(O to forgat her!) thrilling thro' my heart!

(Night the Third)

Amintirea fiicei stinse

Îmi fu-ndoit blestemul:
Semn rău şi chin; ameninţări şi trăznet.
Ca negrul corb rotindu-se deasupră-mi,
Şi piază rea şi pasăre de pradă,
Chemă, naintea vremii, pe Narcissa,
Chemă duiosu-i suflet, rupse vraja
În prima-i floare, în boboc de zîmbet,
Şi-acele frunze necăzute încă
Pe lutul nemilos al vieţii noastre.
Cuib dulce de-armonii! Frumoasă, dulce!
Şi tînără! Şi tînără şi blîndă!
Şi blîndă şi voioasă! Şi curată!
Ferice (de mai sînt ca ea) şi bună!
Iubind-o, soarta sus îi dete casă.
Ca pasărea aleasă-n glas şi pene,
De sorţi străpunsă (ei vor doar ce-i nobil),
Oh! cum căzu din creştetul dumbrăvii,
Lăsînd-o mută! Farmecele-i toate
S-au stins cu boarea cîntecelor sale.
Răpit, auzu-mi îi mai poartă cîntul:
Topit în el şi voluptos de-amarnic
(Oh! cum s-o uit?) el îmi săgeată pieptul!

(Noaptea a treia)

The Poet in front of Death

Then welcome, death! thy dreaded barbingers,
Age and disease; disease, tho' long my guest;
That plucks my nerves, those tender strings of life;
Which, pluck'd a little more, will toll the bell,
That calls my few friends to my funeral;
Where feeble nature drops, perhaps, a tear;
While reason and religion, better taught,
Congratulate the dead, and crown his tomb
With wreath triumphant. Death is victory;
It binds in chains the raging ills of life -
Death, the great counsellor, who man inspires
With ev'ry nobler thought, and fairer deed!
Death, the deliverer, who rescues man!
Death, the rewarder, who the rescued crowns!
Death, that absolves my birth; a curse without it!
Rich death, that realizes all my cares,
Toils, virtues, hopes; without it, a chimera!
Death, of all pain the period, not of joy!

(Night the Third)

Poetul în fața morții

Deci, moarte, îți salut temuții crainici,
Vîrsta şi boala; boala, vechiu-mi oaspe,
Ce-mi frînge nervii, strune dulci a vieții;
De mi-i tot frînge, clopotul chema-va
Puținii mei prieteni la prohodu-mi.
Vărsa-va, poate, slaba fire lacrimi,
Dar mintea şi credința, înțelepte,
Felicita-vor mortul, iar pe groapă
Cununi i-or pune de triumf, căci moartea-i
Victorie: ea-nvinge-a vieții rele...
O, moarte, sfetnic mare, ce insufli
Mai bune gînduri şi mai mîndre fapte;
Izbăvitoare moarte, ce scapi omul,
Iar pentru cel scăpat eşti o răsplată;
Tu naşterea mi-o ierți: altfel, năpastă-i;
Bogată moarte, ce răscumperi trudă,
Speranțe şi virtuți, altcum himeră,
Tu chinul mi-l închei, nu bucuria!

(Noaptea a treia)

Death stands at the Base of Life

Lorenzo, such the glories of the world!
What is the world itself? Thy world - A grave.
Where is the dust that has not been alive?
The spade, the plough, disturb our ancestors;
From human mould we reap our daily bread.
The globe around earth's hollow surface shakes,
And is the ceiling of her sleeping sons.
O'er devastation we blind revels keep;
Whole bury'd towns support the dancer's heel.
The moist of human frame the sun exhales;
Winds scatter through the mighty void the dry;
Earth repossesses part of what he gave,
And the freed spirit mounts on wings of fire;
Each element partakes our scatter'd spoils;
As nature, wide, our ruins spread: man's death
Inhabits all things, but the thought of man.

(Night the Ninth)

Moartea stă la temelia vieții

Lorenzo, asta-i toată slava lumii!
Ce-i însă lumea însăşi? Doar o criptă.
Unde-i vreun colb ce n-a fost viu odată?
Sapa şi plugul pe strămoşi ni-i sfarmă;
Din putregai de om ne creştem holda,
Şi, roată, bolta zgîlțîie pămîntul,
Iar fiii săi sub cortu-i îşi dorm somnul.
Petrecem, orbi, deasupra nimicirii;
Sub dansul nostru zac oraşe stinse;
Din trupuri moarte soarele bea aburi;
Prin văgăuni ne-azvîrle vîntul pleava;
Pămîntul, din ce-a dat, reia o parte,
Şi-n zbor de pară duhul suie, liber.
În orice element e huma noastră;
Ne-mprăştie natura, însă moartea
Ia doar pe om, ea nu distruge gîndul.

(Noaptea a noua)

Praise of Night

O majestic Night!
Nature's great ancestor! day's elder-born!
And fated to survive the transient sun!
By mortals, and immortals, seen with awe!
A starry crown thy raven brow adorns,
An azure zone thy waist; clouds, in heav'n's loom
Wrought through varieties of shape and shade,
In ample folds of drapery divine,
Thy flowing mantle form; and, heav'n throughout,
Voluminously pour thy pompous train.
Thy gloomy grandeurs (nature's most august,
Inspiring aspect!) claim a grateful verse;
And, like a sable curtain starr'd with gold,
Drawn o'er my labours past, shall close the scene.

(Night the Ninth)

Lauda nopții

O, maiestoasă Noapte!
Strămoş naturii! Soră mare-a zilei,
Ce vei trăi cînd soarele muri-va,
Nemuritori şi muritori te-adoră!
Pe neagra-ți frunte stemă porți de stele,
Şi-un brîu de azur; nori, pe urzeala bolții,
În mii de forme şi culori țesură,
Cu falduri lungi de sacră draperie,
Vestmîntul tău; şi cerul pretutindeni
Petrece pompa unduirii tale.
Întunecata-ți slavă (augustă
Inspiratoare) vrea un vers mai falnic:
Ca o cortină neagră, înstelată,
Căzînd peste-al meu chin, pui capăt piesei.

(Noaptea a noua)

Thomson
1700 - 1748

James Thomson este, şi el, un exponent al sentimentalismului englez. Fiu de preot, născut în sudul Scoției, e trimis să studieze teologie la Edinburgh. Încă din 1720, el publică trei poeme, din care unul, *Despre viața la țară*, îl anunță pe viitorul poet al naturii. Renunță la gîndul unei cariere ecleziastice, mînat poate de dorința de a se afirma ca poet, şi pleacă la Londra. Aici îşi cîştigă existența ca preceptor şi publică, în 1726, poemul în versuri albe *Iarna*. Urmează apoi *Vara*, 1727, *Primăvara*, 1728 şi *Toamna*, care împreună cu cele precedente, intră în volumul *Anotimpurile*, din 1730. Cartea a avut un mare succes. *Anotimpurile* au devenit opera cea mai populară a secolului, marcînd, literar, "întoarcerea la natură". Cele patru anotimpuri sînt descrise fie în desfăşurarea lor *(Iarna, Toamna)*, fie din unghiul îndeletnicirilor unei singure zile semnificative *(Vara)*. Tablourile din natură se împletesc cu reflecții asupra omului şi a lumii. Punctul de plecare sînt *Georgicele* lui Virgiliu; modelul e deci clasic, iar clasicismul conține în sine principiul realismului. La Thomson arta clasică se îndreaptă cu forță spre concret, dobîndind astfel o nouă vitalitate. Poetul nu urmăreşte însă numai veridicul unor descrieri colorate, ci îşi îmbogăţeşte paleta şi cu impulsuri de ordin emoțional. Aici apare, la drept vorbind, sentimentul naturii. Fără îndoială, Thomson are idei pe care vrea să le sugereze, dar din felul cum îşi alege el materialul pentru descrieri e greu să identificăm scene preferate. Pădure, cîmpie, rîu, cer, munte, luncă, flori, animale sînt prezentate, toate, cu un ochi egal, în diversele lor aspecte. Notarea minuțioasă a unor detalii e însuflețită de căldură interioară; poetul se lasă fermecat de spectacolul unei vieți simple, idilice. El pare să prefere viața primitivă strălucirii exterioare a oraşului. În 1733 obține o sinecură, care îi permite să-şi încheie poemul politic *Libertatea*. Avînd o bună stare materială, datorită şi succeselor literare, se stabileşte la Richmond, nu departe de Pope, şi poate la îndemnul acestuia, pregăteşte o ediție revăzută a *Anotimpurilor*. Thomson a scris şi cinci tragedii, precum şi un alt poem, *Castelul leneviei*, una din acele opere ale veacului său care tind să reînvie Evul Mediu. Considerat în ansamblu, poetul e un adevărat precursor al romantismului.

Mean while, the Leaves,
That, late, the Forest clad with lively Green,
Nipt by the drizzly Night, and Sallow-hu'd,
Fall, wavering, thro' the Air; or shower amain,
Urg'd by the Breeze, that sobs amid the Boughs.
Then list'ning Hares foesake the rusling Woods,
And, starting at the frequent Noise, escape
To the rough Stubble, and the rushy Fen.
Then Woodcocks, o'er the fluctuating Main,
That glimmers to the Glimpses of the Moon,
Stretch their long Voyage to the woodland Glade:
Where, wheeling with uncertain Flight, they mock
The nimble Fowler's Aim. - Now Nature droops;
Languish the living Herbs, with pale Decay:
And all the various Family of Flowers
Their sunny Robes resign. The falling Fruits,
Thro' the still Night, forsake the Parent-Bough,
That, in the first, grey, Glences of the Dawn,
Looks wild, and wonders at the wintry Waste.

Late, in the louring Sky, red, fiery, Streaks
Begin to flush about; the reeling Clouds
Stagger with dizzy Aim, as doubting yet
Which Master to obey: while rising, slow,
Sad, in the Leaden-colour'd East, the Moon
Wears a bleak circle round her sully'd Orb.
Then issues forth the Storm, with loud Control,
And in the thin Fabrick of the pillar'd Air
O'erturns, at once. Prone, on th'uncertain Main
Descends th'Etherial Force, and plows its Waves,
With dreadful Rift: from the mid-Deep, appears,
Surge after Surge, the rising, wat'ry, War.
Whitening, the angry Billows rowl immense,
And roar their Terrors, thro' the shuddering Soul
Of feeble Man, amidst their Fury caught,
And, dash'd upon his Fate. Then o'er the Cliff,
Where dwells the Sea-Mew, unconfin'd, they fly,
And, hurrying, swallow up the steril Shore.

Iar frunzele-ntre timp,
Ce-n verde viu pădurea le-mbrăcase,
De-ai nopții stropi pişcate, şi livide,
Cad rar şi-ncet, sau ca o ploaie iute,
Cînd vîntul, suspinînd prin crengi, le smulge.
Apoi fricoşii iepuri lasă crîngul
Şi, tresărind la zgomote, aleargă
Spre mirişti aspre sau spre bălți cu trestii;
Sitari, peste întinderi mişcătoare,
Ce scînteiază la lumina lunii,
Mai vin o dată spre poieni de codri,
Şi, dînd ocol, îşi rîd de pădurarul
Cu arcu-ntins. Natura-ngenunchează,
Şi ierburile lîncezesc, bolnave,
Şi-a florilor familii felurite
Îşi pierd vestmîntul însorit. Iar noaptea,
Cad poame şi se rup de creanga mamă,
Ce-n zori, la primul licăr sur, arată
Pustie, şi se miră de ruină-i.

Tîrziu, pe cerul negru, pete roşii
Prind a ieşi, iar nori în rotocoale
Se-nvălmăşesc pierduți, de parcă n-ar şti
Cui să se-nchine; şi, suind alene
Şi trist, pe-al bolții plumb se vede luna,
Purtînd un palid cerc pe globu-i sumbru.
Năvalnic, se porneşte-apoi furtuna,
Şi, slabă, a văzduhului stihie
Se surpă. Peste mare se coboară
Eterul cu puterea lui, şi-o ară
Şi-o spintecă, iar din adînc se-nalță,
Tălăzuind, a apei bătălie.
Imense, albe valuri îşi dau pinteni,
Vuind cumplit în speriatul suflet
Al omului plăpînd, prins între fúrii,
Bătut de sorți; şi peste stînci, pe care
Stă pescăruşul, vin nestăvilite
Şi-n grabă înghit uscatul de pe țărmuri.

The Mountain growls; and all its sturdy Sons
Stoop to the Bottom of the Rocks they shade:
Lone, on its Midnight-Side, and all aghast,
The dark, way-faring, Stranger, breathless, toils,
And climbs against the Blast -
Low, waves the rooted Forest, vex'd, and sheds
What of its leafy Honours yet remains.
Thus, struggling thro' the dissipated Grove,
The whirling Tempest raves along the Plain;
And, on the Cottage thacht, or lordly Dome,
Keen-fastening, shakes 'em to the solid Base.
Sleep, frighted, flies; the hollow Chimney howls,
The Windows rattle, and the Hinges creak.

Lo! from the livid East, or piercing North,
Thick Clouds ascend, in whose capacious Womb,
A vapoury Deluge lies, to Snow congeal'd:
Heavy, they roll their fleecy World along;
And the Sky saddens with th'impending Storm.
Thro' the hush'd Air, the whitening Shower descends,
At first, thin-wavering; till, at last, the Flakes
Fall broad, and wide, and fast, dimming the Day,
With a continual Flow. See! sudden, hoar'd,
The Woods beneath the stainless Burden bow,
Blackning, along the mazy Stream it melts;
Earth's universal Face, deep-hid, and chill,
Is all one, dazzling, Waste. The Labourer-Ox
Stands cover'd o'er with Snow, and then demands
The Fruit of all his Toil. The Fowls of Heaven,
Tam'd by the cruel Season, croud around
The winnowing Store, and claim the little Boon,
That Providence allows. The foodless Wilds
Pour forth their brown Inhabitants; the Hare,
Tho' timorous of Heart, and hard beset
By Death, in various Forms, dark Snares, and Dogs,
And more unpitying Men, the Garden seeks,
Urg'd on by fearless Want. The bleating Kind
Eye the bleak Heavens, and next, the glistening Earth,
With Looks of dumb Despair; then sad, dispers'd,
Dig, for the withr'd Herb, thro' Heaps of Snow.

Chiar munții gem, iar fiii lor cei zdraveni
Spre poala stîncii de sub ei se-ndoaie;
Din miază-noapte, gîfîind şi singur,
Drumețul urcă greu prin vijelie...
Pădurea, vînzolindu-se, îşi pierde
Ce mai avea din slava ei de frunze.
Astfel, luptînd prin crîng şi zgîlțîindu-l,
Furtuna trece-n muget spre cîmpie.
Bordei cu paie sau conac domnesc,
Le scutură vîrtos, din temelie;
Se-ascunde somnul; hornuri urlă, goale;
Troznesc ferestre, joacă balamale.

Din răsăritul pal, din nordul crîncen,
Nori groşi apar, şi-n sînul lor cu toane
Ei poartă abur, devenit zăpadă;
Grei, îşi rostogolesc mițoasa lume,
Şi ceru-i trist, căci se presimte viscol.
Prin aer, calm, coboară grindini albe;
Întîi, doar stropi mărunți, pe urmă fulgii:
Cad iute, larg; iar ziua-i cenuşie
De ninsul ne-ntrerupt. Cărunte crînguri
Se-apleacă sub povara-i pură, care,
Topindu-se-n pîraie, se-nnegreşte;
Pămîntul, cu ascunsa-i față rece,
E-un orbitor deşert. Stă boul trudnic
Sub învelişul de omăt, şi-şi cere
Răsplata muncii. Păsările bolții,
De iarnă îmblînzite, se strîng roată,
Bătînd din aripi, şi cerşesc tainul
De ceruri dat. Pădurea, fără hrană,
Şi-a scos locuitorii. Bieții iepuri,
Deşi fricoşi şi-amenințați de-a pururi
De moarte-n fel şi chip: dulăi, capcane
Şi omul aprig, caută grădina,
Siliți de foame. Cele care pasc
Privesc spre cer şi iar spre huma albă,
Cu-o mută deznădejde, apoi scurmă,
Trist, după ierbi uscate, sub zăpadă.

Clear Frost succeeds, and thro' the blew Serene
For Sight too fine, th'Aetherial Nitre flies,
To bake the Glebe, and bind the slip'ry Flood.
This of the wintry Season is the Prime;
Pure are the Days, and lustrous are the Nights,
Brighten'd with starry Worlds, till then unseen -

But hark! the nightly Winds, with hollow Voice,
Blow, blustering, from the South - the Frost subdu'd,
Gradual, resolves into a weeping Thaw.
Spotted, the Mountains shine: loose Sleet descends,
And floods the Country round: the Rivers swell,
Impatient for the Day. - Those sullen Seas,
That wash th'ungenial Pole, will rest no more,
Beneath the Shackles of the mighty North;
But, rousing all their Waves, resistless heave, -
And hark! - the length'ning Roar, continuous, runs
Athwart the rifted Main; at once, it bursts,
And piles a thousand Mountains to the Clouds!
Ill fares the Bark, the Wretches' last Resort,
That, lost amid the floating Fragments, moors
Beneath the Shelter of an Icy Isle;
While Night o'erwhelms the Sea, and Horror looks
More horrible. Can human Hearts endure
Th'assembled Mischiefs, that besiege them round:
Unlist'ning Hunger, fainting Waeriness,
The Roar of Winds, and Waves, and Crush of Ice,
Now, ceasing, now, renew'd, with louder Rage,
And bellowing round the Main: Nations remote,
Shook from their Midnight-Slumbers, deem they hear
Portentous Thunder, in the troubled Sky.
More to embroil the Deep, Leviathan,
And his unweildy Train, in horrid Sport,
Tempest the loosen'd Brine; while, thro' the Gloom,
Far, from the dire, unhospitable Shore,
The Lyon's Rage, the Wolf's sad Howl is heard,
And all the fell Society of Night.

(The Seasons)

E-un ger curat, şi-n adieri senine,
Ce nu se văd, un praf eteric zboară,
Uscînd ţărîna şi-ngrădind torenţii.
Aceasta-i floarea timpului de iarnă:
E clară ziua, şi lucioasă noaptea.
Cu lumi de stele încă nevăzute...

...Dar vîntul nopţii cu-al său glas sinistru,
Din sud amarnic bate. Geru-nvins
Treptat se schimbă-ntr-un dezgheţ ce plînge.
Pătaţi, străluce munţii: vin puhoaie
Şi-neacă şesu-n jur; se umflă rîuri
Necontenit. Acele mări ursuze,
Ce spală polul aspru, nu mai rabdă
Cătuşele puternicului nord,
Ci valuri mînă-ncoace şi se-nalţă,
Şi-auzi! prelungul vuiet cum aleargă
Peste-ncreţita-ntindere şi urlă,
Şi pîn' la nori morman de munţi ridică!
Vai luntrii, ultim scut pentru sărmanul
Ce, printre sfărmături, pierdut se-aburcă,
Vrînd adăpost, pe-o insulă de gheaţă!
Acum, se lasă noaptea, iară groaza
Mai groaznică-i. E-n stare omul oare
Să-ndure cîte rele-l împresoară?
Cumplita foame, leşin, oboseală,
Talazuri, vînt nebun, ruptura gheţii,
Ba molcom, ba crescînd, cu grea turbare
Vuind pe ape? Neamuri depărtate
Tresar din somn şi parcă-aud un tunet,
Precum o piază-rea, pe cerul sumbru.
Sporind Leviathan[1] al apei haos,
Cu-alaiul său smintit, în dans năpraznic,
Frămîntă marea beată, iar prin beznă,
Departe, de pe ţărmul neprielnic,
Se-aud, cu urlet şi cu răcnet, fiare
Şi-ntreaga hoardă crîncenă a nopţii.

(Anotimpurile)

[1] *Leviathan*, monstru marin fabulos, pomenit în Biblie.

Gray
1716 - 1771

Thomas Gray aparţine şi el sentimentalismului englez. Fiu al unui agent de bursă, s-a născut la Londra. Îşi începe studiile la colegiul Eton, unde se împrieteneşte, printre alţii, cu viitorul romancier Horace Walpole. În 1734 trece la Cambridge, unde studiază dreptul. Nu-şi ia însă licenţa. La 23 de ani îl însoţeşte pe Walpole într-o lungă călătorie prin Franţa şi Italia. Rămîne impresionat de frumuseţea Alpilor şi de vestigiile arhitecturii romane şi gotice. Se ceartă însă cu Walpole şi, în 1741, revine în Anglia, singur. Nu peste mult, se reîntoarce la Cambridge, unde îşi completează studiile. Aproape întreaga sa carieră de după aceea e legată de acest orăşel universitar. Primele sale versuri datează din 1742. Ele se resimt de influenţa manierei neoclasice a lui Dryden şi Pope. În 1745 începe poemul *Elegie scrisă într-un cimitir de la ţară*, pe care îl publică în 1751 şi care îl face celebru. În 1745 reînnoadă prietenia cu Walpole, care, după aceea, îi publică unele poezii. Între 1759 şi 1961 stă la Londra, unde citeşte mult la biblioteca de la "British Museum", recent deschis. În 1768, e numit profesor de istorie modernă la Cambridge. Cu cîţiva ani înainte cutreierase munţii Scoţiei. O moarte prematură îl împiedecă să viziteze, cum plănuia, Elveţia. Consemnăm dintre poeziile sale şi *Odă la moartea unei pisici favorite, înecată într-un vas cu peşti aurii*, de o factură eroicomică ce contrastează cu gravitatea poeziilor de pînă atunci. Ca structură, Gray e un neoclasic, care îşi cenzurează emoţiile şi nu exprimă tot ce simte. Inspiraţia sa e stimulată mai mult de lectură. Preocuparea sa vie e o artă laborioasă, ceea ce reclamă o întîietate a raţiunii. Şi totuşi poezia sa e plină de acele emoţii care vor reîntineri literatura. Capodopera sa, *Elegia*..., atestă toate acestea. Aici, sensibilitatea descătuşată a poetului se asociază cu o riguroasă artă a versului şi, în ciuda unei vădite lucidităţi a emoţiei, creează un cîntec grav, pătruns de tristeţea serii şi morţii şi de o blîndă milă de sine însuşi. *Elegia*..., după unii, e cea mai de seamă creaţie poetică a secolului, în Anglia. Într-un cimitir de la ţară, în ceasul înserării, poetul meditează asupra destinului, evocînd truda modestă a atîtor oameni umili şi anonimi. După Gray, nenumăraţi poeţi europeni au cîntat acest moment al zilei, chiar dacă nu în decorul cimitirului.

Elegy written in a Country Churchyard

The Curfew tolls the knell of parting day,
The lowing herd wind slowly o'er the lea,
The plowman homeward plods his weary way,
And leaves the world to darkness and to me.

Now fades the glimmering landscape on the sight,
And all the air a solemn stillness holds,
Save where the beetle wheels his droning flight,
And drowsy tinklings lull the distant folds;

Save that from yonder ivy-mantled tow'r
The moping owl does to the moon complain
Of such as, wand'ring near her secret bow'r,
Molest her ancient solitary reign.

Beneath those rugged elms, that yew-tree's shade,
Where heaves the turf in many a mould'ring heap,
Each in his narrow cell for ever laid,
The rude Forefathers of the hamlet sleep.

The breezy call of incense-breathing Morn,
The swallow twitt'ring from the straw-built shed,
The cock shrill clarion, or the echoing horn,
No more shall rouse them from their lowly bed.

For them no more the blazing hearth shall burn,
Or busy housewife ply her evening care:
No children run to lisp their sire's return,
Or climb his knees the envied kiss to share.

Oft did the harvest to their sickle yield,
Their furrow oft the stubborn glebe has broke:
How jocund did they drive their team afield!
How bow'd the woods beneath their sturdy stroke!

Let not Ambition mock their useful toil,
Their homely joys, and destiny obscure:

Elegie scrisă într-un cimitir de la țară

Lung dangăt plînge după ziua moartă,
Cirezi mugind curg molcom pe cîmpie;
Pas trudnic pe plugar spre casă-l poartă,
Şi lumea le-o dă umbrelor şi mie.

Priveliştea mai şters acum se-arată,
Solemnă pace-n aer e stăpînă;
Doar un bondar în zumzet zboară roată,
Şi vag, tălăngi se-ngînă-n somn la stînă.

Doar dintr-un turn cu iederă drept haină,
Se plînge lunii buha cu mînie,
Cînd unii trec prin locul ei de taină
Şi-i tulbură tăcuta-mpărăție.

Sub ulmii strîmbi şi tisă, la răcoare,
Roi de movile ştirbe umflă glia:
Culcat în hruba-i strîmtă, fiecare,
Ai satului străbuni îşi dorm vecia.

A dimineții parfumată boare
Sau din şopron al rîndunelei tril,
Glas de cocoş sau corn de poştă-n zare
Nu-i mai trezesc din patul lor umil.

Nu mai stă plita pentru ei fierbinte,
Nici pun neveste cina pe-ntrecute,
Nu-i mai fug tatii prunci peltici-nainte,
Nici i se urcă-n brațe, să-i sărute.

Grîu mult sub seceri au culcat prin ani,
Mult şi-au arat uscatele ogoare!
Ce bici voios pocneau peste plăvani!
Cum răpuneau copacii sub topoare!

Ambiția nu rîdă de-a lor trudă
Cu bucurii de rînd şi soartă pală,

Nor Grandeur hear with a disdainful smile
The short and simple annals of the poor.

The boast of heraldry, the pomp of pow'r,
And all that beauty, all that wealth e'er gave,
Awaits alike th'inevitable hour:
The paths of glory lead but to the grave.

Nor you, ye Proud, impute to These the fault,
If Memory o'er their Tomb no Trophies raise,
Where through the long-drawn aisle and fretted vault
The pealing anthem swells the note of praise.

Can storied urn or animated bust
Back to its mansion call the fleeting breath?
Can Honour's voice provoke the silent dust,
Or Flatt'ry soothe the dull cold ear of death?

Perhaps in this neglected spot is laid
Some heart once pregnant with celestial fire;
Hands, that the rod of empire might have sway'd,
Or waked to ecstasy the living lyre.

But Knowledge to their eyes her ample page
Rich with the spoils of time did ne'er unroll;
Chill Penury repress'd theit noble rage,
And froze the genial current of the soul.

Full many a gem of purest ray serene
The dark unfathom'd caves of ocean bear:
Full many a flower is born to blush unseen,
And waste its sweetness on the desert air.

Some village Hampden that with dauntless breast
The little tyrant of his fields withstood,
Some mute inglorious Milton here may rest,
Some Cromwell guiltess of his country's blood.

Nici cu dispreț Grandoarea să audă
Al plebei hronic scurt şi fără fală!

Blazon trufaş, putere-naurită
Şi tot ce-i mîndru şi-n averi străluce,
La fel aşteaptă ora hărăzită:
Poteca slavei doar la groapă duce.

Nici voi, cei mari, nu le scorniți păcate,
Că n-au, prin vremi, trofee pe morminte,
În temple largi, unde, sub bolți sculptate[1],
Cresc laudele-nalt, din mari cuvinte.

Al urnei grai sau bustul ca şi viu
Pun oare viață-n stinsa răsuflare?
Re-nvie pompa colbul din sicriu,
Sau surda Moarte-aude imnul oare?

Poate-n acest loc sterp găsi hodină
Vreun suflet plin de-o flacără cerească;
Mîini care-un sceptru-ar fi putut să țină,
Sau lira spre extaz s-o-nsuflețească.

Dar lor Ştiința pagina ei vie,
Cu tîlcuri vechi, nicicînd nu le-o deschise;
Avîntul lor s-a stins sub sărăcie,
Şi fără rod pieriră a lor vise.

Atîtea rare pietre nestemate
Rămîn în peşteri din adînc de mare!
Atîtea flori răsar, necontemplate,
Şi-şi pierd, pustii, mireasmă şi culoare!

Vreun rustic Hampden[2] dîrz, care-a ştiut
Pe-un mic tiran din sat în chingi a-l strînge;
Sau poate doarme-aici vreun Milton[3] mut,
Vreun Cromwell[4] nepătat de-al țării sînge.

---

[1]Adică în vreo mănăstire sau catedrală, cum e cea din Westminster, unde sînt înmormîntați oamenii iluştri, şi în care, pe morminte, se înalță monumente.
[2]*John Hampden* (1595-1643), văr al lui Cromwell, celebru pentru energia cu care s-a opus abuzurilor lui Carol I.
[3]*John Milton* (1608-1674), mare poet englez, autor al poemului *Paradisul pierdut*.
[4]*Oliver Cromwell* (1599-1658), om politic englez, conducător al revoluției burgheze împotriva lui Carol I Stuart.

Th'applause of list'ning senates to command,
The threats of pain and ruin to despise,
To scatter plenty o'er a smiling land,
And read their history in a nation's eyes,

Their lot forbade: nor circumscribed alone
Their growing virtues, but their crimes confined:
Forbade to wade through slaughter to a throne,
And shut the gates of mercy on mankind.

The struggling pangs of conscious truth to hide,
To quench the blushes of ingenuous shame,
Or heap the shrine of Luxury and Pride
With incense kindled at the Muse's flame.

Far from the madding crowd's ignoble strife
Their sober wishes never learn'd to stray;
Along the cool sequester'd vale of life
They kept the noiseless tenor of their way.

Yet ev'n these bones from insult to protect,
Some frail memorial still erected nigh,
With uncouth rhymes and shapeless sculpture deck'd,
Implores the passing tribute of a sigh.

Their name, their years, spelt by th'unletter'd muse,
The place of fame and elegy supply:
And many a holy text arpund she strews,
That teach the rustic moralist to die.

For who, to dumb Forgetfulness a prey,
This pleasin anxious being e'er resign'd,
Left the warm precincts of the cheerful day,
Nor cast one longing ling'ring look behind?

On some fond breast the parting soul relies,
Some pious drops the closing eye requires;
Ev'n from the tomb the voice of Nature cries,
Ev'n in our Ashes live their wonted Fires.

For thee, who, mindful of th'unhonour'd dead,
Dost in these lines their artless tale relate,

Aplauze-n senat ei să stîrnească,
Sfidînd război, duşmani şi-ameninţări,
Vreun norocos ţinut să-mbogăţească,
Citindu-şi fapta-n ochii unei ţări,

N-a vrut destinul: el struni, la fel,
Şi-a lor virtuţi frumoase şi-a lor crime;
N-a vrut spre tron să-i mîie prin măcel,
Să-ncuie-a milei porţi către mulţime,

Rîvnitul adevăr ascuns să fie,
Sfioasa cuviinţă să dispară.
Să-nalţe înspre Lux şi Semeţie
Tămîie-aprinsă la a Muzei pară.

Străini de-a gloatei certuri ne-ncetate,
Nu şi-au pierdut a lor modeste ţinte;
Prin valea-ngustă-a unei vieţi curate,
Ei drumul şi l-au mers călcînd cuminte.

Şi dînd acestor oase ocrotire,
Cîte-un mai firav monument răzleţ,
Sculptat stîngaci, cu şchioapă stihuire,
Imploră un suspin de la drumeţ.

Un nume, anii; muza fără carte
Le-a scris în loc de bocet şi-nchinare,
Şi texte sacre-a pus de cîte-o parte,
Să-nveţe pe cei vrednici cum se moare.

Căci cine, rob Uitării fără grai,
Acest amarnic dulce trai îl curmă,
Şi lasă-al zilei calde vesel plai,
Fără-a privi cu dor prelung în urmă?

Plecînd, un suflet pe-un sîn drag se-apleacă,
Şi-un ochi murind o lacrimă cerşeşte;
Chiar şi-n mormînt Natura n-o să tacă,
Şi-n scrumul nostru jarul lor trăieşte.

Iar tu, ce lauzi morţi lipsiţi de slavă,
Şi-n vers le cînţi sărmanele destine,

If chance, by lonely contemplation led,
Some kindred spirit shall inquire thy fate,

Haply some hoary-headed Swain may say,
'Oft have we seen him at the peep of dawn
Brushing with hasty steps the dews away
To meet the sun upon the upland lawn.

'There at the foot of yonder nodding beech
That wreaths its old fantastic roots so high,
His listless length at noontide would he stretch,
And pore upon the brook that babbles by.

'Hard by yon wood, now smiling as in scorn,
Mutt'ring his wayward fancies he would rove,
Now dropping, woeful wan, like one forlorn,
Or crazed with care, or cross'd in hopeless love.

'One morn I miss'd him on the custom'd hill,
Along the heath and near his fav'rite tree;
Another came; nor yet beside the rill,
Nor up the lawn, nor at the wood was he;

'The next with dirges due in sar array
Slow through the church-way path we saw him borne.
Approach and read (for thou canst read) the lay
Graved on the stone beneath yon aged thorn:'

THE EPITAPH

Here rests his head upon the lap of Earth
A Youth to Fortune and to Fame unknown.
Fair Science frown'd not on his humble birth,
And Melancholy mark'd him for her own.

Large was his bounty, and his soul sincere,
Heav'n did a recompense as largely send:
He gave to Mis'ry all he had, a tear,
He gain'd from Heav'n ('twas all he wish'd) a friend.

No farther seek his merits to disclose,
Or draw his frailties from their dread abode.
(There they alike in trembling hope repose,)
The bosom of his Father and his God.

Dacă, trecînd pe-aici, în vreo zăbavă,
Un spirit rudă va-ntreba de tine,

Va zice, poate, vreun țăran albit:
"Noi l-am văzut ades, în zori de zi,
Cum, roua măturînd, suia grăbit,
Cu soarele pe deal spre-a se-ntîlni.

Sub fagul gîrbov ce colea veghează,
Boltind ciudate rădăcini pe sus,
El se-ntindea alene, la amiază,
Pîrîu-n şopot urmărindu-l dus.

Pe sub pădure, ba zîmbind ca-n silă,
Umbla şoptind vreo şoadă născocire,
Ba frînt şi galben, parc-ar cere milă,
Nebun de griji, sau ros de-o rea iubire.

Dar într-o zi nu-l mai văzui pe deal,
La fagul lui iubit şi-n iarba moale;
Veni a doua: nici pe-al apei mal
N-a fost, nici la pădure, nici în vale.

A treia zi cu-alai îl petrecură
La cimitir, în rugă şi suspin.
Hai să citeşti (căci ai învățătură)
Ce-au scris în piatră, sub bătrînul spin":

EPITAF

Aicea doarme-n a țărînii poală
Un tînăr fără faimă şi-avuție:
Deşi sărac, n-a fost lipsit de şcoală,
Iar semnul şi-l găsi-n Melancolie.

Purta gînd bun şi dărnicie-ntr-însul,
Şi, darnic, Cerul plată i-a menit:
Dînd la sărmani ce-avea, adică plînsul,
Iubit a fost de Cer (cum şi-a dorit).

Nu-i pune şi-alte merite-n balanță,
Nici pete nu-i scădea-n lăcaşul său;
(Dorm toate-acolo-n tremur şi speranță,)
Lîngă-al său Tată, lîngă Dumnezeu.

Collins
1721 - 1759

Tot un poet sentimentalist este şi William Collins, născut la Chichester, dintr-o familie din burghezia mijlocie. Studiază în oraşul natal şi la Oxford. De tînăr prezintă simptome de neliniște şi sensibilitate excesivă. Ca student, în 1744, publică patru *Egloge persane* în distihuri eroice; ele amintesc de poezia pastorală a lui Pope, dar vădesc, totodată, prin emoția delicată şi fantezie, un pas simțitor spre sentimentalism. Terminîndu-şi studiile, se consacră poeziei. Se gîndeşte şi la teatru; îl preocupă lucrări de istorie şi intenționează să traducă *Poetica* lui Aristotel. În 1747 îi apare un volum de *Ode pe diverse teme descriptive şi alegorice*: e partea cea mai valoroasă a creației sale poetice, dar nu stîrneşte un interes deosebit, nici măcar din partea lui Gray şi Thomson, care îi arătau prietenie. Moartea acestuia din urmă îi inspiră o odă, care vede lumina tiparului în 1749. Este ultima poezie publicată de el. Descurajat de indiferența publicului şi hărțuit de probleme materiale, cade într-o depresiune nervoasă. Survine o moştenire care l-ar putea salva, dar care e tardivă. Depresiunea lui ia, din cînd în cînd, forme de nebunie. Se chinuie astfel aproape zece ani. Moare la 38 de ani, lăsînd neîncheiată o odă *Despre superstițiile din munții Scoției*, care a fost publicată mult după moartea lui. În ea se relevă, pentru întîia oară, valoarea legendelor populare în elaborarea unei poezii întemeiate pe sentiment. Deşi a scris puțin, Collins e o prezență importantă în peisajul literar al vremii sale. Poezia lui are o notă de gingăşie ce se exprimă într-un limbaj poetic nou. Didacticismul aforistic al lui Dryden şi Pope dispare, dar poetul încă nu cutează să se lase în voia unor efuziuni pure, pe care le reclama temperamentul său. Timbrul inspirației sale este elegiac. O infuzie de melancolie cutreieră fiecare din poeziile sale, aşa cum se vede şi în *Odă serii*, una din cele mai cunoscute.

Ode to Evening

If aught of oaten stop, or pastoral song,
May hope, chaste Eve, to soothe thy modest ear,
Like thy own solemn springs,
Thy springs and dying gales;

O nymph reserved, while now the bright-hair'd sun
Sits in yon western tent, whose cloudy skirts,
Withe brede ethereal wove,
O'erhang his wavy bed:

Now air is hush'd, save where the weak-eyed bat
With short shrill shrick flits by on leathern wing,
Or where the beetke winds
His small but sullen horn,

As oft he rises, 'midst the twilight path
Against the pilgrim borne in heedless hum:
Now teach me, maid composed,
To breathe some soften'd strain,

Whose numbers, stealing through thy darkening vale,
May not unseemly with its stillness suit,
As, musing slow, I hail
Thy genial loved return!

For when thy foldind-star arising shows
His paly circlet, at his warning lamp
The fragrant hours, and elves
Who wept in buds the day,

And many a nymph who wreathes her brows with sedge,
And sheds the frehening dew, and, lovelier still,
The pensive pleasures sweet,
Prepare the shadowy car:

Odă Serii

Dacă vreun zvon de nai sau vreun cînt rustic
Ţi-alintă-auzul blînd, o, Seară castă,
Cum face, grav, pîrîul
Şi boarea ta ce moare;

Sfioasă nimfă, cînd bălaiul soare
E-n cortu-i, la apus, şi-un fald de nouri
Un văl eteric ţese
Peste-al său pat de valuri:

Cînd, prin tăceri, doar liliacul zboară,
Miop, cu ţipăt scurt, şi-aripi de piele,
Sau gîza micul zumzet
Posac şi-l toarce-n aer,

Izbind, cum se tot suie spre crepuscul,
Pe trecător în rîvna lui buimacă,
Învaţă-mă, fecioară,
Să cînt un cîntec gingaş,

Ce, furişat prin ceaţa văii tale,
Să sune-n ton cu pacea ei, cînd molcom
Visînd, întîmpin scumpa
Şi dulcea ta sosire!

Cînd, cu nimb pal, luceafărul-de-seară
E sus, la semnul razei sale Ore
Înmiresmate, Zîne
Ce-n flori dormiră ziua,

Şi Nimfe cu cununi de stuf pe creştet,
Ce rouă storc, şi, mai plăcute încă,
Plăcerile gîndirii
Un car îţi fac din umbre:

Then lead, calm votaress, where some sheety lake
Cheers the lone heath, or some time hollow'd pile,
Or upland fallows grey
Reflect its last cool gleam.

Or if chill blustering winds, or driving rain,
Prevent my willing feet, be mine the hut
That from the mountain's side
Views wilds and swelling floods,

And hamlets brown, and dim-discover'd spires,
And hears their simple bell, and marks o'er all
Thy dewy fingers draw
The gradual dusky veil.

While Spring shall pour his show'rs, as oft he wont,
And bathe thy breathing tresses, meekest Eve!
While Summer loves to sport
Beneath thy lingering light;

While sallow Autumn fills thy lap with leaves,
Or Winter, yelling through the troublous air,
Affrights thy shrinking train,
And rudely rends thy robes:

So long, regardful to thy quiet rule,
Shall Fancy, Friendship, Science, rose-lipp'd Health
Thy genlest influence own,
And hymn thy favourite name!

Mă du atunci spre vreun lac neted, soră,
Pe-un cîmp pustiu, spre vreo ruină sacră,
Sau sure stînci, ce, rece,
Răsfrîng un ultim licăr.

Şi dacă aspru vînt sau ploaie-n ropot
Opreşte pasul meu, tu dă-mi coliba
Ce, de pe-un brîu de munte
Şuvoaie vede repezi

Şi sate, vag, şi, ca prin fum, clopotniți,
Şi-aude dangăt, şi-ți contemplă mîna
Cum lin, de rouă udă,
Întinde pînza neagră.

Cînd Primăvara dese ploi revarsă,
Stropind cosița ta, suavă Seară,
Cînd Vara soarbe-n joacă
Lumina ta tîrzie,

Cînd Toamna-ți umple poala cu foi moarte,
Sau cînd, urlînd prin al tău aer, Iarna
Ți-ar frînge scurta cale,
Şi-ți rupe, crud, vestmîntul,

Mereu domnia-ți calmă respectînd-o,
Prietenie, Vis, Avînt, Ştiință
Îți simt înrîurirea
Şi-ți cîntă sfîntul nume!

Crabbe
1754 - 1832

George Crabbe s-a născut la Aldborough, pe coasta răsăriteană a Angliei, dintr-o familie săracă. După ce practică un timp medicina, începe să scrie. Debutul său e anevoios. Intră în tagma preoțească. E, mai întîi, capelan al ducelui de Rutland, apoi se perindă prin diverse parohii, cunoscînd în sfîrşit tihna şi bunăstarea. Crabbe e un poet realist, iar cărțile sale sînt nişte monografii şi nuvele în versuri. Primul său volum, *Biblioteca*, 1781, îi aduce un succes de prestigiu; al doilea, *Satul*, îl face celebru. După o lungă tăcere, publică *Arhiva parohială,* 1807, *Tîrguşorul*, 1810, *Povestiri în versuri*, 1812 şi *Povestiri de la castel*, 1819. În chip paradoxal, Crabbe cultivă realismul într-o vreme cînd deja romantismul se afirmase. Ceea ce totuşi îi justifică prezența în acest volum e faptul că el face loc în poezie unor personaje luate din lumea celor mai săraci şi mai umili. În această privință, el merge pe acelaşi drum cu poetul romantic Wordsworth, contemporanul său mai tînăr, care, la fel, îi cîntă pe cei năpăstuiți. Numai că, în timp ce Wordsworth învăluie sărăcia într-un uşor abur de poezie, Crabbe zugrăveşte, nemilos, ceea ce e deprimant şi urît. Dar sub asprimea tablourilor sale din viața celor nevoiaşi, se simte simpatia sa pentru aceşti fii vitregi ai sorții. El disprețuieşte viziunea pastorală a poeziei rustice şi idealizarea satului. Întîlnim patos, umor sau resemnare la unii din eroii săi, dar e necruțător cu cei răi. Natura nu apare niciodată în paginile sale ca scop în sine, ci ca accesoriu al omului. Viziunea sa amară se explică, poate, prin mizeria îndurată în copilărie şi tinerețe; dar niciodată vreo întorsătură fericită nu intervine în destinul personajului oropsit, spre a determina vreun "happy end" al încercărilor prin care trece.

The Pauper's Funeral
(fragment)

Now once again the gloomy scene explore,
Less gloomy now; the bitter hour is o'er,
The man of many sorrows sighs no more. -
Up yonder hill, behold how sadly slow
The bier moves winding from the vale below;
There lie the happy dead, from trouble free,
And the glad parish pays the frugal fee.
No more, O Death! the victim starts to hear
Churchwarden stern, or kingly overseer;
No more the farmer claims his humble bow,
Thou art his lord, the best of tyrants thou!
Now to the church behold the mourners come,
Sedately torpid and devoutly dumb;
The village children now their games suspend,
To see the bier that bears their ancient friend;
For he was one in all their idle sport,
And like a monarch ruled their little court.
The pliant bow he form'd, the flying ball,
The bat, the wicket, were his labours all;
Him now they follow to his grave, and stand
Silent and sad, and gazing, hand in hand;
While bending low, their eager eyes explore
The mingled relics of the parish poor.
The bell tolls late, and moping owls flies round;
Fear marks the flight and magnifies the sound;
The busy priest, detain'd by weightier care,
Defers his duty till the day of prayer;
And, waiting long, the crowd retire distress'd,
To think a poor man's bones should lie unbless'd.

(The Village)

Prohodul săracului
(fragment)

Cumplita scenă vezi-o încă-o dată;
Acu-i mai calmă; ora-ntunecată
S-a dus: sărmanul n-o să se mai zbată.
Pe deal, departe, şerpuind agale,
Vezi cum sicriul suie dinspre vale.
Acolo dorm cei morţi, scăpaţi de chin,
Iar obştea, azi, mai cheltuie puţin.
Cel stins, o, moarte, n-o să mai audă
Vătaf regesc sau crîsnic plin de ciudă;
Boierul nu-i mai dă porunci, strigînd;
Domn îi eşti tu, tiranul cel mai blînd!
Vin la prohod şi nişte bocitoare,
Dar tac, într-o pioasă nepăsare.
Ai satului copii s-au strîns grămadă,
Sicriul unui vechi ortac să-l vadă;
Căci el a fost mereu în ceata lor,
Şi-o cîrmuise ca un domnitor.
Arc le făcea şi minge zburătoare;
Dibaci era la porţi şi bătătoare [1].
Pe el îl duc pe ultima lui cale,
Şi, mînă-n mînă, merg privind cu jale.
Plecîndu-se, cu ochi isteţi străbat
Mormintele săracilor din sat.
Bat clopote tîrziu, şi-o buhă zboară;
Pe toţi îi face frica să tresară.
Iar popa, prins cu treburi, pleacă fuga:
La ziua celor morţi amînă ruga.
Se-mprăştie şi lumea, cugetînd
Că n-ai nici popă, cînd eşti om de rînd.

(Satul)

[1] La jocul, englezesc, de cricket.

Blake
1757 - 1827

Ilustru reprezentant al preromantismului englez, pictor şi gravor remarcabil, William Blake, fiul unui mic negustor irlandez, s-a născut la Londra. Încă de copil se manifestă ca o fire visătoare şi vizionară: vede, odată, un copac plin de îngeri; mai tîrziu, în catedrala Westminster, îi apar vechii regi ai Angliei, şi pînă la bătrîneţe e înconjurat de făpturi din lumea imaginaţiei, într-o mistică iluzie. Învaţă mai mult singur şi se simte atras deopotrivă de poezie şi de pictură. La 14 ani e dat ucenic la un gravor; şapte ani mai tîrziu, e admis la Academia regală de arte. Curînd însă rupe cu arta oficială, se retrage şi îşi cîştigă existenţa gravînd ilustraţii pentru diverse edituri. Primul volum de versuri, *Schiţe poetice*, şi-l tipăreşte cu ajutorul bănesc al unor prieteni. Unele poeme în proză de factură ossianică din acest volum prevestesc *Cărţile profetice* de mai tîrziu. Următoarea carte şi-o editează cu mijloace proprii. Pune la punct un procedeu de multiplicare prin plăci de aramă gravate şi scoate, cu ilustraţii, *Cîntecele nevinovăţiei*, 1789, o operă plină de frăgezime şi spontaneitate, în care universul e văzut şi judecat de un copil. Ne găsim într-o atmosferă de autentic romantism: contemplarea naturii prin nişte ochi neştiutori, sensibilitate imaginativă, capacitatea de extaz în faţa minunilor lumii. Poemele nu sînt însă egale: printre scînteieri apar şi discordanţe. În viaţa lui Blake se pot distinge trei perioade. Prima, de la naştere pînă în 1782, e perioada uceniciei în poezie şi în arta desenului; a doua, 1783-1803, e perioada maturităţii sale creatoare de poet şi gravor; a treia, între 1803 şi 1827, e o perioadă de crescîndă extravaganţă în poezie, urmată de douăzeci de ani de tăcere aproape neîntreruptă, pînă la moarte. În 1794 editează *Cîntecele experienţei*, un revers al cîntecelor nevinovăţiei: ele pun în evidenţă contrastul dintre lumina în care evoluează copilul şi umbra tragică în care omul adult îşi trăieşte "experienţa". Scrie între timp *Cărţile profetice*, în care, în forme epice şi formulări alegorice, îşi propune să reprezinte momente de criză din evoluţia sa intelectuală, precum şi drumul spiritual al omenirii. Cele mai importante dintre aceste "cărţi" sînt: *Căsătoria cerului cu iadul*, *Cartea lui Urizen* şi *Cartea lui Los,* 1795. Opera lui de gravor e de asemenea impunătoare. Ecoul Revoluţiei franceze, împletindu-se cu exaltarea lui structurală, îi inspiră o adevărată evanghelie a libertăţii. El vede în Revoluţie o descătuşare a individualismului anarhic şi lasă frîu liber unui misticism tulbure cu accente de imoralism modern. Extrema lui originalitate l-a ţinut departe de marele public şi de succesele oficiale. În timpul vieţii, a fost înţeles şi preţuit doar de un cerc restrîns. Un interes larg s-a născut în jurul lui abia la mijlocul secolului al XIX-lea.

Reeds of Innocence

Piping down the valleys wild,
Piping songs of pleasant glee,
On a cloud I saw a child,
And he laughing said to me:

'Pipe a song about a Lamb!'
So I piped with merry cheer.
'Piper, pipe that song again;'
So I piped: he wept to hear.

'Drop thy pipe, thy happy pipe;
Sing thy songs of happy cheer!'
So I sang the same again,
While he wept with joy to hear.

'Piper, sit thee down and write
In a book that all may read.'
So he vanish'd from my sight;
And I pluck'd a hollow reed,

And I made a rural pen,
And I stain'd the water clear,
And I wrote my happy songs,
Every child may joy to hear.

Cîntecele nevinovăției

Fluieram de pe-un ponor
Un cînt vesel, coborînd,
Şi-am zărit un prunc pe-un nor,
Iară el grăi rîzînd:

"Zi un cîntec despre miel!"
Şi l-am zis, precum dorea.
"Zi, trişcar, zi-l iar, la fel!"
Şi l-am zis, iar el plîngea.

"Zvîrle-ți fluierul în vînt!
Zi din glas, şi-mi va plăcea!"
Şi-am zis iar acelaşi cînt:
El, de fericit, plîngea.

"Şezi, trişcar, să-l scrii pe-o carte,
Şi la cititori să-l dai!"
Şi-a pierit, zburînd departe...
Eu o trestie luai

Şi-mi făcui o pană simplă,
Apa limpede-o mînjii,
Şi scrisei cîntări voioase,
Să le placă la copii.

To Spring

O thou with dewy locks, who lookest down
Through the clear windows of the morning, turn
Thine angel eyes upon our western isle,
Which in full choir hails thy approach, O Spring!

The hills tell one another, and the listening
Valleys hear; all our longing eyes are turn'd
Up to thy bright pavilions: issue forth
And let thy holy feet visit our clime!

Come o'er the eastern hills, and let our winds
Kiss thy perfumed garments; let us taste
Thy morn and evening breath; scatter thy pearls
Upon our lovesick land that mourns for thee.

O deck her forth with thy fair fingers; pour
Thy soft kisses on her bosom; and put
Thy golden crown upon her languish'd head,
Whose modest tresses are bound up for thee.

Primăvara

O, tu, cu rouă-n plete, ce ne cauți
Prin geamul dimineții, poartă-ți ochii
De înger către insula aceasta,
Ce-ți cîntă bun venit, o, primăvară!

E zvon din deal în deal, şi-ascultă valea,
Iar ochii noştri cată-n sus cu sete
La cortul tău cel luminos: hai, calce
Piciorul tău cel sfînt pe-aceste plaiuri!

Să vii din răsărit, şi-a noastre vînturi
Vestmîntul ți-l sărute; dă-ne nouă
Suflarea ta din zori şi-amurg; şi perle
Azvîrle gliei, care-ți vrea iubirea!

Cu degete suave-mpodobeşte-o;
Revarsă-n sînu-i sărutări, şi pune
Pe fruntea ei coroana ta de aur;
Ea şi-a-mpletit cosița pentru tine!

The Little Black Boy

My mother bore me in the southern wild,
And I am black, but O, my soul is white!
White as an angel is the English child,
But I am black, as if bereaved of light.

My mother taught me underneath a tree,
And, sitting down before the heat of day,
She took me on her lap and kissed me,
And, pointing to the East, began to say:

'Look at the rising sun: there God dose live,
And gives His light, and gives His heat away,
And flowers and trees and beasts and men receive
Comfort in morning, joy in the noonday.

'And we are put on earth a little space,
That we may learn to bear the beams of love;
And these black bodies and this sunburnt face
Are but a cloud, and like a shady grove.

'For when our souls have learn'd the heat to bear,
The cloud will vanish, we shall hear His voice,
Saying, «Come out from the grove, my love and care,
And round my golden tent like lambs rejoice.»'

Thus did my mother say, and kissed me,
And thus I say to little English boy;
When I from black and he from white cloud free,
And round the tent of God like lambs we joy,

I'll shade him from the heat till he can bear
To lean in joy upon our Father's knee;
And the I'll stand and stroke his silver hair,
And be like him, and he will then love me.

Băieţelul de negru

Măicuţa-n sudul crîncen mi-a dat viaţă,
Şi-s negru, dar la suflet, crin curat!
Copilul de englez e alb la faţă,
Eu, negru: de lumină par furat.

Măicuţa sub un pom mă învăţa,
La umbră, cînd sta soarele-n zenit;
În poală mă lua, mă săruta,
Şi-apoi zicea, privind spre răsărit:

"Vezi, Dumnezeu acolo e, în soare,
Şi toate cu-al său foc le luminează,
Şi de la el, om, fiară, pom şi floare
Beau vlagă-n zori, şi-s veseli la amiază.

Pe-acest pămînt petreci un scurt răgaz,
Ca de-al iubirii foc să fii călit;
Şi-un negru trup sau un bronzat obraz
Sînt doar un nor sau ca un crîng umbrit.

Cînd arşiţa vei şti a o răbda,
Va trece norul: «Haideţi, fiii mei,
Din crîng, - va zice El - pentru-a zburda
Pe lîngă cortul meu, ca nişte miei!»"

Aşa cum îmi vorbea măicuţa, blînd,
Eu pruncului englez îi voi vorbi:
Eu, negru nor, el alb înlăturînd,
Doi miei sub cortul Domnului vom fi.

De soare-o să-l feresc şi-am să-l alint,
La Domnu-n braţe cînd va huzuri,
Şi mîngîia-voi părul său de-argint,
Şi-oi fi ca el, şi-atunci mă va iubi.

The Little Vagabond

Dear mother, dear mother, the Church is cold,
But the Alehouse is healthy, and pleasant and warm,
Besides, I can tell where I am used well;
Such usage in heaven will never do well.

But, if at the Church they would give us some ale,
And a pleasant fire our souls to regale,
We'd sing and we'd pray all the livelong day,
Nor ever once wish from the Church to stray.

Then the Parson might preach, and drink, and sing,
And we'd be as happy as birds in the spring;
And modest Dame Lurch, who is always at church,
Would not have bandy children, nor fasting, nor birch.

And God, like a father, rejoicing to see
His children as pleasant and happy as He,
Would have no more quarrel with the Devil or the Barrel,
But kiss him, and give him both drink and apparel.

Micul vagabond

Măicuță, măicuță, biserica-i rece,
Dar cîrciuma-i caldă, şi-n ea se petrece;
De altfel, aicea-s deprins, ți-o pot spune;
Şi-astfel de deprinderi în cer nu sînt bune.

Dar dacă-n biserici s-ar da nişte bere
Şi-un foc, care-n suflet ne-ar fi mîngîiere,
În cîntec şi rugă am sta ziua toată,
Biserica n-ar fi pustie vreodată.

Ciocnind, popa-n cîntec şi predici ne-ar ține;
Ca pasărea vara am duce-o de bine;
Iar baba ce stă la biserică-n veci,
N-ar şti ce-i jignirea şi pruncii buieci.

Iar Domnul, văzînd pe ai săi fii, ca un tată,
Că au o viață ca El de bogată,
Cu dracul vreo sfadă El n-ar mai purta:
I-ar da vin şi straie, şi l-ar săruta.

'O little Cloud', the virgin said, 'I charge
thee tell to me
Why thou complainest not, when in one hour
thou fad'st away:
Then we shall seek thee, but not find. Ah! Thel
is like to thee' -
'I pass away; yet I complain, and no one
hear my voice.'
The Cloud then showed his golden head, and his
bright form emerged,
Hovering and glittering on the air, before
the face of Thel.
'O, virgin, know'st thou not our steeds drink of
the golden springs,
Where Luvah doth renew his horses? Look'st thou
on my youth,
And fearest thou because I vanish and am
seen no more?
Nothing remains. O maid, I tell thee, when
I pass away,
It is to tenfold life, to love, to peace and
raptures holy;
Unseen descending weigh my light wings upon
balmy flowers,
And court the fair-eyed Dew to take me on
her shining tent:
The weeping virgin trembling kneels before
the risen sun,
Till we arise, linked in a golde band and
never part,
But walk united, bearing food to all our
tender flowers.'
'Dost thou, O little Cloud? I fear that I am
not like thee;
For I walk through the vales of Har, and smell
the sweetest flowers,

Cartea lui Thel[1]

"O, gingaş Nor, grăi fecioara, te-ntreb,
şi tu răspunde-mi:
De ce nu mi te tîngui, cînd peste-un ceas
ai să te-mprăştii?
Te-om căuta, şi nu te vom găsi. Ah! Thel
e-asemeni ţie..."
"Eu pier; mă tîngui totuşi, dar nimeni
nu-mi aude glasul."
Şi Norul auriul cap şi-arată, ivindu-şi
forma luminoasă,
Plutind şi strălucind prin aer, prin faţa
chipului lui Thel.
"O, vergură, tu caii noştri nu ştii
că beau din aurii izvoare,
Unde Luvah[2] îşi înnoieşte roibii? Te uiţi că eu
sînt tînăr,
Şi te-nspăimînţi că mă topesc, şi nu mă vezi
pe urmă?
Nimica nu rămîne. O, fecioară, ţi-o spun acum,
cînd pier:
Eu trec spre zece vieţi, spre pace, iubire
şi extaze sfinte;
Eu nevăzut cobor, şi-aripi uşoare apăs
pe flori înmiresmate;
Fac curte Rouăi cu ochi limpezi, sub cortu-i
fraged să mă ieie';
Fecioara-n plîns şi-n tremur îngenunche în faţa
soarelui, ce-i sus,
Pînă suim noi, prinşi cu lanţ de aur, şi nu ne
despărţim nicicînd,
Ci hoinărim uniţi şi ducem hrană la toate
ale noastre flori suave."
"Aşa faci, gingaş Nor? Mi-e teamă că eu nu sînt
asemeni ţie;
Eu hoinăresc prin valea lui Har[3], şi miros
florile cele dulci,

But I feed not the little flowers; I hear
the warbling birds,
But I feed not the warlbing birds, they fly
and seek their food.
But Thel delights in theses no more, because
I fade away;
And all shall say, «Without a use this shining
woman lived;
Or did she only live to be at death the food
of worms?»'
The Cloud reclined upon his airy throne, and
answered thus:
'Then if you art the food of worms, O virgin
of the skies,
How great thy use, how great thy blessing?
Every thing that lives
Lives not alone nor for itself. Fear not, and
I will call
The weak Worm from its lowly bed, and thou
shalt hear its voice.
Come forth, Worm of the silent valley to thy
pensive queen.'
The helpless Worm arose, and sat upon the
Lily's leaf.
And the bright Cloud sailed on to find his partners
in the vale.

Dar eu nu hrănesc micile flori; eu ascult
păsările ciripind,
Dar nu hrănesc păsările ciripind: ele zboară
şi-şi caută singure hrana.
Dar Thel nu se mai bucură de-acestea,
căci eu mă risipesc;
Şi toți vor zice: "Fără rost trăi, sclipind,
femeia asta;
Şi oare a trăit doar pentru-a fi, la moarte,
hrană unor viermi?"
Se-apleacă Norul de pe tron de aer şi astfel
îi răspunde:
"De eşti, aşadar, hrană unor viermi, o, tu,
a cerului fecioară,
Cît oare ți-e folosul şi cît de mare harul?
Un lucru care-i viu,
Nu-i viu nici singur, nici doar pentru sine.
Să nu te temi, eu voi chema
Pe micul Vierme din umilu-i cuib, şi auzi-vei
glasul său.
Hai, Vierme al tăcutei văi, la gînditoarea ta
regină."
Neputinciosul Vierme apăru şi se-aşează
pe-a Crinului petală.
Şi luminosul Nor pluti-nainte, tovarăşii
să şi-i găsească-n vale.

[1,2,3] Aceste nume fac parte dintr-o mitologie bizară, de pură invenție, din *Cărțile populare* ale lui Blake.

Burns
1759 - 1796

Robert Burns, cel mai mare poet preromantic scoțian, s-a născut la Alloway, în Scoția. Tatăl său era țăran şi o ducea greu. Prin 1781, Burns se află la Irvine, învățînd să prelucreze inul, dar îndeletnicirea nu-i place şi se întoarce în sat. La moartea tatălui său, în 1784, se mută cu frații săi mai tineri la Mossgiel. Încă înainte, el începuse să scrie versuri. Are numeroase aventuri sentimentale. În 1786 îi apare prima carte, *Poezii mai cu seamă în dialect scoțian*. Volumul are un mare succes. În iarna următoare, Burns e la Edinburgh, unde frecventează, cu demnitate, o aleasă lume intelectuală şi aristocratică. În anul următor, apar încă două ediții, cu adăugiri, ale poeziilor sale, care îi aduc un venit frumos. În următorii doi ani, se tipăresc, neautorizate de el, ediții noi la Dublin, Belfast şi chiar în America, la Philadelphia şi la New York. În 1787, se reîntoarce definitiv la țară şi se căsătoreşte cu Jane Armour, o mai veche iubire a sa. Arendează o fermă, care însă nu e rentabilă, şi acceptă o slujbă de încasator de impozite. Moare prematur, la 37 de ani. Burns e un geniu natural, neşlefuit de învățătură. Aceasta nu înseamnă că ar fi un incult, cum îi place lui să spună, ci că e un geniu independent față de orice şcoală. El întruchipează ideea despre puterea naturii spontane, o idee scumpă secolului al XVIII-lea. E un poet al vieții la țară, al cotidianului rustic. Inspirația lui îşi are izvoarele în realitatea imediată: viața țărănească, natura înconjurătoare, dragostea, scene din sat. E o inspirație plină de prospețime şi spontaneitate. Cînd scrie despre animale - iepurele rănit, iapa preotului - sau flori, el le atribuie trăsături omeneşti; omenescul stă în centrul tuturor poeziilor sale. Nu lipsesc din ele figuri din obştea satului, ca bătrînul Bob Morris. Tablourile din natură sînt incidentale. Burns are un sentiment adînc al demnității şi egalității oamenilor. El e republican din instinct, înaintea Revoluției franceze. Maliția lui nu cruță notabilitățile, iar virtuțile omului simplu sînt afirmate cu patos. Găsim în poezia lui elementele interioare ale romantismului: efuziunea personală, emoția, sentimentul naturii, imaginația şi simpatia pentru cei umili. Poet al primului impuls, el nu filosofează, iar momentele sale de melancolie sînt rare. Chiar dacă n-a urmat şcoli înalte, Burns nu scrie numai după intuiție: el are o înaltă conştiință artistică şi stăpîneşte tainele meşteşugului poetic; totodată, cu o incomparabilă măiestrie, el valorifică şi frumusețile versului popular.

My Father was a Farmer

My father was a farmer
Upon the Carrick border,
And carefully he bred me
In decency and order.
He bade me act a manly part,
Though I had ne'er a farthing,
For without an honest, manly heart,
No man was worth regarding.

Then out into the world
My course I did determine,
Though to be rich was not my wish,
Yet to be great was charming,
My talents they were nit the worst,
Nor yet my education;
Resolved was I at least to try
To mend my situation.

In many a way, and vain essay,
I courted Fortune's favour;
Some cause unseen still stept between
To frustrate each endeavour:
Sometimes by foes I was o'erpowered;
Sometimes by friends forsaken;
And when my hope was at the top,
I still was worst mistaken.

Then sore harassed, and tired at last,
With Fortune's vain delusion,
I dropt my shemes, like idle dreams,
And came to this conclusion:
The past was bad, and the future hid;
Its good or ill untried;
But the present hour was in my power,
And so I would enjoy it.

No help, nor hope, nor view had I,
Nor person to befriend me;
So I must toil, and sweat, and broil,

Țăran îmi fuse tata

Țăran îmi fuse tata,
Pe malul unei ape,
Cu-alese gînduri gata
Mereu să mă adape.
Zicea să fiu un om mereu,
Chiar dacă n-am parale,
Căci dacă nu eşti nepătat,
Dispreț culegi în cale.

Apoi, ajuns în lume,
Cărare mi-am croit;
N-am vrut averi, dar nume
Întruna mi-am dorit.
Talentul nu mi-a fost prea sterp,
Nici bruma mea de carte,
Şi m-am silit din răsputeri
Din toate să am parte.

Prin multe încercări şi căi,
Vrui să-mi atrag norocul,
Dar ceva nevăzut mi-a pus
Doar piedici în tot locul.
Duşmani m-au doborît ades,
Prieteni mă trădară;
Şi-ades de pe-a speranței culmi
Căzui nevolnic iară.

Apoi, sătul şi obosit
De-a sorții ură trează,
Din visuri vane mă smulsei,
Gîndind precum urmează:
Ce-a fost, e rău; iar ce va fi,
Nu desluşeşte nime'.
Dar pe prezent sînt eu stăpîn,
Şi-l sorb în întregime.

N-aveam nădejdi, nici ajutor,
Pe nimeni lîngă mine;
Deci voi munci, voi asuda,

And labour to sustain me.
To plough and sow, to reap and mow,
My father bred me early;
For one, he said, to labour bred,
Was a match for Fortune fairly.

Thus, all obscure, unknown and poor,
Through life I'm droomed to wander,
Till down my weary bones I lay,
In everlasting slumber.
No view nor care, but shun whate'er
Might breed me pain or sorrow;
Alive to-day as well's I may,
Regardless of tomorrow,

But cheerful still, I am as well
As a monarch in a palace,
Though Fortune's frown still hunts me down,
With all her wonted malice;
I make indeed my daily bread,
But ne'er can make it farther;
But as daily bread is all I need,
I do not much regard her.

When sometimes by my labour
I earn a little money,
Some unforeseen misfortune
Comes generally upon me;
Mischance, mistake, or by neglect,
Or my good natured folly;
But come that will, I've sworn it still,
I'll ne'er be melancholy.

All you who follow wealth and power
With unremitting ardour,
The more in this you look for bliss,
You live your view the farther.
Had you the wealth Potosi boasts,
Or nations to adore you,
A cheerful, honest-hearted clown
I will prefer before you.

Prin trudă mă voi ține.
Să ar, să semăn, să cosesc,
Bătrînul mă-nvățase,
Zicînd: pe cel ce va lucra
Norocul n-o să-l lase.

Sărac, străin şi neştiut
Mi-e dat să trec prin viață,
Pîn' oasele-mi s-or odihni
În somnul cel de gheață.
Nici griji, nici teamă nu m-abat,
Nu cad sub apăsare,
Căci azi sînt viu, trăiesc din plin,
De mîine nu mă doare.

Ba încă vesel sînt mereu,
Ca pe-al său tron un rege;
Iar că se-ncruntă uneori
Destinul, se-nțelege.
Eu pîinea zilnic mi-o frămînt,
Dar nu mi-o fac mai mare:
Doar pîinea zilnică mi-o vreau,
Deci nu mă zbat prea tare.

Cînd, uneori, prin muncă,
Vreun ban îmi cade-n pungă,
Vreo pacoste sînt sigur
Că are să m-ajungă:
O fi greşeală, nenoroc,
Sau poate nepăsare,
Dar vie ce-o veni, mă jur
Să fug de întristare!

Voi, ce mărire şi averi
Vînați mereu, amarnic,
La fericire de visați,
Luptatul vi-i zadarnic.
Oricîte bogății să-aveți,
Orice minuni ați face,
Un vesel şi cinstit bufon
Mai mult ca voi îmi place.

On seeing a Wounded Hare limp by me

Inhuman man! curse on thy barb'rous art,
And blasted be thy murder-aiming eye:
May never pity soothe thee with a sigh,
Nor ever pleasure glad thy cruel heart!

Go live, poor wanderer of the wood and field,
The bitter little that of life remains:
No more the thickening brakes and verdant plains
To thee shall home, or food, or pastime yield.

Seek, mangled wretch, some place of wonted rest -
No more of rest, but now thy dying bed!
The sheltering rushes whistling o'er thy head,
The cold earth with thy bloody bosom prest.

Oft as by winding Nith I, musing, wait
The sober eve, or hail the cheerful dawn,
I'll miss thee sporting o'er the dewy lawn,
And curse the ruffian's aim, and mourn thy hapless fate.

La vederea unui iepure rănit,
şchiopătînd pe lîngă mine

Om rău! blestem barbara-ţi dibăcie!
La naiba cu-al tău ochi ţintind hain!
În veci să nu te-nmoaie vreun suspin,
Nici să n-ai parte de vreo bucurie!

Mergi, biet hoinar al luncii, şi-ţi trăieşte
Puţinul ce-ţi rămîne din viaţă;
Tufişul des şi-a cîmpului verdeaţă
Culcuş şi hrană nu-ţi mai hărăzeşte.

Schilod sărman, vreun adăpost îţi cată:
Acum, un pat de moarte mai curînd,
Să ai deasupra trestii fluierînd,
Şi rece lut sub rana-nsîngerată.

Cînd pe la rîu, visînd, voi sta să-aştept
Amurgul, sau cînd zorii o să-i prind,
Îmi vei lipsi, pe pajişte fugind,
Şi-am să blestem vînatul şi-al tău destin nedrept.

Delia

Fair the face of orient day,
Fair the tints of opening rose;
But fairer still my Delia dawns,
More lovely far her beauty blows.

Sweet the lark wild-warbled lay,
Sweet the tinkling rill to hear;
But, Delia, more delightful still,
Steal thine accents on mine ear.

The flower-enamoured busy bee
The rosy banquet loves to sip;
Sweet the steamlet's limpid lapse
To the sun-browned Arab's lip.

But, Delia, on thy balmy lips
Let me, no vagrant insecte, rove!
Oh, let me steal one liquid kiss!
For, oh! my soul is parched with love.

Delia

Frumos în zori e chipul zilei,
Frumos bobocul cînd apare,
Dar Delia mai viu străluce,
Cu-o vrajă şi mai răpitoare.

Suav e-un tril de ciocîrlie,
Suav un clinchet de izvoare,
Dar, Delia, tu şi mai dulce
Auzu-mi furi cu-a ta cîntare.

Iubind corolele, albina
Bea suc trandafiriu din floare;
Pîrîul clar e-un dar pe buza
Arabului bătut de soare.

O, Delia, pe-a tale buze
Mă lasă, ca albina-n zbor,
Polen să fur cu-o sărutare,
Căci sufletul mi-e ars de dor.

Elegy for Peg Nicholson

Peg Nicholson was a good bay mare,
As ever trode on airn;
But now she's floating down the Nith,
And past the mouth o' Cairn.

Peg Nicholson was a good bay mare,
And rode through thick and thin;
But now she's floating down the Nith,
And wanting e' en the skin.

Peg Nicholson was a good bay mare,
And ance she bore a priest;
But now she's floating down the Nith,
For Solway fish a feast.

Peg Nicholson was a good bay mare,
And the priest he rode her sair;
And much oppressed and bruised she was,
As priest-rid cattle are.

Elegie pentru Peg Nicholson

Peg Nicholson o iapă-a fost,
Mereu pe-a ei picioare,
Acum pe rîu plutește-n jos,
Departe, către mare.

Peg Nicholson o iapă-a fost,
Călită-n multe cele;
Acum pe rîu plutește-n jos,
Lipsită și de piele.

Peg Nicholson o iapă-a fost,
Cu popa tot călare,
Acum pe rîu plutește-n jos,
Ducînd la pești mîncare.

Peg Nicholson o iapă-a fost,
Născută să slujească,
Bătută și-asuprită mult,
Ca vita preoțească.

Lament of Mary, Queen of Scots, on the Approach of Spring

Now Nature hangs her mantle green
On every blooming tree,
And spreads her sheets o' daisies white
Out o'er the grassy lea:
Now Phoebus cheers the crystal streams,
And glads the azure skies;
But nought can glad the wearied wight
That fast in durance lies.

Now lav'rocks wake in merry morn,
Aloft on dewy wing:
The merle, in his noon-tide bower,
Makes woodland echoes ring;
The mavis mild, wi' many a note,
Sings drowsy day to rest:
In love and freedom they rejoice,
Wi' care nor thrall opprest.

Now blooms the lily by the bank,
The primrose down the brae;
The hawthorn's budding in the glen,
And milk-white is the slae:
The meanest hind in fair Scotland
May rove their sweets amang;
But I, the Queen of a' Scotland,
Maun lie in prison strang.

I was the Queen o' bonnie France,
Where happy I ha'e been;
Fu' lightly raise I in the morn,
As blithe lay down at e'en:
And I'm the sovereign of Scotland,
And mony a traitor there:
Yet here I lie in foreign hands,
And never-ending care.

Tînguirea Mariei, regina Scoției, la venirea primăverii

Natura pune verde strai
Pe orice pom în floare,
Și albe margarete-n cîmp
Începe să presare.
Pe Phoebus apele-l răsfrîng,
Și-i ceru-n sărbătoare,
Dar nu e vesel cel învins,
Cînd zace-n închisoare.

Se-nalță ciocîrlia-n zori,
Cu-arípi de rouă ude,
Și glasul mierlei la nămiezi
Peste păduri se-aude;
Cu sunet molcom, blîndul sturz
Al zilei somn îl cîntă:
Ei liberi și iubind petrec,
Și grija nu-i frămîntă.

Dă crinu-n floare prin grădini,
Și ciuboțica-n vale;
Ies mugurii de păducel,
Măceșu-a scos petale.
Oricare ciută-n țara mea
Străbate-n voie plaiul,
Și-a Scoției regină, eu
În temniță-mi duc traiul.

Regina Franței eu am fost,
Și mă iubise țara;
În zori voioasă mă sculam,
Dormeam senină seara.
Și-a Scoției regină sînt;
Acolo mă trădară,
Și zac aici, în lanț străin,
Și grija mă doboară.

But as for thee, thou false woman,
My sister and my fae,
Grim vengeance yet shall whet a sword,
That through thy soul shall gae:
The weeping blood in woman's breast
Was never known to thee;
Nor th' balm that draps on wounds of woe
Frae woman's pitying e'e.

My son! my son! may kinder stars
Upon thy fortune shine;
And may those pleasures gild thy reign
That ne'er wad blink on mine!
God keep thee frae thy mother's faes,
Or turn their hearts to thee;
And where thou meet'st thy mother's friend,
Remember him for me.

O! soon, to me, may summer suns
Nae mair light up the morn!
Nae mair, to me, the autumn winds
Wave o'er the yellow corn!
And in the narrow house o' death
Let winter round me rave;
And the next flowers that deck my spring
Bloom on my peaceful grave.

Iar tu, vicleană-ntre femei,
Tu, sora mea haină,
A răzbunării spadă grea
Asupră-ți o să vină!
Nu-i sînge femeiesc şi cald
Ce-n pieptul tău să steie,
Nu ştii ce dulce-i un balsam
În ochiul de femeie.

O, fiul meu, mai blîndă stea
Să-ți lumineze ție,
Şi-un tron mai fericit să-ți dea
Decît îmi dete mie!
Te apere de-ai mei duşmani,
Sau facă-i blînzi cu tine,
Şi-ai mei prieteni de-i găseşti,
Să le-aminteşti de mine.

O, poate-n zori al verii jar
N-o să mă mai îmbie.
Şi-al toamnei vînt nu-mi va juca
Prin holda aurie!
Dar în al morții strîmt lăcaş
Las' vîntul să vuiască,
Şi floarea altei primăveri
Pe groapa mea să crească!

Auld Rob Morris

There's auld Rob Morris that wons in yon glen,
He's the king o' guid fellows and wale of auld men;
He has gowd in his coffers, he has owsen and kine,
And ae bonnie lassie, his darling and mine.

She's fresh as the morning, the fairest in May;
She's sweet as the evening amang the new hay;
As blithe and as artless as the lambs on the lea,
And dear to my heart as the light to my e'e.

But oh! she's an heiress, old Robin's a laird,
And my daddie has naught but a cotthouse and yard;
And wooer like me maunna hope to come speed, -
The wounds I must hide that will soon be my dead.

The day comes to me, but delight brings me nane;
The night comes to me, but my rest it is gone;
I wander my lane like a night-troubled ghaist,
And I sigh as my heart it wad burst in my breast.

O, had she but been of a lower degree,
I then might ha'e hoped she'd ha'e smiled upon me!
O, how past descriving had then been my bliss,
As now my distraction no words can express!

Bătrînul Rob Morris

Bătrînul Rob Morris în vale-i stăpîn;
E domn peste obşte, ales de bătrîni;
În lăzi are aur, cirezi pe cîmpie,
Şi-o scumpă de fată, lui dragă şi mie.

Suavă ca zorii, o floare de mai,
E dulce ca seara, fîn proaspăt cînd tai,
Şi blîndă ca mieii cumini pe răzoare,
Şi-o vrea al meu suflet, cum ochii vor soare.

Dar, oh! ea-i urmaşă, bătrînul e-avut,
Iar tata - bordeiul şi-un petec de lut;
Aşa cum sînt eu, n-am nici dreptul să sper,
Şi-mi tăinui durerea, de care-o să pier.

De-i ziuă, n-am nici o plăcere din ea;
De-i noapte, odihna s-a dus, şi-i mai rea;
Strigoi pe-ntuneric, eu ulițe bat,
Şi inima-mi sare din piept, de oftat.

O, dacă era mai umilă de neam,
Nădejdi într-un zîmbet al ei mai aveam!
O, mult peste grai mi-ar fi fost fericirea,
Aşa precum azi de nespus mi-e mîhnirea!

Lines written on a Bank-Note

Wae worth thy power, thou cursed leaf!
Fell source o' a' my woe and grief!
For lack o' thee I've lost my lass!
For lack o' thee I scrimp my glass!
I see the children of affliction
Unaided, through thy cursed restriction.
I've seen the oppressor's cruel smile,
Amid his hapless victim's spoil,
And, for thy potence vainly wished
To crush the vilain in the dust.
For lack o' thee, I leave this much-loved shore,
Never, perhaps, to greet auld Scotland more!

Rînduri scrise pe o bancnotă

Te sudui, foaie blestemată,
Din tine numai rău se-arată!
Din lipsă-ți, mîndra mi-o pierdui!
Din lipsă-ți, băutură nu-i!
Văd prunci plîngînd după bucate,
Din blestemata-ți raritate!
Văzui pe-asupritor zîmbind,
Pe cînd supuşii gem, scrîşnind;
Doream în van, trîntindu-l jos,
Să-l calc în praf pe ticălos.
Din lipsă-ți, eu mă rup de țărmul drag,
Şi nu mai văd al Scoției meleag!

Saint-Lambert
1716 - 1803

Jean-François de Saint-Lambert s-a născut la Nancy, dintr-o familie de mici nobili scăpătați. Își face studiile la un colegiu de iezuiți, apoi intră, ca ofițer, în serviciul lui Stanislas Leszczynski, fostul rege al Poloniei, care domnea peste provincia Lorena, avîndu-și curtea la Lunéville. Încă de tînăr se înnobilează, uzurpînd titlul de marchiz. Firea sa veselă și un fizic atrăgător îi deschid ușile societății înalte. În timpul liber compune versuri în gustul saloanelor, adică ușoare și grațioase. La Lunéville își face apariția Voltaire, însoțit de admiratoarea și amanta sa, marchiza de Châtelet. Saint-Lambert se îndrăgostește de marchiză, cu 10 ani mai mare ca el, și o cucerește. Ea moare în 1749, dînd naștere unui copil rezultat din legătura lor. Voltaire e lovit în amorul său propriu, dar, înțelept, se resemnează. Un alt scriitor pe care Saint-Lambert îl vexează e Rousseau, răpindu-i și lui femeia la care ținea, contesa d'Houdetot, la numai trei ani de la moartea doamnei de Châtelet. Legătura cu doamna d'Houdetot avea să dureze pînă la moartea lui. După cîțiva ani, Voltaire reînnoadă prietenia cu Saint-Lambert, pe care îl prețuiește ca poet. Între timp, în urma unui atac de paralizie, Saint-Lambert renunță la cariera de ofițer și se consacră scrisului. După încercări mediocre în teatru, el publică un volum de *Fabule orientale* și o culegere de *Povestiri* în proză, urmate de un *Eseu asupra lui Helvétius*. În 1769 publică poemul *Anotimpurile*, scrierea sa cea mai importantă. Voltaire, excesiv de generos, apreciază lucrarea ca fiind genială și, în anul următor, îl ajută pe Saint-Lambert să fie primit la Academie. Devenit academician, acesta se apropie de enciclopediști, pe care îi entuziasmase prin lauda vieții de la țară. De-acum, scrie numai lucrări în proză. În timpul Revoluției, trăiește retras la Eaubonne, înconjurat de o natură asemănătoare celei pe care o cîntase în poemul său. Mai mult decît femeilor, Saint-Lambert își datorează cariera lui Voltaire, care l-a protejat, fie din orgoliul de a nu părea gelos, fie din satisfacția pe care i-o produsese faptul că Saint-Lambert îi suflase iubita și lui Rousseau, marele său dușman. Poemul său, avînd ca model *Anotimpurile* lui Thompson, marchează pătrunderea sentimentului naturii în poezia franceză, dominată încă de clasicism, a secolului al XVIII-lea.

Début

Je chante les saisons, et la marche féconde
De l'astre bienfaisant qui les dispense au monde:
Il prodigue au printemps la grâce et la beauté;
Du trésor des moissons il enrichit l'été;
L'automne les enlève aux campagnes fertiles;
Et l'hiver en tribut les reçoit dans nos villes.

...Et toi qui m'as choisi pour embellir ma vie,
Doux repos de mon coeur, aimable et tendre amie,
Toi qui sais de nos champs admirer la beauté,
Dérobe-toi, Doris, au luxe des cités,
Aux arts dont tu jouis, au monde où tu sais plaire;
Le printemps te rappelle au vallon solitaire:
Heureux si, près de toi, je chante à son retour
Ses dons et ses plaisirs, la campagne et l'amour!

Început

Eu cînt despre-anotimpuri şi calea roditoare
A astrului ce lumii le-mparte cu-ndurare:
El primăverii farmec îi dă şi plinătate,
Şi-mbogăţeşte vara cu poame şi bucate;
De pe ogoare, toamna le-adună, pîrguite,
Şi iarna, spre oraşe, ca biruri le trimite.

...Tu, ce m-alegi, spre-a-mi face viaţa mai frumoasă,
Balsam simţirii mele, prietenă duioasă,
Tu, care ştii a noastre privelişti să le-admiri,
O, Doris, fugi de luxul ce-n urbe îl respiri,
De artele ce-ncîntă, de lumea ce te-mbată;
Te cheamă primăvara în valea-nsingurată:
Cu tine-alături, vesel eu i-aş cînta sosirea,
Şi-a ei plăceri şi daruri, şi cîmpul şi iubirea!

Amour, c'est pour toi seul qu'il orne l'univers;
Viens remplir de tes feux l'air, la terre et les mers!
Des grâces, des plaisirs, source aimable et féconde,
Principe de la vie, âme et ressort du monde,
Enflamme, réunis les êtres dispersés;
Rends heureux l'univers; qu'il aime, et c'est assez.
Par l'excès des plaisirs, fais sentir ta puissance:
La nature est enfin digne de ta présence;
Jeune, riante et belle, elle attend tes faveurs;
Ton trône est préparé sous les berceaux des fleurs;
Des chants multipliés dans les airs se confondent,
Et volent des coteaux aux vallons qui répondent.
Je vois les animaux l'un vers l'autre accourir,
S'approcher, s'éviter, se combattre, et s'unir;
Ils semblent inspirés par une âme nouvelle,
Et le feu du plaisir dans leurs yeux étincelle.
Le coursier indocile, inquiet, agité,
Échappe en bondissant au frein qui l'a dompté;
Du haut de la colline il porte au loin sa vue,
Il cherche un seul objet dans la vaste étendue...

...Amor, ea pentru tine preschimbă lumea-n floare;
Hai, umple glie, aer şi mări cu-a ta ardoare!
Izvor bogat şi dulce de-avînt şi bucurie,
Principiu al vieţii şi-a lumii temelie,
Aprinde şi uneşte ce-i risipit şi-ascuns!
Fă cosmosul ferice: iubească, şi-i de-ajuns.
Puterea ta arat-o prin sporul de plăcere:
Acum, natura-i demnă de-a ta apropiere;
Ea galeşă aşteaptă favorurile tale;
Ţi-e pregătit şi tronul, sub corturi de petale;
Prin aer, însutite cîntări se-ntrepătrund,
Se-nalţă de pe coaste, iar văile răspund.
Văd animale, unul spre altul cum pornesc,
Se caută, se-alungă, se luptă, se unesc;
Un suflet nou şi proaspăt ai zice că le mînă,
Şi flacăra plăcerii în ochi le e stăpînă.
În friguri, armăsarul, încins, neliniştit,
Smulgîndu-se din frîul ce-l ţine priponit,
Din deal pînă departe privirea-şi plimbă roată,
Şi pe cîmpia-ntinsă doar o fiinţă cată...

Ami de l’innocence, honnête agriculteur,
Qu’il est facile et doux de faire ton bonheur!
Ah! s’il n’a point à craindre une injuste puissance,
Un tyran subalterne, ou l’avide finance,
Si la loi le protège, il est heureux sans frais;
Auprès de la nature, il sent tous ses bienfaits.
Le luxe ne vient point lui montrer ses misères;
Content de ses plaisirs, de l’état de ses pères,
Il peut aimer demain ce qu’il aime aujourd’hui,
Et la paix de son coeur n’est jamais de l’ennui.
Vous le rendez heureux, volupté douce et pure,
Attachée à l’hymen, aux noeuds de la nature;
L’épouse qu’il choisit partage ses travaux,
De l’ami de son coeur elle adoucit les maux.
Ses enfants sont sa joie, ils seront sa richesse;
Il verra leurs enfants appuyer sa vieillesse,
Et, sur son front ridé rappelant la gaîté,
Prêter encore un charme à sa caducité.
Qu’il revient avec joie à son humble chaumière,
Dès que l’astre du jour a fini sa carrière!
Qu’il trouve de saveur aux mets simples et sains
Qu’une épouse attentive apprête de ses mains!

Prieten al dreptății, nevinovat plugar,
Ce simplu-i pentru tine al fericirii har!
Ah! de puteri nedrepte cînd nu e apăsat,
Sau de-un perceptor lacom, ori de-un tiran din sat,
Şi legea de-l ajută, el va trăi voios;
Avînd natura-n preajmă, el simte-al ei folos.
Străin de lux, nu vede cît e de nevoiaş;
I-ajunge cît avură ai săi înaintaşi:
Ce-i place astăzi, poate şi mîine o să-i placă,
Şi n-afli plictiseală în tihna lui săracă.
De fericire-l umpli, tu, voluptate pură,
Pe nuntă-ntemeiată şi dată de natură;
Soția ce-o alege e lîngă el mereu;
Pe cel ce ea-l iubeşte îl mîngîie la greu.
Copiii îl desfată: sînt un tezaur drag,
Şi-n fiii lor un reazim găsi-va ca moşneag:
Ei fruntea lui brăzdată vor lumina-o încă,
Punînd un strop de farmec pe vîrsta lui adîncă.
Ce vesel se re-ntoarce la biata lui căscioară,
De cum al zilei astru cărarea şi-o coboară!
Ce bună-i pare cina, şi cît de mult îi place
Mîncarea ce soția cu mîna ei i-o face!

O vous qu’ont enrichi les trésors de Cérès,
Préparez-vous, mortels, à de nouveaux bienfaits!
Redoublez vos présents, terre heureuse et féconde;
Récompensez encore la main qui vous seconde.
Et toi, riant automne, accorde à nos désirs
Ce qu’on attend de toi, du repos, des plaisirs,
Une douce chaleur, et des jours sans orages.

Il vient environné de paisibles nuages,
Il voit du haut du ciel le pourpre des raisins,
Et l’ambre et l’incarnat des fruits de nos jardins.
De coteaux en coteaux la vendange annoncée
Rappelle le tumulte et la joie insensée.
J’entends de loin les cris du peuple fortuné,
Qui court, le thyrse en main, de pampres couronné.
Favoris de Bacchus, ministres de Pomone,
Célébrez avec moi les charmes de l’automne:
L’année à son déclin recouvre sa beauté;
L’automne a des couleurs qui manquaient à l’été.
Dans ces champs variés, l’or, le pourpre, et l’opale,
Sur un fond vert encor brillent par intervalle,
Et couvrent la forêt qui borde ces vallons
D’un vaste amphithéâtre étendu sur les monts.
L’arbre de Cérasonte au gazon des prairies
Oppose l’incarnat de ses branches flétries.
Quelles riches couleurs, quels fruits délicieux
Ces champs et ces vergers présentent à vos yeux!
Voyez par les zéphirs la pomme balancée
Échapper mollement à la branche affaissée,
Le poirier en buisson, courbé sous son trésor,
Sur le gazon jauni rouler les globes d’or,
Et de ces lambris verts attachés au treillage
La pêche succulente entraîner la branchage.
Les voilà donc, ces fruits qu’ont annoncés les fleurs
Et que l’été brûlant mûrit par ses chaleurs!
Jouissez, ô mortels, et par des cris de joie
Rendez grâces au ciel des biens qu’il vous envoie;
Que la danse et les chants, les jeux et les amours,
Signalent à la fois les derniers des beaux jours.

O, voi, cărora Ceres[1] le-a dat a ei comori,
La alte binefaceri fiți gata, muritori!
Sporește-a tale daruri, țărînă roditoare,
Și răsplătește mîna cea harnic truditoare!
Iar tu, voioasă toamnă, ne dă, că ești datoare,
Plăcerile și-odihna, rîvnite cu ardoare,
Și dulcea toropeală și-un trai fără furtună!

Ea vine-nconjurată cu nori de vreme bună;
De sus, din cer, ciorchinii de purpură-i apar,
Și, printre ramuri, poame de foc și chihlimbar.
Din deal coboară zvonul culesului de vie,
Șăgalnice petreceri vestind și veselie.
Departe-aud cum strigă mulțimea-n sărbătoare:
Au cîte-un tirs[2] în mînă și struguri fiecare.
Discipoli ai lui Bacchus, voi, a Pomonei[3] ceată,
Cîntați cu mine, toamna cît e de minunată:
Înspre crepuscul, anul e iarăși în splendoare,
Căci toamna desfășoară culori cum vara n-are.
Pe cîmp, opal și aur și purpură, la rînd,
Pe fondul încă verde, lucesc din cînd în cînd,
Și-acoperă pădurea, pe margini de ponoare,
Ca pe-un amfiteatru ce suie pînă-n zare.
Pe cîmpul verde, pomul din Cerazont[4] ne-arată
A sale fructe roșii și creanga zgîriată.
Ce noi culori și cîtă ispititoare roadă
Apar privirii noastre pe cîmpuri și-n livadă!
Vezi mărul cum se mișcă ușor de-o adiere,
Și cade de pe creanga lipsită de putere;
Stufos, se-ndoaie părul sub propriu-i tezaur
Și-n iarba-ngălbenită sloboade rod de aur,
Și de pe verzi lambriuri, legate de zăbrele,
Văd cum zemoase piersici de ram atîrnă, grele.
Deci iată cîte fructe, ce-ntîi în flori stătură,
Și vara cea fierbinte le-a copt cu-a ei căldură!
O, muritori, fiți veseli, și-a voastră bucurie
Să preamărească cerul și marea-i dărnicie!
Iar cîntece și dansuri, și jocuri și iubit
Să fie semn că vremea frumoasă s-a sfîrșit.

[1] *Ceres*, zeița forțelor vegetale ale naturii, la romani
[2] *Tirs*, toiag simbolic, cu care era înfățișat zeul Bacchus.
[3] *Pomona*, zeița protectoare a livezilor și fructelor.
[4] *Cerazont*, oraș în Asia Mică, socotit patria cireșului.

Malheur à qui les dieux accordent de longs jours!
Consumé de douleurs vers la fin de leur cours,
Il voit dans le tombeau ses amis disparaître,
Et les êtres qu’il aime arrachés à son être.
Il voit autour de lui tout périr, tout changer;
A sa race nouvelle il se trouve étranger,
Et quand à ses regards la lumière est ravie,
Il n’a plus en mourant à perdre que la vie.

(Les Saisons)

Vai unui om, cînd zeii ani lungi i-au hărăzit!
Mîhnit, pe cînd ajunge aproape de sfîrşit,
El vede-ai săi prieteni în groapă dispărînd;
Fiinţe dragi sînt smulse fiinţei lui, pe rînd.
El vede-n jur cum totu-i schimbat sau în declin,
Şi-n lumea asta nouă se simte un străin;
Iar cînd în ochi lumina i-o-nlocuieşte ceaţa,
Murind, el nu mai are ce pierde decît viaţa.

(Anotimpurile)

Delille
1738 - 1813

Copil nelegitim, Jacques Delille s-a născut la Aigueperse, aproape de Clermont-Ferrand. Studiază la colegiul din Lisieux. După strălucite studii universitare, e numit profesor la colegiul din Amiens. Începuse să scrie versuri şi să traducă *Georgicele* lui Virgiliu, care apar în 1770, înregistrînd un succes considerabil. Pentru întîia oară versuri franţuzeşti păreau să egaleze armonia şi mlădierea versurilor lui Virgiliu. Voltaire, entuziasmat, reclamă un fotoliu academic pentru poet. Acesta devine, la 36 de ani, membru al Academiei, şi pentru că funcţia de profesor de liceu părea prea modestă pentru noul său titlu, e numit profesor de poezie latină la Collège de France. În 1870 publică poemul *Grădinile*, al cărui succes îl întrece pe cel al *Georgicelor*. Doi ani mai tîrziu, contele Choiseul-Gouffier, numit ambasador la Constantinopol, îl ia cu sine. Viziunea orientului magic îi dă lui Delille ideea poemului *Imaginaţia*. Reîntors la Paris, el devine şi mai mult un sărbătorit al saloanelor. Contele d'Artois îi mijloceşte obţinerea unei parohii care îi aduce un venit frumos, şi astfel poetul se vede abate fără să fi studiat teologia. O dată cu Revoluţia, el rămîne din nou sărac. În timpul Terorii, se refugiază în Elveţia, apoi în Germania, şi de acolo în Anglia. Anii de exil sînt perioada cea mai fecundă din viaţa sa. El scrie acum poemele *Omul de la ţară* şi *Cele trei regnuri ale naturii*; traduce de asemenea *Eneida* şi *Paradisul pierdut*. Din Anglia se reîntoarce în 1801, îmbătrînit şi orb. Se căsătorise cu menajera sa, Antigona, care îl însoţise în exil şi îl îngrijise cu devotament, dar şi cu autoritate; se pare că energiei ei li se datoresc, fiindcă se plăteau foarte bine, ultimele scrieri ale poetului, printre care poemul *Conversaţia*. Napoleon l-a copleşit şi el cu onoruri, aşa că, pînă în ultimele sale clipe, Delille s-a scăldat în glorie. La moarte, i se fac funeraliі naţionale. Timp de trei zile lumea se perindă să-i vadă corpul expus la Collège de France, cu fruntea împodobită de o cunună de lauri. Ziarele vorbesc despre el ca despre cel mai mare poet al secolului. Puţini poeţi au fost atît de slăviţi în timpul vieţii, dar gloria nici unuia nu s-a năruit atît de iute. Astăzi, poemele lui Delille ne par cuminţi şi monotone, în ansamblu, dar ele conţin multe pasaje de poezie autentică. E un poet descriptiv, care şi-a ales ca temă principală natura, pe care o cîntă în toate ipostazele ei. Îl atrage şi tema mormintelor, care începuse să fie la modă. Delille nu are în faţa naturii vibraţia pe care o vor avea romanticii: el o priveşte, dar n-o trăieşte cu efuziune. Chiar dacă azi versurile sale ne par mai degrabă clasice ca tonalitate, am fi nedrepţi dacă nu i-am recunoaşte meritul unui inspirat poet al naturii. Criticul Faguet l-a numit *"regele descrierii poetice din secolul al XVIII-lea"*.

La nature

Nature, ô séduisante et sublime déesse,
Que tes traits sont divers! Tu fais naître dans moi
Ou les plus doux transports ou le plus saint effroi.
Tantôt dans nos vallons, jeune, fraîche et brillante,
Tu marches, et des plis de ta robe flottante
Secouant la rosée et versant les couleurs,
Tes mains sèment les fruits, la verdure et les fleurs:
Les rayons d'un beau jour naissent de ton sourire;
De ton souffle léger s'exhale le zéphyre,
Et le doux bruit des eaux, le doux concert des bois,
Sont les accents divers de ta brillante voix:
Tantôt, dans les déserts, divinité terrible,
Sur des sommets glacés plaçant ton trône horrible,
Le front ceint de vieux pins s'entrechoquant dans l'air,
Des torrents écumeux battent les flancs; l'éclair
Sort de tes yeux; ta voix est la foudre qui gronde,
Et du bruit des volcans épouvante le monde.
O qui pourra saisir dans leur variété
De tes riches aspects la changeante beauté?
Qui peindra d'un ton vrai tes ouvrages sublimes,
Depuis les monts altiers jusqu'aux profonds abîmes,
Depuis les bois pompeux, dans les airs égarés,
Jusqu'à la violette, humble amante des prés?

(L'Homme des champs, IV)

Natura

Natură, o, sublimă şi-ncîntătoare zee,
Ce alta eşti întruna! Tu-n mine faci să-apară
Sau un avînt fierbinte, sau frica ce-nfioară.
Acum, prin văi, voioasă, gingaşă, ne-ntinată,
Păşeşti, şi cu-a ta haină ce fîlfîie, bogată,
Tu scuturi stropi de rouă şi risipeşti culori,
Pe cînd cu mîna semeni verdeaţă, rod şi flori:
Din al tău zîmbet naşte o zi strălucitoare;
Zefirul îşi ia zborul din dulcea ta suflare,
Şi-al apelor glas molcom, concertul din păduri,
Nu sînt decît accente a scumpei tale guri.
Apoi, peste pustiuri cumplită zeitate,
Punîndu-ţi tronul aprig pe piscuri înghеţate,
În timp ce-n freamăt brazii se luptă între ei,
Şuvoaie-n spumă coasta ţi-o bat, iar ochii tăi
Scot fulgere; şi glasul ţi-e tunet, uragan,
Şi lumea o-nspăimîntă cu zgomot de vulcan.
Oh! cine să cuprindă, în numărul lor mare,
A frumuseţii tale obrazuri schimbătoare?
Ce pictor să redeie a tale munci sublime,
Din munţii falnici pînă-n abisuri de-adîncime,
De la pădurea mîndră, cu crengi impunătoare,
La vioreaua simplă ce creşte pe ponoare?

(Omul de la ţară, IV)

Tristesse d'automne

Remarquez-les surtout lorsque la pâle automne
Près de la voir flétrir, embellit sa couronne;
Que de variété, que de pompe et d'éclat!
Le pourpre, l'orangé, l'opale, l'incarnat,
De leurs riches couleurs étalent l'abondance.
Hélas! tout cet éclat marque leur décadence.
Tel est le sort commun. Bientôt les Aquilons
Des dépouilles des bois vont joncher les vallons;
De moment en moment la feuille sur la terre,
En tombant, interrompt le rêveur solitaire.
Mais ces ruines même ont pour moi des attraits.
Là, si mon coeur nourrit quelques profonds regrets,
Si quelque souvenir vient rouvrir ma blessure,
J'aime à mêler mon deuil au deuil de la nature.
De ces bois desséchés, de ces rameaux flétris,
Seul, errant, je me plais à fouler les débris.
Ils sont passés, les jours d'ivresse et de folie:
Viens, je me livre à toi, tendre mélancolie;
Viens, non le front chargé de nuages affreux
Dont marche enveloppé le chagrin ténébreux,
Mais l'oeil demi-voilé, mais telle qu'en automne
A travers les vapeurs un jour plus doux rayonne:
Viens, le regard pensif, le front calme, et les yeux
Tout prêts à s'humecter de pleurs délicieux.

(Les Jardins, II)

Tristețe de toamnă

Priviți-i[1] mai cu seamă cînd toamna, deja pală,
Pe-a ei coroană îşi pune o găteală.
Ce pompă, cîte tonuri! Ce farmec nou şi viu!
Portocaliu şi roşu, opal şi purpuriu
Îşi desfăşoară vraja bogatelor culori.
Vai, pompa-i o dovadă a decăderii lor!
Aşa-i în orice soartă. Curînd, un rece vînt
Prin văi o să aştearnă al codrului vestmînt;
În fiecare clipă, o frunză ce coboară
Pe visătorul singur îl face să tresară.
Dar şi-n ruina crengii eu aflu mîngîiere,
Căci, dacă mi se-ntîmplă în suflet vreo durere,
Sau dacă amintirea re-nvie vreo arsură,
Eu jalea mi-o amestec cu jalea din natură.
Prin straiul mort ce-n codru din ramuri s-a desprins,
Umblînd hoinar, îmi place să calc cu dinadins.
S-a dus de-acuma vremea de dulce nebunie;
Melancolie blîndă, hai, să mă dărui ție;
Hai, nu cu fruntea plină de negura amară
În care-ntotdeauna necazul se-nfăşoară,
Ci doar puțin mîhnită, cum toamna, cîteodată,
Lumina străluceşte prin aburi, voalată;
Hai, cu privirea gravă, cu fruntea visătoare,
Cu ochi în care lesne o lacrimă apare.

(Grădinile, II)

[1] Copacii.

Le coin du feu

Suis-je seul? Je me plais encore au coin du feu.
De nourrir mon brasier mes mains se font un jeu;
J'agace mes tisons; mon adroit artifice
Reconstruit de mon feu le savant édifice.
J'éloigne, je rapproche, et du hêtre brûlant
Je corrige le feu trop rapide ou trop lent.
Chaque fois que j'ai pris mes pincettes fidèles,
Partent en pétillant des milliers d'étincelles:
J'aime à voir s'envoler leurs légers bataillons.
Que m'importent du Nord les fougueux tourbillons?
La neige, les frimas qu'un froid piquant resserre,
En vain sifflent dans l'air, en vain battent la terre.
Quel plaisir, entouré d'un double paravent,
D'écouter la tempête et d'insulter au vent!
Qu'il est doux, à l'abri du toit qui me protège,
De voir à gros flocons s'amonceler la neige!
Leur vue à mon foyer prête un nouvel appas:
L'homme se plaît à voir les maux qu'il ne sent pas.
Mon coeur devient-il triste et ma tête pesante?
Eh bien, pour ranimer ma gaîté languissante,
La fève de Moka, la feuille de Canton,
Vont verser leur nectar dans l'émail du Japon.
Dans l'airain échauffé déjà l'onde frissonne;
Bientôt le thé doré jaunit l'eau qui bouillonne,
Ou des grains du Levant je goûte le parfum.
Point d'ennuyeux causeur, de témoin importun:
Lui seul de ma maison, exacte sentinelle,
Mon chien, ami constant et compagnon fidèle,
Prend à mes pieds sa part de la douce chaleur.

Et toi, charme divin de l'esprit et du coeur,
Imagination! de tes douces chimères
Fais passer devant moi les figures légères!
A tes songes brillants que j'aime à me livrer!
Dans ce brasier ardent qui va le dévorer,
Par toi, ce chêne en feu nourrit ma rêverie;
Quelles mains l'ont planté? quel sol fut sa patrie?

La gura sobei

Sînt singur? Încă-mi place şederea lîngă foc.
Să-aţîţe-ntruna jarul, e, pentru mîini, un joc.
Îmi întețesc cărbunii; dibaciul artificiu
Reface al văpăii măiestru edificiu.
Îndepărtez, apropii de fagu-aprins o pară
Ce, mistuindu-l, arde, cînd leneş, cînd sprințară.
Cu cleştele fidele de cîte ori mă-ntind,
Mii de scîntei în aer se-nalță strălucind.
Surîd cînd văd cum zboară a lor oştiri uşoare.
Ce-mi pasă-atunci că-i viscol din nord sau că-i ninsoare?
Omăt şi promoroacă, precum le poartă vîntul,
În van plutesc prin aer, în van izbesc pămîntul.
Ce bine e, de după un dublu paravan,
Să-asculți cum viscoleşte, să rîzi de-un ger avan!
Ce bun e-acoperişul sub care, apărat,
Văd, în fulgi mari, zăpada cum creşte ne-ncetat!
Privindu-i, un nou farmec îi aflu vetrei mele:
Cînd nu le simți tu însuți, uşor te uiți la rele.
Îmi trece-un nor prin suflet, sau fruntea mi-e povară?
Ei bine, voioşia ca să mi-o capăt iară,
Ori boabele de Moka ori nişte ceai chinez
Nectarul lor mi-l toarnă în zmalțul japonez.
Deja-n arama-ncinsă tresare unda vie:
Îndată ceaiul galben o face aurie;
Sau, din Levant adusă, gust boaba aromată.
La vorbă n-am tovarăş, şi nimeni nu mă cată:
Doar el, din toată casa, stîlp neclintit, doar el,
Dulăul meu, prieten şi-nsoțitor fidel,
Stînd la picioare-mi, soarbe din tihna mea, cuminte.

Şi tu, divin descîntec de inimă şi minte,
Închipuire! magic, a tale dulci himere
Le faci să se perinde prin față-mi în tăcere.
Imaginilor tale mă dărui, fremătînd!
Iar în acest jeratic, ce-l va-nghiți curînd,
Stejaru-arzînd hrăneşte prin tine-a mea visare:
Cine l-a-nfipt în humă? Şi țara sa e care?

Sur les monts escarpés bravait-il l'Aquilon?
Bordait-il le ruisseau? parait-il le vallon?
Peut-être il embellit la colline que j'aime,
Peut-être sous son ombre ai-je rêvé moi-même.
Tout à coup je l'anime: à son front verdoyant,
Je rends de ses rameaux le panache ondoyant.
Ses guirlandes de fleurs, ses touffes de feuillage,
Et les tendres secrets que voila son ombrage.
Tantôt environné d'auteurs que je chéris,
Je prends, quitte et reprends, mes livres favoris;
A leur feu tout à coup ma verve se rallume;
Soudain sur le papier je laisse errer ma plume,
Et goûte, retiré dans mon heureux réduit,
L'étude, le repos, le silence, et la nuit.
Tantôt, prenant en main l'écran géographique,
D'Amérique en Asie, et d'Europe en Afrique,
Avec Cook et Fortser, dans cet espace étroit,
Je cours plus d'une mer, franchis plus d'un détroit,
Chemine sur la terre et navigue sur l'onde,
Et fais dans mon fauteuil le voyage du monde.
Agréable pensée, objets délicieux,
Charmez toujours mon coeur, mon esprit et mes yeux!
Par vous tout s'embellit, et l'heureuse sagesse
Trompe l'ennui, l'exil, l'hiver et la vieillesse.

(Les trois règnes de la nature, I)

Pe munte, vijeliei i-a stat el oare-n cale?
Era vecin cu rîul? veghea cumva o vale?
Era podoabă, poate, colinei ce-o iubeam:
Sub a lui umbră, poate eu însumi că visam.
Şi brusc îi dau viaţă: pe trunchiu-i rămuros,
Eu reînvii boltirea vestmîntului stufos,
A florilor ghirlande, ciorchinii frunzei sale
Şi galeşele taine ce le-ascundea sub poale.
Ades, cum autorii ce-mi plac, în jur îmi stau,
Iar cărţi iubite-n mînă, le-nchid şi iar le iau.
Scînteia lor aprinde şi verva mea, şi-ndată
Las pe hîrtie pana să-mi fugă, inspirată.
Retras în adăpostu-mi, mă-ncîntă şi mă fură
Tăcere şi repaos şi noapte şi lectură.
Atlasul geografic luîndu-l alteori,
Pornesc la drum cu cei mai vestiţi navigatori,
Şi globu-n întregime sub ochii mei avîndu-l,
Strîmtori fără de număr şi mări străbat de-a rîndul;
Să bat uscat şi ape, peste putere nu mi-i,
Şi, stînd într-un fotoliu, eu fac ocolul lumii.
O, lucruri minunate! o, gînd ce-mbeţi simţirea,
Vrăjiţi-mi pururi pieptul şi mintea şi privirea!
Prin voi, înţelepciunea respiră frumuseţe,
Şi-nşeală plictis, iarnă, exil şi bătrîneţe.

(Cele trei regnuri ale naturii, I)

Retour au village

Après vingt ans d'absence,
De retour au hameau qu'habita mon enfance,
Dieux! avec quel transport je reconnus sa tour,
Son moulin, sa cascade, et les prés d'alentour!
Ce ruisseau dont mes yeux tyrannisaient les ondes,
Rebelles comme moi, comme moi vagabondes;
Ce jardin, ce verger, dont ma furtive main
Cueillait les fruits amers, plus doux par le larcin;
Et l'humble presbytère, et l'église sans faste;
Et cet étroit réduit que j'avais cru si vaste,
Où, fuyant le bâton de l'aveugle au long bras,
Je me glissais sans bruit et ne respirais pas;
Et jusqu'à cette niche, où ma frayeur secrète
A l'oeil de l'ennemi dérobait ma retraite,
Où, sur le sein d'Églé, qui partageait ma peur,
Un précoce plaisir faisait battre mon coeur!
O village charmant! o riantes demeures,
Où, comme ton ruisseau, coulaient mes douces heures,
Dont les bois et les prés, et les aspects touchants
Peut-être on fait de moi le poète des champs!
Adieu, doux Chanonat, adieu, frais paysages!
Il semble qu'un autre air parfume vos rivages;
Il semble que leur vue ait ranimé mes sens,
M'ait redonné la joie, et rendu mon printemps.
Cette clôture même où l'enfance captive
Prête aux tristes leçons une oreille craintive,
Qui de nous peut la voir sans quelque émotion?
Ah! c'est là que l'étude ébaucha ma raison:
Là, je goûtai des arts les premières délices;
Là, mon corps se formait par de doux exercices.
Ne vois-je point l'espace où, dans l'air s'élançant,
S'élevait, retombait le ballon bondissant?
Ici, sans cesse allant, revenant sur ma trace,
Je murmurais les vers de Virgile et d'Horace.
Là, nos voix pour prier venaient se réunir;
Plus loin... Ah! mon coeur bat à ce seul souvenir!
Je remportai la palme, et la douce victoire
Pour la première fois me fit goûter la gloire...

(L'Imagination, IV)

Reîntoarcerea în sat

Şi-n douăzeci de ani,
Re-ntors unde fusesem copil, printre țărani,
O, zei! ce vesel turla o cunoscui de-ndată,
Şi moara şi cascada şi cîmpurile roată!
Acest pîrîu, cu apa ce-o contemplam mereu,
Ca mine de-ndărătnic, hoinar cum eram eu;
Livezile din care smulgeam, cu mîini dedate,
Amare poame încă, dar dulci, fiind furate;
Şi-a preotului casă, bisericuța scundă,
Şi-acea colibă, care-mi părea aşa profundă,
Unde, fugind de orbul ce-avea o bîtă mare,
Mă strecuram şi nu mai scoteam o răsuflare;
Şi chiar ungheru-n care, de cîte ori credeam
Că-i vreun duşman pe-aproape, degrabă m-ascundeam,
Şi, cu Églé la pieptu-mi, ce tremura şi ea,
O tainică plăcere în inimă-mi zvîcnea.
O, dulce sat! o, locuri surîzătoare, unde
Curgeau a mele ore ca ale apei unde,
A cărei lunci şi codri şi mîndre frumuseți,
Din mine, cred, făcură al firii cîntăreț!
Scump Chanonat, adio, şi voi, privelişti rare!
Acum vă parfumează alt aer, mi se pare;
Vederea voastră-mi face simțirea să tresară,
Redîndu-mi bucuria şi-o nouă primăvară.
Şi chiar clădirea unde copiii, ca-ntr-un schit,
Ascultă lecții triste cu chipu-ncremenit,
Din noi, cîți pot s-o vadă, să nu se-nduioşeze?
Ah! mintea mea aicea a prins să studieze;
Întîi, a-nvățăturii plăceri aici le-avui,
Şi-n exerciții trupul aicea mi-l crescui.
Nu văd eu locul unde, în aer azvîrlită,
Sărea, la jocuri, mingea şi iar cădea, lovită?
În lungi plimbări, aicea, mereu pe-acelaşi spațiu,
Îmi răsunau pe buze Virgiliu şi Horațiu.
Aici, la rugăciune, ne adunam odată;
Colo... Ah! amintirea în suflet mă săgeată:
Am cîştigat cununa, victorie, ce mie
Mi-a dat, întîia oară, a gloriei beție...

(Imaginația, IV)

Le café

Il est une liqueur, au poète plus chère,
Qui manquait à Virgile, et qu'adorait Voltaire:
C'est toi, divin café, dont l'aimable liqueur,
Sans altérer la tête, épanouit le coeur.
Aussi, quand mon palais est émoussé par l'âge,
Avec plaisir encor je goûte ton breuvage.
Que j'aime à préparer ton nectar précieux!
Nul n'usurpe chez moi se soin délicieux.
Sur le réchaud brûlant moi seul, tournant la graine,
A l'or de ta couleur fais succéder l'ébène;
Moi seul contre la noix, qu'arment ses dents de fer,
Je fais, en le broyant, crier ton fruit amer;
Charmé de ton parfum, c'est moi seul qui, dans l'onde,
Infuse à mon foyer la poussière féconde,
Qui, tour à tour calmant, excitant les bouillons,
Suis d'un oeil attentif tes légers tourbillons.
Enfin, de ta liqueur lentement reposée,
Dans le vase fumant la lie est déposée;
Ma coupe, ton nectar, le miel américain,
Que du suc des roseaux exprima l'Africain,
Tout est prêt: du Japon l'émail reçoit tes ondes,
Et seul tu réunis les tributs des deux mondes:
Viens donc, divin nectar, viens donc, inspire-moi,
Je ne veux qu'un désert, mon Antigone et toi.
A peine j'ai senti ta vapeur odorante,
Soudain de ton climat la chaleur pénétrante
Réveille tous mes sens; sans trouble, sans chaos,
Mes pensers plus nombreux accourent à grands flots.
Mon idée était triste, aride, dépouillée;
Elle rit, elle sort richement habillée,
Et je crois, du génie éprouvant le réveil,
Boire dans chaque goutte un rayon de soleil.

(Les Trois Règnes de la nature, VI)

Cafeaua

Este-o licoare, scumpă poetului; la ea
Va fi visat Virgiliu; Voltaire o adora:
Eşti tu, cafea divină, a cărei băutură,
Fără să strice minţii, dă inimii căldură.
Chiar dacă cerul gurii de vîrstă mi-e tocit,
A ta savoare încă o gust neobosit.
Să-ţi fierb nectarul magic, nespus de mult îmi place,
Şi-ntîietatea-n casă e-a mea în a o face.
Doar eu, pe plită, boaba ţi-o-nvîrt, meticulos,
Culoarea ta de aur s-o schimb în abanos;
La rîşniţa cu dinţii de fier, doar eu ştiu rîndul,
Şi fac să ţipe fructul cel amărui, sfărmîndu-l.
Vrăjit de-a ta aromă, doar eu, la mine-acasă,
În apa care fierbe torn pulberea mănoasă;
Pe rînd, mai scad din clocot, şi iar îl întețesc,
Şi, grijuliu, uşorul vîrtej ţi-l urmăresc.
Iar cînd a ta licoare să fiarbă a-ncetat,
Şi zaţul, printre aburi, în vas s-a aşezat,
Al tău nectar, o ceaşcă şi miere-americană,
Care s-a stors din sucul de trestie-africană,
Sînt gata: îţi vărs unda în zmalţul japonez:
A două lumi tributuri tu le împreunezi.
Nectar divin, deci vino şi mă inspiră bine:
Mi-o vreau doar pe-Antigona, tăcerea şi pe tine.
De-ndată ce-al tău abur îl simt, îmbătător,
Căldura climei tale mă-nvăluie uşor,
Trezind a mele simţuri; şi limpezi, rînduri-rînduri,
În număr tot mai mare, îmi vin duium de gînduri;
Ideea-mi era tristă, uscată, dezbrăcată;
Ea rîde-acum, şi iese în mantie bogată,
Şi cred, simţind în mine cum geniul răsare,
Că-n orice picătură, o rază beau de soare.

(Cele trei regnuri ale naturii, VI)

Le lien entre les vivants et les morts

De ces solennités, par qui sut autrefois
L'Imagination suppléer à nos lois,
Aucune n'est égale à ces pompes funèbres
Qu'elle-même embellit chez cent peuples célèbres;
Plein de ces grands pensers et de ces grands tableaux,
J'ai médité longtemps, assis sur les tombeaux,
Non pas pour y chercher, dans ma mélancolie,
Le secret de la mort, mais celui de la vie.
Regardez ces débris dispersés par les vents:
Croyez-vous tous ces morts étrangers aux vivants?
Non: d'un tendre intérêt sources toujours fécondes,
Les tombeaux sont placés aux confins des deux mondes;
Rendez-vous triste et cher, où, confondant leurs voeux,
La vie et le trépas correspondent entre eux.
Ceux que vous croyez morts, vivent dans vos hommages;
Vous conservez leurs noms, vous gardez leurs images.
Et qui n'a pas connu ces dogmes révérés?
Voyez comme, assemblant ces restes adorés,
Le sauvage avec joie en remplit sa cabane,
Et change en lieu sacré sa retraite profane!
L'amour de son pays, c'est l'amour des aïeux;
Allez lui commander d'abandonner ces lieux:
"Dis donc, vous répond-il, dis aux os de nos pères:
Levez-vous et marchez aux terres étrangères."

(L'Imagination, VII)

Legătura dintre vii şi morţi

Din datinile care, de secole întregi,
Au dat Închipuirii puterea unor legi,
Nici una nu-i ca ritul străbun de-nmormîntare,
Pe care ea-l hrăneşte la sute de popoare.
Cu-aceste mari tablouri şi mari idei în minte,
Pierdut în cugetare, şezui lîngă morminte,
Voind să aflu-n ele, plin de melancolie,
Nu taina grea a morţii, ci-a vieţii taină vie.
Priviţi cum scurmă vîntul movilele pustii:
Pe morţii-aceştia-i credeţi străini pentru cei vii?
Nu! Vatră nesecată de grijă pururi trează,
Mormîntul la hotarul a două lumi veghează:
Popas duios şi jalnic, în care, faţă-n faţă,
Opuse şi vecine, stau moarte şi viaţă.
Acei ce morţi îi credeţi, trăiesc la voi în gînd,
Neşterse a lor nume şi chipuri rămînînd.
Şi cine-aceste dogme străvechi nu le cunoaşte?
Vedeţi-l cum, strîngîndu-şi acele scumpe moaşte,
Sălbaticu-n colibă-i e dornic să le ţină,
Şi-n sacru loc preface profana vizuină.
El glia şi-o iubeşte, că-i glie părintească;
Întreabă-l, locu-acesta de vrea să-l părăsească:
Va spune: "Zi-i cenuşii şi oaselor străbune
Să iasă, şi-ntr-o ţară străină să se-adune!"

(Imaginaţia, VII)

Ainsi la vertueuse et tyrannique Rome,
Qui fut souvent l'opprobre et la gloire de l'homme,
Pour s'honorer soi-même, honora le cercueil;
Non que j'approuve ici le faste de son deuil.
Ses pleureuses à gage et leurs cris mercenaires,
Tous ces pompeux regrets, ces larmes mensongères,
Valent-ils un des pleurs dérobé à demi,
Qui roulent tendrement dans les yeux d'un ami?
Mais qui ne chérirait la tristesse pieuse,
Qui, perçant des tombeaux la nuit religieuse,
Par d'innocents tributs, répétés tous les ans,
Des flots de vin, de lait, des fruits et de l'encens,
Venait charmer les morts dans leur asile sombre,
Et de la vie au moins leur retraçait quelque ombre!
Les morts étaient muets à leurs cris douloureux,
Mais le coeur leur parlait et répondait pour eux.
Si j'entre en ces dépots des monuments antiques,
Ces urnes, ces trépieds, ces bronzes magnifiques,
N'égalent pas pour moi ces vases de douleurs
Où l'amitié versait et recueillait ses pleurs.
Enfin, j'honore en eux jusques à la folie
Qui place près des morts les besoins de la vie.

(L'Imagination, VII)

Astfel, tirana Romă, cu-a ei virtute gravă,
Ce pentru ea adesea blestem a fost şi slavă,
Ca sieşi să-şi dea cinste, sicriul l-a cinstit,
Deşi eu fug de-un doliu cu fast împodobit.
A sale bocitoare cu gemete pe plată,
Regretele pompoase şi jalea căutată
Fac oare, împreună, cît lacrima pe care
O vezi la un prieten în ochi, tremurătoare?
Dar cine nu admiră mîhnita pietate
Ce, pătrunzînd a gropii tenebre-nfricoşate,
An după an, cu-acelaşi nevinovat tain
De poame şi tămîie, de lapte şi de vin,
Venea să-alinte morții în pacea lor cea grea,
Şi, cel puțin, o undă de viață le-aducea!
La strigătul durerii, cei morți tăceau profund,
Dar inimile noastre în locul lor răspund.
Cînd printre monumente străvechi mă nimeresc,
Nici trepied, nici urnă, nici bronz împărătesc
N-au pentru mine prețul acelui vas, ce strînge
În el un plîns pe care prietenul îl plînge,
Ba chiar şi gestu-acelei sminteli mă-nduioşează,
Ce, lîngă morți, a vieții cerințe le aşează.

(Imaginația, VII)

Ces devoirs, ces cultes domestiques
Sont-ils donc étrangers aux fortunes publiques?
L'État n'est-il pour rien dans ces touchants regrets?
Non, non: de notre deuil vénérables objets,
Ces morts à haute voix sont nommés dans vos temples,
Vivent dans leurs bienfaits, dans leur nobles exemples;
Dans leurs brillants écrits leur souveraine voix,
Du bord de leurs tombeaux vous ont dicté ces lois,
Qui disposent encor de vos fils, de vos filles,
Sont l'âme de l'État, le code des familles;
Leurs voeux règnent sur vous, et prolongeant leurs jours,
A vos enfants soumis ils commandent toujours.
L'héritage éternel qui, dans la race humaine,
Des générations forme la grande chaîne,
Remonte, redescend, et par d'utiles noeuds,
Joint le père aux enfants, les fils à leurs aïeux.

Eh! sans ce long respect, ce culte salutaire,
Qui des races transmet la chaîne héréditaire,
Que seraient les mortels? Les siècles passagers
Périraient sans retour, l'un à l'autre étrangers.
Ainsi du peuple ailé les familles légères,
Vagabondes tribus, sans aïeux et sans frères,
Méconnaissent leur race au sortir du berceau.
Mais du sein de la nuit et du fond du tombeau,
Un cri religieux, le cri de la nature,
Vous dit: "Pleurez, priez, sur cette sépulture;
Vos parents, vos amis, dorment dans ce séjour,
Monument vénérable et de deuil et d'amour.
Ces êtres consacrés par les devoirs suprêmes,
Honorez-les pour eux, pour l'État, pour vous-mêmes."
Ainsi le dogme saint de l'immortalité
Recommande notre ombre à la postérité;
Ainsi prêtant sa force au saint noeud qui nous lie,
Le respect pour les morts gouverne encor la vie.

(L'Imagination, VII)

Aceste rituri, ce-ntîi în casă cresc,
Rămîn departe oare de freamătul obştesc?
Străin să fie Statul de-această jale oare?
Nu, nu! Cei dragi, ce-n doliu ne duc şi-n întristare,
Cînd mor, ei cu glas tare sînt pomeniți în temple,
Trăind prin a lor fapte, prin nobile exemple.
Prin strălucite scrieri, cu glasuri ca de regi,
Ei, de pe pragul criptei, dictară aste legi,
Ce încă vă-ndrumează fiicele şi fiii,
Şi suflet sînt al Țării şi cod pentru familii;
Căci visul lor e-al vostru, şi la ai voştri prunci,
Ei, pururi vii prin vreme, le dau mereu porunci.
Eterna moştenire ce-n neamul omenesc
Uneşte generații, precum un lanț firesc,
Tot suie şi coboară, şi leagă curgător
Pe tată de odrasle, pe fii de moşii lor.

Vai! fără cultu-acesta şi-a morților cinstire,
Ce-mpinge înainte a vieții moştenire,
Ce-am fi noi, muritorii? Veac după veac ar trece,
Străin unul de altul, ca-n haos să se-nece.
La păsări, bunăoară, familia, uşoară,
Fără străbuni şi rude, necontenit hoinară,
Nici neamul nu şi-l ştie, din cuib după ce scapă.
Dar ție, din adîncuri de noapte şi de groapă,
Un strigăt al naturii misterios îți spune:
"Aici, la cripte, vino spre plîns şi rugăciune;
Aici dorm şi părinții şi neamurile tale,
Cucernice altare de dragoste şi jale.
Aceste duhuri sacre în cinste tu le ține
De dragul lor, al Țării şi însuți pentru tine."
Astfel a nemuririi învățături sublime
Îndreaptă umbra noastră către viitorime;
Astfel, sporind puterea verigii ce ne leagă,
A morților cinstire conduce viața-ntreagă.

(Imaginația, VII)

Léonard
1744 - 1793

Nicolas-Germain Léonard s-a născut în colonia franceză Guadelupa. Îşi părăseşte insula natală de timpuriu şi îşi face studiile în Franţa. La 18 ani, Academia din Rouen îl premiază pentru o poezie. Îmbrăţişează cariera diplomatică. Viaţa şi opera sa stau sub semnul unei triste poveşti de dragoste. În cursul uneia din călătoriile sale se îndrăgosteşte de o fată, care răspunde iubirii lui, dar mama fetei le stă în drum, considerînd că originea şi starea materială a poetului sînt prea modeste. Fata refuză să se mărite cu un altul şi e trimisă la mănăstire, unde moare de supărare. Această nefericită idilă îl cufundă pe Léonard într-o melancolie de care nu se va vindeca niciodată şi îi inspiră două romane autobiografice: *Noua Clementină sau scrisorile Henriettei de Nerville* şi *Scrisorile a doi îndrăgostiţi din Lyon, conţinînd povestea tragică a Terezei şi a lui Faldoni.* Amintirea iubitei stinse imprimă scrierilor sale o mîhnire armonioasă, al cărei ecou va răsuna mai tîrziu pe strunele celui mai elegiac dintre romantici, Lamartine. Se perindă prin diverse funcţii în diplomaţie. În 1775 publică un volum de *Idile şi poezii cîmpeneşti.* O sănătate şubredă îl face să caute odihnă şi puteri noi în insula sa natală. Dorinţa lui e să rămînă definitiv aici, dar are nevoie de o slujbă din care să trăiască. Revine în Franţa şi obţine o funcţie în administraţia insulei. Bolnav mereu, îşi ia concedii, pe care le petrece în Franţa. Dar cînd e în Franţa, îi e dor de insulă, şi invers; nu-şi găseşte echilibrul nicăieri. Revoluţia din 1789 produce tulburări şi în Guadelupa. Léonard revine în Franţa în 1790. Departe de Paris, la Romainville, scrie versuri mişcătoare, din care traducem cîteva aici, în care îşi evocă tinereţea şi visurile ofilite. În 1793 se pregăteşte să se reîntoarcă în Guadelupa. Urma să se îmbarce la Nantes, dar boala i se agravează tocmai aici, şi el moare în spitalul oraşului. Prin glasul său de o dulce tristeţe creolă, prin lirismul său direct, Léonard e aproape un romantic.

Les plaisirs du rivage

Assis sur la rive des mers,
Quand je sens l'amoureux Zéphire
Agiter doucement les airs
Et souffler sur l'humide empire,

Je suis des yeux les voyageurs,
A leur destin je porte envie:
Le souvenir de ma patrie
S'éveille et fait couler mes pleurs.

Je trésaille au bruit de la rame
Qui frappe l'écume des flots;
J'entends retentir dans mon âme
Le chant joyeux des matelots.

Un secret désire me tourmente
De m'arracher à ces beaux lieux
Et d'aller, sous de nouveaux cieux,
Porter ma fortune inconstante.

Mais quand le terrible aquilon
Gronde sur l'onde bondissante,
Que dans le liquide sillon
Roule la foudre étincelante,

Alors je repose mes yeux
Sur les forêts, sur le rivage,
Sur les vallons silencieux
Qui sont à l'abri de l'orage.

Et je m'écrie: "Heureux le sage
Qui rêve au fond de ces berceaux,
Et qui n'entend dans le feuillage
Que le murmure des ruisseaux!"

Plăcerile uscatului

Pe țărmul unei mări şezînd,
Cînd simt cum lin zefiru-adie
Şi aerul se mişcă blînd
Din umeda împărăție,

Petrec din ochi pe călători,
Invidiind a lor destine,
Şi țara mea în minte-mi vine,
Şi lacrimile-mi curg izvor.

Tresar de-a vîslelor mişcare,
În spuma undei cînd se-mplîntă,
Şi-aud în minte-acea cîntare
Ce veseli mateloți o cîntă.

Un dor ascuns mă-ndeamnă tare
Să fug de-acest frumos ținut,
Şi sub un cer necunoscut
Să-mi duc ursita schimbătoare.

Dar cînd sub crivățul turbat
Vuiesc talazuri în vîltoare,
Şi brazda apei o străbat
Lungi fulgere scînteietoare,

Atunci liman privirii mele
Îi sînt pădurile şi coasta
Şi liniştitele vîlcele,
Ce nu cunosc furtuna asta;

Şi strig: “E fericit, cel care
În aste cuiburi stă, visînd,
Şi nu aude prin frunzare
Decît pîraie murmurînd!”

Souvenir

Quand irai-je revoir ce fortuné vallon
Qu'elle embellissait de ses charmes?
Quand pourrai-je sur le gazon
Répandre mes dernières larmes?
D'une tremblante main, j'écrirai sur ces lieux:
"C'est ici que je fus heureux!"
Amour, fortune, renommée,
Tes bienfaits ne me tentent plus;
La moitié de ma vie est déjà consumée
Et les projets que j'ai conçus
Se sont exhalés en fumée:
De ces moissons de gloire et de félicité
Qu'un trompeur avenir présentait à ma vue,
Imprudent! qu'ai-je rapporté?
L'empreinte de ma chaîne et mon obscurité:
L'illusion est disparue;
Je pleure maintenant ce qu'elle m'a coûté;
Je regrette ma liberté
Aux dieux de la faveur si follement vendue.
Ah! plutôt que d'errer sur des flots inconstants,
Que n'ai-je le destin du laboureur tranquille!
Dans sa cabane étroite, au déclin de ses ans,
Il repose entouré de ses nombreux enfants;
L'un garde les troupeaux; l'autre porte à la ville
Le lait de son étable, ou les fruits de ses champs,
Et de son épouse qui file
Il entend les folâtres chants.
Mais le temps même à qui tout cède
Dans les plus doux abrits n'a pu fixer mes pas!
Aussi léger que lui, l'homme est toujours, hélas!
Mécontent de ce qu'il possède
Et jaloux de ce qu'il n'a pas.
Dans cette triste inquiétude,
On passe ainsi la vie à chercher le bonheur.
A quoi sert de changer de lieux et d'habitude
Quand on ne peut changer son coeur?

Amintire

Cînd mai văd eu vîlceaua, ce şi mai minunată
Ea, cu-al ei farmec, o făcea?
Cînd oare-n iarbă, încă-o dată,
Va lăcrima tristeţea mea?
Pe-aceste locuri mîna-mi va scrie, tremurată:
"Aici, fui fericit odată!"
Amor, averi, celebritate,
În voi azi nici o vrajă nu-i;
Viaţa mea, de-acuma, s-a scurs pe jumătate,
Iar planurile ce-mi făcui
În fum se preschimbară toate:
Căci din al fericirii şi-al faimei rod bogat,
Pe care viitorul, viclean, mi-l promitea,
Eu, lacomul, ce-am căpătat?
Urme de lanţ şi bezna în care zac, uitat;
Iluzia s-a dus şi ea:
Deplîng acuma preţul ce pentru ea-l dădui;
Regret şi libertatea mea,
Căci, negîndit, la zeii favoarei mă vîndui.
Ah! decît să tot umblu pe valuri mişcătoare,
De ce n-am eu destinul plugarului cuminte?
În casa-i strîmtă, anii cînd prind să-l împresoare,
El află între fiii săi vrednici împăcare;
Unu-i cu turma; altul e la oraş, spre-a vinde
Ori lapte muls în staul, ori bunuri de pe-ogoare;
Şi-n acest timp, cîntînd glumeaţă,
La furcă toarce a lui soaţă.
Dar timpul, oricît e de tare,
N-a izbutit să lege de-un cuib al meu picior!
Vai! omul, ca şi timpul, să fugă e-ndemnat!
Nemulţumit de cîte are,
Vrea ceea ce nu i s-a dat.
E-un chin pe care tot îl plimbă.
Şi-şi trece-aşa viaţa, norocul căutînd;
Dar locuri şi deprinderi la ce le-o fi schimbînd,
Cînd inima el nu şi-o schimbă?

L’absence

Des hameaux éloignés retiennent ma compagne.
Hélas! dans ces forêts qui peut se plaire encor?
Flore même à présent déserte la campagne,
Et loin de nos bergers l’Amour a pris l’essor.

Doris vers ce coteau précipitait sa fuite,
Lorsque de ses attraits je me suis séparé;
Doux Zéphyr, si tu sors du séjour qu’elle habite,
Viens! que je sente au moins l’air qu’elle a respiré.

Quel arbre en ce moment lui prête son ombrage?
Quel gazon s’embellit sous ses pieds caressants?
Quelle onde fortunée a reçu son image?
Quel bois mélodieux répète ses accents?

Que ne suis-je la fleur qui lui sert de parure,
Ou le noeud du ruban qui lui presse le sein,
Ou sa robe légère, ou sa molle chaussure,
Ou l’oiseau qu’elle baise et nourrit de sa main?

Rossignols, qui volez où l’Amour vous appelle,
Que vous êtes heureux! que vos destins sont doux!
Que bientôt ma Doris me verrait auprès d’elle
Si j’avais le bonheur de voler comme vous!

Ah! Doris, que me font ces tapis de verdure,
Ces gazons émaillés qui m’ont vu dans tes bras,
Ce printemps, ce beau ciel, et toute la nature,
Et tous les lieux enfin où je ne te vois pas?

Mais toi, parmi les jeux et les bruyantes fêtes,
Ne vas point oublier les plaisirs du hameau,
Les champêtres festons dont nous parions nos têtes,
Nos couplets ingénus, nos danses sous l’ormeau!

Absența

Cătune-ndepărtate o țin pe-a mea iubită.
Vai! în pădurea asta cine-ar mai sta cu dor?
Chiar Flora[1] de pe cîmpuri se duce-acum grăbită,
Iar dragostea-nfloreşte departe de păstori.

Pe-aici fugise Doris, spre coastele aceste,
Atunci cînd a ei vrajă s-o pierd îmi fuse dat.
Vînt lin, de vii din partea pe unde-acum ea este,
Adu-mi măcar un aer ce ea l-a respirat.

Ce pom, în clipa asta, sub ramu-i o umbreşte?
Ce iarbă se desfată sub gingaşu-i picior?
Ce apă norocoasă obrazu-i oglindeşte?
Ce crîng repetă oare al ei cuvînt uşor?

De ce nu-s eu o floare, podoabă buclei sale,
Sau nod al unei panglici ce-apasă al ei sîn,
Sandala ei îngustă sau rochia ei moale,
Sau pasărea căreia mîncare-i dă din mîini?

Privighetoarea zboară amorul unde-o cheamă.
Ce blînd îi e destinul, ce bine e de ea!
La fel, eu lîngă Doris aş fi de bună seamă,
Norocul unor aripi ca ea de l-aş avea.

Ah! Doris, ce-mi ajută aceste verzi covoare,
Şi zmalțul ierbii care la pieptu-ți m-a văzut,
Şi primăvara, cerul, natura-mbietoare
Şi toate-aceste locuri, de unde-ai dispărut?

Iar tu, printre petreceri şi joc şi voie bună,
Să nu uiți cum cătunul de viață îl umpleam,
Cum ne puneam pe creştet o veselă cunună,
Cîntam glumețe versuri şi pe sub ulmi dansam!

[1] *Flora,* zeița florilor şi a vegetației

O ma chère Doris, que nos feux soient durables!
Il me faudrait mourir, si je perdais ta foi!
Ton séjour t'offrira des bergers plus aimables,
Mais tu n'en verras point de plus tendres que moi.

Que ton amant t'occupe au lever de l'aurore,
Et quand le jour t'éclaire, et quand il va finir;
Dans tes songes légers, qu'il se retrace encore,
Et qu'il soit, au réveil, ton premier souvenir!

Si mes jaloux rivaux te parlaient de leur flamme,
Rappelle à ton esprit mes timides aveux:
Je rougis, je tremblai; tu vis toute mon âme
Respirer sur ma bouche et passer dans mes yeux.

Et maintenant, grands dieux! quelle est mon infortune!
De mes plus chers amis je méconnais la voix,
Tout ce qui me charmait m'afflige et m'importune;
Je demande Doris à tout ce que je vois.

Tu reposais ici; souvent dans ce bocage,
Penché sur tes genoux, je chantais mon amour:
Là, nos agneaux paissaient au même pâturage;
Ici, nous nous quittions vers le déclin du jour.

Revenez, revenez, heures délicieuses,
Où Doris habitait ces tranquilles déserts,
L'écho répétera mes chansons amoureuses,
Et sur ma flûte encor je veux former des airs.

O, Doris, ardă-a noastre văpăi la nesfîrşire!
Credința de ți-aş pierde-o, ar trebui să mor!
Vor fi păstori pe-acolo mai vrednici de iubire,
Ca mine însă n-o să găseşti mai iubitori.

Să-ți fie-n gînd iubitul, cînd zorii ies în zare,
Şi cînd e plină ziua şi cînd e pe sfîrşite;
De-asemeni, el să umple senina ta visare,
Şi tot pe el în minte să-l ai, cînd te-ai trezit!

Rivali geloşi de-or spune, aprins, că le eşti dragă,
Să-ți aminteşti sfiala cu care-am spus-o eu:
Roşisem, prins de-un tremur, şi inima mea-ntreagă
Tu o vedeai pe buze-mi, precum şi-n ochiul meu.

Şi-acum, o, zei! necazul îmi e atît de mare!
Străin îmi e şi glasul prietenilor mei;
Tot ce-mi plăcea odată, mi-e chin şi supărare;
La toate ce-s în juru-mi, pe Doris eu le-o cei.

Aci şedeai, şi-adesea în păduricea-naltă,
Cu capu-n a ta poală iubirea mi-o cîntam;
Dincolo, mieii noştri păscură laolaltă,
Dincoace, în al zilei amurg, ne despărțeam.

Întoarceți-vă iară, voi, zile-ncîntătoare,
Cînd Doris acest paşnic ungher îl locuia!
Va repeta ecoul duioasa mea cîntare;
Să scot din al meu flaut noi melodii aş vrea!

Soir d’été
(fragment)

Quel beau soir! les zéphyrs de leurs molles haleines
Courbent légèrement la pointe des guérets;
Un torrent de parfums sort des bois et des plaines;
Le soleil en fuyant se projette en longs traits
Sur les monts, sur les tours, sur les eaux des fontaines;
Un éclat vaporeux répandu dans les airs
Comme un voile de pourpre embrasse l’univers.
Des nuages d’argent, d’azur et d’amarante,
Ornements passagers de la robe des cieux,
Se suivent doucement dans leur forme changeante,
Comme un songe riant qui se peint sous nos yeux.

Seară de vară
(fragment)

Ce seară dulce! Vîntul cu blînda-i răsuflare
Apleacă-n lanuri spicul de grîu cu gingăşie;
Ies valuri de miresme din crînguri şi ogoare,
Iar soarele, din zare, penumbre lungi înscrie
Pe dealuri şi pe turnuri, pe ape şi izvoare.
Un abur de lumină, ce-n aer se mlădie,
Cuprinde universul în pînza-i purpurie.
Nori de argint, albaştri sau roşii la culoare,
Pe-al bolții strai podoabe ce-ntruna se transformă,
Lin se succed şi-mbracă tot altă-nfățişare,
Parcă sub ochii noştri un vis ar prinde formă.

Bertin
1752 - 1790

Antoine de Bertin s-a născut în insula Bourbon. La vîrsta de nouă ani părăseşte insula natală şi studiază la Paris. Intrînd în armată, e repartizat la un regiment de dragoni. Aici îl regăseşte pe compatriotul său Parny, care părăsise insula Bourbon în acelaşi an cu el. Amîndoi scriu versuri de dragoste. Pe cînd pe Parny, Voltaire îl compară cu Tibul, Bertin e considerat un Properţiu. Înrudiţi sufleteşte, au amîndoi un timbru elegiac şi duios. Bertin imită motive şi procedee ale lui Parny, căruia însă îi este inferior. În 1783, el publică volumul *Iubirile*, în care, sub numele de Eucharis şi, respectiv, Catilia, cîntă două din iubirile sale: prima era, pare-se, o creolă, care l-a înşelat, sau poate a înşelat-o el; de a doua, tot o creolă, pe care a cunoscut-o în Franţa, el rămîne definitiv ataşat. Gama afectivă a versurilor sale e variată: gingăşia alternează cu voluptatea, iar accentele de gelozie se întretaie cu răbufniri de libertinaj. Din întregul volum se desprinde un pronunţat sentiment al naturii, aşa cum se vede şi în poezia *Adio unui pămînt ce urma să fie vîndut*, tradusă aici. Existenţa lui, care se împărţea între îndatoririle de serviciu, petreceri şi poezie, avea să se curme neaşteptat şi tragic. În 1789 se îmbarcă spre San-Domingo, pentru a se căsători cu aceea pe care o cînta sub numele de Catilia. Căsătoria urma să aibă loc în iunie, anul următor. Ea avu loc într-adevăr, dar la patul de boală al poetului, care se îmbolnăvise grav cu cîteva zile mai înainte. La vreo trei săptămîni după cununie, el moare, la vîrsta de 38 de ani. Acest precursor al romantismului, pe lîngă confesiunea personală, aduce în poezie o notă aparte de nostalgie după peisajul exotic al ţinuturilor sale natale.

Adieu à une terre
qu'on était sur le point de vendre

L'aimable et doux printemps ouvre aujourd'hui les cieux.
O mes champs, avec vous je veux encor renaître!
Champs toujours plus aimés, jardins délicieux,
Vénérables ormeaux qu'ont plantés mes aïeux,
Pour la dernière fois recevez votre maître.
Prodiguez-moi vos fruits, vos parfums et vos fleurs:
Cachez-moi tout entier dans votre enceinte sombre;
O bois hospitaliers, mes rêveuses douleurs
N'ont pas longtemps, hélas! à jouir de votre ombre.
Témoins de mes plaisirs dans les temps plus heureux,
Vous passerez bientôt en des mains étrangères:
Beaux lieux, il faut vous perdre; un destin rigoureux
Me condamne à céder des retraites si chères.
Que sert d'avoir vingt fois, dans mes travaux constants,
Le fer en main, conduit une vigne indocile,
Retourné mes guérets, et d'un rameau fertile
Enrichi ces pommiers, la gloire du printemps?
Un autre, en se jouant, de leur branche pendante
Détachera ces fruits qu'attendaient mes paniers,
De ces riches moissons remplira ses greniers,
Et rougira ses pieds d'une grappe abondante.
Je ne vous verrai plus, ô rivages fleuris,
Je ne vous verrai plus, mes pénates chéris,
Source pure, antre frais, lieux pour moi pleins de charmes,
Vous qui me consoliez du fracas de Paris,
Du service des cours, du tumulte des armes!
Oui, dès demain, peut-être, avant la fin du jour,
Il le faudra quitter ce fortuné séjour,
En retournant vers vous des yeux mouillés de larmes.
D'un pied profane et dur un ingrat successeur
Foulera ces gazons, lits chers à ma tendresse,
Et, mutilant l'écorce où croissait mon ardeur,
Effacera ces noms qu'un soir, ô ma maîtresse,
Les sens encor troublés de plaisir et d'ivresse,
Tu m'aidas à graver de ta tremblante main...

...La fortune a détruit ma plus chère espérance;
A mes dieux protecteurs il me faut recourir:
Je n'ai plus désormais, étranger dans la France,
De retraite où chanter, ni d'asile où mourir.
O tristesse, ô regrets, ô jours de mon enfance!

Adio unui pământ ce urma să fie vîndut

Azi cerul ni-l deschide gingaşa primăvară.
O, cîmp al meu, m-aş naşte cu tine încă-o dată!
Cîmp tot mai drag acuma, grădina mea cea rară,
Vechi ulmi, cărora viaţă ai mei străbuni vă dară,
Doar încă azi al vostru stăpîn vi se arată!
Mai dăruiţi-mi astăzi mireasmă, rod şi floare,
Ascundeţi-mă iară în vatra voastră sumbră!
O, primitoare crînguri, mîhnita mea visare,
Vai! n-o să mai respire de-acum a voastră umbră.
Voi, martori unor clipe senine de-altădată,
Nu peste mult veţi trece în nişte mîini străine:
Vă pierd, frumoase locuri; o soartă-nverşunată
Mă rupe de unghere de-atîta vrajă pline.
Ce rost avu, că-ntruna, cu multă osteneală,
Săpînd, o strîmbă viţă de vie-am îmblînzit,
Că brazda mi-am întors-o şi că mi-am altoit,
Să-i fac mai rodnici, merii, a primăverii falâ?
Un altul, ca-ntr-o joacă, din ramul încărcat
Va strînge-o roadă care urma să fie-a mea,
Şi podul său cu-a mele bucate-l va umplea,
Şi-şi va înroşi piciorul cu-un strugure bogat.
Nu te mai văd de-acuma, ţinutul meu de vis!
Penaţii[1] mei, mi-e drumul spre voi de-acum închis,
Cum şi spre voi, dulci locuri, izvoare şi zăvoi,
Unde găseam uitare de zarva din Paris,
De-a armelor slujire, de-al curţii tărăboi!
Chiar mîine, înainte ca ziua să se-ncheie,
Va trebui ăst mîndru sălaş să mi se ieie,
Şi-oi mai privi o dată, în lacrimi, către voi.
Urmaşul o să-mi vie, călcînd cu nepăsare
Pe iarba asta-n care tot sufletu-mi palpită;
Va rupe scoarţa-n care am pus a mea ardoare,
Ştergînd aceste nume, pe care, o, iubită,
De patimă-ntr-o seară şi-amor înnebunită,
M-ai ajutat, cu mîna vibrînd, să le-ncrustez....

...Nădejdea cea mai scumpă un rău destin mi-o ia;
Doar steaua mea cea bună mă poate ocroti;
Străin de-acum în Franţa, eu nu voi mai avea
Un cuib pentru-al meu cîntec, un colţ pentru-a muri.
O, jale, o, regrete, o, tu, pruncia mea!

[1] *Penaţii*, la romani, zeii protectori ai familiei.

Hélas! un sort plus doux m'était alors promis.
Né dans ces beaux climats et sous des cieux amis,
Qu'au sein des mers de l'Inde embrasse le tropique,
Élevé dans l'orgueil du luxe asiatique,
La pourpre, le satin, ces cotons précieux
Que lave aux bords du Gange un peuple industrieux,
Cet émail si brillant que la Chine colore,
Ces tapis dont la Perse est plus jalouse encore,
Sous mes pieds étendus, insultés dans mes jeux,
De leur richesse à peine avaient frappé mes yeux.
Je croissais, jeune roi de ces rives fécondes;
Le roseau savoureux, fragile amant des ondes,
Le manguier parfumé, le dattier nourrissant,
L'arbre heureux où mûrit le café rougissant,
Des cocotiers enfin la race antique et fière,
Montrant au-dessus d'eux sa tête tout entière,
Comme autant de sujets attentifs à mes goûts,
Me portaient à l'envi les tributs les plus doux;
Pour moi d'épais troupeaux blanchissaient la campagne;
Mille chevreaux erraient suspendus aux montagnes,
Et l'océan, au loin se perdant sous les cieux,
Semblait offrir encor, pour amuser mes yeux,
Dans leurs cours différents cent barques passagères
Qu'emportaient ou la rame ou les voiles légères...
Tout s'est évanoui. Trésors, gloire, splendeur,
Tout a fui, tel qu'un songe à l'aspect de l'aurore,
Ou qu'un brouillard léger qui dans l'air s'évapore;
A cet éclat d'un jour succède un long malheur.
Mais les dieux attendris, pour charmer ma douleur,
Ont daigné me laisser le coeur de Catilie.
Ah! je sens à ce nom qu'il existe un bonheur:
Ce nom seul, de ma peine adoucit la rigueur,
Il répare mes maux, il m'attache à la vie:
Je suis aimé! Mon sort est trop digne d'envie,
Et la paix doit rentrer dans mon coeur éperdu.
Cessez, tristes regrets! cessez, plainte importune!
Revivez, luth heureux, trop longtemps suspendu!
J'ai vu périr mes biens, mes honneurs, ma fortune;
Mais mon amour me reste, et je n'ai rien perdu.

Vai! se părea că sorții prielnici mi se-arată.
Născut sub ceruri blînde şi-o climă minunată,
La tropice cuprinsă de-oceanul Indian,
Crescut într-o risipă de lux răsăritean,
Satinuri, purpuri rare, bumbacul mult vestit,
Spălat în rîul Gange de-un neam neobosit,
Şi zmalțu-atît de luciu, ce China-l colorează,
Covoare ce chiar perşii ni le invidiază,
Întinse sub a mele picioare, să mă joc,
Cu-a lor splendori aproape nu mă mirau deloc.
Creşteam, prinț tînăr peste cîmpia cea bogată,
Iar trestia cea dulce, de ape răsfățată,
Şi-nmiresmat mangrovul, curmalul hrănitor,
Şi-acel copac ce poartă cafea, aromitor,
Apoi cocotierii, un neam semeț, ce cată
Mai sus ca toți aceştia, că fruntea le-o vezi toată,
Capriciul meu, ca nişte supuşi atenți aflîndu-l,
Tributul lor cel dulce mi-l ofereau cu rîndul;
De dragul meu, păşunea mari turme o-nălbeau,
Iar sus pe munți puzderii de capre hoinăreau;
Şi-n depărtări, oceanul, umplînd nemărginirea,
Părea că-mi pune-n față, spre-a-mi încînta privirea,
Viu colorate, sute de luntri mişcătoare,
Ce le mînau sau vîsle, sau pînze sclipitoare...
Pierit-a totul. Slavă, splendoare, bogății
S-au risipit ca visul, cînd zorii stau să vie,
Sau cum se pierde-n aer o ceață străvezie;
Urmat de lungi amaruri e raiul meu de-o zi.
Dar zeii se-nmuiară, şi chinu-mi spre-a-ndulci,
Iubirea minunatei Catilii mi-o lăsară.
Ah! acest nume-mi spune că este-o fericire:
El singur mă alină în marea mea mîhnire,
Şi-mi ia din chin; de viață mă simt din nou legat,
Căci sînt iubit! Destinul mi-e de invidiat!
Se poate-ntoarce pacea în pieptu-mi abătut.
Plecați, regrete triste! taci, biata mea oftare!
Re-nvie, liră scumpă, ce prea mult ai tăcut!
Văzui pierindu-mi şansă, avere şi favoare,
Dar am a ei iubire: nimic deci n-am pierdut.

Parny
1753 - 1814

Creolul Évariste-Désiré de Forges, cavaler, apoi viconte de Parny, s-a născut, ca şi Bertin, în insula Bourbon. A crescut în Franța şi studiază la Rennes. Vrea mai întîi să se facă preot, dar se răzgîndeşte şi îmbrățişează o carieră opusă, aceea de ofițer. La regiment îl revede pe Bertin, compatriot, prieten şi confrate întru poezie. Vioi şi entuziast, el devine repede sufletul unui cerc vesel de tineri ofițeri, versificatori cu toții. Ei se întrunesc, iarna la Paris, iar vara la Feuillancourt, unde Parny are o proprietate. Deşi sînt exponenții acelei sensibilități care începea să contamineze secolul, nici unul nu cîntă mormintele şi nu meditează, solitar, la lumina lunii. E un cenaclu nu numai de poezie, ci şi de petreceri. Alarmați, părinții lui Parny îşi recheamă fiul acasă. Aici, el se îndrăgosteşte de o tînără creolă. Părinții lui se opun însă categoric căsătoririi lor, deşi din această legătură rezultase un copil, încredințat spre creştere unei mulatre. Amărît de asprimea tatălui său, Parny vine iar în Franța. Pe iubita sa o cîntă sub numele de Eleonora, în volumul de *Poezii erotice*, pe care îl publică în 1778. Voltaire vede în el un nou Tibul. Nu peste mult, dornic s-o revadă pe cea pe care nu încetase s-o iubească, revine în insula Bourbon, ca aghiotant al guvernatorului general, dar află că Eleonora se măritase. Se reîntoarce definitiv în Franța, iese din armată şi se consacră scrisului. Întîmpină Revoluția cu totală adeziune, dar prăbuşirea monedei îl ruinează. Găseşte o slujbă la ministerul instrucțiunii publice. De pe poziții materialiste, în spirit voltairian, ia în derîdere creştinismul şi preoții în poemul eroicomic, nu lipsit de accente licențioase, *Războiul zeilor*, 1796, care însă nu adaugă nimic gloriei sale, în ciuda succesului pe care l-a avut la apariție. În 1802 se căsătoreşte cu o frumoasă văduvă, creolă şi ea, iar în anul următor devine membru al Academiei. Retras la reşedința sa de la Feuillancourt, continuă să scrie poeme epice, parodii şi poezii galante. În 1813, Napoleon îi acordă o pensie, care îi înseninează ultimele zile. Partea vie a operei lui Parny o constituie *Poeziile erotice*, apărute în patru cărți succesive, dintre care ultima, cea din 1784, e cea mai frumoasă. Deşi titlul culegerii ar putea să pară neserios, poeziile pe care le cuprinde, scrise într-un vers elegant şi armonios, sînt spovedanii sincere şi tînguiri mişcătoare; pătrunse de o nestinsă melancolie, ele gravitează în jurul acelei Eleonore care a fost femeia vieții sale şi pe care nu poate s-o uite.

Projet de solitude

Fuyons ces tristes lieux, ô maîtresse adorée!
Nous perdons en espoir la moitié de nos jours,
Et la crainte importune y trouble nos amours.
Non loin de ce rivage est une île ignorée,
Interdite aux vaisseaux, et d'écueils entourée.
Un zéphir éternel y rafraîchit les airs.
Libre et nouvelle encor, la prodigue nature
Embellit de ses dons ce point de l'univers:
Des ruisseaux argentés roulent sur la verdure,
Et vont en serpentant se perdre au sein des mers.
Une main secourable y reproduit sans cesse
L'ananas parfumé des plus douces odeurs;
Et l'oranger touffu, courbé sous sa richesse,
Se couvre en même temps et de fruits et de fleurs.
Que nous faut-il de plus? Cette île fortunée
Semble par la nature aux amants destinée.
L'océan la resserre, et deux fois en un jour
De cet asile étroit on achève le tour.
Là, je ne craindrai plus un père inexorable:
C'est là qu'en liberté tu pourras être aimable,
Et couronner l'amant qui t'a donné son coeur.
Vous coulerez alors, mes paisibles journées,
Par les noeuds du plaisir l'une à l'autre enchaînées:
Laissez-moi peu de gloire et beaucoup de bonheur.
Viens; la nuit est obscure et le ciel sans nuage;
D'un éternel adieu saluons ce rivage,
Où par toi seule encor mes pas sont retenus.
Je vois à l'horizon l'étoile de Vénus:
Vénus dirigera notre course incertaine.
Éole exprès pour nous vient d'enchaîner les vents;
Sur les flots aplanis Zéphyre souffle à peine;
Viens; l'Amour jusqu'au bord conduira deux amants.

Proiect de singurătate

Hai să fugim, e jalnic aici, o, mult iubită!
Sperînd mereu, ne pierdem din zile jumătate,
Şi ne umbrim iubirea cu temeri ne-ncetate.
Există, nu departe, o insulă ferită:
Stînci mari o împresoară, şi navele-o evită.
Văzduhul ei de-un veşnic zefir e-mprospătat,
Şi, liberă şi nouă, natura generoasă
Dă ăstui colţ de lume un farmec minunat;
Pîraie ca argintul îi curg prin iarba deasă
Şi, şerpuind, cărarea spre mare şi-o abat.
O mînă abundentă necontenit învie
Acolo ananasul cu-arome-mbietoare,
Iar portocalul, gîrbov sub greaua-i bogăţie,
Se-acoperă cu fructe, şi-i totodată-n floare.
Ce altceva vrem oare? E-o insulă tăcută,
Ce pare, prin natură, pentru amor făcută;
Oceanul o cuprinde, şi-o zi de două ori
Te lasă cuibu-acesta micuţ să-l înconjori.
Acolo, nu mi-e teamă de-un nemilos părinte;
Acolo-n libertate mă poţi iubi fierbinte,
Încununînd pe-acela ce-ţi dete-a lui iubire.
Voi, zile ale mele, veţi curge pururi noi,
Căci a plăcerii noduri vă vor lega-ntre voi:
Vă cer puţină faimă, şi multă fericire.
Hai, noaptea este neagră, şi stelele sînt reci;
Acestui ţărm să-i spunem adio pentru veci:
Aici doar pentru tine eu stau în aşteptare.
La orizont văd steaua Venerei că apare:
Venera o să-ndrume incerta noastră cale.
De dragul nostru, vînturi Eol[1] a prins în lanţ;
Pe valurile blînde zefirul suflă moale;
Hai, pîn' la ţărm va duce Amorul doi amanţi.

[1] *Eol*, în antichitate, zeul vînturilor.

L’absence

Huit jours sont écoulés depuis que dans ces plaines,
Un devoir rigoureux a retenu mes pas.
Croyez à ma douleur, mais ne l’éprouvez pas;
Puissiez-vous de l’amour ne point sentir les peines!
Le bonheur m’environne en ce riant séjour.
De mes jeunes amis la bruyante allégresse
Ne peut un seul instant dissiper ma tristesse,
Et mon coeur aux plaisirs est fermé sans retour.
Mêlant à leur gaîté ma voix plaintive et tendre,
Je demande à la nuit, je redemande au jour
Cet objet adoré qui ne peut plus m’entendre.
Loin de vous autrefois je supportais l’ennui;
L’espoir me consolait. Mon amour aujourd’hui
Ne sait plus endurer les plus courtes absences.
Tout ce qui n’est pas vous me devient odieux.
Ah! vouz m’avez ôté toutes mes jouissances;
J’ai perdu tous les goûts qui me rendaient heureux;
Vous seule me restez, ô mon Éléonore!
Mais vous me suffisez, j’en atteste les dieux:
Et je n’ai rien perdu, si vous m’aimez encore.

Absența

S-au împlinit opt zile că-n şesu-acesta, iată,
O datorie aspră înlănțuit mă ține;
A mea durere crede-o, dar n-o trăi ca mine;
Urez să nu simți chinul iubirii niciodată!
E-un loc frumos, şi-n juru-mi e numai sărbătoare.
Ai mei prieteni tineri, cu zarva lor voioasă,
Nu pot s-alunge însă tristețea ce m-apasă,
Iar sufletu-mi la orice plăceri şi-a pus zăvoare.
Eu tînguiri amestec în cîntul lor şi ciudă,
Şi fac rugare nopții, şi zilei fac rugare
Să-mi dea pe-aceea care nu poate să m-audă.
Cîndva, de stam departe, răbdam mai lesne dorul,
Mă mîngîia speranța. Acum însă amorul
Absența cea mai scurtă s-o-ndure nu mai poate.
Tot ce-i străin de tine, mă umple de mînie.
Ah! desfătări şi rîset mi le-ai luat pe toate,
Şi nu mai am nici toane, să-mi dea vreo bucurie;
Doar tu-mi rămîi acuma, Eleonora mea!
Dar tu-mi ajungi: într-asta, mi-s zeii mărturie!
Şi n-am pierdut nimica, de te mai pot păstra.

Que le bonheur...

Que le bonheur arrive lentement!
Que le bonheur s'éloigne avec vitesse!
Durant le cours de ma triste jeunesse,
Si j'ai vécu, ce ne fut qu'un moment.
Je suis puni de ce moment d'ivresse.
L'espoir qui trompe a toujours sa douceur,
Et dans nos maux du moins il nous console;
Mais loin de moi l'illusion s'envole,
Et l'espérance est morte dans mon coeur.
Ce coeur, hélas! que le chagrin dévore,
Ce coeur malade et surchargé d'ennui,
Dans le passé veut ressaisir encore
De son bonheur la fugitive aurore,
Et tous les biens qu'il n'a plus aujourd'hui;
Mais du présent l'image trop fidèle
Me suit toujours dans ces rêves trompeurs,
Et sans pitié la vérité cruelle
Vient m'avertir de répandre des pleurs.
J'ai tout perdu: délire, jouissance,
Transports brûlants, paisible volupté,
Douces erreurs, consolante espérance,
J'ai tout perdu: l'amour seul est resté.

Ce-ncet o fericire...

Ce-ncet o fericire se-nfiripă!
Ce repede o fericire piere!
Din tinerețea-mi plină de durere,
Dacă-am trăit, n-a fost decît o clipă,
Şi-acel extaz un greu tribut îmi cere!
Speranța-i dulce, chiar dacă-i deşartă:
Măcar ne-alină, viața de-i amară;
Dar mie-n vînt iluziile-mi zboară,
Şi-n al meu suflet azi speranța-i moartă:
E-un suflet, vai! întruna ros de jale,
Un suflet istovit, sătul de toate,
Ce din trecut ar vrea să-i iasă-n cale
Fugarii zori ai fericirii sale
Şi-averile ce-acum îi sînt luate.
Prezentul însă, cu imagini clare,
Mă urmăreşte cînd un vis mă-mbată,
Iar adevărul crud, fără-ndurare,
Un sfat îmi dă: să nu mai plîng vreodată.
Pierdut-am tot: delir şi-nvolburare,
Plăceri cuminți, avîntul, răzvrătirea,
Păcate dulci, nădejdi mîngîietoare;
Pierdut-am tot: mi-a mai rămas iubirea.

Vers
sur la mort d'une jeune fille

Son âge échappait à l'enfance;
Riante comme l'innocence,
Elle avait les traits de l'Amour.
Quelques mois, quelques jours encore,
Dans ce coeur pur et sans détour
Le sentiment allait éclore.
Mais le ciel avait au trépas
Condamné ses jeunes appas.
Au ciel elle a rendu sa vie,
Et doucement s'est endormie
Sans murmurer contre ses lois.
Ainsi le sourire s'efface;
Ainsi meurt, sans laisser de trace,
Le chant d'un oiseau dans les bois.

Versuri
la moartea unei fete

Ieşise din copilărie;
Rîdea cu nevinovăție;
Pe chip Iubirea o avea:
Cîteva luni sau zile, poate,
Şi-n pieptul ei fără păcate
Văpaia dulce izbucnea.
Dar cerul - farmec, nuri şi vise
La moarte i le osîndise.
La cer ea viața şi-a redat,
Şi lin în somn s-a cufundat,
Şi nu s-a plîns că soarta-i rea.
Un zîmbet cald aşa se curmă,
Aşa se stinge, fără urmă,
Pe ram, un cînt de păsărea.

Élégie

Bel arbre, pourquoi conserver
Ces deux noms qu'une main trop chère
Sur ton écorce solitaire
Voulut elle-même graver?
Ne parle plus d'Éléonore;
Rejette ces chiffres menteurs;
Le temps a désuni les coeurs
Que ton écorce unit encore.

Elegie

Copac frumos, aşa de-aproape
La ce stau cele două nume,
Ce-n scoarţa ta a vrut anume
O mînă scumpă să le sape?
Eleonora e departe;
Slovele mint, şi-un timp călău
Aceste inimi le desparte,
Ce le mai leagă trunchiul tău.

Chénier
1762 - 1794

Francez, după tată, şi grec, după mamă, André Chénier, cel mai de seamă poet din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, este un mare neoclasic şi, totodată, un mare preromantic. S-a născut în cartierul Galata din Constantinopol, unde tatăl său era consul al Franței. Cînd are trei ani, familia sa revine în Franța. Tatăl va pleca în Maroc, iar mama va creşte copiii, dintre care în conştiința posterității vor intra doi: André şi Marie-Joseph, cu doi ani mai mic, viitor poet şi el. André Chénier îşi încheie studiile la Paris. Scrie versuri de timpuriu. Atras de cariera militară, la 20 de ani e sublocotenent, dar după şase luni revine în viața civilă, dornic de glorie literară. Se dedă muncii literare şi vieții uşoare. Îmbolnăvindu-se, îşi petrece convalescența în Elveția şi Italia. Încă nu are o carieră. Tatăl său îl îndrumă spre diplomație, şi în 1787 tînărul pleacă la Londra, ca secretar de ambasadă. Se reîntoarce în 1790. Izbucnise Revoluția, şi el îmbrățişează cu ardoare noile idei, militînd pentru reforme politice şi sociale. Îl animă demonul poeziei şi pasiunea pentru dreptate. Adversar al violenței, el condamnă excesele Terorii iacobine, prin versuri şi articole. Pe Charlotte Corday, care îl omorîse pe Marat, o preamăreşte într-o odă, ca pe-o eroină. Protestează împotriva executării lui Ludovic al XVI-lea. La 7 martie e arestat şi depus la închisoarea Saint-Lazare. Nici fratele său, care e iacobin, nici tatăl său nu-l pot salva. Singura lui scăpare e aceea de a fi uitat de autorități, care nu prididesc cu procesele şi care par, un timp, să uite de el. Dacă-l mai uitau două zile, el ar fi scăpat. Dar chiar cu două zile înainte de răsturnarea dictaturii, la 25 iulie 1794, e judecat şi ghilotinat. În detenția sa de patru luni şi 20 de zile compune o odă către fratele său, apoi *Tînăra captivă* şi *Iambii*. Avea aproape 32 de ani şi încă nu gustase din gloria literară: ea avea să-l încununeze postum. Majoritatea poeziilor sale rămîn în manuscris, cunoscute numai de cei apropiați. Prima ediție a scrierilor sale, care îl revelează publicului, e din 1819. Chénier a lăsat o operă inegală, care însă conține părți nepieritoare; ea ne cucereşte prin varietate, printr-un farmec inconfundabil şi prin originalitate. Sub pana sa, poezia antică reînvie într-o formă plină de grație şi armonie. Elegiile şi eglogele sale au suflul adevărat al antichității. Dar alături de sunete clasice, lira lui Chénier are şi sunete moderne, ce răspund la tendințele noi ale poeziei. Romanticii au chiar încercat să şi-l revendice, pentru lirismul, imaginația şi gustul său pentru natură. Dar, pentru a fi un romantic, lui Chénier îi lipsesc interesul pentru Evul Mediu, individualismul, melancolia şi patosul singurătății.

L’aveugle

“Dieu dont l’arc est d’argent, dieu de Claros, écoute,
O Sminthée-Apollon, je périrai sans doute
Si tu ne sers de guide à cet aveugle errant.”
C’est ainsi qu’achevait l’aveugle en soupirant,
Et près des bois marchait, faible, et sur une pierre
S’asseyait. Trois pasteurs, enfants de cette terre,
Le suivaient, accourus aux abois turbulents
Des molosses, gardiens de leurs troupeaux bêlants.
Ils écoutaient de loin, et s’approchant de lui:
“Quel est ce vieillard blanc, aveugle et sans appui?
Serait-ce un habitant de l’empire céleste?
Ses traits sont grands et fiers; de sa ceinture agreste
Pend une lyre informe, et les sons de sa voix
Émeuvent l’air et l’onde, et le ciel et les bois.”

Mais il entend leur pas, prête l’oreille, espère,
Se trouble, et tend déjà les mains à la prière.
“Ne crains point, disent-ils, malheureux étranger
(Si plutôt, sous un corps terrestre et passager,
Tu n’es point quelque dieu protecteur de la Grèce,
Tant une grâce auguste ennoblit ta vieillesse!”)

“Enfants, car votre voix est enfantine et tendre,
Vos discours sont prudents plus qu’on n’eût dû l’attendre.
Mais, toujours soupçonneux, l’indigent étranger
Croit qu’on rit de ses maux et qu’on veut l’outrager.
Ne me comparez point à la troupe immortelle:
Ces rides, ces cheveux, cette nuit éternelle,
Voyez: est-ce le front d’un habitant des cieux?
Je ne suis qu’un mortel, un des plus malheureux!”

“Prends, et puisse bientôt changer ta destinée!”
Disent-ils. Et tirant ce que, pour leur journée,
Tient la peau d’une chèvre aux crins noirs et luisants,
Ils versent à l’envi, sur ses genoux pesants,
Le pain de pur froment, les olives huileuses,
Le fromage et l’amande, et les figues mielleuses,
Et du pain à son chien entre ses pieds gisant,
Tout hors d’haleine encore, humide et languissant...

Orbul

"Tu, zeu din Claros[1] , zeul cu arc de-argint, strig ție,
O, Apollo Smintheus[2] : pieirea o să-mi vie,
De n-arăți drumu-acestui drumeț fără vedere!"
Așa oftase orbul pribeag, în încheiere,
Și, slab, pe sub pădure păşind, şezu pe-o piatră.
Dar trei ciobani, pe-acelaşi meleag avîndu-şi vatră,
Pe urma lui veniră, căci îl lătrau în toi
Dulăii lor, de veghe la turmele de oi.
Ei încă de departe, sosind, l-au auzit:
"Cine-i ăst orb în vîrstă, cărunt şi părăsit?
Locuitor să fie al plaiului ceresc?
Semeț îi este chipul; de brîu-i ţărănesc
Atîrnă-o liră strîmbă, iar glasul său pătrunde
Şi-n aer şi-n pădure, şi-n înălțimi şi-n unde!"

Dar el le-aude paşii, speranța-n el se-aprinde,
Se tulbură, şi mîna a rugă şi-o întinde.
"Să nu te temi, zic dînşii, sărmane călător
(De nu cumva sub trupul de humă, trecător,
Vei fi vreun zeu, ce-i are pe greci în a sa pază,
Căci vîrsta ta un farmec divin o-nnobilează)".

"Copii, căci glasul vostru e fraged şi duios,
Ce spuneți voi, e peste măsură de frumos.
Dar, înfricat, străinul nevolnic crede pururi
Că toți lovesc într-însul şi rîd de-a lui cusururi.
Cu cei eterni eu nu vreau asemuiri să capăt;
Păr alb, brăzdată față şi noaptea-mi fără capăt,
Priviți: am eu obrazul cuiva din cer venit?
Sînt doar un om, şi poate sînt cel mai oropsit!"

"Ia, şi să ți se schimbe destinul în curînd!"
Zic ei, apoi îndată merindea lor scoțînd
Din pielea unei capre, cu perii lustruiți,
Răstoarnă pe-ntrecute pe-ai săi genunchi trudiți
Măsline ca uleiul şi pîine nouă, moale,
Smochine dulci ca mierea şi brînză şi migdale,
Şi pîine pentru cîine, ce, stîndu-i la picioare,
Mai gîfîia şi-acuma, sleit de încordare...

[1] *Claros*, oraş din Ionia, adăpostind un celebru oracol al lui Apollo
[2] *Smintheus*, de la Smintha, oraş în Frigia; epitet dat lui Apollo.

"Le sort, dit le vieillard, n'est pas toujours de fer.
Je vous salue, enfants venus de Jupiter;
Heureux sont les parents qui tels vous firent naître!
Mais venez, que mes mains cherchent à vous connaître;
Je crois avoir des yeux. Vous êtes beaux tous trois.
Vos visages sont doux, car douce est votre voix."

"Viens, suis-nous à la ville; elle est toute voisine,
Et chérit les amis de la muse divine.
Un siège aux clous d'argent te place à nos festins;
Et là les mets choisis, le miel et les bons vins,
Sous la colonne où pend une lyre d'ivoire,
Te feront de tes maux oublier la mémoire.
Et si, dans le chemin, rhapsode ingénieux,
Tu veux nous accorder tes chants dignes des cieux,
Nous dirons qu'Apollon, pour charmer les oreilles,
T'a lui-même dicté de si douces merveilles."

"Oui, je le veux; marchons. Mais où m'entraînez-vous?
Enfants du vieil aveugle, en quel lieu sommes-nous?"
"Syros est l'île heureuse où nous vivons, mon père."

"Salut, belle Syros, deux fois hospitalière!
Car sur tes bords heureux je suis déjà venu;
Amis, je la connais. Vos pères m'ont connu:
Ils croissaient comme vous, mes yeux s'ouvraient encore
Au soleil, au printemps, aux roses de l'aurore;
J'étais jeune et vaillant. Aux danses des guerriers,
A la course, au combat, j'ai paru des premiers.
J'ai vu Corinthe, Argos, et Crête et les cent villes,
Et du fleuve Égyptus les rivages fertiles;
Mais la terre et la mer, et l'âge et les malheurs,
Ont épuisé ce corps fatigué de douleurs.
La voix me teste. Ainsi la cigale innocente,
Sur un arbuste assise, et se console et chante.
Commençons par les dieux: Souverain Jupiter,
Soleil qui vois, entends, connais tout; et toi, mer;
Fleuves, terre, et noirs dieux de vengeances trop lentes,
Salut! Venez à moi de l'Olympe habitantes,
Muses! Vous savez tout, vous déesses; et nous
Mortels, ne savons rien qui ne vienne de vous."

“Nu-i soarta veşnic aspră, moşneagul a-nceput;
Copii, de către Zeus trimişi, eu vă salut!
Ferice de părinții ce vă ştiură naşte!
Veniți, a mele mînuri doresc a vă cunoaşte;
Văd parcă iar cu ochii. Sînteți frumoşi tustrei;
Suavi la glas, obrajii vă sînt suavi şi ei.”

“Hai la oraş, te ducem cu noi; el nu-i departe;
Pe slujitorii muzei îi prețuieşte foarte.
La mese jilț cu ținte de-argint ți se va pune,
Iar miere şi bucate pe-ales şi vinuri bune,
Sub lira de ivoriu ce-atîrnă de-o coloană,
Te-or face să uiți iute ursita ta sărmană;
Şi dacă-n timp ce mergem, ne laşi, rapsod sublim,
A tale cînturi, demne de cer, să le-auzim,
Vom zice că Apollo, el însuşi, ți-a dictat,
Spre-a ne vrăji urechea, cuvîntul fermecat.”

“Da, mă-nvoiesc, să mergem! Dar încotro pornim?
Copii preabuni cu orbul, în ce loc ne găsim?”
“Ostrovul drag pe care trăim, e Syros, tată.”

“Salut, cald Syros, care mă-ntîmpini încă-o dată!
Pe țărmu-i blînd, prieteni, cîndva m-am abătut;
Eu îl cunosc; ai voştri părinți m-au cunoscut.
Creşteau ca voi. Cu ochii pe-atuncea încă vii
Sorbeam verdeață, soare şi zori trandafirii.
Eram voinic şi tînăr. La jocuri luptătoare,
La fugă şi la trîntă fui totdeauna tare.
Văzut-am Argos, Creta, Corint, cetăți o sută,
Şi fluviul Egyptus[1] , cu roada ne-ntrecută.
Dar marea şi uscatul şi relele şi anii
Îmi istoviră trupul prin chinuri şi strădanii.
Doar glas mai am. Tot astfel, un greiere cuminte,
Pe-un ram, se-alină singur şi cîntă înainte.
Să-ncepem dar cu zeii: Stăpîne Zeus, soare,
Ce vezi, auzi şi toate le judeci; şi tu, mare,
Rîu, glie, şi zei negri, ce pedepsiți în timp,
Mă-nchin! Veniți la mine, voi, cele din Olimp,
O, muze, ce ştiți totul, zeițe, pe cînd noi,
Cei muritori, nimica nu ştim, decît prin voi!”

[1]Adică Nilul.

Il poursuit; et déjà les antiques ombrages
Mollement en cadence inclinaient leurs feuillages;
Et pâtres oubliant leur troupeau délaissé,
Et voyageurs quittant leur chemin commencé,
Couraient. Il les attend, près de son jeune guide,
L'un sur l'autre pressés, tendre une oreille avide;
Et nymphes et sylvains sortaient pour l'admirer,
Et l'écoutaient en foule, et n'osaient respirer,
Car en de longs détours de chansons vagabondes
Il enchaînait de tout les semences fécondes,
Les principes du feu, les eaux, la terre et l'air,
Les fleuves descendus du sein de Jupiter,
Les oracles, les arts, les cités fraternelles,
Et depuis le chaos les amours immortelles;
D'abord le roi divin, et l'Olympe, et les cieux,
Et le monde ébranlés d'un signe de ses yeux,
Et les dieux partagés en une immense guerre,
Et le sang plus qu'humain venant rougir la terre,
Et les rois assemblés, et sous les pieds guerriers
Une nuit de poussière, et les chars meurtriers,
Et les héros armés, brillant dans les campagnes
Comme un vaste incendie aux cimes des montagnes.

Puis aussi les moissons joyeuses, les troupeaux
Bêlants ou mugissants, les rustiques pipeaux,
Les chansons, les festins, les vendanges bruyantes
Et la flûte et la lyre, et les notes dansantes.

Ainsi le grand vieillard, en images hardies,
Déployait le tissu des saintes mélodies.
Les trois enfants, émus à son auguste aspect,
Admiraient, d'un regard de joie et de respect,
De sa bouche abonder les paroles divines,
Comme en hiver la neige au sommet des collines.
Et, partout accourus, dansant sur son chemin,
Hommes, femmes, enfants, les rameaux à la main,
Et vierges et guerriers, jeunes fleurs de la ville,
Chantaient: "Viens dans nos murs, viens habiter notre île;
Viens, prophète éloquent, aveugle harmonieux,
Convive du nectar, disciple aimé des dieux;
Des jeux, tous les cinq ans, rendront saint et prospère
Le jour où nous avons reçu le grand Homère!"

El zice mai departe, iar crengile bătrîne
Frunzişul în cadenţă încep să şi-l îngîne;
Şi păcurari, uitîndu-şi de turmă pe cîmpie,
Drumeţi, întrerupîndu-şi a lor călătorie,
Vin fuga. El i-aude, lîngă-al său tînăr ghid,
Cum, adunaţi grămadă, urechea şi-o deschid;
Şi nimfele, silvanii[1] ies grabnic, să-l admire,
Şi-n grupuri, ascultîndu-l, se tem chiar să respire,
Căci în prelungi ocoluri de cînturi avîntate,
El împletea sămînţa cea rodnică a toate,
Temeiul ce stă-n aer şi foc, pămînt şi apă,
Şi fluvii, ce din pieptul lui Iupiter se-adapă,
Oracole şi arte, cetăţi ce-ncheie pace,
Iubirile vestite, de la-nceput încoace;
Întîi, cerescul rege şi-Olimpul şi tăria
Şi lumea, ce-i ghiceşte, doar din priviri, mînia,
Şi zeii, cînd războiul în tabere-i desparte,
Şi huma înroşită de sînge şi de moarte,
Şi regi la sfat, şi-n iureş de aprige picioare,
O noapte de colb negru şi care strivitoare,
Şi, înarmaţi, eroii, sclipind pe cîmpuri, crunţi,
Ca un imens incendiu pe coama unor munţi.

Pe urmă secerişuri şi turmele de oi,
Cirezile de vite şi naiul din zăvoi;
Şi cîntece, petreceri, culesul zgomotos,
Şi flautul şi lira şi dansul graţios.

Astfel, măreţ, moşneagul, în splendide imagini,
O pînză desfăşoară a unor sfinte pagini.
Cei trei băieţi contemplă a lui înfăţişare,
Mirîndu-se, cu faţa topită de-ncîntare,
Cum curg din a lui gură cuvintele divine,
Precum ninsoarea, iarna, pe umeri de coline.
Şi, strînşi de pretutindeni, dansînd pe drum atunci,
Cu ramuri verzi în mînă, bărbaţi, femei şi prunci
Şi fete şi războinici, cu toţii, mari şi mici,
Cîntau: “Ostrovul nostru te vrea, rămîi aici,
Profet cu grai de aur, tu, orb neprețuit
Şi oaspe ca nectarul, tu, cel de zei iubit!
Tot la cinci ani, prin jocuri, serba-vom ca prosper
Momentul cînd primirăm pe marele Homer!”

[1] *Silvani*, divinităţi ale pădurilor.

Le malade

"Apollon, Dieu sauveur, dieu des savants mystères,
Dieu de la vie, et dieu des plantes solitaires,
Dieu vainqueur de Python, dieu jeune et triomphant,
Prends pitié de mon fils, de mon unique enfant!
Prends pitié de sa mère aux larmes condamnée,
Qui ne vit que pour lui, qui meurt abandonée,
Qui n'a pas dû rester pour voir mourir son fils;
Dieu jeune, viens aider sa jeunesse. Assoupis,
Assoupis dans son sein cette fièvre brûlante
Qui dévore la fleur de sa vie innocente.
Apollon, si jamais, échappé du tombeau,
Il retourne au Ménale avoir soin du troupeau,
Ces mains, ces vieilles mains orneront ta statue
De ma coupe d'onyx à tes pieds suspendue;
Et, chaque été nouveau, d'un jeune taureau blanc
La hache à ton autel fera couler le sang.
Eh bien! mon fils, es-tu toujours impitoyable?
Ton funeste silence est-il inexorable?
Enfant, tu veux mourir? Tu veux, dans ses vieux ans,
Laisser ta mère seule avec ses cheveux blancs?
Tu veux que ce soit moi qui ferme ta paupière?
Que j'unisse ta cendre à celle de ton père?
C'est toi qui me devais ces soins religieux,
Et ma tombe attendait tes pleurs et tes adieux.
Parle, parle, mon fils, quel chagrin te consume?
Les maux qu'on dissimule en ont plus d'amertume.
Ne lèveras-tu point ces yeux appesantis?"

"Ma mère, adieu; je meurs, et tu n'as plus de fils.
Non, tu n'as plus de fils, ma mère bien-aimée.
Je te perds. Une plaie ardente, envenimée,
Me ronge; avec effort je respire, et je crois
Chaque fois respirer pour la dernière fois.
Je ne parlerai pas. Adieu; ce lit me blesse,

"Apollo, zeu al milei, al tainelor din veac,
Zeu al vieții, zeul tulpinilor de leac,
Zeu ce-ai învins pe Python[1] , zeu tînăr, sclipitor,
De fiul meu ai milă, de singuru-mi fecior!
Ai milă de-a lui mamă, la jale osîndită,
Ce pentru el trăieşte, ce moare părăsită,
Ce nu şi-a vrut viața, ca fiul mort să-şi vadă;
O, tînăr zeu, ajută pe-un tînăr! Fă să scadă
În pieptul său această căldură arzătoare,
Ce-i mistuie a vieții nevinovată floare!
Apollo, de se-ntîmplă să scape de la moarte,
Şi la Menal[2] se-ntoarce, ca turma să şi-o poarte,
Aceste mîini bătrîne vor atîrna pe dată,
Podoabă de-al tău soclu, o cupă de agată;
Şi-un taur alb, ca jertfă, în fiecare vară,
Securea o să facă pe-altarul tău să moară.
Ei, fiul meu, eşti încă mereu de ne-mpăcat?
Tăcerea ta funestă tot nu s-a-nduplecat?
Tu vrei să mori, copile? Vrei, mama ta, bătrînă,
Cu părul alb, pustie pe lume să rămînă?
Vrei să fiu eu aceea ce-nchide-a ta pleoapă?
Să-mi pun să doarmă fiul cu tatăl într-o groapă?
Aceste griji tu însuți să mi le porți s-ar cere;
Mormîntul meu e-acela ce-aşteaptă-a ta durere.
Zi, fiul meu, vorbeşte, arată-mi chinul tău:
Un rău, cînd îl ascundem, ne doare şi mai rău.
Nu-ntorci spre mine ochiul atîta de-ntristat?"

"Eu mor; adio, mamă, tu nu mai ai băiat.
Nu, nu mai ai de-acuma, o, mamă adorată;
Am să te pierd. O rană de foc, înveninată,
Mă macină. Răsuflu cu greu, şi mi se pare,
De fiecare dată, că-i ultima suflare.
Nu mai vorbesc. Adio! Chiar patu-i o tortură,

[1] *Python,* şarpe uriaş, ucis de Apollo.
[2] *Menal*, munte din Arcadia, consacrat zeului Pan.

Ce tapis qui me couvre accable ma faiblesse;
Tout me pèse et me lasse. Aide-moi, je me meurs;
Tourne-moi sur la flanc. Ah! j'expire! ô douleurs!"

"Tiens, mon unique enfant, mon fils, prends ce breuvage,
Sa chaleur te rendra ta force et ton courage.
La mauve, le dictame ont, avec le pavots,
Mêlé leurs sucs puissants qui donnent le repos:
Sur le vase bouillant, attendrie à mes larmes,
Une Thessalienne a composé des charmes.
Ton corps débile a vu trois retours du soleil
Sans connaître Cérès, ni tes yeux le sommeil.
Prends, mon fils, laisse-toi fléchir à ma prière:
C'est ta mère, ta vieille inconsolable mère
Qui pleure; qui jadis te guidait pas à pas,
T'asseyait sur son sein, te portait dans ses bras;
Que tu disais aimer, qui t'apprit à le dire;
Qui chantait, et souvent te forçait à sourire
Lorsque tes jeunes dents, par de vives douleurs,
De tes yeux enfantins faisaient couler les pleurs.
Tiens, presse à ta lèvre, hélas! pâle et glacée,
Par qui cette mamelle était jadis pressée;
Que ce suc te nourrisse et vienne à ton secours,
Comme autrefois mon lait nourrit tes premiers jours."

"O coteaux d'Érymanthe! ô vallons! ô bocage!
O vent sonore et frais qui troublais le feuillage,
Et faisais frémir l'onde, et sur leur jeune sein
Agitais les replis de leur robe de lin!
De légères beautés troupe agile et dansante...
Tu sais, tu sais, ma mère? aux bords de l'Érymanthe,
Là, ni loups ravisseurs, ni serpents, ni poisons...
O visage divin! ô fêtes! ô chansons!
Des pas entrelacés, des fleurs, une onde pure,
Aucun lieu n'est si beau dans toute la nature.
Dieux! ces bras et ces flancs, ces cheveux, ces pieds nus,
Si blancs, si délicats! je ne te verrai plus!
Oh! portez, portez-moi sur les bords d'Érymanthe;
Que je la voie encor, cette vierge dansante!

Iar pătura m-apasă şi din puteri îmi fură.
Mi-e totul o povară. Ajută-mă, că mor;
Întoarce-mă pe-o parte. Ah! toate cum mă dor!”

“Copile unic, uite: ia astă băutură;
Tărie şi răbdare îţi dă a ei căldură:
Dictamul[1] şi cu nalba şi macul îşi îmbină
Puternicele sucuri într-însa, şi te-alină;
Căci o tesaliană de plînsu-mi s-a-ndurat,
Şi vasul, încă-n clocot, cu vrăji l-a descîntat.
Al tău trup slab trei mersuri de soare a trăit,
Fără-a o şti pe Ceres[2] şi fără-a fi dormit.
Hai, fiul meu, m-ascultă, şi ruga-mi ia-o-n seamă:
Cea care plînge, frîntă, e-a ta bătrînă mamă;
E mama care-odată să umbli te-nvăţa,
Şi te punea la pieptu-i, şi-n braţe te purta;
Ziceai: “mi-eşti dragă”, vorbă ce ţi-o şoptea tot ea;
Şi tot cînta, şi-adesea la rîset te silea,
Cînd dinţii, încă fragezi, ce te dureau cumplit,
Făceau să curgă lacrimi pe chipul tău iubit.
Hai, şi deschide gura, atît de rece, vai!
Cu care sînu-acesta, cîndva, îl apucai;
Ăst suc mi te hrănească şi vlaga ţi-o redea,
Cum al meu lapte-odată, micuţ, mi te hrănea.”

“O, Erimant[3] , o, coaste şi crînguri! O, ponoare!
O, vînt sonor şi proaspăt, ce tremuri prin frunzare,
Faci unda să vibreze, şi pe-al lor tînăr sîn,
Mişti cutele uşoare a rochiei de in,
Stol jucăuş şi sprinten de frumuseţi zglobii...
Pe Erimant şi-n juru-i, ştii, mamă, oare ştii?
Nu-s şerpi şi nici otrăvuri, nici lupi, nici alte fiare...
O, cîntec! o, petreceri! o, feţe-ncîntătoare!
Paşi împletiţi în dansuri şi flori şi-o undă pură:
Loc mîndru ca acesta nu-i altul în natură.
O, zei, ce braţe, şolduri, ce păr! ce glezne goale,
Şi gingaşe şi albe! N-am să-ţi mai ies în cale...
O, Erimantul, mamă! acolo du-mă iară:
Vreau să mai văd odată dansînd acea fecioară!

[1] *Dictam*, plantă care creştea mai ales pe muntele Dictaeus.
[2] *Ceres*, zeiţa recoltelor; aici, ea semnifică hrana.
[3] *Erimant*, munte în Pelopones şi rîu cu acelaşi nume.

Oh! que je voie au loin la fumée à longs flots
S'élever de ce toit au bord de cet enclos...
Assise à tes côtés, ses discours, sa tendresse,
Sa voix, trop heureux père! enchante ta vieillesse.
Dieux! par-dessus la haie élevée en remparts,
Je la vois à pas lents, en longs cheveux épars,
Seule, sur un tombeau, pensive, inanimée,
S'arrêter et pleurer sa mère bien-aimée.
Oh! que tes yeux sont doux! que ton visage est beau!
Viendras-tu point aussi pleurer sur mon tombeau?
Viendras-tu point aussi, la plus belle des belles,
Dire sur mon tombeau: "Les Parques sont cruelles!"

"Ah! mon fils, c'est l'amour! c'est l'amour insensé
Qui t'a jusqu'à ce point cruellement blessé?
Ah! mon malheureux fils! Oui, faibles que nous sommes,
C'est toujours cet amour qui tourmente les hommes.
S'ils pleurent en secret, qui lira dans leur coeur
Verra que c'est toujours cet amour en fureur.
Mais, mon fils, dis-moi, quelle belle dansante,
Quelle vierge as-tu vue au bord de l'Érymanthe?
N'es-tu pas riche et beau? du moins quand la douleur
N'avait point de ta joue éteint la jeune fleur?
Parle. Est-ce cette Églé, fille du roi des ondes,
Ou cette jeune Irène aux longues tresses blondes?
Ou ne sera-ce point cette fière beauté
Dont j'entends le beau nom chaque jour répété,
Dont j'apprends que partout les belles sont jalouses?
Qu'aux temples, aux festins, les mères, les épouses,
Ne sauraient voir, dit-on, sans peine et sans effroi?
Cette belle Daphné?..." "Dieux! ma mère, tais-toi!
Tais-toi! Dieux! Qu'as tu dit? Elle est fière, inflexible;
Comme les immortels, elle est belle et terrible!
Mille amants l'ont aimée; ils l'ont aimée en vain.
Comme eux j'aurais trouvé quelque refus hautain.
Non, garde que jamais elle soit informée...
Mais, ô mort, ô tourment! ô mère bien-aimée!
Tu vois dans quels ennuis dépérissent mes jours.
Ma mère bien-aimée, ah! viens à mon secours.
Je meurs; va la trouver: que tes traits, que ton âge,

Oh! să văd iar, departe, a fumului plutire,
Deasupra unei case, cu-a ei împrejmuire...
Cu tine stînd, duioasă, cu glasul liniştit,
Ea-ți luminează vîrsta, o, tată fericit!
O, zei! dar peste gardul cu tufe-ntreţesut,
O văd, cu pasul molcom, cu părul desfăcut,
Cum singură, pe gînduri, ajunsă la mormînt,
Îşi plînge dulcea mamă, ce doarme sub pămînt.
Oh! ce frumoşi ți-s ochii! şi chipul cît de blînd!
Vei sta tot astfel oare la groapa mea, plîngînd?
Vei sta tot astfel oare, frumoasă-ntre frumoase,
Zicînd lîngă-a mea groapă: "Oh! Parce[1] nemiloase!"

"Ah! fiul meu, iubirea! iubirea oarbă oare
Ți-a dat această caznă aşa de-ngrozitoare?
Ah! mult nefericite! Da, cît de slabi sîntem!
Iubirea, pentru oameni, e veşnic un blestem,
Iar cînd ei plîng în taină, de ştii citi în ei,
Pricepi că-i tot iubirea, cu flăcările ei.
Dar, fiul meu, pe-aproape de Erimant, ce fată
Văzuşi dansînd - hai, spune-mi -, atît de minunată?
Au nu eşti şi tu chipeş? adică, cel puțin,
Cînd floarea feței tale nu se usca de-un chin?
Zi, nu-i Églé, crescută de-al rîurilor crai?
Sau tînăra Irena, cu părul lung, bălai?
Sau frumusețea-aceea semeață de n-o fi,
De-al cărei dulce nume tot aflu, zi de zi,
Ce-n orice altă fată stîrneşte gelozie?
Ce-n temple, la ospețe, nici mamă, nici soție
N-o văd, se zice, fără nelinişte şi teamă?
Acea fără de seamăn Daphné?..." - "O, zei! taci, mamă!
Taci! Cum ai zis? Ea este semeață, ne-mblînzită,
Şi, ca nemuritorii, frumoasă şi cumplită;
Mulți tineri o iubiră, zadarnic fiecare;
Mi-ar fi răspuns şi mie cu-aceeaşi nepăsare.
Nu, fii cu mare grijă, să n-afle niciodată...
Dar, o, alean! o, moarte! o, mamă adorată!
Tu vezi ce suferință asupră-mi se-abătu;
Ah! mamă preaiubită, ajută-mă şi tu!
Eu mor. Te du la dînsa: vederea feței tale

[1] *Parcele*, la antici, cele trei zeități ale destinului.

De sa mère à ses yeux offrent la sainte image.
Tiens, prends cette corbeille et nos fruits les plus beaux,
Prends notre Amour d'ivoire, honneur de ces hameaux;
Prends la coupe d'onyx à Corinthe ravie:
Prends mes jeunes chevreaux, prends mon coeur, prends ma vie;
Jette tout à ses pieds; apprends-lui qui je suis;
Dis-lui que je me meurs, que tu n'as plus de fils.
Tombe aux pieds du vieillard, gémis, implore, presse;
Adjure cieux et mers, dieu, temple, autel, déesse!
Pars; et si tu reviens sans les avoir fléchis,
Adieu, ma mère, adieu, tu n'auras plus de fils!"

"J'aurai toujours un fils; va, la belle espérance
Me dit..." Elle s'incline, et dans un doux silence,
Elle couvre ce front, terni par les douleurs,
De baisers maternels, entremêlés de pleurs.
Puis elle sort en hâte, inquiète et tremblante,
Sa démarche est de crainte et d'âge chancelante.
Elle arrive; et bientôt revenant sur ses pas,
Haletante, de loin: "Mon cher fils, tu vivras,
Tu vivras." Elle vient s'asseoir près de la couche;
Le vieillard la suivait, le sourire à la bouche.
La jeune belle aussi, rouge et le front baissé,
Vient, jette sur le lit un coup d'oeil. L'insensé
Tremble; sous ses tapis il veut cacher sa tête.
"Ami, depuis trois jours tu n'es d'aucune fête,
Dit-elle; que fais-tu? pourquoi veux-tu mourir?
Tu souffres. On me dit que je peux te guérir.
Vis, et formons ensemble une seule famille:
Que mon père ait un fils, et ta mère une fille."

Să-i pară că e chipul suav al mamei sale.
Ia acest coş, şi poame cît mai îmbietoare,
Pe Ámor cel de fildeş, mîndria noastră mare,
Şi, din Corint adusă, ia cupa de agată,
Ia-mi iezii tineri, viaţa, ia inima mea toată,
Şi du-i-le ofrandă, şi spune-i cine sînt,
Că mor, că nu-ţi rămîne alt fiu pe-acest pămînt;
Şi pe bătrîn imploră-l, căzîndu-i la picioare;
Invocă cer şi mare, zeiţe, zei, altare!
Mergi, dar de vii acasă şi n-ai cuvîntul lor,
Adio, mamă, adio, tu nu mai ai fecior!"

"Fecior o să am totuşi; nădejdea mea fierbinte
Mi-o spune..." Ea se-apleacă şi, fără de cuvinte,
Acoperă-a lui frunte, de suferinţă arsă,
Cu sărutări de mamă, şi plîns pe ea revarsă.
Apoi în grabă iese, căci tihnă nu mai are,
Şi calcă şovăielnic, de vîrstă şi-ncordare.
Soseşte; şi se-ntoarce fără-a mai zăbovi,
Şi, gîfîind, din uşă: "Fiu dulce, vei trăi,
Da, vei trăi!" Ea vine şi lîngă el se-aşează;
Cu zîmbetul pe buze, bătrînul o urmează,
Şi intră-apoi copila, cu fruntea-n jos, roşind,
Şi-aruncă o privire spre pat. Cel suferind
Sub pătură şi-ascunde obrazul, fără rost.
"Prietene, trei zile trecură, unde-ai fost?
Întreabă dînsa. Ce faci? De ce voieşti să mori?
Aud că-a ta durere eu pot s-o curm uşor.
Trăieşte! Prin noi, caldă, o vatră se ridică:
Un fiu să aibă tata, iar maică-ta, o fiică."

XXIII

J'étais un faible enfant qu'elle était grande et belle;
Elle me souriait et m'appelait près d'elle.
Debout sur ses genoux, mon innocente main
Parcourait ses cheveux, son visage, son sein,
Et sa main quelquefois, aimable et caressante,
Feignait de châtier mon enfance imprudente.
C'est devant ses amants, auprès d'elle confus,
Que la fière beauté me caressait le plus.
Que de fois (mais, hélas! que sent-on à cet âge?)
Les baisers de sa bouche ont pressé mon visage!
Et les bergers disaient, me voyant triomphant:
"Oh! que de biens perdus! O trop heureux enfant!"

XXVII

Je sais, quand le midi leur fait désirer l'ombre,
Entrer à pas muets sous le roc frais et sombre.
D'où parmi le cresson et l'humide gravier
La naïade se fraye un oblique sentier.
Là j'épie à loisir la nymphe blanche et nue
Sur un banc de gazon mollement étendue,
Qui dort, et sur sa main, au murmure des eaux,
Laisse tomber son front couronné de roseaux.

XXIII

Eram un prunc, iar dînsa înaltă şi frumoasă,
Şi mă chema alături de ea, zîmbind voioasă;
Iar cînd îi stam în braţe, naiv, a mele mîini
I se jucau prin plete, pe faţă şi pe sîni;
Şi-adesea a ei mînă, gingaş, se prefăcea
Că ceartă, prea-ndrăzneaţă, copilăria mea.
Dar mai ales de faţă cu-ai ei adoratori,
Mă zăpăcea frumoasa, mă alinta de zor.
De cîte ori (dar ce simţi la vîrsta-aceea, vai!)
A gurii ei săruturi pe-obraz le căpătai!
Mă pizmuiau păstorii, văzîndu-mă iubit:
"Oh, cîte-averi pierdute! O, ce prunc fericit!"

XXVII

Eu ştiu, cînd ceasu-amiezii le mînă către umbră,
Să-ajung unde-i răcoare, tiptil, sub stînca sumbră,
De unde, printre ierburi, prin umedul pietriş,
Naiada îşi croieşte poteca ei, pieziş.
În voie, nimfa albă şi goală o pîndesc,
Pe dîmb întinsă leneş, în muşchiul cîmpenesc;
Ea doarme, şi pe mînă, în zvon de apă lină,
Încununat cu trestii, blînd capul i se-nclină.

Élégies

XIX

Mais ne m'a-t-elle pas juré d'être infidèle?
Mais n'est-ce donc pas moi qu'elle a banni loin d'elle?
Mais sa voix intrépide, et ses yeux, et son front,
Ne se vantaient-ils pas de m'avoir fait affront?
C'est donc pour essuyer quelque nouvel outrage,
Pour l'accabler moi-même et d'insulte et de rage;
La prier, la maudire, invoquer le cercueil,
Que je retourne encor vers son funeste seuil,
Errant dans cette nuit turbulente, orageuse,
Moins que ce triste coeur noire et tumultueuse?

Ce n'était pas ainsi que, sans crainte et sans bruit,
Jadis à la faveur d'une plus belle nuit,
Invisible, attendu par des baisers de flamme...
O toi, jeune imprudent que séduit une femme,
Si ton coeur veut en croire un coeur trop agité,
Ne courbe point ta tête au joug de la beauté.
Ris plutôt de ses feux et méprise ses charmes,
Vois d'un oeil sec et froid ses soupirs et ses larmes.
Règne en tyran cruel; aime à la voir souffrir;
Laisse-la toute seule et transir et mourir.
Tous ses soupirs sont faux, ses larmes infidèles,
Son sourire venimeux, ses caresses mortelles.
Ah! si tu connaissais de quel art inouï
La perfide enivra ce coeur qu'elle a trahi!
De quel art ses discours (faut-il qu'il m'en souvienne!)
Me faisaient voir sa vie attachée à la mienne!
Avait-elle bien pu vivre et ne m'aimer pas?
Combien de fois de joie expirante en mes bras,
Faible, exhalant à peine une voix amoureuse:
"Ah! dieux! s'écriait-elle, ah! que je suis heureuse!..."

...Je frissonne. Ah! je sens que je m'approche d'elle.
Oui, je la vois, grands dieux! cette maison cruelle
Que sans trouble jamais n'abordèrent mes pas.
Mais ce trouble était doux, et je ne mourais pas.

Elegii

XIX

Dar n-a jurat ea oare că mi-e necredincioasă?
Şi nu pe mine oare m-a alungat din casă?
Dar ochii ei şi fruntea şi glasul răspicat
Nu mă făcură oare să simt că m-a-nşelat?
Deci numai ca să sufăr vreo nouă umilire,
Ca să-i aduc eu însumi, de ciudă, vreo jignire,
Ca s-o implor, s-o blestem, să-mi strig după sicriu,
La uşa ei funestă din nou acuma viu,
Păşind printre tenebre de vînt şi tunet pline,
Dar nu atît de negre ca inima din mine?

Cu totul altfel, fără acest amar tumult,
Sub ocrotirea nopții frumoase, mai demult,
Ştiind că ea săruturi aprinse o să-mi deie...
O, tînăr prost, pe care-l subjugă o femeie,
De vrei să crezi un suflet care-a trecut prin rău,
În jugul frumuseții să nu pleci capul tău!
Mai bine rîzi de vraja şi de văpaia ei,
Iar lacrimi şi suspine în glumă să le iei.
Fii despot crud, şi facă-ți plăcere cînd o doare,
Iar dacă pleci, nu-ți pese de leşină sau moare!
Suspinele i-s false, iar lacrima uşoară:
Zîmbind, învenineză, iar mîngîind, omoară.
Ah, dac-ai şti ce rară pricepere arată,
Vicleana, cînd alintă o inimă trădată!
Cu cîtă artă-n vorbe (şi n-am să uit vreodată!)
Mă-ncredința că viața de-a mea şi-o leagă toată!
Cum ar trăi ea oare fără să-mi dea iubire?
De cîte ori, în brațe-mi, murind de fericire,
Şoptind fără putere, cu-o voce-ndrăgostită,
"Ah! exclama, ah, Doamne, cît sînt de fericită!..."

...Tresar. Ah! simt că paşii m-apropie de ea.
Da, văd din nou, o, Doamne, această casă rea,
În care, fără spaimă, eu n-am intrat nicicînd,
Dar spaima era dulce, şi nu veneam gemînd,

Mais elle n'avait point, sans pitié même feinte,
Rassasié mon coeur et de fiel et d'absinthe.
Ah! d'affronts aujourd'hui je la veux accabler.
De véritables pleurs de ses yeux vont couler.
Tout ce qu'ont de plus dur l'insulte, la colère,
Je veux... Mais essayons plutôt ce que peut faire
Ce silence indulgent qui semble caresser,
Qui pardonne et rassure, et plaint sans offenser.
Oui, laissons le dépit et l'injure farouche:
Allons, je veux entrer le rire sur la bouche,
Le front calme et serein. Camille, je veux voir
S'il est vrai que la paix soit toute en mon pouvoir.
Prends courage, mon coeur: de douces espérances
Me disent qu'aujourd'hui finiront les souffrances.

XLIV

Le courroux d'un amant n'est point inexorable.
Ah! si tu la voyais, cette belle coupable,
Rougir et s'excuser, et se justifier,
Sans implorer sa grâce et sans s'humilier;
Pourtant de l'obtenir doucement inquiète,
Et, les cheveux épars, immobile, muette,
Les bras, la gorge nus, en un mol abandon,
Tourner sur toi des yeux qui demandent pardon!
Crois qu'abjurant soudain le reproche farouche,
Tes baisers porteraient son pardon sur sa bouche.

LXVII

Je dors, mais mon coeur veille; il est toujours à toi.
Un songe aux ailes d'or te descend près de moi.
Ton coeur bat sur le mien. Sous ma main chatouilleuse
Tresaille et s'arrondit ta peau voluptueuse.
Des transports ennemis de la paix du sommeil
M'agitent tout à coup en un soudain réveil;
Et seul, je trouve alors que ma bouche enflammée
Crut, baisant l'oreiller, baiser ta bouche aimée;
Et que mes bras, en songe allant te caresser,
Ne pressaient que la plume en croyant te presser.

Iar inima, chiar fără de mîngîieri ce mint,
Nu mi-o umpluse încă de fiere şi absint.
Ah! azi insulte grele asupră-i voi abate,
Azi îi voi stoarce lacrimi din ochi, adevărate.
Tot ceea ce-i mai aspru-n jignire sau turbare,
Voiesc... Dar mai degrabă să-ncerc ce poate oare
Tăcerea indulgentă, ce pare-a mîngîia,
Ce iartă şi deplînge, dar fără-a ofensa.
Da, să lăsăm mînia, batjocura ce-ngheaţă:
Hai, astăzi vreau să intru cu zîmbetul pe faţă,
Cu fruntea liniştită. Camille, azi voi vedea
De-i drept că pacea-i toată doar în puterea mea.
Hai, inimă, cutează! Nădejdi îmbietoare
Îmi spun că suferinţa azi o-ncheiere are.

XLIV

Mînia cui iubeşte e-ades înduplecată.
Ah, de-ai vedea această frumoasă vinovată,
Cum s-a roşit, se-acuză, se apără, dar n-are
De gînd să se-njosească, să ceară îndurare;
Că n-are s-o obţie, e totuşi speriată,
Şi, despletită, mută, rămîne nemişcată;
Cu piept şi braţe goale, cu-o dulce delăsare,
Ea doar cu ochii cere din partea ta iertare;
Iar dacă-nvinuirea tu înapoi ţi-o iei,
Pe buze-i, sărutînd-o, ai pus iertarea ei.

LXVII

Eu dorm, dar al meu suflet e treaz; îţi aparţine.
Un vis cu-aripi de aur te-aduce lîngă mine.
Stăm piept la piept. Sub mîna ce lacom te cuprinde,
A ta fierbinte piele tresare şi se-ntinde.
Porniri care m-alungă din somnul meu tihnit,
Îmi zguduie fiinţa, şi iată, m-am trezit;
Şi văd că-a mele buze au prins a săruta,
Înnebunite, perna, în loc de gura ta,
Şi-n vis a mele braţe, vrînd strînsă a te ţine,
Doar plapuma au strîns-o, dorindu-te pe tine.

La jeune captive

"L'épi naissant mûrit de la faux respecté;
Sans crainte du pressoir, le pampre tout l'été
Boit les doux présents de l'aurore;
Et moi, comme lui belle, et jeune comme lui,
Quoi que l'heure présente ait de trouble et d'ennui,
Je ne veux point mourir encore.

Qu'un stoïque aux yeux secs vole embrasser la mort,
Moi je pleure et j'espère; au noir souffle du nord
Je plie et relève ma tête.
S'il est des jours amers, il en est de si doux!
Hélas! quel miel jamais n'a laissé de dégoûts?
Quelle mer n'a point de tempête?

L'illusion féconde habite dans mon sein.
D'une prison sur moi les murs pèsent en vain,
J'ai les ailes de l'espérance.
Échappée aux réseaux de l'oiseleur cruel,
Plus vive, plus heureuse, au campagnes du ciel
Philomèle chante et s'élance.

Est-ce à moi de mourir? Tranquille je m'endors,
Et tranquille je veille; et ma veille aux remords
Ni mon sommeil ne sont en proie.
Ma bienvenue au jour me rit dans tous les yeux;
Sur des fronts abattus, mon aspect dans ces lieux
Ranime presque de la joie.

Mon beau voyage encore est si loin de sa fin!
Je pars, et des ormeaux qui bordent le chemin
J'ai passé les premiers à peine.
Au banquet de la vie à peine commencé
Un instant seulement mes lèvres ont pressé
La coupe en mes mains encor pleine.

Tînăra captivă[1]

"Gingaşul spic se coace, iar coasa nu-l doboară;
La strugure nu-i pasă de teasc, şi peste vară
Bea roua proaspătă din zori.
Iar eu, ca el suavă, la fel încîntătoare,
Oricît mi-e plin prezentul de nori şi-amenințare,
Eu încă nu doresc să mor!

Vreun stoic ceară moartea, vederea cînd îl lasă!
Eu plîng şi sper; iar vremea de este viforoasă,
Plec capul, şi prind iar avînt.
De-i cîte-o zi-nnorată, e-n schimb o alta, clară!
Vai, care miere oare nu-i uneori amară?
Ce mare nu cunoaşte vînt?

În pieptul meu fecunde iluzii îşi au casă.
Pereții unei temniți zadarnic mă apasă,
Speranța aripe mi-a pus:
Scăpînd din plasa-n care, crud, păsăraru-o ține,
Mai proaspătă, mai vie, spre-a bolții lunci senine,
Un cînt, şi Filomela[2] -i sus!

Să mor chiar eu? Dar somnul senin îmi este mie;
Iar trează, tot senină-s; şi-n somn, ca şi-n trezie,
De remuşcări eu n-am habar;
Eu ziua o întîmpin cu rîsul în privire;
Pe chipuri abătute, aici, a mea ivire
Aproape iscă zîmbet iar.

Al căii mele capăt e încă-n depărtare.
Eu calc, dar dintre ulmii de strajă pe cărare
Abia de primii am trecut;
Iar la banchetul vieții, ce-ncepe-abia acuma,
Pocalul meu la buze l-am dus o dată numa',
Şi-l țin în mînă, tot umplut.

[1]E vorba de Anne-Françoise-Aimée de Coigny (1769-1820), care, în 1794, era închisă, ca şi André Chénier, în închisoarea Saint-Lazare.
[2]*Filomela*, după mitologia greacă, fusese schimbată în privighetoare, iar sora sa, Procné, în rîndunică.

Je ne suis qu'au printemps, je veux savoir la moisson;
Et comme le soleil, de saison en saison,
Je veux achever mon année.
Brillante sur ma tige et l'honneur du jardin,
Je n'ai vu luire encor que les feux du matin;
Je veux achever ma journée.

O mort! tu peux attendre; éloigne, éloigne-toi;
Va consoler les coeurs que la honte, l'effroi,
Le pâle désespoir dévore.
Pour moi Palès encore a des asiles verts,
Les Amours des baisers, les Muses des concerts;
Je ne veux point mourir encore."

Ainsi, triste et captif, ma lyre toutefois
S'éveillait, écoutant ces plaintes, cette voix,
Ces voeux d'une jeune captive;
Et secouant le faix de mes jours languissants,
Aux douces lois des vers je pliais les accents
De sa bouche aimable et naïve.

Ces chants, de ma prison témoins harmonieux,
Feront à quelque amant des loisirs studieux
Chercher quelle fut cette belle:
La grâce décorait son front et ses discours,
Et, comme elle, craindront de voir finir leurs jours
Ceux qui les passeront près d'elle.

Eu sînt în primăvară; vreau snopi să văd pe-ogoare;
Trecînd prin anotimpuri pe rînd, ca mîndrul soare,
Vreau anu-ntreg să mi-l închei!
Frumoasă pe-al meu lujer, podoabă a grădinii,
Văzui doar dimineața cu jerbele luminii:
Vreau ziua, cu amurgul ei!

O, moarte, mai ai vreme! Dispari, te depărtează!
Te du şi-alină inimi, ce dezonoare, groază
Sau deznădejde le-mpresor!
Căci Pales[1] , pentru mine, un cuib ascuns mai are,
Şi sărutări Amorul, şi Muzele cîntare;
Eu încă nu doresc să mor!”

Stam trist, un rob eu însumi, şi totuşi a mea liră
Vibră de-aceste lacrimi şi doruri, ce suiră
Din glasul tînăr şi captiv;
Şi scuturînd povara de chin a sorții mele,
Am pus în strai de rime cuvintele acele
Rostite dulce şi naiv.

Ăst cînt, dovadă-n versuri că stau în puşcărie,
Va face pe vreun june să caute să ştie
Cine era domnița mea:
Vru farmecul pe fața şi-n vorba ei să steie;
Şi, tot ca ea, s-or teme că viața li se-ncheie,
Cei ce vor fi-ntr-un loc cu ea.

[1] *Pales*, zeiță, la romani, a crîngurilor şi păşunilor.

La jeune Tarentine

Pleurez, doux alcyons! ô vous, oiseaux sacrés!
Oiseaux chers à Téthys! doux alcyons, pleurez!
Elle a vécu, Myrto, la jeune Tarentine!
Un vaisseau la portait aux bords de Camarine.
Là, l'hymen, les chansons, les flûtes, lentement
Devaient la reconduire au seuil de son amant.
Une clef vigilante a, pour cette journée,
Dans le cèdre enfermé sa robe d'hyménée,
Et l'or dont au festin ses bras seraient parés,
Et pour ses blonds cheveux les parfums préparés.
Mais, seule sur la proue, invoquant les étoiles,
Le vent impétueux qui soufflait dans ses voiles
L'enveloppe: étonnée et loin des matelots,
Elle crie, elle tombe, elle est au sein des flots.

Elle est au sein des flots la jeune Tarentine!
Son beau corps a roulé sous la vague marine.
Téthys, les yeux en pleurs, dans le creux d'un rocher
Aux monstres dévorants eut soin de le cacher.
Par ses ordres bientôt les belles Néréides
L'élèvent au-dessus des demeures humides,
Le portent au rivage, et dans ce monument
L'ont au cap du Zéphyr déposé mollement;
Puis de loin, à grands cris appelant leurs compagnes,
Et les nymphes des bois, des sources, des montagnes,
Toutes, frappant leur sein et traînant un long deuil,
Répétèrent, hélas! autour de son cercueil:
"Hélas, chez ton amant tu n'es point ramenée,
Tu n'as point revêtu ta robe d'hyménée,
L'or autour de tes bras n'a point serré de noeuds,
Les doux parfums n'ont point coulé sur tes cheveux!"

Tînăra tarentină[1]

Jeliți, voi, păsări sacre, o, alcioni[2] iubiți,
Voi, păsări dragi lui Thetis[3] , blînzi alcioni, jeliți!
S-a stins din viață Myrto, fecioara tarentină!
Spre țărmul Camarinei[4] plutea pe-un vas, senină:
Acolo, nuntă, flaut şi cînt, în lin şirag,
Urmau s-o ducă pînă la pragul celui drag.
Pentru-acea zi, vestmîntul miresei se cerea
Sub cheie, într-un sipet de cedru a-l ținea,
Cu aurul, pe brațe de pus la cununie,
Şi cu parfumul pentru cosița-i aurie.
Dar, singură la proră, cum se ruga la stele,
Deodată vîntul aprig, suflînd mai tare-n vele,
O-nvăluie; uimită, fără năieri pe-aproape,
Ea țipă, se prăvale; acum e-n fund de ape.

Acum e-n fund de ape fecioara tarentină,
Frumosu-i trup îl soarbe prăpastia marină.
Cu ochii-n lacrimi, Thetis, sub nişte stînci afunde,
De monştrii cu dinți lacomi degrabă i-l ascunde;
Apoi, dînd ea poruncă, frumoase Nereide[5]
Îl scot din hăul umed, ce lor li se deschide,
Şi către mal îl poartă, şi ca-ntr-un monument
L-au aşezat la capul Zefirului, atent;
Spre-a lor surori pe urmă dau strigăt, cu glas tare,
Şi nimfe vin din codri, din munți, de la izvoare;
Lovindu-şi pieptul toate, tîrînd un văl cernit,
Vai! repetau pe lîngă sicriu, necontenit:
"Vai, că tu n-ai fost dusă la dragul tău, acasă,
Tu n-ai fost îmbrăcată în haină de mireasă;
Podoabele de aur pe brațe nu ți-au stat,
Şi panglică de nuntă în păr tu n-ai purtat!"

[1] *Tarent*, port din Italia meridională.
[2] *Alcion*, pescăruş-albastru; cei vechi credeau că-şi face cuibul pe valuri.
[3] *Thetis*, zeița mării.
[4] *Camarina*, port în Sicilia.
[5] *Nereide*, nimfe marine, fiice ale zeului Nereu.

XII

Comme un dernier rayon, comme un dernier zéphyre
Animent la fin d'un beau jour,
Au pied de l'échafaud j'essaye encor ma lyre.
Peut-être est-ce bientôt mon tour.
Peut-être avant que l'heure en cercle promenée
Ait posé sur l'émail brillant,
Dans les soixante pas où sa route est bornée
Son pied sonore et vigilant;
Le sommeil du tombeau pressera ma pupière
Avant que de ses deux moitiés
Ce vers que je commence ait atteint la dernière.
Peut-être en ces murs effrayés
Le messager de mort, noir recruteur des ombres,
Escorté d'infâmes soldats,
Ébranlant de mon nom ces longs corridors sombres,
Où seul, dans la foule, à grands pas
J'erre, aiguisant ces dards persécuteurs du crime,
Du juste trop faibles soutiens,
Sur mes lèvres soudain va suspendre la rime;
Et chargeant mes bras de liens,
Me traîner, amassant en foule à mon passage
Mes tristes compagnons reclus
Qui me connaissaient tous avant l'affreux message,
Mais qui ne me connaissent plus.
Eh bien! j'ai trop vécu. Quelle franchise auguste,
De mâle constance et d'honneur,
Quels exemples sacrés doux à l'âme du juste,
Pour lui quelle ombre de bonheur,
Font digne de regrets l'habitacle des hommes?
La peur fugitive est leur Dieu,
La bassesse, la feinte... Ah! lâches que nous sommes!
Tous, oui, tous. Adieu, terre, adieu,
Vienne, vienne la mort! que la mort me délivre!...
Ainsi donc mon coeur abattu
Cède au poids de ses maux? Non, non, puissé-je vivre!

XII

Precum un ultim licări sau cea din urmă boare
Animă un crepuscul blînd,
Sub eşafod, eu iară pun lira la-ncercare.
Curînd, vin poate eu la rînd,
Poate chiar mai-nainte ca ora-n cerc plimbată
Să-şi pună pe cadran, sonor,
În calea sa de şaizeci de paşi, cît îi e dată,
Piciorul ei necruțător;
Al gropii somn va-nchide pleoapa-mi, mai-nainte
Ca, din a sale jumătăți,
Acest poem să-ajungă pe ultima s-o cînte.
Poate-ntre-aceşti cumpliți pereți,
Sinistrul sol al morții, crunt recrutor de umbre,
Urmat de-ai săi soldați barbari,
Al meu nume urlîndu-l prin aste ganguri sumbre,
Unde, prin gloată, solitar,
Mă plimb şi-ascut aceste săgeți, ce-nfruntă crima,
Slab reazim unui om curat,
Pe buze-mi dintr-o dată el va-ntrerupe rima
Şi, prins de brațe şi legat,
Mă va tîrî, făcîndu-i pe-ortacii mei să vie
Grămadă, trişti, în al meu drum;
Mă cunoşteau-nainte de groaznica solie,
Dar nu mă mai cunosc acum.
Ei, da! Destul trăit-am! Ce dreaptă măreție,
Ce mari şi bărbăteşti porniri,
Ce pilde care-mbată pe-un om de omenie,
Sau umbra cărei fericiri
Fac demnă de regrete a omului cetate?
Căci frica-i zeul său temut,
Minciuna, josnicia... Ah! cîtă laşitate
E-n noi! Adio, glob de lut!
Să vină moartea! Moartea să-mi fie izbăvire!
Deci inima, de-amaruri grea,
Sub lovituri cedează? Nu, viață cer, trăire!

Ma vie importe à la vertu
S'il est écrit aux cieux que jamais une épée
N'étincellera dans mes mains;
Dans l'encre et l'amertume une autre arme trempée
Peut encor servir les humains.
Justice, Vérité, si ma main, si ma bouche,
Si mes pensers les plus secrets
Ne froncèrent jamais votre sourcil farouche;
Et si les infâmes progrès,
Si la risée atroce, ou, plus atroce injure,
L'encens des hideux scélérats
Ont pénétré vos coeurs d'une large blessure;
Sauvez-moi! Conservez un bras
Qui lance votre foudre, un amant qui vous venge.
Mourir sans vider mon carquois!
Sans percer, sans fouler, sans pétrir dans leur fange
Ces bourreaux barbouilleurs de lois!
Nul ne resterait donc pour attendrir l'histoire
Sur tant de justes massacrés?
Pour consoler leurs fils, leurs veuves, leur mémoire?
Pour que des brigands abhorrés
Frémissent aux portraits noirs de leur ressemblance,
Pour descendre jusqu'aux enfers
Nouer le triple fouet, le fouet de la vengeance
Déjà levé sur ces pervers?
Pour cracher sur leurs noms, pour chanter leur supplice?
Allons, étouffe tes clameurs;
Souffre, ô coeur gros de haine, affamé de justice!
Toi, vertu, pleure si je meurs!

Virtutea încă viu mă vrea!
De-i scris în cer că-o spadă ce spintecă şi sfarmă
În mînă-n veci nu-mi va sclipi,
Călită-n călimară şi-n plîns, o altă armă
Pe oameni încă i-ar sluji.
Justiție, Dreptate, dacă prin grai sau pană
Sau printr-un gînd cutezător,
N-am încruntat a voastră teribilă sprînceană,
Şi dacă-al mîrşăviei spor
Şi rîsu-abject sau, şi mai abjectă infamie,
Tămîia ăstor sceleraţi
Vi s-au înfipt în inimi, tăind o rană vie,
Scăpaţi-mă! Salvaţi un braţ
Ce-azvîrle-al vostru fulger, vasal ce vă răzbună!
Să mor, cît tolba nu-mi golesc?
Fără-a lovi, strivindu-i în hîda lor minciună,
Ăşti gîzi, ce legi batjocoresc?
Deci nimeni nu rămîne, istoriei suspine
Să-i smulgă pentru masacraţi?
A lor odrasle, nume şi văduve să-aline?
Ca înşişi lotrii, speriaţi,
Cu negrele portrete să-şi afle-asemănare?
Ca să coboare pînă-n iad
Şi-n trei să-nnoade biciul, cel bici de răzbunare,
Asupra lor deja-nălţat?
Să scuipe pe-al lor nume, să cînte-a lor tortură?
Hai, pune pe blestem zăvor,
Tu, suflet de dreptate flămînd şi plin de ură!
Virtute, plînge-mă, de mor!

GERMANIA

Bürger
1747 - 1794

Gottfried August Bürger, reprezentant al curentului *Sturm und Drang*, este creatorul baladei germane de stil popular. Un destin tragic l-a urmărit în scurta sa viață, măcinată de mizerie materială şi tuberculoză. Un element dureros în existența lui a fost şi succesiunea a trei căsătorii nefericite. După moartea primei sale soții, Dorette, el se căsătoreşte cu sora mai mică a acesteia, Augusta – Molly, cum o numeşte el – care a fost marea sa iubire şi pe care o cîntă în versurile sale, dar care, după un an, moare şi ea. Un al treilea mariaj nu-i aduce decît suferință şi deznădejde. Creația lui literară a fost adînc influențată de celebra culegere a englezului Percy, *Relicve ale vechii poezii engleze*, apărută în 1765, precum şi de acțiunea lui Herder pentru a face cunoscută poezia populară. Înclinațiile lui se îndreptau, de altfel, în aceeaşi direcție, către vechea baladă creată de popor, conținînd o acțiune plină de mişcare şi pasiune interioară, evoluînd într-o atmosferă de groază şi animată de forțe elementare. Sub influența poeziei italiene, el adoptă, ca structură a baladei, strofa cu rimă şi metrică fixă. Capodopera sa e balada *Lenore*, în care iubirea şi moartea se împletesc într-o atmosferă lugubră. Memorabilă e şi *Vînătorul sălbatic*, alături de sonete şi de cîntecele cîmpeneşti.

Lenore

Lenore fuhr ums Morgenrot
Empor aus schweren Träumen:
"Bist untreu, Wilhelm, oder tot?
Wie lange willst du säumen?" -
Er war mit König Friedrichs Macht
Gezogen in die Prager Schlacht,
Und hatte nicht geschrieben,
Ob er gesund geblieben.

Der König und die Kaiserin,
Des langen Haders müde,
Erweichten ihren harten Sinn
Und machten endlich Friede;
Und jedes Heer, mit Sing und Sang,
Mit Paukenschlag und Kling und Klang,
Geschmückt mit grünen Reisern,
Zog heim zu seinen Häusern.

Und überall, all überall,
Auf Wegen und auf Stegen,
Zog alt und jung dem Jubelschall
Der Kommenden entgegen.
"Gottlob!" rief Kind und Gattin laut,
"Willkommen!" manche frohe Braut;
Ach! aber für Lenoren
War Gruss und Kuss verloren.

Sie frug den Zug wohl auf und ab,
Und frug nach allen Namen;
Doch keiner war, der Kundschaft gab,
Von allen, so da kamen.
Als nun das Heer vorüber war,
Zerraufte sie ihr Rabenhaar
Und warf sich hin zur Erde
Mit wütiger Geberde.

Lenore

Lenore-n zori, din vis cumplit,
Sări cu spaimă-adîncă:
"Wilhelm, mă-nşeli sau ai murit?
Cît mai întîrzii încă?"
Sub craiul Friedrich, ca soldat,
La Praga dus, el s-a luptat,
Şi n-a dat nici o veste
Nevătămat de este.

Dar craiul şi ţarina, cînd
S-au săturat de ură,
Şi-au îmblînzit funestul gînd,
Şi pacea o făcură.
Iar oştile, cu cîntec viu,
Cu tobe, trîmbiţe şi chiu
Şi ramuri verzi, plecară
La vetre, către ţară.

Şi peste tot, pe orice plai,
Pe drum, la deal, în vale,
Bătrîni şi tineri, cu alai,
Le-ntîmpinau în cale.
Neveste şi copii zburdau,
Logodnice se bucurau;
Dar pe Lenore nime'
N-o strigă din mulţime.

Ea-ntreabă-n sus şi-n jos, prin şir,
Ea-ntreabă, nu se lasă,
Dar nu-i nici unul să-i dea ştiri,
Din cei ce vin acasă.
Şi-n timp ce oastea se scurgea,
Ea părul negru şi-l smulgea,
Şi se trîntea-n ţărînă,
Cu patimă păgînă.

Die Mutter lief wohl hin zu ihr:
"Ach, dass sich Gott erbarme!
Du trautes Kind, was ist mit dir?" -
Und schloss sie in die Arme.
"O Mutter, Mutter, Hin ist hin!
Nun fahre Welt und alles hin!
Bei Gott ist kein Erbarmen.
O weh, o weh mir Armen!" -

"Hilf, Gott, hilf! Sieh uns gnädig an!
Kind, bet' ein Vaterunser!
Was Gott tut, das ist wohlgetan!
Gott, Gott erbarmt sich unser!"
"O Mutter, Mutter! Eitler Wahn!
Gott hat an mir nicht wohlgetan!
Was half, was half mein Beten?
Nun ist's nicht mehr von nöten."

"Hilf, Gott, hilf! Wer den Vater kennt,
Der weiss, er hilft den Kindern.
Das hochgelobte Sakrament
Wird deinen Jammer lindern." -
"O Mutter, Mutter! was mich brennt,
Das lindert mir kein Sakrament;
Kein Sakrament mag Leben
Den Toten wiedergeben."

"Hör', Kind! Wie, wenn der falsche Mann,
Im fernen Ungarlande,
Sich seines Glaubens abgetan,
Zum neuen Ehelande?
Lass fahren, Kind, sein Herz dahin!
Er hat es nimmermehr Gewinn!
Wann Seel' und Leib sich trennen,
Wird ihn sein Meineid brennen." -

"Mutter, Mutter! Hin ist hin!
Verloren ist verloren!
Der Tod, der Tod ist mein Gewinn!
O wär' ich nie geboren!
Lisch aus, mein Licht, auf ewig aus!
Stirb hin, stirb hin in Nacht und Graus!

La ea aleargă mama ei:
"Ah, Cer, ai îndurare!
Copil iubit, cu tine ce-i?"
Şi-n braţe-o strînge tare.
"O, mamă, el s-a dus de-acum!
Prefacă-se şi lumea-n scrum!
În cer e doar urgie!
O, biata! o, vai mie!"

"O, Doamne, dă-ne harul tău!
Zi Tatăl nost', copilă!
Ce face Domnul nu e rău:
De noi el are milă."
"O, mamă, vorbe fără rost!
Cu mine Domnul rău a fost!
Ce-mi dete ruga oare?
Azi o prostie-mi pare!"

"O, Domnul pentru-ai săi copii
Un tată e, ştii bine,
Iar taina sfintei liturghii
În chin o să te-aline."
"O, mamă, la durerea mea,
Nu-i taină care să mi-o ia!
Nu-i taină, să re-nvie
Pe cei ce dorm sub glie."

"Copilă, dar de-i un bărbat
Ce, prin cîmpii maghiare,
Credinţa lui şi-a lepădat,
Şi-o altă soaţă are?
Tu las' prin alte ţări să stea:
Răsplată tot nu va avea,
Căci duhu-i, după moarte,
Printre sperjuri va arde."

"O, mamă, ce-a murit, e mort;
Ce pierzi, nu mai răsare.
Eu, drept răsplată, moarte port!
O, n-aş mai fi sub soare!
Te stinge, raza mea, pe veci;
În groază mori şi-n bezne reci!

Bei Gott ist kein Erbarmen.
O weh, o weh mir Armen!" -

"Hilf, Gott, hilf! Geh' nicht ins Gericht
Mit deinem armen Kinde!
Sie weiss nicht was die Zunge spricht.
Behalt' ihr nicht die Sünde!
Ach, Kind, vergiss dein irdisch Leid
Und denk an Gott und Seligkeit!
So wird doch deiner Seelen
Der Bräutigam nicht fehlen." -

"O Mutter! Was ist Seligkeit?
O Mutter! Was ist Hölle?
Bei ihm, bei ihm ist Seligkeit
Und ohne Wilhelm Hölle!
Lisch aus, mein Licht, auf ewig aus!
Stirb hin, stirb hin in Nacht und Graus!
Ohn' ihn mag ich auf Erden,
Mag dort nicht selig werden." -

So wutete Herzweifelung
Ihr in Gehirn und Adern.
Sie fuhr mit Gottes Vorsehung
Vermessen fort zu hadern;
Zerschlug den Busen und zerrang
Die Hand bis Sonnenuntergang,
Bis auf am Himmelsbogen
Die golgnen Sterne zogen.

Und aussen, horch! ging's trapp trapp trapp
Als wie von Rosseshufen;
Und klirrend stieg ein Reiter ab
An des Geländers Stufen;
Und horch und horch! den Pfortenring
Ganz lose, leise, klinglingling!
Dann kamen durch die Pforte
Vernehmlich diese Worte:

"Holla, holla! Tu auf, mein Kind!
Schläfst, Liebchen, oder wachst du?
Wie bist nocht gegen mich desinnt?

În cer e doar urgie!
O, biata! o, vai mie!”

“O, Doamne, nu fi prea-ndîrjit
Cu-această biată fată!
Ea nu-şi dă seama ce-a grăit;
Dă-i blîndă judecată!
Ah, fată, uită jalea ta:
Noroc la cer vei căuta,
Ca-n suflet şi simțire
Să-ți afli-acolo mire.”

“O, mamă, ce-i acel noroc?
O, mamă, ce-o fi iadul?
Doar lîngă Wilhelm e noroc,
Iar fără el, e iadul!
Te stinge, raza mea, pe veci:
În groază mori şi-n bezne reci!
Pe lume, fără dînsul,
Al meu noroc e plînsul.”

Aşa restriştea-i clocotea
În inimă şi minte;
Pe Dumnezeu îl oropsea
Cu aprige cuvinte.
Se bate peste piept, frîngînd
A sale mînuri, pînă cînd
Amurgul se coboară
Şi stele prind să-apară.

Şi brusc, trap, trap, pe drum, izbind,
Se-aud copite-afară,
Şi trepte suie, zăngănind,
Un călăreț pe scară.
Se-aude-al uşii clopoțel,
Cling, cling, lovit uşor şi el,
Şi-o voce sună-ndată
Prin uşă, răspicată:

“Descuie, hai, odor iubit!
Dormi sau umblai prin casă?
La mine oare te-ai gîndit?

Und weinest oder lachst du?" -
"Ach, Wilhelm, du? So spät bei Nacht?
Geweinet hab' ich und gewacht;
Ach, grosses Leid erlitten!
Wo kommst du her geritten?" -

"Wir satteln nur um Miternacht.
Weit ritt ich her von Böhmen.
Ich habe spät mich aufgemacht,
Und will dich mit mir nehmen." -
"Ach, Wilhelm, erst herein geschwind!
Den Hagedorn durchsaust der Wind;
herein in meinen Armen,
Herzliebster, zu erwarmen!" -

"Lass sausen durch den Hagedorn,
Lass sausen, Kind, lass sausen!
Der Rappe scharrt; es klirrt des Sporn;
Ich darf allhier nicht hausen.
Komm, schürze, spring und schwinge dich
Auf meinen Rappen hinter mich!
Muss heut' noch hundert Meilen
mit dir ins Brautbett eilen." -

"Ach, wolltest hundert Meilen noch
Mich heut' ins Brautbett tragen?
Und horch! es brummt die Glocke noch,
Die elf schon angeschlagen."
"Sieh hin, sieh her! der Mond schaeint hell.
Wir und die Toten reiten schnell.
Ich bringe dich, zur Wette,
Noch heut' ins Hochzeitbette." -

"Sag' an, wo ist dein Kammerlein?
Wo? Wie dein Hochzeitbettchen?" -
"Weit, weit von hier!... Still, kühl und klein!
Sechs Bretter und zwei Brettchen!"
"Hat's Raum für mich?" - "Für dich und mich!
Komm, schürze, spring und schwinge dich!
Die Hochzeitgäste hoffen,
Die Kammer steht uns offen." -

Plîngeai sau eşti voioasă?”
“Tu, Wilhelm? În al nopţii miez?
Eu am tot plîns, şi-acum veghez.
Ah, jalea mi-a fost mare!
De unde vii călare?”

“Noi noaptea călărim, tîrziu!
Boemia mă ține
Pribeag de mult, dar astăzi viu,
Ca să te iau cu mine.”
“Ah, Wilhelm, intră mai întîi!
E vînt afară; hai, rămîi:
Cu brațe-ndrăgostite
Te-oi încălzi, iubite.”

“Las’, bată vîntul pe ponor,
Las’ vîntul să se-ngîne,
Dar calul mi-e nerăbdător,
Eu nu mai pot rămîne.
Te-ncinge, dar, şi iute sai
Pe roibul meu, şi-n spate-mi stai;
Vom merge cale cruntă:
Pornim spre pat de nuntă.”

“Tu-n pat de nuntă vrei acu
Departe a petrece?
Ascultă! ceasul chiar bătu:
Deja e unsprezece!”
“Dar vezi! e lună pe-nălțimi;
Noi şi cei morți întins fugim.
Mă prind, ori cîți mă-nfruntă,
Că azi ai pat de nuntă.”

“Unde-i acel iatac frumos?
Şi perne-s cîte rînduri?”
“Departe-i... Mic şi răcoros,
Din numai şase scînduri.”
“Dar eu încap?” “Loc şi tu ai!
Te-ncinge, dar, şi iute hai!
Spre noi nuntaşii cată;
Odaia-i descuiată...”

Schön Liebchen schürzte, sprang und schwang
Sich auf das Ross behende;
Wohl um den trauten Ritter schlang
Sie ihre Lilienhände;
Und hurre hurre, hopp hopp hopp!
Ging's fort in sausendem Galopp,
Das Ross und Reiter schnoben,
Und Kies und Funfen stoben.

Zur rechten und zur linken Hand,
Vorbei vor ihren Blicken,
Wie flogen Anger, Heid' und Land!
Wie donnerten die Brücken! -
"Graut Liebchen auch?... Der Mond scheint hell!
Hurra! die Toten reiten schnell!
Graut Liebchen auch vor Toten?" -
"Ach nein! Doch lass die Toten!"

Was klang dort für Gesang und Klang?
Was flatterten die Raben?
Horch Glockenlang! horch Totensang:
"Lass uns den Leib begraben!"
Und näher zog ein Leichenzug,
Der Sarg und Totenbahre trug.
Das Lied war zu vergleichen
Dem Unkenruf in Teichen.

"Nach Mitternacht begrabt den Leib,
Mit Klang und Sang und Klage!
Jetzt führ'ich heim mein junges Weib.
Mit, mit zum Brautgelage!
Komm, Küster, hier! Komm mit dem Chor
Und gurgle mir das Brautlied vor!
Komm, Pfaff', und sprich den Segen,
Eh wir zu Bett uns legen!" -

Still Klang und Sang... Die Bahre schwand...
Gehorsam seinem Rufen,
Kam's, hurre hurre! nachgerrant,
Hart hinter's Rappen Hufen.
Und immer weiter, hopp hopp hopp!

S-a-ncins copila, s-a gătit,
Pe roibul negru sare,
Încolăcindu-l pe iubit
Cu mîinile-i de floare.
Şi-n zbor porniră, hop, hop, hop,
Se duc ca vîntul, în galop;
Şi cal şi om sînt apă;
Scîntei copita scapă.

La dreapta şi la stînga lor,
Cît ochiu-n el adună,
Cum fug pădure, cîmp, ogor!
Cum podurile tună!
"Te temi, iubito?... Luna-i sus!
Cei morţi merg iute de nespus!
Mi te-nspăimîntă morţii?"
"Ah, nu! dar lasă morţii!"

"Dar încotro acel norod?
Şi corbii unde zboară?
E clopot, cîntec de prohod:
"Eşti lut, şi-n lut mergi iară!"
Convoi de jale, cenuşiu,
Cu catafalc şi cu sicriu,
Şi glasuri laolaltă,
Orăcăind ca-n baltă.

"Prohod veţi face mai spre zori,
Cu doliu, plîns, făclie!
Cu-această fată eu mă-nsor,
Şi vrem o cununie!
Ţîrcovnic, vino dar aici:
Un psalm de nuntă ai să-mi zici!
Tu, popă, rugi vei spune,
În pat pînă ne-om pune!"

La glasul său, sicriu şi cînt
Dispar într-o clipită;
Şi toţi o iau din loc, urmînd
A calului copită.
Şi merg în goană, hop, hop, hop,

Ging's fort in sausendem Galopp,
Das Ross und Reiter schnoben,
Und Kies und Funken stoben.

Wie flogen rechts, wie flogen links
Gebirge, Bäum' und Hecken!
Wie flogen links, und rechts, und links
Die Dörfer, Städt' und Flecken! -
"Graut Liebchen auch?... Der Mond scheint hell!
Hurra! die Toten reiten schnell!
Graut Liebchen auch vor Toten?" -
"Ach, lass sie ruhn, die Toten!" -

Sieh da! Sieh da! Am Hochgericht
Tanzt um des Rades Spindel,
Halb sichtbarlich bei Mondenlicht,
Ein luftiges Gesindel. -
"Sasa! Gesindel, hier, komm hier!
Gesindel, komm und folge mir!
Tanz' uns den Hochzeitreigen,
Wann wir zu Bette steigen!" -

Und das Gesindel, husch husch husch!
Kam hinten nachgeprasselt,
Wie Wirbelwind am Haselbusch
Durch dürre Blätter rasselt.
Und weiter, weiter, hopp hopp hopp!
Ging's fort in sausendem Galopp,
Das Ross und Reiter schnoben,
Und Kies und Funken stoben.

Wie flog, was rund der Mond beschien,
Wie flog es in die Ferne!
Wie flogen ober über hin
Der Himmel und die Sterne! -
"Graut Liebchen auch?... Der Mond scheint hell!
Hurra! die Toten reiten schnell!
Graut Liebchen auch vor Toten?" -
"O weh! Lass ruhn die Toten!"

"Rapp'! Rapp'! Mich dünkt, der Hahn schon ruft,
Bald wird der Sand verrinnen!

Se duc ca vîntul, în galop;
Şi cal şi om sînt apă,
Scîntei copita scapă.

Prin dreapta şi prin stînga lor,
Trec munţi, copaci, de toate;
Prin dreapta şi prin stînga lor,
Oraşe fug şi sate.
“Te temi, iubito?... Luna-i sus!
Cei morţi merg iute de nespus!
Mi te-nspăimîntă morţii?”
“Ah, lasă-n pace morţii!”

Dar ce să vezi? Pe-un eşafod,
Pe osia de roată,
Sub clar de lună joacă, şod,
O ceată deşucheată.
“Hei! voi, strigoi, veniţi colea!
Aici, cu toţi, în urma mea!
În horă vă veţi prinde,
În pat cînd ne-om întinde.”

Strigoii toţi, tiptil fugind,
Îi vin, fîş, fîş, la spate,
Cum trece vîntul şuşotind
Prin frunzele uscate.
Şi pleacă iarăşi, hop, hop, hop,
Se duc ca vîntul, în galop;
Şi cal şi om sînt apă,
Scîntei copita scapă.

Cît de rotundă-i luna-n cer!
Cum zboară toate cele!
Cum zboară, se ivesc şi pier
Şi cer înalt şi stele!
“Te temi, iubito?... Luna-i sus!
Cei morţi merg iute de nespus!
Mi te-nspăimîntă morţii?”
“O, vai! să doarmă morţii!”

“Roib, parcă-aud cocoşi cîntînd,
S-a scurs nisipul iute!

Rapp'! Rapp'! Ich wittre Morgenluft;
Rapp'! Tummle dich von hinnen! -
Vollbracht, vollbracht ist unser Lauf!
Das Hochzeitbette tut sich auf!
Die Toten reiten schnelle!
Wir sind, wir sind zur Stelle!" -

Rasch auf ein eisern Gittertor
Ging's mit verhängtem Zügel.
Mit schwanker Gert' ein Schlag davor,
Zersprengte Schloss und Riegel.
Die Flügel flogen klirrend auf,
Und über Gräber ging der Lauf;
Es blinkten Leichensteine
Rund um im Mondenscheine.

Ha sieh! Ha sieh! im Augenblick,
Huhu! ein grässlich Wunder!
Des Reiters Koller, Stück für Stück,
Fiel ab wie mürber Zunder.
Zum Schädel ohne Zopf und Schopf,
Zum nackten Schädel ward sein Kopf;
Sein Körper zum Gerippe,
Mit Stundenglas und Hippe.

Hoch bäumte sich, wild schnob der Rapp'
Und sprühte Feuerfunken;
Und hui! war's unter ihn hinab
verschwunden und verfunken.
Geheul! Geheul aus hoher Luft,
Gewinsel kam aus tiefer Grust.
Lenorens Herz, mit Beben,
Rang zwischen Tod und Leben.

Nun tanzten wohl bei Mondenglanz,
Rund um herum im Kreise,
Die Geister einen Kettentanz
Und heulten diese Weise:
"Geduld! Geduld! Wenn's Herz auch bricht!
Mit Gott im Himmel hadre nicht!
Des Leides bist du ledig;
Gott sei der Seele gnädig!"

Roib, simt că zorii vin curînd,
De-aici degrabă du-te!
A noastră goană-i la sfîrşit;
Ni-i patul nunții pregătit.
Fug morții iute foarte;
Drum n-avem mai departe."

Spre-o poartă cu zăbrele, grea,
Se-ndreaptă cu ardoare,
Și cu cravaşa bate-n ea,
Sfărmînd a ei zăvoare.
Se cască poarta, zăngănind,
El peste gropi o ia, gonind;
Și marmuri scînteiază
În blînda lunii rază.

Dar iată, brusc, bucăți, bucăți,
Îngrozitoare vrajă!
Pieptarul de pe călăreț
Se duce ca o coajă.
Un craniu este capul lui,
Pe el nici o podoabă nu-i;
Scheletul ține-o coasă
Pe umăr, fioroasă.

Tresare calul nechezînd,
Și sforăie-n turbare,
Și scoate flăcări, şi-n pămînt
Se-afundă şi dispare.
De vaer e văzduhul plin,
Și gemete din criptă vin.
Lenore nu mai ştie
De-i moartă ori e vie.

Pe urmă, duhuri au dansat,
Sub luna argintie,
O horă sumbră şi-au cîntat
Această melodie:
"Să rabzi! Iar pieptul de ți-e frînt,
Să nu te mînii pe Cel Sfînt!
Din trup un suflet pleacă:
Loc milei Domnu-şi facă!"

Goethe
1749 - 1832

Cel mai mare poet german, Johann Wolfgang Goethe, s-a născut la Frankfurt pe Main, dintr-o familie din înalta burghezie. Primeşte în casa părintească o educaţie temeinică, apoi studiază dreptul la Leipzig şi Strasbourg. Întîlnirea din 1770 cu Herder, animatorul şi ideologul mişcării *Sturm und Drang* e decisivă pentru orientarea lui. Vreme de cinci ani el creează în spiritul dinamic şi înnoitor al acestei mişcări, ce reprezintă preromantismul german. Scrie acum *Götz von Berlichingen*, *Prometeu*, prima versiune a lui *Faust* şi romanul *Suferinţele tînărului Werther*. În 1775 se stabileşte la Weimar, la curtea prinţului Karl August, unde rămîne pînă la sfîrşitul vieţii, îndeplinind diverse funcţii oficiale. În 1786 întreprinde o călătorie în Italia, unde stă doi ani. Cerul meridional şi contactul cu vestigiile antichităţii duc la potolirea tumultului său nordic şi îi echilibrează personalitatea contradictorie, cristalizînd, în tot ce va scrie de acum înainte, clasicismul, înţeles ca o revenire la idealul de viaţă al antichităţii greceşti. Şederea în Italia îi inspiră, printre altele, cunoscutele *Elegii romane*. După reîntoarcerea din Italia, preocupările lui se diversifică şi, pe lîngă creaţia literară, el abordează pe rînd domeniile botanicii, zoologiei, anatomiei, fizicii etc., ceea ce conferă orizontului său o dimensiune universală. În 1794 începe prietenia sa cu Schiller, care durează pînă la moartea acestuia şi se dovedeşte fecundă în scrieri în care ei se stimulează reciproc. Bogăţia vieţii şi operei lui Goethe sînt greu de rezumat în cîteva rînduri. Prin viaţa lui au trecut nenumărate femei, ale căror nume istoria literară le păstrează, căci prezenţa fiecăreia din ele a inspirat cel puţin o scriere memorabilă în opera lui. Principiul erotic hrăneşte şi înnobilează această operă de la un capăt la altul. Este o operă imensă, ce cuprinde toate genurile şi speciile literare. Dintre lucrările sale cele mai însemnate se impun, în primul rînd, numeroasele cicluri de poezii, reflectînd o mare bogăţie de sentimente şi emoţii, de la clocotul iubirii juvenile, trecînd prin văpaia lucidă a pasiunilor mature, pînă la melancolia şi decantarea înţeleaptă din amurgul vieţii, într-o neasemuit de diversă paletă de forme de versificaţie şi mijloace de expresie, de la metrul popular la distihul elegiac, de la strofa complexă la versul liber; dintre operele dramatice citäm *Ifigenia în Taurida, Egmont, Torquato Tasso*, iar dintre cele în proză, romanul *Anii de ucenicie ai lui Wilhelm Meister* şi romanul autobiografic *Poezie şi adevăr*. Dar sinteza marii experienţe de viaţă a poetului, alegoria evoluţiei sale spirituale ne-o dă poemul dramatic *Faust*, în care povestea legendarului doctor Faustus devine metafora eternă a omului însetat de fericire şi de cunoaştere. Goethe nu poate fi încadrat în nici unul din curentele literare cu care a fost contemporan, căci el le depăşeşte şi le înglobează pe toate, fiind, succesiv şi simultan, neoclasic, preromantic, romantic şi realist. La fiecare treaptă a vieţii sale, el a creat acel tip de opere ce exprimă modul de a gîndi şi de a simţi al vîrstei respective, ceea ce constituie încă o trăsătură a personalităţii sale armonioase şi universale. Această permanentă devenire, nu numai a trăirilor şi gîndirii, ci şi a artei cuvîntului, fac dintr-însul o figură unică în panteonul marilor scriitori ai lumii.

Der König in Thule

Es war ein König in Thule
Gar treu bis an das Grab,
Dem sterbend seine Buhle
Einen goldnen Becher gab.

Es ging ihm nichts darüber,
Er leert' ihn jeden Schmaus;
Die Augen gingen ihm über,
Sooft er trank daraus.

Und als er kam zu sterben,
Zählt' er seine Städt' im Reich,
Gönnt' alles seinen Erben,
Den Becher nicht zugleich.

Er sass bei Königsmahle,
Die Ritter um ihn her,
Auf hohem Vätersaale,
Dort auf dem Schloss am Meer.

Dort stand der alte Zecher,
Trank letzte Lebensglut,
Und warf den heiligen Becher
Hinunter in die Flut.

Er sah ihn stürzen, trinken
Und sinken tief ins Meer.
Die Augen täten ihm sinken,
Trank nie einen Tropfen mehr.

Regele din Thule[1]

În Thule-un crai trăit-a,
Statornic şi leal;
Murind, i-a dat iubita,
Din aur, un pocal.

Cu dînsa-n amintire,
Din el la chefuri bea,
Şi plîns avea-n privire,
Atunci cînd îl golea.

Iar cînd a fost să moară,
Oraşe îşi dădu
Urmaşului, şi ţară,
Pocalul însă, nu.

Şezu la chef cu fală,
Cu nobili lîngă el,
Pe ţărm, în marea sală
A vechiului castel.

Chefliu bătrîn, el încă
Văpăi din vin sorbi,
Apoi în marea-adîncă
Pocalul îl zvîrli.

Văzu cum intră-n ape,
Pierind în valuri reci;
Căzură-a lui pleoape,
N-a mai băut în veci.

[1] *Thule*, insulă mitică din nord. Balada e cîntată de Margareta, în *Faust* I.

Mailied

Wie herrlich leuchtet
Mir die Natur!
Wie glänzt die Sonne!
Wie lacht die Flur!

Es dringen Blüten
Aus jedem Zweig
Und tausend Stimmen
Aus dem Gesträuch,

Und Freud und Wonne
Aus jeder Brust.
O Erd, o Sonne!
O Glück, o Lust!

O Lieb, o Liebe!
So golden schön,
Wie Morgenwolken
Auf jenen Höhn!

Du segnest herrlich
Das frische Feld,
Im Blütendampfe
Die volle Welt.

O Mädchen, Mädchen,
Wie lieb ich dich!
Wie blickt dein Auge!
Wie liebst du mich!

So liebt die Lerche
Gesang und Luft,
Und Morgenblumen
Den Himmelsduft,

Wie ich dich liebe
Mit warmem Blut,
Die du mir Jugend
Und Freud und Mut

Zu neuen Liedern
Und tänzen gibst.
Sei ewig glücklich,
Wie du mich liebst.

Cîntec de mai

Ce viu e-al firii
Chip luminos!
Ce mîndru soare,
Ce plai voios!

E-n floare-acum
Orice vlăstar,
Şi glasuri mii
Pe crengi răsar.

De-avînt şi cînt
Tot omu-i plin.
O, cîmp, o, cer!
O, rîs senin!

O, tu, iubire,
Dalbă splendoare,
Ca-n zori un abur
Pe munţi în zare!

Tu-nfiorezi
Proaspăta glie
Şi-al firii imbold,
Iar lumea re-nvie.

O, dulce fată,
Ce dragă-mi eşti!
Ce calzi ţi-s ochii!
Cît mă iubeşti!

Precum ciocîrliei
Cîntare şi-azur,
Iar florii o boltă
Cu aerul pur,

Aşa-mi eşti tu dragă,
Şi-o flacără sînt!
Tu, ce duh tînăr,
Extaz şi avînt

Spre vers şi dansuri
Îmi dăruieşti,
Fii pururi ferice,
Precum mă iubeşti!

Vor Gericht

Von wem ich es habe, das sag ich euch nicht,
Das Kind in meinem Leib.
“Pfui!” speit ihr aus: “die Hure da!”
Bin doch ein ehrlich Weib.

Mit wem ich mich traute, das sag ich euch nicht.
Mein Schatz ist lieb und gut,
Trägt er eine goldene Kett am Hals,
Trägt er einen strohernen Hut.

Soll Spott und Hohn getragen sein,
Trag ich allein den Hohn.
Ich kenn ihn wohl, er kennt mich wohl,
Und Gott weiss auch davon.

Herr Pfarrer und Herr Amtmann ihr,
Ich bitte, lass mich in Ruh!
Es ist mein Kind, er bleibt mein Kind,
Ihr gebt mir nichts dazu.

La judecată

Că de la cine-l am, eu asta nu v-o spun!
E pruncu-n trupul meu.
Scuipați: "ptiu, ce mai tîrfă e!"
Dar sînt cinstită, eu!

Cu cine mă-nsoții, eu asta nu v-o spun!
Mi-e drag, e blînd şi tare.
Cu lanț de aur e la gît
Şi pălărie are.

De-i de răbdat dispreț, ocară,
Ocara-mi cadă mie!
Eu îl cunosc, şi el la fel,
Iar Dumnezeu ne ştie.

Nalt tribunal şi sfînt părinte,
Vă rog, mai dați-mi pace!
E pruncul meu, rămîne-al meu;
Alt bine nu-mi veți face.

Bedecke deinen Himmel, Zeus,
Mit Wolkendunst
Und übe, dem Knaben gleich,
Der Disteln köpft,
An Eichen dich und Bergeshöhn;
Musst mir meine Erde
Doch lassen stehn
Und meine Hütte, die du nicht gebaut,
Und meinen Herd,
Um dessen Glut
Du mich beneidest.

Ich kenne nichts Ärmeres
Unter der Sonne als euch, Götter!
Ihr nähret kümmerlich
Von Opfersteuern
Und Gebetshauch
Eure Majestät
Und darbtet, wären
Nicht Kinder und Bettler
Hoffnungsvolle Toren.
Da ich ein Kind war,
Nicht wusste, wo aus noch ein,
Kehrt ich mein verirrtes Auge
Zur Sonne, als wenn drüber wär
Ein Ohr, zu hören meine Klage,
Ein Herz wie meins,
Sich des Bedrängten zu erbarmen.
Wer half mir
Wider der Titanen Übermut?
Wer rettete vom Tode mich,
Von Sklaverei?
Hast du nicht alles selbst vollendet,
Heilig glühend Herz?
Und glühtest jung und gut,
Betrogen, Rettungsdank
Dem Schlafenden da droben?

Îmbracă, Zeus, cerul tău
în negură de nori,
şi-ntocmai ca un tînăr,
ce taie scaieți,
tu seceră stejari şi-nalte piscuri!
Dar de pămîntul meu
să nu te atingi,
nici de coliba pe care n-ai clădit-o tu,
nici de vatra
pentru a cărei căldură
mă pizmuieşti.

Eu nu ştiu mai milog pe nimeni,
sub soare, decît voi, zeii!
Vă hrăniți, calici,
cu ofrande de jertfă
şi mireasmă de rugăciuni,
Măriile Voastre,
şi ați răbda de foame, de n-ar fi
copiii şi cerşetorii,
aceşti neghiobi ce-ntotdeauna speră.
Cînd eram copil,
neştiind ce mi-e scris,
priviri îndreptam rătăcite
spre soare, ca şi cînd acolo
ar sta, s-audă plînsu-mi, vreo ureche,
vreo inimă, precum a mea
să fie reazim celor în restrişte.
Cine mi-a stat într-ajutor
împotriva semeției titanilor?
Cine m-a smuls din moarte,
din sclavie?
N-ai săvîrşit oare singură totul,
tu, inimă, ardere sacră?
Nu m-ai aprins tu, tînără şi bună,
trădată, mulțumind pentru scăpare-mi
celui ce doarme-acolo sus?

Ich dich ehren? Wofür?
Hast du die Schmerzen gelindert
Je des Beladenen?
Hast du die Tränen gestillet
Je des Geängsteten?
Hat nicht mich zum Manne geschmiedet
Die altmächtige Zeit
Und das ewige Schicksal,
Meine Herrn und deine?
Wähntest du etwa
Ich sollte das Leben hassen,
In Wüsten fliehen,
Weil nicht alle
Blütenträume reiften?
Hier sitz ich, forme Menschen
Nach meinem Bilde,
Ein Geschlecht, das mir gleich sei,
Zu leiden, zu weinen,
Zu geniessen und zu freuen sich
Und dein nicht zu achten,
Wie ich!

Să te cinstesc, eu? Pentru ce?
Ai alinat suferințele
celor năpăstuiți?
Ai potolit lacrimile
celor înspăimîntați?
Nu m-a plămădit pe mine, ca om,
atotputernicul timp
și destinul cel veșnic,
domni ai mei și ai tăi?
Ți-ai făcut cumva socoteala
că ar trebui să urăsc viața,
să fug în deșert,
pentru că nu toate
visurile în floare dădeau rod?
Aici rămîn, alcătuiesc oameni
după chipul meu,
o rasă asemenea mie,
ca să sufere, să plîngă,
să se desfăteze și să se bucure,
și să nu te ia în seamă,
ca mine!

Mignon

Kennst du das Land, wo die Zitronen blühn,
im dunkeln Laub die Goldorangen glühn?
Ein sanfter Wind vom blauen Himmel weht,
die Myrte still und hoch der Lorbeer steht.
Kennst du es wohl?
Dahin! Dahin
Möcht ich mit dir, o mein Geliebter, ziehn.

Kennst du das Haus? Auf Säulen ruht sein Dach,
es glänzt der Saal, es schimmert das Gemach,
und Marmorbilder stehn und sehn mich an:
Was hat man dir, du armes Kind, getan?
Kennst du es wohl?
Dahin! Dahin
Möcht ich mit dir, o mein Beschützer, ziehn.

Kennst du den Berg und seinen Wolkensteg?
Das Maultier sucht im Nebel seinen Weg.
In Höhlen wohnt der Drachen alte Brut.
Es stürzt der Fels und über ihn die Flut.
Kennst du ihn wohl?
Dahin! Dahin
Geht unser Weg! o Vater, lass uns ziehn!

Mignon

Ştii ţara unde sînt lămîi în floare,
şi portocale ard prin verzi frunzare?
Din cerul clar adie vîntu-n pace,
şi lauru-i semeţ, iar mirtul tace.
O ştii cu-adevărat?
Spre ea, spre ea,
O, al meu drag, să plec cu tine-aş vrea!

Ştii casa? Ea se-nalţă pe coloane;
sclipesc odăi şi strălucesc saloane,
şi sînt statui, şi-ntorc priviri spre mine:
Copilă tristă, ce-au făcut cu tine?
O ştii cu-adevărat?
Spre ea, spre ea,
O, al meu domn, să plec cu tine-aş vrea!

Ştii creasta-n munţi, cu-a ei poteci de fum?
Prin negură catîru-şi cată drum.
În peşteri e sămînţă de balauri.
Cad stînci şi vin puhoaie prin coclauri.
O ştii cu-adevărat?
Spre ea, spre ea
Rîvnim. O, tată, să plecăm aş vrea!

Nur wer die Sehnsucht kennt

Nur wer die Sehnsucht kennt,
weiss, was ich leide!
Allein und abgetrennt
von aller Freude,
seh ich ans Firmament
nach jener Seite,
Ach! der mich liebt und kennt,
ist in der Weite.
Es schwindelt mir, es brennt
mein Eingeweide.
Nur wer die Sehnsucht kennt,
weiss, was ich leide!

Doar cine-a plîns de dor

Doar cine-a plîns de dor,
durerea-mi ştie!
Stingheră, fără zbor
spre bucurie,
un loc mereu măsor
de pe tărie.
Ah! blîndul meu amor
e-n pribegie.
Ca beată sînt, şi mor
arzînd de vie.
Doar cine-a plîns de dor,
durerea-mi ştie!

Erlkönig

Wer reitet so spät durch Nacht und Wind?
Es ist der Vater mit seinem Kind;
er hat den Knaben wohl in dem Arm,
er fasst ihn sicher, er hält ihn warm.

"Mein Sohn, was birgst du so bang dein Gesicht?"
"Siehst, Vater, du den Erlkönig nicht?"
Den Erlenkönig mit Kron und Schweif?"
"Mein Sohn, es ist ein Nebelstreif..."

"Du liebes Kind, komm, geh mit mir!
Gar schöne Spiele spiel ich mit dir;
Manch bunte Blumen sind an dem Strand,
meine Mutter hat manch gülden Gewand."

"Mein Vater, mein Vater, und hörest du nicht,
was Erlkönig mir leise verspricht?..."
"Sei ruhig, bleibe ruhig, mein Kind!
In dürren Blättern säuselt der Wind..."

"Willst, feiner Knabe, du mit mir gehn?
Meine Töchter sollen dich warten schön.
Meine Töchter führen den nachtlichen Reihn,
und wiegen und tanzen und singen dich ein."

"Mein Vater, mein Vater, und siehst du nicht dort
Erlkönigs Töchter am dustern Ort?..."
"Mein Sohn, mein Sohn, ich seh es genau:
es scheinen die alten Weiden grau..."

"Ich liebe dich, mich reizt deine schöne Gestalt;
und bist du nicht willig, so brauch ich Gewalt!..."
"Mein Vater, mein Vater, jetzt fass er mich an!
Erlkönig hat mir ein Leids getan!..."

Dem Vater grauset's, er reitet geschwind,
er hält in Armen das ächzende Kind;
erreicht den Hof mit Müh und Not:
in seinen Armen das Kind war tot.

Regele ielelor

Au cine, călare, prin noapte, tîrziu,
gonește? E tatăl cu tînăru-i fiu;
cu brațu-și lipește copilul de sine
și-l strînge puternic, de cald pentru-a-i ține.

“Copile, tu fața de ce-o-ntorci, deodată?”
“Tu nu-l vezi pe regele ielelor, tată?
Cu stemă și coadă, al ielelor rege?”
“Copile, e ceața, ce-n falduri se-alege...”

“Hai, dulce băiete! hai, vino cu mine!
Juca-mă-voi jocuri frumoase cu tine!
E pestriță lunca de flori și culoare,
și straie de aur din plin mama are.”

“O, tată! o, tată, tu n-auzi ce-a zis
al ielelor rege și-ncet mi-a promis?...”
“Stai molcom, copile, și ai judecată!
Șoptește doar vîntul prin frunza uscată...”

“Vrei, tinere gingaș, cu mine să vii?
Am fete, și-n voie ți-or face, zglobii.
Am fete, și-n cîntec dansează sub stele,
și-n leagăn și-n horă te-or prinde cu ele.”

“O, tată! o, tată, tu nu zărești oare
a regelui fete prin beznă, sprințare?...”
“Copile, copile, eu clar deslușesc:
doar sălcii bătrîne și sure lucesc...”

“Frumosul tău chip mă ațîță, te vreau;
dar n-asculți, de-aceea cu sila te iau!...”
“O, tată! o, tată, mă strînge cumplit!
Al ielelor rege amar m-a rănit!...”

Iar tatăl gonește mai iute, se teme;
în brațe și-l duce pe fiu, care geme;
ajunge acasă, sleit de efort:
în brațe-i copilul era deja mort.

Wandrers Nachtlied

Über allen Gipfeln
Ist Ruh,
In allen Wipfeln
Spürest du
Kaum einen Hauch;
Die Vögelein schweigen im Walde.
Warte nur, balde
Ruhest du auch.

Cîntec de seară al drumeţului

Peste crestele toate,
tăcere;
prin aer străbate
o adiere
ce-o simţi abia.
Trec păsările-n codru, blînd.
Aşteaptă, doar: curînd,
şi tu vei tăcea.

Das Göttliche

Edel sei der Mensch,
Hilfreich und gut!
Denn das allein
Unterscheidet ihn
Von allen Wesen
Die wir kennen.

Heil den unbekannten
Höhern Wesen,
Die wir ahnen!
Ihnen gleiche der Mensch;
Sein Beispiel lehr uns
Jene glauben.

Denn unfühlend
Ist die Natur:
Es leuchtet die Sonne
Über Bös' und Gute
Und dem Verbrecher
Glänzen wie dem Besten
Der Mond und die Sterne.

Wind und Ströme,
Donner und Hagel
Rauschen ihren Weg
Und ergreifen
Vorübereilend
Einen um den andern.
Auch so das Glück
Tappt unter die Menge,
Fasst bald des Knaben
Lockige Unschuld,
Bald auch den kahlen
Schuldigen Scheitel.

Zeiescul

Nobil fie omul,
Bun şi milos,
Căci doar aceasta-l
Deosebeşte
De alte fiinţe
Ştiute de noi.

Slavă ascunselor
Nalte fiinţe,
Ce le bănuim!
Omul le semene,
Iar pilda-i ne-nvaţă
În ele să credem!

Căci nesimţitoare
Este natura:
Soarele scaldă
Ce-i rău şi ce-i bine;
L-alintă pe hoţ,
Ca şi pe cel bun,
Luna şi aştrii.

Vînt şi puhoi,
Tunet şi grindini
Vîjîie-n cale
Şi nimeresc,
Gonind năvalnic,
Pe-un ins ori altul.
La fel, norocul
Dibuie-n lume:
Ba-nhaţă chică
De tînăr cuminte,
Ba ţeastă cheală
De om păcătos.

Nach ewigen, ehrnen,
Grossen Gesetzen
Müssen wir alle
Unseres Daseins
Kreise vollenden.
Nur allein der Mensch
Vermag das Unmögliche:
Er unterscheidet,
Wählet und richtet;
Er kann dem Augenblick
Dauer verleihen.
Er allein darf
Den Guten lohnen,
Den Bösen strafen,
Heilen und retten,
Alles Irrende, Schweifende
Nützlich verbinden.

Und wir verehren
Die Unsterblichen,
Als wären sie Menschen,
Täten im Grossen,
Was der Beste im Kleinen
Tut oder möchte.
Der edle Mensch
Sei hilfreich und gut!
Unermüdet schaff er
Dar Nützliche, Rechte,
Sei uns ein Vorbild
Jener geahneten Wesen!

După eterne
Legi neclintite,
Trebuie toți
Al vieții cerc
Să ni-l plinim.
Doar omul poate
Ce nu-i cu putință;
El deosebește,
Alege și-i jude;
El poate clipei
Durată să-i dea;
El singur e-n stare,
Pe buni să-i înalțe,
Pe răi să-i aplece;
El vindecă, mîntuie,
Iar ce e-n risipă
Spre bine unește.

Iar noi îi cinstim
Pe nemuritori,
De parc-ar fi oameni,
Ce fac în mare
Ceea ce-n mic face,
Sau ar vrea, cel mai bun.
Omul nobil fie
Milostiv și bun;
Necurmat creeze
Ce-i necesar și drept,
Prefigurînd acele
Făpturi bănuite.

V

Froh empfind ich mich nun auf klassischen Boden begeistert;
Vor- und Mitwelt spricht lauter und reizender mir.
Hier befolg ich den Rat, durchblättre die Werke der Alten
Mit geschäftiger Hand, täglich mit neuem Genuss.
Aber die Nächte hindurch hält Amor mich anders beschäftigt;
Werd ich auch halb nur gelehrt, bin ich doch doppelt beglückt
Und belehr ich mich nicht, indem ich des lieblichen Busens
Formen spähe, die Hand leite die Hüften hinab?
Dann versteh ich den Marmor erst recht; ich denk und vergleiche,
Sehe mit fühlendem Aug, fühle mit sehender Hand.
Raubt die Liebste denn gleich mir einige Stunden des Tages,
Gibt die Stunden der Nacht mir zur Entschädigung hin.
Wird doch nicht immer geküsst, es wird venünftig gesprochen;
Überfällt sie der Schlaf, lieg ich und denke mir viel.
Oftmals hab ich auch schon in ihren Armen gedichtet
Und des Hexameters Mass leise mit fingernder Hand
Ihr auf den Rücken gezählt. Sie atmet in lieblichem Schlummer,
Und es durchglüher ihr Hauch mir bis ins Tiefste die Brust.
Amor schüret die Lamp indes und denket der Zeiten,
Da er den nämlichen Dienst seinen Triumvirn getan.

VI

“Kannst du, o Grausamer! mich in solchen Worten betrüben?
Reden so bitter und hart liebende Männer bei euch?
Wenn das Volk mich verklagt, ich muss es dulden! und bin ich
Etwa nicht schuldig? Doch ach! schuldig nur bin ich mit dir!
Diese Kleider, sie sind der neidischen Nachbarin Zeugen,
Dass die Witwe nicht mehr eisam den Gatten beweint.
Bist du ohne Bedacht nicht oft bei Mondschein gekommen,
Grau, im dunkeln Surtout, hinten gerundet das Haar?
Hast du dir scherzend nicht selbst die geistliche Maske gewählet?
Soll’s ein Prälate denn sein! gut, der Prälate bist du.
In dem geistilichen Rom, kaum scheint es zu glauben, doch schwör ich

Elegii romane

V

Vesel mă simt şi zvîcnind de elan pe pămîntul cel clasic;
Lumea cea veche şi cea nouă mai clar îmi vorbesc.
Sfatul, aici, îl urmez şi cărţi răsfoiesc din vechime,
Zilnic cu harnice mîini, zilnic cu noi desfătări;
Nopţile însă, mereu, un alt fel de trebi îmi dă Amor;
Pe jumătate doar doct, însă ferice cît doi.
Şi oare nu studiez, cînd a sînului formă gingaşă
O urmăresc, sau îmi plimb mîna pe-o coapsă, uşor?
Marmura eu doar acum o pricep; fac în gînd comparaţii,
Văd cu ochi care simt, simt cu mîini care văd.
Chiar dacă-mi fură iubita vreo cîteva ore-ale zilei,
Ore din noapte, în schimb, despăgubire ea-mi dă.
Nu numai ne sărutăm, mai vorbim şi-nţelept cîteodată;
Somnul de-o-nvinge, întins eu meditez lîngă ea.
Deseori versuri făcui, cît eram încă-n braţele sale,
Şi hexametri scandai, degetu-mi gingaş bătînd
Pe al ei spate măsura. În somnu-i ea dulce respiră,
Şi răsuflarea-i în piept mi se strecoară adînc.
Lampa-ntre timp înteţind-o, cu gîndul e Amor la timpul
Cînd el o slujbă la fel la triumviri[1] împlinea.

VI

"Poţi tu, o, crude, să faci să mă zbucium, cu-asemenea vorbe?
Aspru grăiesc şi răstit cei ce iubesc, pe la voi?
Cînd mă învinuie lumea, eu cată să rabd. Şi n-am oare
Nici un păcat? Însă, vai! numai cu tine-mi făcui!
Rochia asta-i un semn pentru invidioasa vecină,
Cum că pe soţ a-ncetat văduva a-l mai jeli.
N-ai venit tu fără grijă, adesea, sub razele lunii,
Sumbru, în sură manta, părul pe spate purtînd?
Nu ţi-ai ales dinadins, în glumă, o mască de preot?
Dacă mi-e scris un prelat, bine, prelatul eşti tu.
Greu de crezut e, în Roma popească, mă jur însă totuşi:

[1] *Triumvirii*, numiţi astfel de filologul Joseph Scaliger (1540-1609), sînt, aici, Catul, Tibul şi Properţiu, ale căror versuri sînt închinate iubitelor lor.

Nie hat ein Geistlicher sich meiner Umarmung gefreut.
Arm war ich leider und jung, und wohlbekannt den Vehführern;
Falconieri hat mir oft in die Augen gegafft,
Und ein Kuppler Albanis mich, mit gewichtigen Zetteln,
Bald nach Ostia, bald nach den vier Brunnen gelockt.
Aber wer nicht kam, war das Mädchen. So hab von Herzen
Rotstrumpf immer gehasst und Violettstrumpf dazu.
Denn "ihr Mädchen bleibt am Ende doch die Betrogenen"
Sagte der Vater, wenn auch leichter die Mutter es nahm.
Und so bin ich denn auch am Ende betrogen. Du zürnest
Nur zum Scheine mit mir, weil du zu fliehen gedenkst.
Geh! Ihr seid der Frauen nicht wert! Wir tragen die Kinder
Unter dem Herzen, und so tragen die Treue wir auch;
Aber ihr Männer, ihr schüttet mit eurer Kraft und Begierde
Auch die Liebe zugleich in den Umarmungen aus!"
Also sprach die Geliebte und nahm den Kleinen von Stuhle,
Drückt' ihn küssend ans Herz, Tränen entquollen dem Blick.
Und wie sass ich beschämt, dass Reden feindlicher Menschen
Dieses liebliche Bild mir zu beflecken vermocht!
Dunkel brennt das Feuer nur augenblicklich und dampfet,
Wenn das Wasser die Glut stürzend und jählings verhült;
Aber sie reinigt sich schnell, verjagt die trübenden Dämpfe,
Neuer und mächtiger dringt leuchtende Flamme hinauf.

VII

O wie fühl ich in Rom mich so froh! gedenk in der Zeiten,
Da mich ein graulicher Tag hinten im Norden umfing,
Trübe der Himmel und schwer auf meine Scheitel sich senkte,
Farb- und gestaltlos die Welt um den Ermatteten lag,
Und ich über mein Ich, des unbefriedigten Geistes
Düstre Wege zu spän, still in Betrachtung versank.
Nun umleuchtet der Glanz des helleren Äthers die Stirne;
Phöbus rufet, der Gott, Formen und Farben hervor.
Sternhell glänzet die Nacht, sie klingt von Weichen Gesängen,
Und mir leuchtet der Mond heller als nordischer Tag.
Welche Seligkeit ward mir Sterblichem! Träum ich? Empfänget
Dein ambrosisches Haus, Jupiter Vater, den Gast?
Ach! hier lieg ich und strecke nach deinen Knien die Hände

De-mbrățișarea-mi nicicînd parte vreun preot n-avu!
Tînără fui şi săracă, şi seducătorii roiră;
Falconieri ades asupră-mi ochii holba,
Iar un Albanis, codoş, mă momea cu dulcege bilete:
Ba era Ostia[1] ţel, ba cele patru fîntîni[2] .
Cea însă care lipsea, era fata. Aşa că din suflet
Veşnic pe popi i-am urît, ori de ce rang să fi fost.
Căci, «pîn' la urmă, voi fetele veţi rămînea înşelate»,
Tata zicea, dar mereu mama mai blînd o lua.
Iată că pînă la urmă sînt chiar înşelată. Te mînii
Numai de formă acum: gîndul îţi este s-o ştergi.
Du-te! Voi nu sînteţi demni de femei! Noi sub inimi purtăm
Pruncii; credinţa, la fel, noi o purtăm, ca pe ei.
Vouă bărbaţilor însă, o dată cu vlaga şi pofta,
Dragostea cîtă e-n voi îmbrăţişarea v-o ia."
Astfel iubita vorbi, şi-l luă pe cel mic de pe scaun,
Şi-l sărută, şi la piept aprig îl strînse, plîngînd.
Şi ce ruşine-mi era că oameni cu vorbe cîinoase
Astfel de gingaş tablou să-l întineze-au putut.
Întunecat focul arde şi fumegă numai o clipă,
Apa cînd dă peste jar şi mi-l învăluie brusc;
Limpede-i însă curînd şi fumul cel sumbru-l goneşte;
Nouă şi vie acum, flacăra iar s-a aprins.

VII

O, cît de vesel la Roma mă simt! gîndu-mi fuge la vremea
Cînd, cenuşie, în nord, ziua mă împresura;
Tulbure cerul şi greu îmi cobora peste creştet,
Ştearsă, informă zăcea lumea pe lîngă cel frînt;
Neliniştitului spirit scrutîndu-i căile sumbre,
Calm contemplînd, mă pierdeam însumi în propriu-mi eu.
Azi, a mea frunte un cer mai limpede o luminează;
Phoebus, divinul, cînd vrea, forme renasc şi culori.
Noaptea sclipeşte de stele şi sună de cînturi suave,
Luna-mi luceşte mai viu decît o zi de la nord.
Ce fericire sorb eu, muritorul! Visez? Oare-n casa-ţi
Magică, oaspe să fiu, Jupiter, tată, mă laşi?
Ah! mă prostern şi ridic spre genunchii tăi mîinile mele:

[1] *Ostia*, localitate situată la vărsarea Tibrului în mare.
[2] Cele patru fîntîni (*Le Quattro Fontane*) se aflau pe Quirinal.

Flehend aus. O vernimm, Jupiter Xenius, mich!
Wie ich hereingekommen, ich kann 's nicht sagen: es fasste
Hebe den Wandrer und zog mich in die Hallen heran.
Hast du ihr einen Heroen herauf zu führen geboten?
Irrte die Schöne? Vergib! Lass mir des Irrtums Gewinn!
Deine Tochter Fortuna, sie auch! Die herrlichsten Gaben
Teilt als ein Mädchen sie aus, wie es die Laune gebeut.
Bist du der wirtliche Gott? O dann so verstosse den Gastfreund
Nicht von deinem Olymp wieder zur Erde hinab!
"Dichter! wohin versteigest du dich?" - Vergib mir; der hohe
Kapitolinische Berg ist dir ein zweiter Olymp.
Dulde mich, Jupiter, hier, und Hermes führe mich später,
Cestius' Mal vorbei, leise zum Orkus hinab.

VIII

Wenn du mir sagst, du habest als Kind, Geliebte, den Menschen
Nicht gefallen, und dich habe die Mutter verschmäht,
Bis du grösser geworden und still dich entwickelt, ich glaub es:
Gerne denk ich mir dich als ein besonderes Kind.
Fehlet Bildung und Farbe doch auch der Blüte des Weinstocks,
Wenn die Beere, gereift, Menschen und Götter entzückt.

Jupiter Xenius[1] , o, dă-mi ascultare, te rog!
Cum am pătruns pînă-aici? Eu nu pot să spun. L-a prins Hebe
Pe călător de pe drum, şi m-a adus în palat.
I-ai poruncit vreun erou să aducă aici? Iar frumoasa
N-a-nțeles? Iart-o! Dar dă-mi al zăpăcelii ei rod!
Fiica-ți, Fortuna, şi ea! Mărețele daruri le-mparte
Ca o codană, precum toane îi căşună ei.
Zeu eşti aevea? Atunci, tu nu-l alunga pe-al tău oaspe
Din minunatul Olimp, iar înapoi, pe pămînt!
"Unde, poete, în sus ai pornit?" - Cer iertare; înaltul,
Capitolinicul deal tot un Olimp e de-al tău[2] .
Jupiter, lasă-mă-aici: mai tîrziu, conducă-mă Hermes
La al lui Cestius stîlp[3] şi către Orcus[4] încet.

VIII

Cînd tu, iubito, îmi spui că la oameni, copil fiind încă,
Nu le plăceai, şi cătă mama la tine urît,
Pînă mai mare-ai crescut, împlinindu-te-ncet, te voi crede:
Eu mi te-nchipui uşor ca pe-un copil mai ciudat.
N-are culoare şi chip nici floarea de viță-de-vie,
Dar cînd ciorchinele-i copt, farmecă oameni şi zei.

[1] *Xenius*, adică Ospitalierul, Jupiter fiind protectorul oaspeților.
[2] Pe Capitoliu, una din cele şapte coline ale Romei, se afla templul lui Jupiter; colina era deci, poetic, un Olimp.
[3] Pretorului Cestius i se ridicase, ca mormînt, o piramidă de 37 metri înălțime. Nu departe, se afla cimitirul protestant, unde Goethe îşi cumpărase un loc de veci. Hermes, crainicul zeilor, călăuzea spre lumea cealaltă sufletele celor stinşi.
[4] *Orcus*, lumea cealaltă, la romani.

Schiller
1759 - 1805

Poet şi dramaturg, Friedrich Schiller descinde din mica burghezie. S-a născut la Marbach, în statul Württemberg. La 14 ani, din ordinul ducelui Karl Eugen, e înscris la Academia de ofiţeri şi funcţionari. El nu va uita niciodată această intervenţie brutală în viaţa sa. La Academie, îşi alege ca specialitate dreptul, apoi optează pentru medicină. Cu toată disciplina cazonă, găseşte timp pentru lectură; citeşte filosofie şi literatură, mai ales scrierile poeţilor din *Sturm und Drang*, atras de spiritul lor de frondă. În 1780, absolvind Academia, e numit medic de regiment lîngă Stuttgart. În anul următor, termină piesa *Hoţii*, care e jucată la teatrul din Mannheim şi primită de public cu entuziasm. Plecat la Mannheim fără permisie, spre a asista la premieră, Schiller îşi atrage mînia ducelui, care îi interzice să mai scrie şi alte "comedii". Atunci, el face pasul cel mare: dezertează din armată şi fuge la Mannheim. Acolo îşi publică şi prima culegere de versuri, *Antologia anului 1782*. Anii ce urmează sînt grei, pentru că nu are nici o sursă de trai stabilă. În 1783, Dalberg, directorul teatrului din Mannheim, îl angajează ca poet al teatrului său. Aici i se joacă, în acelaşi an, piesele *Conjuraţia lui Fiesco* şi *Intrigă şi iubire*. Încep să apară primele semne ale bolii ce avea să-l macine şi să-l doboare. În 1785 e oaspetele prietenului său, Christian Gottfried Körner, la Leipzig, apoi la Dresda. Căldura cu care e înconjurat şi echilibrul sufletesc pe care i-l dă şederea aici îi inspiră imnul *Către bucurie*, pe care Beethoven îl include în celebra sa "Simfonie a IX-a". Cu drama *Don Carlos,* din 1787, se încheie perioada sa de apartenenţă la curentul *Sturm und Drang*. Goethe, pe care îl cunoaşte tot în 1788, îi procură un post de profesor de istorie la Universitatea din Jena. În 1794 începe, efectiv, prietenia dintre el şi Goethe. Menţionăm că anul 1797 a fost, pentru amîndoi, anul baladelor. Între 1800 şi 1805, Schiller a mai scris: trilogia *Wallenstein, Maria Stuart*, *Fecioara din Orléans*, *Logodnica din Messina* şi *Wilhelm Tell*. Întreg teatrul său e o pledoarie pentru libertate, o afirmare vibrantă a celor mai nobile năzuinţe ale omului. Din poezia sa desprindem lirica de idei şi baladele. Dintre acestea din urmă, cele mai reuşite sînt baladele inspirate din antichitate: *Hero şi Leandru, Chezăşia, Inelul lui Policrate, Cocoarele lui Ibicus.*

Der Ring des Polykrates

Er stand auf seines Daches Zinnen,
Er schaute mit vergnügten Sinnen
Auf das beherrschte Samos hin.
"Dies alles ist mir untertänig",
Begann er zu Ägyptens König,
"Gestehe, dass ich glücklich bin."

"Du hast der Götter Gunst erfahren!
Die vormals deinesgleichen waren,
Sie zwingt jetzt deines Zepters Macht.
Doch einer lebt noch, sie zu rächen,
Dich kann mein Mund nicht glücklich sprechen,
Solang des Feindes Auge wacht."

Und eh der König noch geendet,
Da stellt sich, von Milet gesendet,
Ein Bote dem Tyrannen dar:
"Lass, Herr, des Opfers Düfte steigen,
Und mit des Lorbeers muntern Zweigen
Bekränze dir dein festlich Haar.

Getroffen sank dein Feind vom Speere,
Mich sendet mit der frohen Märe
Dein treuer Feldherr Polydor -"
Und nimmt aus einem schwarzen Becken,
Noch blutig, zu der beiden Schrecken,
Ein wohlbekanntes Haupt hervor.

Der König tritt zurück mit Grauen:
"Doch warn ich dich, dem Glück zu trauen",
Versetzt er mit besorgtem Blick.
"Bedenk, auf ungetreuen Wellen,
Wie leicht kann sie der Sturm zerschellen,
Schwimmt deiner Flotte zweifelnd Glück."

Inelul lui Policrate[1]

De pe terasă, din cetate,
Privea cu-adîncă voluptate
Spre Samos, unde stăpînea.
"Cît vezi, al meu e, se-nțelege",
Grăi spre egipteanul rege,
"Eu am noroc, pe legea mea!"

"Cu drag la tine zeii cată,
Iar cei ce-au fost ca tine-odată,
Zac frînți sub sceptru-ți aprig, azi;
Dar unu-i viu, ca să-i răzbune;
Că ai noroc, eu nu pot spune,
Cît timp acel duşman e treaz."

Şi regele nici nu sfîrşeşte,
Că din Milet se şi iveşte
Un sol, chiar la tiran venit.
"Dă jertfă, doamne, şi-o cunună
De verde laur ți se pună
Pe creştetul sărbătorit!

Străpuns de-un fier duşmanu-ți este,
Şi m-a trimis cu dalba veste
Oşteanu-ți vrednic, Polydor."
Din negrul sac pe care-l strînge,
El scoate, încă plin de sînge,
Ştiutul cap, spre groaza lor.

L-a clătinat pe rege teama.
"Tu, totuşi, la noroc ia seama",
I-a zis, şi n-a zîmbit deloc;
"Gîndeşte-te, pe tulburi ape
Furtuni pot lesne să-ți îngroape
Al flotei jucăuş noroc!"

[1] *Policrate* (533-522 î.Cr.), tiranul insulei Samos.

Und eh er noch das Wort geschprochen,
Hat ihn der Jubel unterbrochen,
Der von der Reede jauchzend schallt.
Mit fremden Schätzen reich beladen,
Kehrt zu den heimischen Gestaden
Der Schiffe mastenreicher Wald.

Der königliche Gast erstauntet:
"Dein Glück ist heute gut gelauntet,
Doch fürchte seinen Unbestand.
Der Kreter waffenkund'ge Scharen
Bedräuen dich mit Kriegsgefahren,
Schon nahe sind sie diesem Strand."

Und eh ihm noch das Wort entfallen,
Da sieht man's von den Schiffen wallen,
Und tausend Stimmen rufen: "Sieg!
Von Feindesnot sind wir befreiet.
Die Kreter hat der Sturm zerstreuet.
Vorbei, geendet ist der Krieg!"

Das hört der Gastfreund mit Entsetzen:
"Fürwahr, ich muss dich glücklich schätzen,
Doch", spricht er, "zitte ich für dein Heil.
Mir grauet vor der Götter Neide:
Das Lebens ungemischte Freude
Ward keinem Irdischen zuteil.

Auch mir ist alles wohl geraten,
Bei allen meinen Herrschertaten
Begleitet mich des Himmels Huld;
Doch hatt ich einen teuern Erben,
Den nahm mir Gott, ich sah ihn sterben,
Dem Glück bezahlt ich meine Schuld.

Drum, willst du dich vor Leid bewahren,
So flehe zu den Unsichtbaren,
Dass sie zum Glück den Schmerz verleihn.
Noch keinen sah ich fröhlich enden,
Auf den mit immer vollen Händen
Die Götter ihre Gaben streun.

Nu-ncheie şirul vorbei sale
Că-l şi-ntrerup nişte urale
Ce, dinspre port, voios răsar:
Cu-averi străine încărcată,
Pădurea de catarge, toată,
A navelor e-acasă iar.

Regescul oaspe e-n stupoare.
"Norocul, azi, ţi-e vesel tare,
Dar teme-te, că-i schimbător!
Cretanii strîng de zor armată,
Pericol de război se-arată,
Curînd, pe ţărm ţi se cobor."

Sfîrşit cuvîntu-i încă nu e,
Şi-un strigăt dinspre nave suie
Din mii de guri: "Am biruit!
Sîntem scăpaţi pe totdeauna!
Cretanii, i-a distrus furtuna!
Războiu-acum s-a isprăvit!"

Cu spaimă regele tresare.
"Admit, norocul tău e mare,
Dar tremur pentru soarta ta;
De pizma zeilor mi-e groază:
O fericire ce durează
Un muritor n-o poate-avea!

Îmi merge totu-n plin şi mie,
Şi-n orice treburi de domnie
Simt că din cer sînt ocrotit;
Dar am avut un fiu, o floare:
Răpit de zei, văzui cum moare;
Norocul, eu mi l-am plătit.

De vrei să nu cunoşti durere,
Tu celor nevăzuţi le cere
Lîngă noroc să-ţi dea şi chin;
Eu n-am văzut sfîrşind în pace
Pe nimeni, daruri cînd îi face,
Prea din belşug, un har divin.

Und wenn's die Götter nicht gewähren,
So acht auf eines Freundes Lehren
Und rufe selbst das Unglück her,
Und was von allen deinen Schätzen
Dein Herz am höchsten mag ergetzen,
Das nimm und wirf's in dieses Meer."

Und jener spricht, von Furcht beweget:
"Von allem, was die Insel heget,
Ist dieser Ring mein höchstes Gut.
Ihn will ich den Erinnen weihen,
Ob sie mein Glück mir dann verzeihen -"
Und wirft das Kleinod in die Flut.

Und bei des nächsten Morgens Lichte,
Da tritt mit fröhlichem Gesichte
Ein Fischer vor den Fürsten hin:
"Herr, diesen Fisch hab ich gefangen,
Wie keiner noch ins Netz gegangen,
Dir zum Geschenke bring ich ihn."

Und als der Koch den Fisch zerteilet,
Kommt er bestürzt herbeigeeilet
Und ruft mit hocherstauntem Blick:
"Sieh, Herr, den Ring, den du getragen,
Ihn fand ich in des Fisches Magen,
O, ohne Grenzen ist dein Glück!"

Hier wendet sich der Gast mit Grausen:
"So kann ich hier nicht ferner hausen.
Mein Freund kannst du nicht weiter sein.
Die Götter wollen dein Verderben -
Forteil ich, nicht mit dir zu sterben."
Und sprach's und schiffte schnell sich ein.

La zei de n-afli milă multă,
Un sfat prietenesc ascultă,
Şi nenorocul cheamă-l tu!
Ia, din a ta comoară-ntreagă,
Podoaba care ți-e mai dragă
Şi-arunc-o-n mare chiar acú!”

Cu frică celălalt răspunde:
“Din tot ce insula ascunde,
Ce-am eu mai scump, e-acest inel;
L-închin la Erinii[1] , la care
Norocul meu ar vrea iertare...”
Şi-odoru-n apă-l zvîrle el.

A doua zi, de dimineață,
Intră, cu zîmbetul pe față,
Primit la curte, un pescar.
“Un peşte eu am prins, stăpîne,
Cum rar într-un năvod rămîne,
Şi iată, ți-l aduc în dar.”

Cînd bucătaru-a prins să-l taie,
Fugi, aprins ca de-o văpaie,
Şi, uluit, strigă cu foc:
“Inelul, doamne, ce-ți lipseşte,
Eu l-am găsit în acest peşte!
O, e imens al tău noroc!”

Pe oaspe spaima nu-l mai lasă.
“Eu nu mai pot să-ți stau în casă,
De-acum, prieten nu-mi poți fi!
Vor zeii capul tău, vezi bine...
Eu fug, mă tem că mor cu tine!”
Zicînd, spre navă-i se grăbi.

[1] *Erinii*, numele grecesc a trei divinități ale răzbunării: Tisifone, Alecto şi Megera.

Die Kraniche des Ibykus

Zum Kampf der Wagen und Gesänge,
Der auf Korinthus' Landesenge
Der Griechen Stämme froh vereint,
Zog Ibykus, der Götterfreund.
Ihm schenkte des Gesanges Gabe,
Der Lieder sussen Mund Apoll;
So wandert' er, an leichtem Stabe,
Aus Rhegium, des Gottes voll.

Schon winkt auf hohem Berges rücken
Akrokorinth des Wandrers Blicken.
Und in Poseidons Fichtenhain
Tritt er mit frommen Schauder ein.
Nichts regt sich um ihn her, nur Schwärme
Von Kranichen begleiten ihn,
Die fernhin nach des Südens Wärme
In graulichtem Geschwader ziehn.

"Seid mir gegrüsst, befreund'te Scharen,
Die mir zur See Begleiter waren!
Zum guten Zeichen nehm ich euch,
Mein Los, es ist dem euren gleich:
Von fernher kommen wir gezogen
Und flehen um ein wirtlich Dach.
Sei uns der Gastliche gewogen,
Der von dem Fremdling wehrt die Schmach!"

Und munter fördert er die Schritte
Und sieht sich in des Waldes Mitte -
Da sperren, auf gedrangem Steg,
Zwei Mörder plötzlich seinen Weg.
Zum Kampfe muss er sich bereiten,
Doch bald ermattet sinkt die Hand,
Sie hat der Leier zarte Saiten,
Doch nie des Bogens Kraft gespannt.

Cocoarele lui Ibicus[1]

La-ntreceri de cîntări şi care,
Către Corint[2] , cu mic, cu mare,
Merg grecii toți, iar printre ei,
Şi Ibicus, cel drag la zei.
Glas dulce, cîntece divine
Apollo i le-a dat în dar;
Purtînd toiag uşor, el vine
Din Regium, cu sfîntu-i har.

Curînd, pe-un munte-nalt, în zare,
Acrocorintul[3] îi apare,
Şi-n crîngul lui Neptun[3] , sub brazi,
El intră cu pios extaz.
E pace-n jur. Doar sus, cocoare,
Zburînd în cîrd, îl însoțesc,
Şi către sudul plin de soare,
În stoluri cenuşii plutesc.

"Salut, voi, cîrduri iubitoare,
M-ați petrecut şi peste mare;
Eu vă socot drept un semn bun,
Şi-al meu destin în voi mi-l pun.
Noi toți venim din depărtare,
Dorind un primitor cămin;
Ne fie gazdă Zeus[5] , care
Nu-l dă ruşinii pe-un străin."

Şi-şi poartă pasul tinereşte,
Şi-adînc în codru se trezeşte.
Deodată, din hățişul des,
Doi ucigaşi în drum îi ies.
El vrea-mpotrivă să se pună,
Dar, slabă, mîna-i cade-n jos:
Ea ştie doar a lirei strună,
Nu arcul greu şi fioros.

[1] *Ibicus*, poet grec din secolul VI î. Cr., originar din Regium (astăzi Reggio), din sudul Italiei.
[2] *Corint*, oraş din Grecia antică, vestit pentru bogăția şi cultura lui.
[3] *Acrocorint*, cetățuie situată pe un munte, lîngă Corint.
[4] *Neptun* (Poseidon, la greci), zeul mării; în cinstea lui aveau loc celebrele întreceri din istmul Corint.
[5] *Zeus*, regele zeilor, era şi zeul ospitalității.

Er ruft die Menschen an, die Götter,
Sein Flehen dringt zu keinem Retter,
Wie weit er auch die Stimme schickt,
Nichts Lebendes wird hier erblickt.
"So muss ich hier verlassen sterben,
Auf fremden Boden, unbeweint,
Durch böser Buben Hand verderben,
Wo auch kein Rächer mir erscheint!"

Und schwer getroffen sinkt er nieder,
Da rauscht der Kraniche Gefieder.
Er hört, schon kann er nicht mehr sehn,
Die nahen Stimmen furchtbar krähn.
"Von euch, ihr Kraniche dort oben,
Wenn keine andre Stimme spricht,
Sei meines Mordes Klag erhoben!"
Er ruft es, und sein Auge bricht.

Der nackte Leichnam wird gefunden,
Und bald, obgleich entstellt von Wunden,
Erkennt der Gastfreund in Korinth
Die Züge, die ihm teuer sind.
"Und muss ich so dich wiederfinden,
Und hoffte mit der Fichte Kranz
Des Sängers Schläfe zu umwinden,
Bestrahlt von seines Ruhmes Glanz!"

Und jammernd hören's alle Gäste,
Versammelt bei Poseidons Feste,
Ganz Griechenland ergreift der Schmerz,
Verloren hat ihn jedes Herz;
Und stürmend drängt sich zum Prytanen
Das Volk, es fordert seine Wut,
Zu rächen des Erschlagnen Manen,
Zu sühnen mit des Mörders Blut.

Doch wo die Spur, die aus der Menge,
Der Völker flutendem Gedränge,
Gelocket von der Spiele Pracht,

El zei şi oameni strigă tare,
Dar nu-i de nicăieri salvare;
Îi sună glasul în pustiu,
Nu vede nici un suflet viu.
"Mi-e dat, aici, sub zări străine,
Pustiu şi nejelit, să mor,
Răpus de nişte mîini haine,
Şi fără vreun răzbunător!"

Şi cade, vlagă nu mai are;
Dar brusc, bat aripi de cocoare,
Şi-aude doar, căci a orbit,
Pe-aproape-un aprig croncănit.
"De voi, cocoarelor, odată,
Cînd nici un glas nu va vorbi,
Să fie moartea mea strigată!"
Zicînd aşa, el se sfîrşi.

Găsit, cu faţa mutilată,
Cadavrul gol adună-ndată
Pe-al său prieten din Corint
Şi mulţi admiratori jelind.
"Aceasta e-ntîlnirea noastră?
Speram cu ramură de pin
Să-nfăşur tîmpla ta măiastră,
Să crească slava ta deplin!"

Şi toţi ascultă cu-ntristare,
Strînşi la a lui Neptun serbare;
Elada-ntreagă, suspinînd,
Pe cel pierdut îl are-n gînd.
Înspre pritani[1] , cu-nverşunare,
Se varsă rînduri de popor:
Pentru cel mort vor răzbunare,
O ispăşire-n sînge vor.

Dar urme, în această gloată,
Cu inşi veniţi din lumea toată,
De-al jocurilor fast atraşi,

[1]*Pritani*, membri ai consiliului de conducere din oraşele Greciei antice.

Den schwarzen Täter kenntlich macht?
Sind's Räuber, die ihn feig erschlagen?
Tat's neidisch ein verborgner Feind?
Nur Helios vermag's zu sagen,
Der alles Irdische bescheint.

Er geht vielleicht mit frechtem Scritte
Jetzt eben durch der Griechen Mitte,
Und während ihn die Rache sucht,
Geniesst er seines Frevels Frucht;
Auf ihres eignen Tempels Schwelle
Trotzt er vielleicht den Göttern, mengt
Sich dreist in jene Menschenwelle,
Die dort sich zum Theater drängt.

Denn Bank an Bank gedränget sitzen,
Es brechen fast der Bühne Stützen,
Herbeigeströmt von fern und nah,
Der Griechen Völker wartend da;
Dumpfbrausend wie des Meeres Wogen,
Von Menschen wimmelnd, wächst der Bau
In weiter stets geschweiftem Bogen
Hinauf bis in des Himmels Blau.

Wer zählt die Völker, nennt die Namen,
Die gastlich hier zusammenkamen?
Von Cekrops Stadt, von Aulis Strand,
Von Phokis, vom Spartanerland,
Von Asiens entlegner Küste,
Von allen Inseln kamen sie
Und horchen von dem Schaugerüste
Des Chores grauser Melodie.

Der streng und ernst, nach alter Sitte,
Mit langsam abgemessnem Schritte
Hervortritt aus dem Hintergrund,
Umwandelnd des Theaters Rund.
So schreiten keine ird'schen Weiber,

Cum afli despre ucigaşi?
Sînt hoţi, lovind cu laşitate?
E vreun misterios duşman?
Doar Helios[1] s-o spună poate,
Ce vede tot ce-i pămîntean.

Obraznic, poate, a lui soartă
Prin miezul Greciei îl poartă,
Şi-n timp ce-l cată un norod,
El gustă-al crimei sale rod;
Poate-n vreun templu, de pe-o treaptă,
Pe zei el îi sfidează-acum,
Ori spre teatru el se-ndreaptă
Cu lumea, calm, pe-acelaşi drum.

Pe bănci şed oamenii grămadă;
Tribuna parcă stă să cadă;
Veniţi din multe părţi, la rînd,
Aici stau grecii, aşteptînd.
Vuind ca valurile mării,
Zidirea geme de popor:
E-un arc întins spre fundul tării,
De jos, la cerul fără nor.

Au cîte? care, din popoare,
S-au strîns la astă adunare?
Aulidani[2] , atenieni,
Laconieni[3] şi focieni[4] ,
Cei din a Asiei ţări multe,
Din insule, de faţă sînt,
Şi, de pe locuri, stau să-asculte
Al corului sinistru cînt.

Şi, ca din vremi, fior şi groază,
Solemn şi grav, înaintează:
Venind din fund, în pas domol,
Teatrului îi dau ocol.
Şi nu ca la femei li-s paşii,

[1] *Helios*, zeul soarelui.
[2] *Aulidani*, locuitori ai oraşului Aulida, port în Beoţia.
[3] *Laconieni*, adică spartani, vechea cetate Sparta aflîndu-se în Laconia.
[4] *Focieni*, locuitori din Focida, un ţinut al Greciei.

Die zeugete kein sterblich Haus!
Es steigt das Riesenmass der Leiber
Hoch über menschliches hinaus.

Ein schwarzer Mantel schlägt die Lenden,
Sie schwingen in entfleischten Händen
Der Fackel düsterrote Glut,
In ihren Wangen fliesst kein Blut;
Und wo die Haare lieblich flattern,
Um Menschenstirnen freundlich wehn,
Da sieht man Schlangen hier und Nattern
Die giftgeschwollnen Bäuche blähn.

Und schauerlich gedreht im Kreise
Beginnen sie des Hymnus Weise,
Der durch das Herz zerreissend dringt,
Die Bande um den Frevler schlingt.
Besinnungraubend, herzbetörend
Schallt der Erinnyen Gesang,
Er schallt, des Hörers Mark verzehrend,
Und duldet nicht der Leier Klang:

"Wohl dem, der frei von Schuld und Fehle
Bewahrt die kindlich reine Seele!
Ihm dürfen wir nicht rächend nahn,
Er wandelt frei des Lebens Bahn.
Doch wehe, wehe, wer verstohlen
Des Mordes schwere Tat vollbracht!
Wir heften uns an seine Sohlen,
Das furchtbare Geschlecht der Nacht.

Und glaubt er fliehend zu entspringen,
Geflügelt sind wir da, die Schlingen
Ihm werfend um den flücht'gen Fuss,
Dass er zu Boden fallen muss.
So jagen wir ihn, ohn Ermatten,
Versöhnen kann uns keine Reu,
Ihn fort und fort bis zu den Schatten,
Und geben ihn auch dort nicht frei."

So singend tanzen sie den Reigen,
Und Stille wie des Todes Schweigen

Cum muritorii zămislesc,
Ci trupuri au ca uriaşii,
Mult peste ce e omenesc.

În mantii negre, larg drapate,
Învîrt în mînuri descărnate
De-un roşu-nchis făclii de foc,
Şi sînge-n fețe n-au deloc.
Iar unde-un păr menit să placă,
Pe-o frunte flutură senin,
Lor şerpi şi vipere le joacă,
Avînd burți pline de venin.

A lor rotire te-nspăimîntă.
Un imn acuma ele cîntă,
Ce-n inimă intrînd tăios,
Îl prinde-n laț pe ticălos.
Răscolitoare, nemiloase
Sînt Eriniile cîntînd;
Storc măduva, cîntînd, din oase,
Şi n-au al lirei sunet blînd:

"Ferice-i cel fără păcate,
În suflet cu simțiri curate;
De răzbunări ne-nspăimîntat,
Drum liber vieții îi e dat.
Dar vai! dar vai de-acela care
Făcu, pe-ascuns, vreun crunt omor:
Noi vom lega de-a lui picioare
Al nopții neam îngrozitor.

Cînd crede el, fugind, să scape
În zbor sîntem şi noi pe-aproape;
La glesne laţul i-l zvîrlim
Şi de pămînt îl ţintuim.
Şi-l urmărim fără-ncetare,
Căința lui ne lasă reci;
În lumea umbrei de dispare,
Noi tot îl hărțuim în veci."

Şi-n horă ele cum dansează,
A morții linişte veghează

Liegt überm ganzen Hause schwer,
Als ob die Gottheit nahe wär.
Und feierlich, nach alter Sitte,
Umwandelnd des Theaters Rund,
Mit langsam abgemessnem Schritte
Verschwinden sie im Hintergrund.

Und zwischen Trug und Wahrheit schwebet
Noch zweifelnd jede Brust und bebet,
Und huldiger der furchtbarn Macht,
Die richtend im Verborgnen wacht,
Die unerforschlich unergründet
Des Schicksals dunkeln Knäuel flicht,
Dem tiefen Herzen sich verkündet,
Doch fliehet vor dem Sonnenlicht.

Da hört man auf den höchsten Stufen
Auf einmal eine Stimme rufen:
"Sieh da! Sieh da, Timotheus,
Die Kraniche des Ibykus!" -
Und finster plötzlich wird der Himmel,
Und über dem Theater hin
Sieht man, in schwartzlichtem Gewimmel,
Ein Kranichheer vorüberziehn.

"Des Ibykus!" - Der teure Name
Rührt jede Brust mit neuem Grame,
Und wie im Meere Well auf Well,
So läuft's von Mund zu Munde schnell:
"Des Ibykus, den wir beweinen,
Den eine Mörderhand erschlug?
Was ist's mit dem? Was kann er meinen?
Was ist's mit diesem Kranichzug?"

Und lauter immer wird die Frage,
Und ahnend fliegt's mit Blitzerschlage
Durch alle Herzen: "Gebet acht,
Das ist der Eumeniden Macht!
Der fromme Dichter wird gerochen,
Der Mörder bietet selbst sich dar!

Şi-apasă-ntreg teatrul, greu,
De parcă-n preajmă-ar fi vreun zeu.
Şi, după datini, încă-o dată,
Cu umbletul solemn şi rar,
Ele străbat teatrul roată,
Şi-apoi, prin fund, încet, dispar.

Şi-ntre ce-i drept sau doar înşeală,
Stă pieptu-n tremur şi-ndoială,
Slăvind puterea de temut,
Ce judecă, şi-n taină-i scut;
Adîncă, plină de mistere,
Ea toarce-al sorţii negru fir;
Se-arată inimii, dar piere
Cînd ies a soarelui sclipiri.

Pe treapta cea mai ridicată,
O voce se-auzi deodată:
"Vezi, Timoteu, ia vezi, pe sus,
Cocoarele lui Ibicus!..."
E-n beznă cerul dintr-o dată:
Peste teatru, fremătînd,
În forfotă întunecată,
Cocoare-n roi se văd zburînd.

"Lui Ibicus?" Şi fiecare
La scumpul nume viu tresare,
Şi, ca din val în val, pe mări,
Din gură-n guri trec întrebări:
"Lui Ibicus? Cel ce-ntristare
Ne-aduse? Cel de hoţi răpus?
Dar ce-i cu el? Ce-nseamnă oare
Cocoarele ce-n zbor s-au dus?"

Şi toţi întreabă iar şi iară,
Şi, fulger, presimţirea zboară
Prin inimi: "Staţi! Ce s-a văzut,
Eumenidele-au făcut[1] !
Poetu-şi are răzbunarea,
Făptaşul singur s-a trădat!

[1] *Eumenidele* sau Eriniile, zeiţele răzbunării.

Ergreift ihn, der das Wort gesprochen,
Und ihn, an den's gerichtet war!"

Doch dem war kaum das Wort entfahren,
Möcht er's im Busen gern bewahren;
Umsonst! der schreckenbleiche Mund
Macht schnell die Schuldbewussten kund.
Man reisst und schleppt sie vor den Richter,
Die Szene wird zum Tribunal,
Und es gestehn die Bösewichter,
Getroffen von der Rache Strahl.

Legați pe cel ce-a scos strigarea,
Ca şi pe cel ce-a fost strigat!”

Dar cel ce vorbele rostise,
În sine le-ar păstra închise.
În van! A sale buze vînd,
Livide, vina, tremurînd.
Sînt duşi; îi cer judecătorii;
Pe scenă-i tribunal acum;
Sub trăznet stau răufăcătorii,
Iar răzbunarea-i face scrum.

ITALIA

Foscolo
1778 - 1827

Poet, prozator şi critic, Ugo Foscolo, cel mai proeminent preromantic italian, s-a născut în insula Zante, stăpînită atunci de Veneția, dintr-un tată italian şi o mamă grecoaică. Tatăl său moare de timpuriu. Mama, cu cei patru copii, se mută în 1792 la Veneția, unde vor trăi foarte modest. Foscolo îşi continuă aici şi la Padova studiile începute la Zante. Talentul său poetic se manifestă de timpuriu. În 1797 i se joacă prima tragedie, *Tieste*, cu mare succes. Ecourile Revoluției franceze sînt vii în Italia, iar piesa lui exprimă idei şi sentimente democratice. Guvernul dogelui e iritat, şi Foscolo pleacă la Bologna, unde se înrolează în Legiunea de vînători călări. Francezii, care intraseră în Italia, îl răstoarnă pe ultimul doge şi Veneția se proclamă republică. Foscolo se întoarce acasă şi slujeşte cu entuziasm noul guvern. Dar, în toamna lui 1797, Napoleon, prin pacea de la Campoformio, cedează Veneția austriecilor. Îndurerat de pierderea patriei sale, Foscolo pleacă la Milano. Intră ca locotenent în Garda națională şi participă la luptele împotriva armatei austro-ruse. În 1802 publică romanul epistolar *Ultimele scrisori ale lui Iacopo Ortis*, în care creează întîiul erou romantic italian. Petrece apoi doi ani, cu divizia generalului Pino, în Franța, pe coastele Normandiei, de unde Napoleon intenționa să invadeze Anglia. La întoarcerea în Italia, publică, în 1807, *Poemul mormintelor*. În anul următor, părăseşte armata şi obține catedra de literatură de la Universitatea din Pavia. Dar, spre sfîrşitul anului, catedra e suprimată şi el are de înfruntat nu numai greutăți materiale, ci şi invidia unor literați mărunți, care izbutesc să determine eşecul altei tragedii ale sale, *Aiax*, ce se juca la Milano şi în care ei văd aluzii la Napoleon. Se mută la Florența, unde lucrează la poemul *Grațiile*, scrie o a treia tragedie, *Ricciarda*, şi încheie traducerea romanului *Călătorie sentimentală*, al scriitorului englez Sterne. După înfrîngerea la Leipzig a lui Napoleon, se întoarce la Milano. Curînd, aici se reinstalează autoritățile austriece. I se oferă posibilitatea de a colabora cu ele, dar Foscolo preferă exilul şi pleacă pe ascuns în Elveția. De acolo, în 1816, îşi mută surghiunul în Anglia, unde e bine primit şi continuă să lucreze. Scrie, între altele, trei studii profunde despre Petrarca, Boccaccio şi Dante. E considerat întemeietorul criticii romantice din Italia. Dintre poeziile sale se reține, în deosebi, sonetele, în număr de douăsprezece, socotite printre cele mai frumoase din literatura italiană. Moare în Anglia, dar, în 1871, rămăşițele sale sînt aduse în patrie şi depuse la biserica Santa Croce din Florența. În scrierile sale, romantismul inspirației se împletește cu clasicismul formei. Receptiv la tot ce era nou, Foscolo înregistrează tendințele noi din celelalte literaturi, mai ales din cea engleză, adaptîndu-le la viziunea şi temperamentul său. Capodopera sa e *Poemul mormintelor*, în care motivul sepulcral, pornit din Anglia, dobîndeşte, în chip original, o admirabilă interpretare laică şi cetățenească.

Dei Sepolcri

A Ippolito Pindemonte

All’ombra de’ cipressi e dentro l’urne
Confortate di pianto è forse il sonno
Della morte men duro? Ove più il Sole
Per me alla terra non fecondi questa
Bella d’erbe famiglia e d’animali,
E quando vaghe di lusinghe innanzi
A me non danzeran l’Ore future,
Né da te, dolce amico, udrò più il verso
E la mesta armonia, che lo governa;
Né più nel cor mi parlerà lo spirto
Delle vergini Muse e dell’amore,
Unico spirto a mia vita raminga,
Qual fia ristoro a’ di perduti un sasso,
Che distingua le mie dalle infinite
Ossa, che in terra e in mar semina Morte?
Vero è ben, Pindemonte! Anche la Speme,
Ultima Dea, fugge i sepolcri; e involve
Tutte cose l’oblio nella sua notte;
E una forza operosa le affatica
Di moto in moto; e l’uomo e le sue tombe
E l’estreme sembianze e le reliquie
Della terra e del ciel traveste il Tempo.
Ma perché pria del Tempo a sé il mortale
Invidierà l’illusion, che, spento,
Pur lo sofferma al limitar di Dite?
Non vive ei forse anche sotterra, quando
Gli sarà muta l’armonia del giorno,
Se può destarla con soavi cure
Nella mente de’ suoi? Celeste è questa
Corrispondenza d’amorosi sensi;
Celeste dote è negli umani; e spesso

Poemul mormintelor

Lui Ippolito Pindemonte

La umbra chiparoşilor, în urna
Scăldată-n lacrimi, oare somnul morţii
E mai uşor? Cînd Soarele şi glia
N-or mai rodi-nainte-mi astă mîndră
Familie de vietăţi şi ierburi,
Şi cînd în cale, pline de ispite,
N-au să-mi danseze Orele de mîine,
Nici versul tău n-am să-l aud, iubite,
Şi trista armonie ce-l străbate,
Nici nu-mi va mai grăi în suflet duhul
Neprihănitei Muze şi-al iubirii,
Unicul duh în viaţa mea pribeagă,
Au ce-mi va da, în schimbul vieţii duse,
O piatră, osebind a mele oase
De cîte-n lut şi mări presară moartea?
Da, Pindemonte! Pînă şi Speranţa,
Ultima Zee, ocoleşte groapa,
Şi-uitarea-n beznă-i le-nfăşoară toate,
Şi-o forţă făr-astîmpăr le sleieşte
Treptat; iar omul şi-ale lui morminte
Şi formele ce-au fost, şi tot ce umple
Pămînt şi ceruri, le preface timpul.
Dar pentru ce, prea grabnic, muritorul
Să lepede iluzia, ce totuşi,
Chiar stins, îl va opri pe Pluto[1] -n poartă?
Nu-i oare el tot viu, chiar sub ţărînă,
Cînd i-a fi mută armonia zilei,
De poate, prin suave griji, s-o-nvie
În mintea alor săi? Cerească-i astă
Corespondenţă de simţiri duioase,
Cerească zestre-i pentru om; şi-adesea

[1] *Pluton*, zeul lumii celeilalte, în mitologia antică.

Per lei si vive con l'amico estinto,
E l'estinto con noi, se pia la terra,
Che lo raccolse infante e lo nutriva,
Nel suo grembo materno ultimo asilo
Porgendo, sacre le reliquie renda
Dall'insultar de' nembi e dal profano
Piede del vulgo, e serbi un sasso il nome,
E di fiori odorata arbore amica
Le cenere di molli ombre consoli.
Sol chi non lascia eredità d'affetti
Poca gioia ha dell'urna; e se pur mira
Dopo l'esequie, errar vede il suo spirto
Fra 'l compianto de' templi Acherontei,
O ricovrarsi sotto le grandi ale
Del perdono d'Iddio; ma la sua polve
Lascia alle ortiche di deserta gleba,
Ove né donna innamorata preghi,
Né passegger solingo oda il sospiro,
Che dal tumulo a noi manda Natura.
Pur nuova legge impone oggi i sepolcri
Fuor de' guardi pietosi, e il nome a' morti
Contende. E senza tomba giace il tuo
Sacerdote, o Talia, che a te cantando
Nel suo povero tetto educò un lauro
Con lungo amore, e t'appendea corone:
E tu gli ornavi del tuo riso i canti
Che il lombardo pungean Sardanapalo,
Cui solo è dolce il muggito de' buoi,
Che dagli antri abduani e dal Ticino
Lo fan d'ozi beato e di vivande.
O bella Musa, ove sei tu? Non sento
Spirar l'ambrosia, indizio del tuo nome,
Fra queste piante, ov'io siedo e sospiro
Il mio tetto materno. E tu venivi
E sorridevi a lui sotto quel tiglio,
Ch'or con dimesse frondi va fremendo,

Prin ea vieţuim c-un stins prieten,
Iar el cu noi, dacă, pioasă, huma
Ce l-a crescut şi l-a hrănit, un ultim
Sălaş la sînul ei de mumă dîndu-i,
Feri-va rămăşiţele lui sacre
De ploi şi vînt şi pas profan de gloată,
Iar numele i-l va păstra o piatră,
Şi-nmiresmat de flori un pom prieten
Cu umbre dulci i-a mîngîia cenuşa.
Doar cel ce-n urmă-i n-a lăsat iubire,
Tînjeşte-n urnă; şi de cată totuşi,
După prohod, hoinar îşi vede duhul
Prin templul Acheronului[1] în plînset,
Ori scut cerşind sub aripa iertării
Lui Dumnezeu; dar pulberea şi-o lasă
Urzicilor din locuri sterpe, unde
Femeie-ndrăgostită nu se roagă,
Nici n-aud rarii trecători suspinul
Ce din mormînt Natura ni-l trimite.
Dar azi o lege nouă mută groapa[2]
Departe de cei dragi, ba chiar de nume
Lipsind pe morţi. Şi fără criptă zace
Preotul tău, o, Thalia[3], ce ţie
Slujind, un laur îşi crescu-n căsuţă
Cu zel nestins, şi-ţi anina ghirlande,
Iar tu drapai cu rîsul tău cîntarea-i
Ţintind Sardanapali lombarzi[4] , pe care
Îi farmecă doar mugetul cirezii
Ce, de la Adda la Ticin[5], din grajduri,
Extaz le dă prin lene şi mîncăruri.
O, mîndră Muză, unde eşti? Parfumul
De-ambrozie, a ta emblemă, nu-l simt
Sub aste ramuri unde şed, cu gîndul
La prispa mamei. Tu veneai odată
La el, zîmbind, sub acest tei, ce-acuma,
Lipsit de frunze, geme că nu poate

[1] *Acheron*, în mitologie, rîul ce desparte lumea noastră de infern. "Templul Acheronului" e o perifrază sugerînd infernul.
[2] Decretul de la Saint-Cloud, din 1806, al lui Napoleon, prin care se interzicea înhumarea morţilor în incinta oraşelor.
[3] *Thalia*, muza comediei şi a satirei. E vorba de poetul italian Giuseppe Parini, autor al poemului satiric *Ziua*.
[4] Aluzie la poemul *Ziua*, satiră a nobilimii din Lombardia.
[5] *Adda şi Ticino*, rîuri din Lombardia.

Perché non copre, o Dea, l'urna del vecchio,
Cui già di calma era cortese e d'ombre.
Forse tu fra' plebei tumuli guardi
Vagolando, dove dorma il sacro capo
Del tuo Parini? A lui non ombre pose
Tra le sue mura la città, lasciva
D'evirati cantori allettatrice,
Non pietra, non parola; e forse l'ossa
Col mozzo capo l'insanguina il ladro
Che lasciò sul patibolo i delitti.
Senti raspar fra le macerie e i bronchi
La derelitta cagna, ramingando
Sulle fosse e famelica ululando;
E uscir del teschio, ove fuggia la luna,
L'úpupa, e svolazzar su per le croci
Sparse per la funerea campagna;
E l'immonda accusar col luttuoso
Singulto i rai, di che son pie le stelle
Alle obliate sepolture. Indarno
Sul tuo poeta, o Dea, preghi rugiade
Della squallida notte. Ahi! su gli estinti
Non sorge fiore, ove non sia d'umane
Lodi onorato e d'amoroso pianto.
Dal dì, che nozze e tribunali ed are
Diero alle umane belve esser pietose
Di sé stesse e d'altrui, toglieano i vivi
All'etere maligno ed alle fere
I miserandi avanzi, che Natura
Con veci eterne a sensi altri destina.
Testimonianza ai fasti eran le tombe
Ed are ai figli: e uscian quindi i responsi
De' domestici Lari, e fu temuto
Sulla polve degli avi il giuramento:
Religion, che con diversi riti
Le virtù patrie e la pietà congiunta
Tradussero per lungo ordine d'anni.
Non sempre i sassi sepolcrali ai templi
Fean pavimento: né agl'incensi avvolto

Veghea, o, Zee, urna cu moşneagul
Căruia tihnă-i da cîndva şi umbră.
Tu poate printre gropi de rînd cutreieri
Să afli unde-şi ține tîmpla sacră
Al tău Parini! Umbre, în incintă-i,
Lui nu-i sădi oraşul, ce cultivă
Castrate voci[1] , nici piatră, nici cuvinte.
Pe oase, poate, i se scurge sînge
Din capul vreunui lotru, ale cărui
Fărădelegi rămas-au sub secure.
Auzi, cum scurmă prin moloz şi tufe
Cățeaua de pripas, umblînd pribeagă
Peste morminte, şi, flămîndă, urlă;
Din țeasta unde se-ascundea de lună,
Se-nalță cucuveaua peste cîmpul
Funebru, plin de cruci împrăştiate,
Şi, necurată, blestemă c-un țipăt
Lugubru raza stelei ce se varsă,
Duios, peste uitate gropi. Zadarnic
Implori, peste poet, o, Zee, roua
Lividei nopți. Vai, nu răsare floare
Deasupra celor stinşi, de n-o alintă
Un plînset cald şi-o vorbă omenească.
Din ziua-n care cununie, lege
Şi-altar l-au îmblînzit pe omul-fiară
Cu sine şi cu-ai săi, cei vii feriră
De aerul perfid şi de jivine
Sărmanul rest, ce-n veşnică schimbare
Natura altui țel îl hărăzeşte.
Mormîntul mărturie fu a slavei
Şi fiilor altar; grăiau dintr-însul
Ai casei Lari[2], şi-un jurămînt pe colbul
Străbunilor a fost temut de-a pururi:
Religie ce-n rituri felurite,
Prin vechi virtuți şi pietatea celor
De-un sînge, dăinui prin şir de veacuri.
Nu-ntotdeauna piatra funerară
A fost podea-n biserici; nici duhoarea

[1]Milano, patria lui Parini, l-a înmormîntat pe poet într-o groapă comună din cimitirul public; oraşul era renumit şi pentru anumiți cîntăreți ai săi, castrați de mici, spre a rămîne tenori.
[2]*Larii* erau, la vechii romani, sufletele strămoşilor.

De’ cadaveri il lezzo i supplicanti
Contaminò; né le città fur meste
D’effigiati scheletri: le madri
Balzan ne’ sonni esterrefatte, e tendono
Nude le braccia sull’amato capo
Del loro caro lattante, onde nol desti
Il gemer lungo di persona morta,
Chiedente la venal prece agli eredi
Dal santuario. Ma cipressi e cedri
Di puri effluvi i zefiri impregnando
Perenne verde protendean sull’urne
Per memoria perenne, e preziosi
Vasi accogliean le lacrime votive.
Rapian gli amici una favilla al sole
A illuminar la sotterranea notte,
Perché gli occhi dell’uom cercan morendo
Il sole; e tutti l’ultimo sospiro
Mandano i petti alla fuggente luce.
Le fontane versando acque lustrali
Amaranti educavano e viole
Sulla funebre zolla; e chi sedea
A libar latte e a raccontar sue pene
Ai cari estinti una fragranza intorno
Sentia, qual d’aura de’ beati Elisi.
Pietosa insania, che fa cari gli orti
De’ suburbani avelli alle britanne
Vergini, dove le conduce amore
Della perduta madre, ove clementi
Pregaro i Geni del ritorno al prode,
Che tronca fe’ la trionfata nave
Del maggior pino, e si scavò la bara.
Ma, ove dorme il furor d’inclite geste
E sien ministri al vivere civile
L’opulenza e il tremore, inutil pompa
E inaugurate immagini dell’Orco
Sorgon cippi e marmorei monumenti.
Già il dotto e il ricco ed il patrizio vulgo,
Decoro e mente al bello italo regno,
Nelle adulate reggie ha sepoltura

De mort, amestecată cu tămîie,
Nu-i pîngări pe credincioşi; nici cranii
Pictate n-au ţinut oraşu-n spaimă:
Sar mamele din somn, şi-nfricoşate
Tind braţul gol peste plăpîndul creştet
Al pruncului iubit, să nu-l trezească,
Gemînd sinistru, mortul ce imploră
De la urmaşi o rugă, ce se vinde
Din sanctuar. Ci chiparoşi şi cedri,
De-arome pure boarea îmbibînd-o,
Bolteau un verde veşnic peste urne
Spre veşnică memorie, iar vase
De preţ strîngeau cucernicele lacrimi.
Prietenii furau un strop din Soare,
Spre-a lumina subpămînteana noapte,
Căci ochii unui om, cînd mor, cer soare,
Şi orice piept suflarea de pe urmă
O-ndreaptă spre lumina care piere.
Fîntîni cu apă purificatoare
Făceau să crească viorea şi nalbă
Pe lutul trist; iar cel venit să verse
Prinos de lapte şi să-şi spuie păsul
La dragii stinşi, simţea o adiere
În jur, ca din cîmpia Elizee.
Pios eres, ce-n parcul cu morminte
Din suburbii o mînă pe fecioara
Engleză, în iubirea-i pentru mama
Pierdută, unde ea rugă fierbinte
Pe Genii să-l re-ntoarcă pe eroul[1]
Ce, retezînd catargu-nalt al navei
Învinse, îşi ciopli din ea sicriul.
Dar unde dorul vitejiei doarme,
Şi-n viaţa obştei cîrmuiesc averea
Şi teama, pompă goală doar şi sumbră
Imagine a Morţii e statuia
Şi marmura coloanei funerare.
Azi, vulgul doct şi-avut şi nobil[2], fală
Şi creier mîndrului regat italic,
De viu îşi are-n case scumpe cripta,

[1]Amiralul Nelson, care, în lupta navală de la Abukir, 1798, a capturat nava franceză "L'Orient".
[2]Aluzie la cele trei colegii electorale din timpul Regatului Italiei: intelectualii, negustorii şi moşierii.

Già vivo, e i stemmi unica laude. A noi
Morte apparecchi riposato albergo,
Ove una volta la fortuna cessi
Dalle vendette, e l'amistà raccolga
Non di tesori eredità, ma caldi
Sensi e di liberal carme l'esempio.
A egregie cose il forte animo accendono
L'urne de' forti, o Pindemonte, e bella
E santa fanno al peregrin la terra
Che le ricetta. Io, quando il monumento
Vidi, ove posa il corpo di quel Grande,
Che temprando lo scettro a' regnatori
Gli allor ne sfronda, ed alle genti svela,
Di che lacrime grondi e di che sangue;
E l'arca di colui che nuovo Olimpo
Alzò in Roma a' Celesti; e di chi vide
Sotto l'etereo padiglion rotarsi
Più mondi e il sole irradiarli immoto,
Onde all'Anglo, che tanta ala vi stese,
Sgombrò primo le vie del firmamento,
Te beata, gridai, per le felici
Aure pregne di vita e pe' lavacri
Che dai suoi gioghi a te versa l'Apennino!
Lieta dell'aer tuo veste la luna
Di luce limpidissima i tuoi colli
Per vendemmia festanti; e le convalli,
Popolate di case e d'oliveti,
Mille di fiori al ciel mandano incensi.
E tu prima Firenze, udivi il carme,
Che allegrò l'ira al Ghibellin fuggiasco;
E tu i cari parenti e l'idioma
Desti a quel dolce di Calliope labbro,
Che Amore, in Grecia nudo e nudo in Roma,
D'un velo candidissimo adornando,
Rendea nel grembo a Venere Celeste.
Ma più beata, ché in un tempio accolte

Cu stemă-n loc de laude. Ci nouă
Un loc de tihnă ne gătească moartea,
În care sorții să-şi opreasc-odată
Prigoana, iar prietenii să afle
Nu moştenire de comori, ci calde
Simțiri şi pilda unui cîntec liber.
Spre fapte mari culeg cei dîrji îndemnuri
Din urne de eroi, o, Pindemonte;
Şi-i dulce pentru pelerin şi sacru
Ținutul ce le are. Cînd văzut-am[1]
Mormîntu-acelui Mare Om[2] , ce sceptrul
Tiranilor călindu-l, îl despoaie
De lauri şi dezvăluie mulțimii
Cît sînge-i scris pe el şi cîte lacrimi;
Şi cripta celui ce-nălță la Roma
Un nou Olimp de Zei[3] ; şi-a celui care
Pe cer mai multe lumi văzu-n rotire
Şi Soarele cum, stînd, le luminează[4] ,
Încît înaripatului Britanic[5]
Întîiul i-a deschis a bolții drumuri,
Ferice eşti, strigai, pentru zefirii
De viață plini şi apele pe care
Din creste-i ți le varsă Apeninul!
Voioasă de-al tău aer, Luna-mbracă
În raze limpezi dealurile tale
Cu via-n pîrg, iar văile, de case
Şi crînguri de măslini împestrițate,
Din mii de flori trimit spre cer miresme.
Tu-ntîia auzişi, Florență, cîntul
Ce-n ură şi-l muiase Ghibelinul
Fugar[6] ; şi-ai dat părinți şi grai acelei
Guri dulci a Caliopei[7] , ce pe Ámor,
Cel gol la greci şi gol apoi la Roma,
C-un văl fără prihană-mpodobindu-l,
L-a pus la sînul Venerei din Ceruri;
Dar mai ferice, că-ntr-un templu strînse

[1]În biserica Santa Croce din Florența.
[2]Machiavelli, autorul lucrării *Principele*.
[3]Michelangelo, care a conceput cupola bazilicii Sf. Petru de la Roma.
[4]Galileo Galilei.
[5]Isaac Newton.
[6]Dante Alighieri.
[7]Francesco Petrarca.

Serbi l'itale glorie; uniche forse
Da che le mal vietate Alpi a l'alterna
Onnipotenza delle umani sorti
Arme e sostanze t'invadeano ed are
E patria e, tranne la memoria, tutto.
Ché, ove speme di gloria agli animosi
Intelletti rifulga ed all'Italia,
Quindi trarrem gli auspici. E a questi marmi
Venne spesso Vittorio ad ispirarsi.
Irato a' patri Numi, errava muto
Ove Arno è più deserto, i campi e il cielo
Desioso mirando; e, poi che nullo
Vivente aspetto gli molcea la cura,
Qui posava l'austero, e avea sul volto
Il pallor della morte e la speranza.
Con questi grandi abita eterno, e l'ossa
Fremono amor di patria. Ah sì! da quella
Religiosa pace un Nume parla;
E nutria contro a' Persi in Maratona,
Ove Atene sacrò tombe a' suoi prodi,
La virtù greca e l'ira. Il navigante
Che veleggiò quel mar sotto l'Eubea,
Vedea per l'ampia oscurità scintille
Balenar d'elmi e di cozzanti brandi,
Fumar le pire igneo vapor, corusche
D'armi ferree vedea larve guerriere
Cercar la pugna; e all'orror de' notturni
Silenzi si spandea lungo ne' campi
Di falangi un tumulto e un suon di tube,
E un incalzar di cavalli accorrenti,
Scalpitanti sugli elmi a' moribondi,
E pianto ed inni e delle Parche il canto.
Felice te, che il regno ampio de' venti
Ippolito, a' tuoi verdi anni correvi!
E se il piloto ti drizzò l'antenna
Oltre l'isole egèe, d'antichi fatti
Certo udisti suonar dell'Ellesponto

Păstrezi italicele glorii, poate
Unice, de cînd Alpii fără pază[1]
Şi-al lumii curs, ce suie şi coboară,
Ţi-au stors averi şi patrie şi-altare
Şi oşti, şi-afară de-amintire, totul.
Căci unde ard nădejdi de slavă pentru
Minţi brave şi Italia, de-acolo
Am bea avînt; şi-ades la aste marmuri
Vittorio[2] veni să se inspire.
Certat cu-ai ţării zei, umbla-n tăcere
Pe unde-i Arno[3] mai pustiu, şi cîmpuri
Privea tînjind şi bolta; şi cum grija
Nu i-o-ndulceau cei vii, el, austerul,
Aici găsea repaos; iar pe faţă
Avea paloarea morţii şi speranţa.
Cu-aceşti titani stă-n veacuri: şi iubire
De neam respiră colbu-i. O, desigur,
Un Zeu vorbeşte-n pacea asta sacră:
El întețea curajul grec şi ura
De perşi la Maraton, unde Atena
Zidi mormînt eroilor. Năierul
Care-a plutit pe lîngă Eubea[4] ,
Vedea scîntei ţîşnind în întuneric
Din coifuri şi din paloşe izbite,
Şi ruguri de văpăi şi fum, şi-n sclipăt
De scut şi lănci vedea năluci viteze
Cum sar la luptă; şi-n tăcuta spaimă
A nopţii se-ntindea peste cîmpie
Un vuiet de oşteni şi glas de trîmbiţi
Şi iureş de călări, călcînd pe coifuri
De muribunzi în goana lor, şi imnuri
Şi plînsete şi-a Parcelor cîntare.
Ferice eşti, Ippolito, ce-ntinsul
Tărîm de vînturi îl brăzdai de tînăr!
Şi prora ta de-o fi pătruns în marea
Egee, vei fi auzit desigur
Cum sună ţărmu-n Helespont de fapte

[1]Aluzie la invaziile franceze în Italia.
[2]Poetul tragic Vittorio Alfieri.
[3]*Arno*, rîul ce străbate Florenţa.
[4]*Eubea*, insulă din marea Egee, nu departe de satul Maraton, unde în 490 î. Cr. grecii i-au învins pe invadatorii perşi.

I liti, e la marea mugghiar portando
Alle prode retèe l'armi d'Achille
Sovra l'ossa d'Aiace. A' generosi
Giusta di gloria dipensiera è Morte!
Né senno astuto, né favor di regi
All'Itaco le spoglie ardue serbava;
Ché alla poppa raminga le ritolse
L'onda incitata dagli inferni Dei.
E me, che i tempi ed il desio d'onore
Fan per diversa gente ir fuggitivo,
Me ad evocar gli eroi chiamin le Muse,
Del mortale pensier animatrici.
Siedon custodi de' sepolcri; e quando
Il Tempo con sue fredde ali vi spazza
Fin le rovine, le Pimplèe fan lieti
Di lor canto i deserti, e l'armonia
Vince di mille secoli il silenzio.
Ed oggi nella Troade inseminata
Eterno splende a' peregrini un loco;
Eterno per la Ninfa, a cui fu sposo
Giove, ed a Giove diè Dàrdano figlio,
Onde fur Troia e Assàraco e i cinquanta
Talami e il regno della Giulia gente.
Però che, quando Elettra udì la Parca
Che lei dalle vitali aure del giorno
Chiamava a' cori dell'Eliso, a Giove
Mandò il voto supremo; e: - Se, diceva,
A te fur care le mie chiome e il viso
E le dolci vigilie, e non mi assente
Premio miglior la volontà de' fati,
La morta amica almen guarda dal cielo,
Onde d'Elettra tua resti la fama.
Così orando moriva. E ne gemea
L'Olimpio; e l'immortal capo accennando
Piovea dai crini ambrosia sulla Ninfa,
E fe' sacro quel corpo e la sua tomba.

Străvechi şi cum, mugind, mareea duce
A lui Achille arme spre Reteos[1] ,
La oasele lui Aiax: cu dreptate
Le-mparte slavă celor aprigi moartea;
Nici isteţime nici regeşti favoruri
Nu-i ocrotiră lui Ulisse prada,
Căci de pe vasul său pribeag i-o smulse
Un val stîrnit de Zeii din adîncuri[2] .
Iar eu, ce-mpins de vremuri şi de setea
De faimă, rătăcesc din ţară-n ţară,
Eroi să laud sînt chemat de Muze,
Ce-nsufleţesc gîndirea muritoare.
Şed ele ca o strajă pe morminte,
Şi cînd cu-aripa-i pînă şi ruina
O şterge timpul, ele-nseninează
Pustiul cu-al lor cînt, iar armonia
Dă glas tăcerii miilor de veacuri.
Se vede azi în Troia cea pustie,
Lucind în veci, un loc etern prin Nimfa[3]
Ce se-nsoţi cu Zeus, şi-l aduse
Pe lume pe Dardan, din care Troia
Şi Assarac şi cei cincizeci din Priam
Născuţi şi ginta Iulia coboară[4] .
Dar cînd Electra auzi cum Parca
Din suflul viu al zilelor o cheamă
În corul Elizeului, ea ruga
Supremă şi-o-nălţă spre Zeus: Dacă,
Zicea, iubit-ai părul meu şi chipu-mi
Şi-a noastre dalbe nopţi, iar sorţii nu vor
Să-mi dea lăcaş mai bun, măcar priveşte-ţi
Din cer iubita moartă, ca neştearsă
Electrei tale să-i rămînă faima.
Rugîndu-l, ea muri. Olimpianul
Gemea, şi clătinîndu-şi fruntea sacră,
Ambrozie din pletele-i peste Nimfă
Ploua, sfinţindu-i trupul şi mormîntul.

[1]Adică spre strîmtoarea Dardanele.
[2]Murind Achille, armele lui reveneau, de drept, lui Aiax, dar cei doi regi, Agamemnon şi Menelau, le-au atribuit, prin abuz, lui Ulisse, care însă le-a pierdut pe mare, în furtună. *Reteos* e un promontoriu din Bosfor, unde e îngropat Aiax.
[3]*Nimfa* Electra, una din cele şapte fiice ale lui Atlas, care a fost una din iubitele lui Jupiter.
[4]Iuliu Cezar pretindea că descinde din Iulus, fiul troianului Enea, întemeietorul legendar al Romei.

Ivi posò Erittonio, e dorme il giusto
Cenere d'Ilo; ivi l'iliache donne
Scioglean le chiome indarno ahi! deprecando
Da' lor mariti l'imminente fato:
Ivi Cassandra, allor che il Nume in petto
Le fea parlar di Troia il dì mortale,
Venne, e all'ombre cantò carme amoroso;
E guidava i nepoti, e l'amoroso
Apprendea lamento ai giovinetti;
E dicea sospirando: - Oh, se mai d'Argo,
Ove al Tidíde e di Laerte al figlio
Pascerete i cavalli, a voi permetta
Ritorno il cielo, invan la patria vostra
Cercherete! Le mura, opra di Febo,
Sotto le loro reliquie fumeranno;
Ma i Penati di Troia avranno stanza
In queste tombe; ché de' Numi è dono
Servar nelle miserie altero nome.
E voi, palme e cipressi, che le nuore
Piantan di Priamo, e crescerete, ahi presto!
Di vedovili lagrime inaffiati,
Proteggete i miei padri; e chi la scure
Asterrà pio dalle devote frondi
Men si dorrà di consanguinei lutti,
E santamente toccherà l'altare.
Proteggete i miei padri! Un dì vedrete
Mendico un cieco errar sotto le vostre
Antichissime ombre, e brancolando
Penetrar negli avelli, e abbracciar l'urne,
E interrogarle. Gemeranno gli antri
Secreti, e tutta narrerà la tomba
Ilio raso due volte e due risorto
Splendidamente sulle mute vie
Per far più bello l'ultimo trofeo
Ai fatali Pelidi. Il sacro vate
Placando quelle afflitte alme col canto,
I prenci argivi eternerà per quante

Acolo-i stins şi Eriton, şi doarme
Prea dreptul Il[1] ; acolo, despletite,
Femeile troiene, vai! zadarnic
Rugau destinul să le cruțe soții;
Acolo, cînd sfîrşitul Troiei Zeul
Să-l strige o-ndemnă, veni Casandra[2] ,
Şi umbrelor un viers duios le zise,
Şi-şi păstorea nepoții, iar pe tineri
Îi învăța duioasa tînguire,
Şi suspinînd zicea: O, de prin Argos,
Unde veți paşte caii lui Tidide
Şi-ai lui Ulisse, de-o să facă cerul
Să reveniți, în van a voastră vatră
Veți căuta-o! Zidurile, puse
De Phoebus, fumega-vor în ruine.
Penații Troiei scut găsi-vor însă
În ăst mormînt, căci Zeii şi-n restrişte
Au darul de-a-şi păstra mărețul nume.
Voi, palmieri şi chiparoşi, pe care
V-au răsădit nurorile lui Priam,
Şi-ți creşte, vai! curînd, udați de lacrimi
De văduve, să-mi ocrotiți părinții:
Iar cel ce-o să vă cruțe de secure,
Nu va păți omor la el în casă[3] ,
Şi va atinge plin de har altarul.
Să-mi ocrotiți părinții! Peste veacuri,
Un orb sărman o să vedeți c-apare
Sub umbra voastră veche, şi prin cripte
Pătrunde bîjbîind, sărută urne
Şi tot le-ntreabă[4] . Tainicele peşteri
Vor geme, şi mormîntu-ntreg va spune
De Ilionul ras în două rînduri,
Şi-n două splendid renăscut, spre-a face
Pe mutele cărări mai scump trofeul
Pelizilor fatali[5] . Poetul sacru,
Prin cîntu-i potolind acele duhuri,
Va-nveşnici pe regii greci pe-ntinsul

[1] *Ilus*, rege al Troiei, după care oraşul s-a numit şi Ilion.
[2] *Casandra*, fiica cea mai mică a lui Priam, regele Troiei, înzestrată de Apollo cu darul de a prezice viitorul.
[3] Aluzie la Agamemnon, unul din fruntaşii greci, ucis, după reîntoarcerea sa acasă, de soția sa Clitemnestra.
[4] Poetul Homer.
[5] E vorba de Achille, fiul lui Peleu, şi fiul său Pyrrhos, numit şi Neoptolem.

Abbraccia terre per il gran padre Oceàno;
E tu onore di pianto, Ettore, avrai,
Ove fia santo e lagrimato il sangue
Per la patria versato, e finché il Sole
Risplenderà sulle sciagure umane.

Ce-l ține tatăl Ocean în brațe,
Iar tu vei fi slăvit şi plîns, o, Hector,
Oriunde-i sfînt un sînge dat moşiei,
Şi Soarele cît încă străluci-va
Deasupra suferințelor umane.

Alla Sera

Forse perché della fatal quiete
Tu se' l'imago, a me sì cara vieni,
O Sera! E quando ti corteggian liete
Le nubi estive e i zefiri sereni,

E quando dal nevoso aere inquiete
Tenebre e lunghe all'universo meni,
Sempre scendi invocate, e le secrete
Vie del mio cuor soavemente tieni.

Vagar mi fai co' miei pensier sull'orme
Che vanno al Nulla eterno; e intanto fugge
Questo reo tempo, e van con lui le torme

Delle cure, onde meco egli si strugge;
E mentre io guardo la tua pace, dorme
Quello spirto guerrier, ch'entro mi rugge.

Seara

Fiind icoana liniştii fatale,
Vii, poate, aşa de gingaşă spre mine,
O, Seară! Şi cînd te-nsoţesc agale
Nori blînzi de vară şi-adieri senine,

Şi cînd, prin ger, în nesfîrşite pale,
Tenebre-n lume-aduci, de spaimă pline,
Mereu cobori la timp, şi-ascunsa cale
A inimii mi-o ţii, suav, în tine.

Mă faci să bat, în gînd, cîte-o cărare
Ce dă-n eternul Hău, şi-ntr-asta fuge
Perfidul Timp, şi orice supărare

Mi-o ia, şi-n ea cu mine se distruge;
Şi pacea ta privind, nu mai tresare
Acel războinic duh ce-n mine muge.

Verri
1741 - 1816

Literat şi romancier, contele Alessandro Verri s-a născut la Milano, unde îşi petrece copilăria şi adolescenţa. La 20 de ani îl găsim la Roma, unde se documentează pentru a scrie o istorie a Italiei de la Romulus pînă la 1761. După cinci ani de muncă, renunţă. Încă înainte de a pleca din Milano, publicase mici scrieri în proză, în spiritul Enciclopediei franceze, în care se afirma ca un adept al gîndirii noi, iluministe. La Roma devine însă un adversar al enciclopediştilor, dar se declară partizan al spiritului nou, preromantic, care începea să se impună. Traduce în proză *Hamlet* şi *Othello* de Shakespeare, şi scrie şi el două piese istorice, *Conjuraţia din Milano* şi *Panteea*, în care se inspiră din istoria naţională şi, în pas cu vremea, respinge cele trei unităţi clasice. Mai mult succes are romanul său *Aventurile poetei Sapho*, cu ecouri din *Werther* (căci eroina se sinucide din dragoste). Scrierea sa cea mai importantă o constituie *Nopţile romane* (trei nopţi în ediţia din 1792 şi şase în ediţia din 1804). Compusă ca un poem în proză, cartea a cunoscut numeroase reeditări şi traduceri şi era foarte populară pe la mijlocul secolului al XIX-lea. *Nopţile* au fost puse în versuri de abatele Sanguinetti şi au avut imitatori. Autorul imaginează umbrele unor romani iluştri într-un colocviu la mormintele Scipionilor, descoperite în 1780 pe Via Appia. La lumina lunii, conduce el însuşi umbrele prin oraş, pentru a compara Roma modernă cu cea antică. Violenţei vechilor romani Verri îi opune principiile de umanitate ale timpurilor mai noi. Străbătută de un suflu patriotic, opera lui Verri are ca punct de plecare *Nopţile* lui Young. Stilul e manierat şi emfatic, în tonul unui spiritualism fantastic foarte gustat pe atunci. Astăzi, *Nopţile* lui Verri sînt uitate.

La Tomba degli Scipioni

Suonò per la città una voce mirabile, che
si fossero allora scoperte le Tombe
degli Scipioni, lungo tempo invano ricercate.
Quindi io, tralasciando la contemplazione
di ogni altro oggetto, a quello subitamente
mi rivolsi. I monumenti degli uomini illustri
sogliono infondere nell'animo una dolce
tristezza assai più grata del tripudio
di gioia rumorosa, per chi sia
inchinevole a pensierosa tranquillità. Già
il velo della notte ingombrando l'aere,
favoriva la calma, ed il silenzio
convenevole al mio proponimento. Un villereccio
abituro sorge su le tombe
Scipioniche, alle quali conduce uno speco
sotterraneo simile a covile di
fiere. Per quella scocesa alquanto, ed angusta
via giunsi agli avelli della stirpe valorosa.
Alcuni erano poc'anzi sgombrati
dalle ruine, ed altri vi rimanevano
ancora. Vidi confuse con
le zolle, e con le pietre biancheggiare
le ossa illustri al lume della face, la quale
io stringea per guida a' passi miei. Io
la volsi di poi lentamente d'ogni incontro
contemplando quanto fossero offese dalla
mara quelle spoglie meritevoli di alabastro,
ed ora divenute ludibrio della plebe,
e de' curiosi...

Mentre la mia mente era immersa in
queste considerazioni, il vento notturno, penetrando
all'improvviso per l'ingresso dello speco,
estinse, con dispettoso alito, nella mia
destra la face. Io quantunque per questa ingiuria
fossi privato, quasi per subita cecità,
del godimento di questi oggetti, pur

Mormintele Scipionilor

Se auzi prin oraş un zvon minunat, cum că s-ar fi descoperit atunci mormintele Scipionilor, multă vreme căutate în zadar. De aceea, lăsînd la o parte contemplarea oricărui alt obiect, mă îndreptai îndată spre ele. Monumentele oamenilor iluştri trezesc de obicei în suflet o tristeţe blîndă, mult mai plăcută decît zvîcnetul unei bucurii zgomotoase, pentru cel ce e înclinat spre o linişte îngîndurată. Deja vălul nopţii, înfăşurînd văzduhul, făcea să coboare pacea şi tăcerea potrivite pentru ceea ce aveam eu de gînd. O colibă ţărănească se ridică deasupra mormintelor Scipionilor: spre acestea duce o peşteră subterană, asemănătoare cu o vizuină de sălbăticiune. Pe acel drum, cam prăpăstios şi îngust, ajunsei la mormintele strălucitei familii. Unele fuseseră cu puţin înainte desprinse dintre ruine, altele mai erau încă printre ele. Văzui, amestecate cu bulgări de pămînt şi cu pietre, cum luceau ilustrele oase la lumina torţei pe care o ţineam, ca să-mi călăuzească paşii. O îndreptai apoi încet în toate părţile, uitîndu-mă cît de mult au fost vătămate de cazma preţioasele rămăşiţe de alabastru, devenite acum batjocură a gloatei, a celor curioşi...

În timp ce mintea mea era cufundată în aceste gînduri, vîntul nopţii, pătrunzînd pe neaşteptate prin intrarea peşterii, stinse cu o suflare mînioasă torţa din mîna mea. Deşi prin acest nenoroc eram lipsit, ca şi cînd aş fi orbit dintr-o dată, de bucuria de a privi acele lucruri,

non ne fui tristo; perocché quanto avea perduto
nella vista, altrettanto acquistai nell'intelletto
divenuto in quella solitudine e in quel
silenzio, via più contemplativo. Già
la mente s'ingolfava nel pelago tenebroso,
già scendevano i pensieri nel regno
inconsolabile della morte, e secondo l'antica
loro consuetudine erano ansiosi di
ragionare co' trapassati. Quand'ecco udii
un flebile mormorio uscire dal profondo,
composto di suoni inarticolati con lenta
cantilena. Parea vento che freme
nelle valli. Tremolava insieme la terra sotto
i miei piedi, e l'aura tenebrosa
ronzava come sciame. Erano le ossa agitate
negli avelli, e percuotendo le pareti interne
suonavano come aride stipe...
...Quindi fu l'aura in silenzio, e
fermo il suolo. Rilucea dentro
gli avelli uno splendore fosforico,
dal quale incominciarono a sorgere
alcuni volti umani con lento progresso.
Apparvero quindi le braccia con le quali
sostenevano i soprastanti coperchi, e poi
vidi tutte le tombe spalancate, e colme
di larve, le quali stando in quelle mostravano
soltanto la parte superiore della persona.
V'erano fanciulli, e adolescenti, e di questi
appariva solo il capo, e parte del
petto; altre erano immagini virili,
e queste si mostravano fino a' fianchi.
Stavano le matrone in modesto contegno,
coperte col velo, se non che talune lo
sgombravano alquanto dal volto lor
sollevandone il lembo con la mano... Quando
vidi, nella più remota cavità di
quegli antri, splendere la fosforica
luce, e insieme avvicinarsi con
maestoso portamento una larva, simile
alle immagini consolari, avvolta in
candida toga. Il volto benigno spirava una

nu m-am întristat, deoarece pe cît pierdusem prin ochi, pe atîta cîştigasem prin gîndire, devenită, în acea singurătate şi în acea linişte, mult mai contemplativă. Acum mintea mi se afunda în acel adînc întunecos, gîndurile coborau în imperiul lipsit de mîngîiere al morţii, şi, după vechea lor deprindere, erau însetate să stea de vorbă cu cei răposaţi. Deodată auzii un murmur tînguitor, care ieşea din adînc, format din sunete nearticulate, cu o lentă intonaţie. Părea un vînt care freamătă prin văi. Tremura şi pămîntul de sub picioarele mele, iar adierea tenebroasă zumzăia ca un roi. Erau oasele neliniştite din morminte, care, lovind pe dinăuntru în pereţii acestora, scoteau un sunet ca de vreascuri uscate...

...Apoi adierea de vînt se opri, şi pămîntul nu mai tremură. Din interiorul mormintelor strălucea o lumină ca de fosfor, din care începură să apară, încetul cu încetul, chipuri omeneşti. Se iviră mai întîi braţele cu care ţineau ridicate lespezile de deasupra lor, apoi văzui toate gropile deschise şi pline de fantasme, care, stînd în ele, lăsau să se vadă numai partea de sus a înfăţişării lor. Erau acolo copii şi tineri, cărora li se vedea numai capul şi o parte din piept; altele erau imagini bărbăteşti, iar acestea se arătau pînă la şolduri. Matroanele stăteau în atitudini modeste, acoperite cu văl, numai că unele îl dădeau la o parte cîte puţin de pe obraz, ridicîndu-i marginile cu mîna... Deodată văzui, în golul cel mai îndepărtat al acelor peşteri, strălucind o lumină fosforescentă şi apropiindu-se, cu un mers maiestuos, o fantasmă, asemenea imaginii unui consul, înfăşurată în togă albă. Obrazul prietenos respira o

dolce dignità; denotava quel tempo che
declina alla vecchiezza, ma non
vi è giunto; solo a vederla
conciliava rispetto, destava meraviglia.
All'apparire della quale tutte le altre
uscirono dalle tombe e la circondarono con
segni manifesti di onorarla... Si collocarono
poscia intorno a lei in atteggiamenti
di ascoltarla; quella stette nel
mezzo con autorevole modo, ed io
sommesso rimasi appoggiando il fianco ad un
avello. Lo stupore, la riverenza non
solo mi frenavano le parole
dentro le fauci, ma l'alito stesso
mi rattenevano affanoso.

(Proemio)

Un'Ombra illustre

...Quell'ombra incominciò a proferire con
grave ed autorevole tardità una
orazione. Stavano gli ascoltatori in
diversi atti di udienza meravigliosa, ed io
così porgea l'orecchio, che tutta
l'anima era nell'udito. Al principio
mi sembrò una favella straniera, e
fui mesto di non intenderne
le voci, ma il ritorno poi delle medesime
desinenze e de' suoni
corrispondenti ripercuotendo in giro
le orecchie mie, le fecero in breve
consapevoli ch'ella era l'idioma
latino, quantunque in altro modo, c'ora non è,
pronunziato. Anzi fra poco io ne
intesi le sentenze con mia estrema
contentezza. Ragionava pertanto della immensità
de' cieli, ne' quali sono dispersi astri
innumerevoli: mi sembrava anche descriverne
la grandezza e le distanze.

blîndă demnitate; vădea acea vîrstă ce coboară spre bătrînețe, fără să fi ajuns încă la ea; singură vederea ei cucerea respect, stîrnea uimire. La ivirea ei, toate celelalte ieşiră din morminte şi o înconjurară cu semne manifeste de cinstire... Se aşezară apoi în jurul ei, în atitudinea unora care vor să asculte; ea rămase la mijloc, cu o ținută impunătoare, iar eu stătui smerit, rezemat de un mormînt. Înmărmurit şi plin de venerație, simțeam nu numai că mi se opresc cuvintele în gît, dar mi se înăbuşea însăşi respirația, devenită gîfîitoare.

(Introducere)

O umbră ilustră

...Umbra aceea începu a rosti, cu o gravă şi autoritară încetineală, o cuvîntare. Ascultătorii stăteau în atitudini de uimită atenție. Iar eu îmi încordam auzul cu atîta putere, încît sufletul întreg îmi era în ureche. La început mi se păru un grai străin, şi mă simții întristat că nu-i pricep cuvintele, dar, după aceea, repetarea aceloraşi terminații şi a sunetelor corespunzătoare, ce se repercutau pe rînd în urechile mele, mă făcură fără multă întîrziere, să-mi dau seama că era limba latină, deşi rostită altfel decît este în zilele noastre. Ba, foarte curînd, îi înțelesei şi cuprinsul, spre marea mea mulțumire. Vorbea acum despre imensitatea cerurilor, în care se află risipiți aştri fără număr: mi se părea chiar că le descrie şi mărimea şi depărtarea la care se găsesc.

Adombrava negli effetti meravigliosi della cagione
suprema ed eterna, e le opere sue
nella incompressibile vastità dell'universo...
Il suo discorso procedea come largo fiume
con trascorrimento maestoso, a cui la consonanza
e la magificenza delle parole apportavano
dignità e splendore... Esortava di poi
quelle anime dolenti a non sospirare
la perduta vita mortale...
Mentre egli così ragionava, tutti gli
spettri lo ascoltavano con silenzio meraviglioso.
Quelli però i quali aveano aspetto virile
e marziale si mostravano paghi di
que' filosofici argomenti, ma quelli de'
fanciulli e delle donne, per lo contrario,
manifestavano tristezza, e co' loro sospiri davan
segno di bramare questa vita nuovamente...
Io già sentiva con diletto inesplicabile
il suono della antica lingua, né più
dubitava che quella non fosse l'anima illustre
di alcun romano oratore. Ma poi che'egli tacque,
le ascoltatrici larve di nuovo si ricoverarono
negli avelli, e solo rimase quella che
avea favellato. Io venni pure nel mezzo,
e fatto superiore alle consuete
forze mie da quella portentosa
eloquenza, volgendomi allo spettro, in
latino idioma, più acconciamente ch'io seppi,
ragionai in tali sentenze: "Salve,
chiunque sei, il quale con sì
eccelsa faccondia parli di argomenti
superiori alla infermità della mente mia... Deh!
se le rigorose leggi della morte
comportano una tale inchiesta,
svelami se fosti mortale a noi
simile, come è l'apparenza
or tua, dove, quando vedesti
il nostro sole, che nome fu il tuo,
il quale io congetturo che lasciasti
a noi chiaro ed eterno." Io tacqui, ed egli
fissò in me le splendide pupille con
alquanta benignità, poscia sorrise, ma

Amintea efectele miraculoase ale cauzei supreme şi veşnice, şi lucrările ei în întinderea de necuprins a universului... Vorbirea lui înainta ca un fluviu larg, cu o curgere maiestuoasă, căreia rezonanţa şi strălucirea cuvintelor îi aduceau demnitate şi măreţie... Îndemna de asemenea acele suflete în suferinţă să nu plîngă după pierduta viaţă de pe pămînt...

În timp ce el grăia astfel, fantasmele toate îl ascultau într-o linişte fermecată. Aceia care aveau o înfăţişare bărbătească şi războinică, se arătau mulţumiţi de temeiurile lui filosofice, însă umbrele copiilor şi ale mamelor, dimpotrivă, vădeau mîhnire şi, prin suspinele lor, dădeau semne că mai tînjeau după acea viaţă... Eu ascultam cu o desfătare ce nu mi-o puteam lămuri sunetul anticei limbi şi nu mă îndoiam că acela era sufletul ilustru al vreunui orator roman. Dar după ce el tăcu, umbrele care ascultau se retraseră iarăşi în mormintele lor, şi rămase numai cel care vorbise. Eu venii atunci pînă aproape de dînsul şi, simţind că am mai multă putere decît aveam de obicei, datorită acelei elocinţe minunate, adresîndu-mă stafiei în limba latină, cît mai îngrijit cu putinţă, vorbii în felul următor: “Mă închin în faţa ta, oricine ai fi, care cu o atît de aleasă eleganţă vorbeşti despre subiecte care întrec puţinătatea minţii mele... O, dacă nemiloasele legi ale morţii îmi îngăduie o asemenea întrebare, atunci dezvăluie-mi dacă ai fost un muritor asemănător nouă, după cum e astăzi înfăţişarea ta, unde şi cînd ai văzut soarele nostru, care a fost numele tău, pe care eu ghicesc că ni l-ai lăsat sclipitor şi etern?” Tăcui, iar el îşi împlîntă în mine pupilele luminoase cu un licăr de bunăvoinţă, apoi surîse, dar

senza che si scemasse la dignità del volto,
manifestando una onesta compiacenza delle
mie preghiere. Quindi m'interrogò:
"Per qual ragione stai qui vegliando nei silenzi
di morte, quando i tuoi simili giacciono placidi
nella oblivione delle cure?" Ed io sommesso
risposi: "Ecco, io sono fra queste spoglie
illustri, e qui mi tiene la pietà di
vederle, non meno che la meraviglia di quella
virtù ch'ebbero in vita costoro..." A queste mie
parole divenne vie più serena la fronte di quello,
e poiché rimase alquanto guardandomi con
benevolenza, così m'interrogò: "Or se ti
fosse conceduto ragionare con alcun romano,
quale prima vorresti?" Io come
giudizio già antico nella
mente mia, subitamente risposi:
"Marco Tullio Cicerone!" A tale risposta
da me proferita con gioia, lo spettro quasi
mosso da paterna benignità, proruppe
lieto e modesto: "Io sono quegli..."

(Notte prima)

fără ca demnitatea chipului său să scadă,
manifestînd o senină plăcere față de
rugămintea mea. După aceea mă întrebă:
"Pentru care motiv veghezi aici, în tăcerile
morții, cînd semenii tăi dorm în pace, uitînd
de griji?" Iar eu răspunsei cu smerenie:
"Iată, mă aflu printre aceste rămăşițe
ilustre, şi mă reține aici evlavia de a le
vedea, nu mai puțin decît miracolul acelei
tării morale pe care o avură în viață
aceştia..." La aceste cuvinte ale mele, se
însenină şi mai mult fruntea lui, şi după
ce stătu cîtva timp privindu-mă cu bunăvoință,
mă întrebă: "Acum, dacă ți s-ar îngădui
să vorbeşti cu vreun roman, pe care l-ai
vrea mai întîi?" Eu, cu o părere de-acuma
veche în mintea mea, răspunsei îndată:
"Marcus Tullius Cicero!" La acest răspuns
dat de mine cu avînt, spectrul, parcă
mişcat de o părintească bunăvoință, zise
iute, bucuros şi modest: "Eu sînt acela..."

(Noaptea întîia)

SPANIA

Cadalso
1741 - 1782

Don José Cadalso Vásquez s-a născut la Cadiz. Îşi face studiile la colegiul iezuiților din oraşul natal şi la aristocraticul Seminar al nobililor din Madrid. La 20 de ani călătorise deja prin Anglia, Franța, Germania şi Italia. În 1762, cînd începe războiul cu Portugalia, se înrolează ca voluntar. Faptele sale de vitejie îi deschid o carieră militară frumoasă, care îl va duce pînă la gradul de colonel. În 1768, la Madrid, o cunoaşte pe actrița Maria Ignacia Ibáñez, de care se îndrăgosteşte şi pe care, în versurile sale, o cîntă sub numele de Filis. Dar ea moare prematur, răpusă de o boală galopantă. Se spune că la moartea ei, Cadalso, nebun de durere, ar fi vrut s-o dezgroape, lucru de la care l-au împiedicat prietenii. La Salamanca îl cunoaşte pe Meléndes Valdés, asupra vocației literare a căruia exercită o adîncă influență. Moare tragic la Gibraltar, unde participa la blocada spaniolă împotriva englezilor, lovit de o ghiulea duşmană. Întîia sa operă e o tragedie în spirit neo-clasic, cu subiect medieval, *Don Sancho García*, din 1771, în care joacă şi Maria Ignacia. Dar, lipsită de vigoare dramatică, piesa nu are succes. În 1773 îşi publică primul volum de versuri, *Ceasuri de lenevie din tinerețea mea*, în care reînvie inspirația anacreontică, ce dispăruse din poezia spaniolă şi care avea să cunoască o mare înflorire în ultimul sfert al secolului al XVIII-lea. Lucrarea care îl înscrie printre precursorii romantismului e micul volum postum *Nopți lugubre*, în proză. Influențat de *Nopțile* lui Young, dar îngroşînd efectele de atmosferă ale tabloului nocturn, Cadalso creează un decor macabru, cu tenebre biciuite de furtună, cu morminte ce exală duhori, formulînd reflecții pesimiste asupra destinului omenesc. Eroul cărții, numit "Disperatul", întruchipare a poetului însuşi, cere ajutorul unui gropar, Lorenzo, pentru a-şi dezgropa iubita. Materia e împărțită în "nopți", ca la poetul englez. Opera capitală a lui Cadalso, apărută tot postum, *Scrisori marocane*, ne oferă o imagine a societății spaniole contemporane, cu toate scăderile ei, văzută prin ochii unui străin. Modelul scriitorului e celebra carte *Scrisori persane* a francezului Montesquieu. Cadalso descrie stările de lucruri din țara sa cu intenția patriotică de a le îndrepta. Spiritul său critic se exercită cu ironie şi maliție.

A la muerte de Filis

En lúgubres cipreses
He visto convertidos
Los pámpanos de Baco
Y de Venus los mirtos;
Cual ronca voz del cuervo,
Hiere mi triste oído
El siempre dulce tono
Del tierno jilguerillo;
Ni murmure el arroyo
Con delicioso trino;
Resuena cual peñasco
Con olas combatido.
En vez de los corderos
De los montes vecinos,
Rebeños de leones
Bajar con furia he visto;
Del sol y de la luna
Los carros fugitivos
Esparcen negras sombras
Mientras dura su giro;
Las pastorilas flautas
Que tañen mis amigos
Resuenan como truenos
del que reina en Olimpo.
Pues Baco, Venus, aves,
Arroyos, pastorcillos
Sol, luna, todos juntos
Miradme compasivos:
Y a la ninfa que amaba
El infeliz Narciso
Mandad que diga al orbe
La pena de Delmiro.

A murit Filis[1]

În chiparos funebru
Văzui schimbată vița
De vie a lui Bacchus
Şi mirtul zeei Venus[2] ;
Ca un glas hîd de cioară
Auzul mi-l răneşte
Cîntarea veşnic dulce
A micului sticlete;
Nici murmură pîrîul
Cu trilu-i plin de farmec,
Ci urlă ca o stîncă
Pe care-o bat puhoaie.
În loc de miei, din susul
Costişelor vecine,
Văzui cumplite turme
De lei venind la vale;
A soarelui şi-a lunii
Neobosite care
Aruncă negre umbre
Cît umblă pe-a lor cale;
Iar ciobănescul flaut,
Ce-l sună-ai mei prieteni,
E tunet, ca al celui
Care-n Olimp domneşte.
Voi, Bacchus, Venus, păsări,
Ciobani, pîraie, soare
Şi lună, laolaltă,
Priviți-mă cu jale:
Trimiteți-o pe nimfa
Ce - bietul - a iubit-o
Narcis, să spună lumii
Durerea lui Delmiro.[3]

[1]Numele poetic al Mariei Ignacia, iubita poetului.
[2]Rimele poeziei sînt în asonanță.
[3]Poetul însuşi.

Meléndes Valdés
1754 - 1817

Juan Meléndes Valdés e poetul cel mai reprezentativ al liricii spaniole din secolul al XVIII-lea. S-a născut la Extremadura, dintr-o familie înstărită. Urmează şcoala la Madrid, apoi studiază dreptul la Salamanca. Acolo îi cunoaşte pe Cadalso şi pe Jovellanos, doi scriitori cu care se împrieteneşte şi care vor avea o mare influenţă asupra dezvoltării sale. Ei îi deschid orizonturi noi în cultură şi îl familiarizează cu poezia europeană contemporană. Îi citeşte pe enciclopediştii francezi şi pe marii scriitori ai antichităţii şi ai literaturii spaniole. Îşi ia licenţa în 1782, iar în anul următor e doctor în drept. În continuare funcţionează ca magistrat la Zaragoza şi Valladolid, iar mai tîrziu ca profesor la Salamanca. Cînd se produce invazia franceză, el are slăbiciunea de a accepta unele funcţii pe care i le oferă curtea lui Joseph Bonaparte, ca aceea de consilier de Stat. Evoluţia ulterioară a evenimentelor îl sileşte să se refugieze în Franţa, unde şi moare. Prima ediţie a poeziilor sale apare în 1785. Aceste poezii sintetizează principalele tendinţe din lirica vremii. Se disting în ele două maniere: una anacreontică, în tonalitate minoră, cu sentimente bucolice, cultivînd egloga, idila, oda şi romanţa, şi alta de meditaţie filosofică. Puţin original, Meléndes Valdés ştie să asimileze stimulii principali ai culturii timpului său. E un lucru meritoriu, într-un secol lipsit, în general, de valori poetice. Versurile sale anacreontice sînt pătrunse de o senzualitate asemănătoare celei din arta contemporană europeană; în ele tradiţia bucolică se întîlneşte cu spiritul galant şi epicureian al lumii "rococo" din Franţa. Tema fundamentală e iubirea, care, golită de conţinut sufletesc, apare ca un simplu impuls erotic. Cadrul acestei iubiri e o natură amabilă şi stilizată, cu fîntîni, pajişti, flori şi adieri de primăvară, în care se petrec graţioase scene pastorale. Aluziile la mitologie dau ansamblului un caracter surîzător şi păgîn. Sub influenţa lui Jovellanos, anacreontismul poetului face loc unei viziuni preromantice a vieţii şi a naturii. El începe să scrie "epistole" şi "elegii morale". Treptat, recuzita pastorală dispare din poezia sa, înlocuită de reflecţia gravă, contaminată de melancolie. Un sentimentalism ostentativ se face tot mai simţit atît în substanţa cît şi în limbajul poemelor. Tonul devine declamator şi grandilocvent; fondul de nelinişte şi mîhnire se traduce în exclamaţii, interogări şi tînguiri patetice. În *Elegia a II-a*, tradusă aici, sub influenţa lui Young, detestă şi el ziua, prea luminoasă pentru inima sa îndoliată, şi se dăruie nopţii. Cu acest vestmînt funebru al emoţiei, Meléndes Valdés iese din secolul al XVIII-lea şi pătrunde în spaţiul romantic european.

La tarde

Ya el Héspero delicioso
Entre nubes agradables
Cual precursor de la noche,
Por el occidente sale;
Desde allí con su almo brillo
Deshaciendo mil celajes,
A los ojos se presenta
Cual un hermoso diamante.
La sombras que le acompañan
Se apoderan de los valles,
Y sobre la mustia hierba
Su fresco rocío esparcen.
Su corona alzan las flores,
Y de una aroma suave,
Despidiéndose del día,
Embalsaman todo el aire.
El sol afanando vuela,
Y sus rayos celestiales
Contemplar tibios permiten
Al morir su augusta imagen;
Símil a un globo de fuego
Que en vivas centellas arde,
Y en la bóveda parece
Del firmamento enclavarse.
Él de su altisima cumbre
Velos se despeña, y cae
Del océano en las aguas
Que a recibirlo se abren.
¡Oh qué visos! ¡Qué colores!
¡Qué ráfragas tan brillantes
Mis ojos embebecidos
Registran de todos partes!

Seara[1]

Iată, gingaşul luceafăr,
Printre norii ce ne-ncîntă,
Ca un mesager al nopţii
Dinspre soare-apune urcă.
Cu-al său licăr sfînt, de-acolo,
Nori trandafirii desparte,
Şi privirilor se-arată
Ca un diamant ce arde.
Umbrele ce vin cu dînsul
Mai întîi în văi coboară,
Şi pe iarba întristată
Rouă proaspătă presară.
Florile-şi înalţă capul,
Şi cu dulcea lor mireasmă,
Bun rămas zicîndu-i zilei,
Aerul îl parfumează.
Ostenitul soare pleacă,
Şi cereştile lui raze
Blînd te lasă să contempli
Chipu-i august, ce moare;
Este ca un glob de flăcări,
Scînteindu-şi para vie,
Şi pe boltă, sus, ai zice
Că de cer e prins în cuie.
De pe culmea lui înaltă,
Lunecă şi cade parcă
În a mării ape, care
Se deschid ca să-l primească.
Oh, ce de culori! ce forme!
Ce ghirlande-nvăpăiate
Ochii mei, plini de uimire,
Strîng în ei din orice parte!

[1]Scrisă cu rime în asonanţă.

Mil sutiles nubecillas
Cercan su trono, y mudables
El cárdeno cielo pintan
Con sus graciosos cambiantes.
Los reverberan las aguas
Y parece que retrae
Indeciso el sol sus pasos,
Y en mirarlos se complace.
Luego vuelve, huye y se esconde,
Y deja en poder la tarde
Del Héspero, que en los cielos
Alza su pardo estandarte,
Como un cendal delicado,
Que en su hábito inmensurable
En un momento extendido,
Veloz al suelo se abate,
A que en tan rápida fuga
Su vislumbre centellante
Envuelto en débiles nieblas
Ya sin pábulo dismaye.
Del nido al caliente abrigo
Vuelan al punto las aves,
Cuál al seno de una peña,
Cuál a lo hojoso de un sauce;
Y a su guarida los toscos
Selváticos animales,
Tremblando al sentir la noche
Se precipitan cobardes.
Suelta el arador sus bueyes:
Y entre sencillos afanes
Para el redil los ganados
Volviendo van los zagales:
Suena un confuso balido,
Gimiendo que los separen
Del dulce pasto, y las crías
Corren llamando a sus madres.
Lejos las chozas humean,
Y los montes más distantes
Con las sombras se confunden
Que sus altas cimas hacen:
De ellas a la excelsa esfera
Asomando desiguales

Nori mărunți și fără număr
Tronul vin să-l împresoare,
Și pictează cerul vînăt
Prin prefaceri grațioase.
Apele-i răsfrîng în ele,
Și-ar părea că, stînd la gînduri,
Mîndrul soare se re-ntoarce
Și se bucură privindu-i.
Dar îndată fuge, piere,
Lăsînd seara dominată
De luceafăr, care-și suie
Flamura întunecată,
Ca o țesătură fină,
Ce din haina-i fără margini
Desfăcîndu-se-ntr-o clipă,
Cade peste lume grabnic;
Ea, prin fuga asta bruscă,
Luminoasa scînteiere
Învelită-n neguri rare,
Nehrănită-acum, și-o pierde.
La a cuibului căldură
Zboară păsările-n grabă,
Una la vreun sîn de stîncă,
Alta-n vreo răchită deasă.
Spre bîrlog, morocănoase
Și cumplite animale,
Tremurînd că vine noaptea,
Se grăbesc înfricoșate.
De la jug plugarul scoate
Boii și, trudiți de muncă
Înspre țarcul lor flăcăii
A lor turme-ncet le mînă.
Behăind se-aud cu jale
Oile, că-și lasă-n urmă
Dulcile pășuni, iar mieii
Plîng și după mame umblă.
Fum în zări colibe-nalță,
Iară munții, de departe,
Par aidoma cu umbra
Piscurilor lor înalte;
Ele, spre măreața sferă
Ridicînd aceste umbre,

Estas sombras en un velo
A la vista impenetrable;
El universo parece
Que de su acción incesante
Cansado, el reposo anhela,
Y al sueño va abandonarse.
Todo es paz, silencio todo,
Todo en estas soledades
Me conmueve, y hace dulce
La memoria de mis males.
El verde oscuro del prado,
La niebla que en ondas se abre
Allá sobre el hondo río,
Los arboles de su margen,
Su deleitosa frescura
Los vientecillos que baten
Entre las flores las alas,
Y sus esencias me traen;
Me enajenan y me olvidan
De las odiosas ciudades,
Y de sus tristes jardines,
Hijos miseros del arte.
Liberal naturaleza,
Porque mi pecho se sacie
Me brinda con mil placeres
En su copa inagotable.
Yo me abandono a su impulso:
Dudosos los pies no saben
Do se vuelven, do caminan,
Do se apresuran, do paren.
Cruzo la tendida vega
Con inquietud anhelante
Por si en la fatiga logro
Que mi espíritu se calme:
Mis pasos se precipitan;
Mas nada en mi alivio vale,
Que agigantadas las sombras
Me siguen para aterrarle.
Trepo, huyéndolas, la cima,
Y al ver sus riscos salvajez,
¡Ay!, exclamo: Quién cual ellos
Insensible se tornase!

Fac din ele un văl negru,
Ce vederea nu-l pătrunde.
Universul pare-acuma
Că, sleit de ne-ncetata
Sa lucrare, vrea repaos,
Şi să-adoarmă este gata.
Totu-i linişte, şi totul,
În singurătatea asta,
Mă străbate, îndulcindu-mi
Orice grijă şi năpastă.
Verdele obscur al luncii,
Negura ce se desface
Peste rîu-adînc, în unde,
Şi, pe margine, copacii,
Negrăita lor răcoare,
Şi zefirul care bate
Printre flori, suav, din aripi
Şi-mi aduce-a lor arome,
Mă vrăjesc şi-mi smulg din minte
Odioasele oraşe
Şi grădinile lor triste,
Biete roade ale artei.
Mie, libera natură,
Sufletul ca să-mi adape,
Mii de bucurii îmi toarnă
Dintr-o cupă nesecată.
Eu ascult de-a ei îndemnuri,
Iar picioarele-mi se-ntreabă
Unde merg, unde să steie,
Unde calcă, unde-aleargă.
Trec peste cîmpia-ntinsă,
Gîfîind de neastîmpăr,
Ca, învins de oboseală,
Să-i dau spiritului tihnă:
Paşii mei sînt tot mai repezi,
Dar nu capăt uşurare,
Căci, din spate, uriaşe
Umbre vin să mi-o doboare.
Urc, fugind de ele, piscul,
Şi văzîndu-i, aspră, stînca,
Vai! exclam, de ce eu oare
Nu-s nesimţitor ca dînsa?

Bajo del collado al río,
Y entre sus lóbregas calles
De altos árboles, el pecho
Más pavoroso me late.
Miro las tajadas rocas
Que amenazan desplomarse
Sobre mi, tornar oscuros
Sus cristalinos raudales.
Lléname de horror sus sombras,
Y el ronco, fragoso, embate
De las aguas más profundo
Hace este horror y más grave.
Así azorado y medroso
Al cielo empiezo a quejarme
De mis amargas desdichas
Y a lanzar dolientes ayes;
Mientras de la luz dudosa
Expira el último instante
Y el manto la noche tiende
Que el crepúsculo deshace.

Pe sub deal, pe lîngă apă,
Şi pe căi întunecoase
Printre marii arbori, pieptul
Şi mai înfricat îmi bate.
Cat la stînca despicată,
Care stă să se prăvale
Peste mine, şi-adumbreşte
Cristalinele puhoaie.
A ei umbră mă-nspăimîntă,
Iar mereu izbita apă,
Zgomotoasă, răguşită,
Face spaima şi mai gravă.
Astfel, copleşit de teamă,
Prind la cer a plînge tare
De amara mea restrişte,
Şi scot vaiete de jale;
Şi-ntre timp lumina slabă
Îşi dă ultima suflare;
Noaptea mantia şi-o-ntinde,
Ce amurgul şi-o desface.

Oda a la noche

¿Do está, graciosa noche,
Tu triste faz, y el miedo
Que a los mortales causa
Tu lóbrego silencio?
¿Do está el horror, el luto
Del delicado velo,
Con que del sol nos cubres
El lánguido reflejo?
¡Cuán otra! ¡Cuán hermosa!
Te miro yo, que huyendo
Del popular ruido
La dulce paz deseo!
¡Tus sombras que suaves!
¡Cuán puro es el contento
De la tranquilas horas
De tu dichoso imperio!
Ya estático los ojos
Alzando, el alto cielo
Mi espíritu arrebata
En pos de sus luceros;
Ya en el vecino bosque
Los fijo: y con un tierno
Pavor sus negros chopos
En formas mil contemplo;
Ya me distraigo al silbo,
Con que entre blando juego
Los más flexibles ramos
Agita manso el viento.
Su rueda plateada
La Luna va subiendo
Por las opuestas cimas
Con plácido sosiego.

Odă nopții[1]

Unde ți-s, blîndă noapte,
Cernitul chip şi teama
Ce-i sperie pe oameni
În liniştea ta neagră?
Unde e groază, doliu
În vălul tău cel moale,
Cu care ne-ascunzi nouă
Sclipirile de soare?
Ce alta, ce frumoasă
Te văd eu, cel ce fuge
De zarva gloatei, dornic
De pacea ta cea dulce!
Cît de suavă umbră,
Ce pură desfătare,
În orele-i de tihnă,
Al tău imperiu are!
Acum, extatic, ochii
Ridic, şi bolta caldă
O soarbe al meu spirit
De după-a lui lucarne;
Acum, în crîng, alături,
Mă uit, şi cu uşoare
Înfiorări contemplu
Plopi negri-n mii de forme;
Acu-s furat de-un şuier,
Cu care-n lină joacă
Cea mai mlădie vîslă
Un vînt uşor o poartă.
O roată argintie
Înalță luna peste
Îndepărtate piscuri,
Şi-naintează-alene.

[1]Scrisă cu rime în asonanță.

Ora un débil nube,
Que le salió al encuentro,
De transparente gasa
Le cubre el rostro bello:
Ora en su solio augusto
Baña de luz el suelo,
Tranquila y apacible,
Como lo está mi pecho:
Ora finge en las ondas
Del líquido arroyuelo
Mil luces, que con ellas
Parecen ir corriendo.
El se apresura en tanto;
Y a regalado sueño
Los ojos solicita
Con un murmullo lento.
Las flores, de otra parte,
Un ámbar lisonjero
Derraman, y al sentido
Dan mil placeres nuevos.
¿Do estás, viola amable,
Que con temor modesto
Sólo a la noche fías
Tu embelesado seno?
.....

Ba cîte-un nor subțire,
Întîmpinînd-o-n cale,
Sub străveziu zăbranic
Obrazul i-l ascunde;
Ba, de pe tronu-i sacru,
În raze scaldă lumea
Pătrunsă de repaos,
Cum pieptul meu e-acuma;
Ba-nchipuie pe valul
Pîrîului cel sprinten
Răsfrîngeri fără număr,
Părînd cu el a curge.
El lunecă-nainte,
Şi la un vis cu valuri
Privirea o îmbie
Cu molcomul său murmur.
Şi flori, pe de-altă parte,
Arome-mbătătoare
Revarsă, dînd simțirii
O nouă încîntare.
Unde te-ascunzi sfielnic,
Tu, viorea gingaşă,
Ce-ți dărui numai nopții
A sînului mireasmă?
.....

ELEGIA II

A Jovino, el Melancólico

Cuando la sombra fúnebre y el luto
De la lóbrega noche el mundo envuelven
En silencio y horror, cuando en tranquilo
Reposo los mortales las delicias
Gustan de un blando saludable sueño;
Tu amigo solo, en lágrimas bañado,
Vela, Jovino, y al dudoso brillo
De una cansada luz, en tristes ayes
Contigo alivia su dolor profundo.
¡Ah! Cuán distinto en los fugaces días
De sus venturas y soñada gloria
Con grata voz tu oído regalaba!
Cuando ufano y alegre, seducido
De crédula esperanza al fausto soplo,
Sus ansias, sus delicias, sus deseos
Depositaba en tu amistad paciente,
Burlando sus avisos saludables.
Huyeron prestos como frágil sombra,
Huyeron estos días; y al abismo
De la desdicha el mísero ha bajado.
Tú me juzgas feliz... Oh, si pudieras
Ver de mi pecho la profunda llaga,
Que va sangre vertiendo noche y día!
¡Oh, si del vivo, del letal veneno,
Que el silencio le abrasa, los horrores,
La fuerza conocieses! ¡Ay, Jovino!
¡Ay, amigo! ¡ay de mí! Tú solo a un triste,
Leal, confidente en su miseria extrema,
Eres salud y suspirado puerto.
En tu fiel seno, de bondad dechado,
Mis infelices lágrimas se vierten,
Y mis querellas sin temor piadoso
Las oye, y mezcla con mi llanto el tuyo.

ELEGIA A II-A

Melancolicul

Cînd doliul şi umbrele funebre
A nopții negre lumea o-nfăşoară
În spaimă şi tăcere, cînd în paşnic
Repaos muritorii desfătarea
Unui tihnit şi dulce somn o gustă,
Scăldat în plîns, al tău prieten singur
Stă treaz, Jovino, şi la raza slabă
A unui licăr palid, în suspine
Amaru-adînc şi-l mîngîie cu tine.
Ah! cît de-aprins, în zile de-altădată,
Despre-a lui treburi şi visata faimă,
Cu glas voios el îți umplea auzul,
Cînd vesel şi semeț, dus de speranța
Încrezătoare-n fericita clipă,
A sale temeri, bucurii şi doruri
Le-ncredința prieteniei tale,
Şi nu punea temei pe semne bune.
S-au dus, precum o umbră jucăuşă,
S-au dus acele zile, şi-al restriştii
Abis l-a tras pe cel lovit în groapă-i.
Tu crezi că-s fericit... Oh, de-ai putea
Să vezi în pieptul meu adînca rană,
Din care curge sînge zi şi noapte!
Oh, de-ai cunoaşte grozăvia, forța
Veninului ucigător, ce roade
În taină şi tăcere! Vai, Jovino,
Prietene, tu singur unui jalnic
Şi sincer confident îi eşti scăpare
Şi port rîvnit, în marea lui mîhnire.
La sînul tău, model de bunătate,
Se varsă-a mele lacrimi de durere,
Şi-a mele tînguiri fără sfială
Le-ascultă, şi-al meu plîns cu-al tău se-mbină.

Ten lástima de mi: tú solo existes,
Tú solo para mí en el universo.
Do quiera vuelvo los nublados ojos,
Nada miro, nada hallo que me cause
Sino agudo dolor o tedio amargo.
Naturaleza en su hermosura varia
Parece que a mi vista en luto triste
Se envuelve umbría; y que sus leyes rotas,
Todo se precipita al caos antiguo.
Sí, amigo, sí: mi espíritu insensible
Del vivaz gozo a la impresión suave,
Todo lo anubla en su tristeza oscura,
Materia en todo a más dolor hallando:
Y a este fastidio universal que encuentra
En todo el corazon perenne causa.
La rubia aurora entre rosadas nubes
Plácida asoma su risueña frente
Llamando al día; y desvelado me oye
Su luz modesta, maldecir los trinos
Con que las dulces aves la alborean,
Turbando mis lamentos importunos.
El sol velando en centellantes fuegos
Su inaccesible majestad, preside
Cual rey al universo, esclarecido
De un mar de luz que de su trono corre.
Yo empero, huyendo dél, sin cesar llamo
La negra noche, y a sus brillos cierro
Mis lagrimosos fatigados ojos.
La noche melancólica al fin llega
Tanto anhelada; a lloro más ardiente,
A más gemidos su quietud me irrita.
Busco angustiado el sueño; de mi huye
Despavorido; y en vigilia odiosa
Me ve desfallecer un nuevo día,
Por él clamando detestar la noche.
Así tu amigo vive: en dolor tanto,
Jovino, el infelice de ti lejos,
Lejos de todo bien sumido yace.
¡Ay! ¿Donde alivio encontraré a mis penas?
¿Quién pondrá fin a mis extremas ansias?
O me darà que en el sepulcro goce
De un reposo a un olvido sempiternos?...

Îndură-te de mine! Doar tu singur
Exişti în lumea asta pentru mine.
Oriunde-mi port privirea-nnegurată,
Nimic nu văd şi n-aflu, ca să-mi deie
Altceva decît chin şi silă-amară.
Natura-n felurita-i frumusețe
Se pare, la vedere-mi, că-n trist doliu
Se-nvăluie, că legile i-s frînte,
Şi totul se prăvale-n vechiul haos.
Da, bun prieten! Amorțitu-mi suflet,
Ori bucurie, ori simțiri duioase,
Toate-l mențin în sumbra lui tristețe,
Şi-n toate-şi află pricini de durere,
Iar plictiselii ei universale
Prilej în toate inima-şi găseşte.
Bălaia auroră, printre norii
Trandafirii, suav şi-arată fruntea
Senină, chemînd ziua; iar lumina
Din zori m-aude trilul blestemîndu-l
Cu care, gingaş, păsări o salută
Şi-mi tulbură neistovitul bocet;
Iar soarele, drapîndu-şi maiestatea
De neatins în scînteieri de flăcări,
Stă ca un rege-n univers, cu-o mare
De raze-n jur, ce-o mînă de pe tronu-i.
Eu însă fug de el, şi neagra noapte
O chem mereu; iar ochii plini de lacrimi
Şi jale mi-i feresc de-a lui văpaie.
Iar noaptea melancolică, în fine,
Soseşte; dar tăcerea ei mai crîncen
Suspin, şi geamăt mai adînc îmi iscă.
Trist, caut somnul: el mă ocoleşte
Cu groază; şi-n cumplită nedormire,
De vlagă stors, o nouă zi mă vede,
În care strig ce odioasă-i noaptea.
Aşa trăieşte-al tău amic: departe
De tine, în alean şi chin, Jovino,
Departe de noroc, în plîns el zace.
Vai! unde-mi aflu leac la suferință?
Mîhnirii mele cine-i pune capăt?
Sau bucuria mi-o va da doar groapa,
Prin veşnică odihnă şi uitare?...

Todo, todo mi deja y abandona.
La muerte imploro; y a mi voz la muerte
Cierra dura el oído: la paz llamo,
La suspirada paz que ponga al menos
Alguna leve tregua a las fatigas
En que el llagado corazón guerrea:
Con fervorosa voz en ruego humilde
Alzo al cielo las manos: sordo se hace
El cielo a mi clamor; la paz que busco,
Es guerra y turbación al pecho mio.
Así huyendo de todos, sin destino,
Perdido, extraviado, con pie incierto,
Sin seso corro estos medrosos valles:
Ciego, insensible a las bellezas que ora
Al ánimo do quiera reflexivo
Natura ofrece en su estación más rica.
Un tiempo fué que de entusiasmo lleno
Yo las pude admirar; y en dulces cantos
De gratitud holgaba celebrarlas
Entre éxtasis de gozo el labio mío.
¡Oh cómo entonces las opimas mieses,
Que de dorada arista defendidas
En su llena sazón ceden al golpe
Del abrasado segador! ¡Oh, cómo
La ronca voz, los cánticos sencillos
Con que su afán el labrador engana,
Entre sudor y polvo revolviendo
El rico grano en las tendidas eras,
Mi espíritu inundarán de alegría!
Los recamados centellantes rayos
De la fresca mañana, los tesoros
De llama inmensos que en su trono ostenta
Majustuoso el sol, de la tranquila
Nevada luna el silencioso paso.
Tanta luz como esmalta el velo hermoso
Con que en sombras la noche envuelve el mundo,
Melancólicas sombras, jamás fueran
Vistas de mí, sin bendecir humilde
La mano liberal que omnipotente
De sí tan rica muestra hacernos sabe:
Jamás lo fueran sin sentir batiendo
Mi corazón en celestial zozobra.

Mă părăseşte tot, mă lasă toate.
Implor să vină moartea, dar la glasu-mi
Auzul morţii este-nchis; chem pacea,
Dorita pace, ca măcar să-mi pună
Un trecător soroc acestui zbucium,
Cu care luptă inima rănită;
Cu glas fierbinte, în umilă rugă,
Tind mîinile spre cer, dar surd rămîne
La strigăt cerul; pacea căutată
Războiul şi tulburare e-mpotrivă-mi.
Astfel, fugind de toţi, şi fără soartă,
Pierdut, rătăcitor, cu paşi nesiguri,
Merg, gol de minţi, prin aste văi de spaimă,
Orb şi străin la frumuseţi cu care,
În cel mai dăruit din anotimpuri,
Natura al meu suflet îl îmbie.
A fost o vreme cînd entuziasmul
Din mine le-admira; şi-n mîndre imnuri
De mulţumire, cu avînt extatic,
Le preamăreau voios a mele buze.
Oh, cum atuncea spicele bogate,
Drept platoşă avînd mustăţi de aur,
Cad, în deplina lor maturitate,
Sub lovituri de seceri! Oh, cum glasul
Cel răguşit şi cîntecele simple,
Cu care omul îşi înşală truda,
Cînd în sudoare şi prin colb întoarce
Bogatul bob pe ariile-ntinse,
Ar umple pieptul meu de voioşie!
Scînteietoare broderii de raze
A dimineţii proaspete, tezaur
Imens de foc, ce de pe ton ne-arată
Măreţul soare, pasul de tăcere
Al lunii de zăpadă, liniştite;
Lumina care zmălţuieşte vălul
Cu care noaptea-ncinge lumea-n umbre,
O, umbre melancolice, pe care
Nicicînd nu le-am privit fără să laud
Atotputernicia generoasă
A mîinii ce dezvăluie odoare,
Nicicînd! fără ca inima din mine
Să bată-ntr-o cerească tulburare.

Tú lo has visto, Jovino, en mi entusiasmo
Perdido dolcemente fugitivas
Volárseme las horas... Todo, todo
Se trocó a un infeliz: mi triste musa
No sabe ya sino lanzar suspiros,
Ni saben ya sino llorar mis ojos,
Ni más que padecer mi tierno pecho.
En él su horrido trono alzó la oscura
Melancolía; y su mansión hicieran
Las penas veladoras, los gemidos,
La agonía, el pesar, la queja amarga,
Y cuanto monstruo en su delirio infausto
La azorada razón abortar puede.
¡Ay! ¡Si me vieses elevado y triste,
Inundando mis lágrimas el suelo,
En él los ojos, como fría estatua
Inmovil y en mis penas embargado,
De abandono y dolor imagen muda!
¡Ay! ¡si me vieses! ¡ay! en las tinieblas
Con fugaz planta discurir perdido,
Bañado en sudo frío, de mí propio
Huyendo, y de fantasmas mil cercado!
¡Ay! ¡si pudieses ver... el devaneo
De mi ciega razón, tantos combates,
Tanto caer, y levantarme tanto:
Temer, dudar, y de mi vil flaqueza
Indignarme afrentado, en vivas llamas
Ardiendo el corazón al tiempo mismo!
¡Hacer al ciel mil fervientes votos;
Y al punto trapasarlos... el deseo...
La pasión, la razón ya vencedoras...
Ya vencidas huir!... Ven, dulce amigo,
Consolador y amparo, ven y alienta
A este infeliz, que tu favor implora.
Extiende a mí la compasiva mano;
Y tu alto imperio a domeñar me enseñe
La rebelde razón: en mis austeros
Deberes me asegura en la escabrosa
Difícil senda que temblando sigo.
La virtud celestial y la inocencia
Llorando huyeran de mi pecho triste,
Y en pos de ellas la paz; tú conciliarme

Tu ai văzut, Jovino: în beția
Cea dulce cufundat, a mele ore
Treceau în zbor, fugare... Totul, totul
E altfel, biet de mine! muza-mi tristă
Nu ştie decît gemete să scoată,
Şi ochii mei nu ştiu decît să plîngă,
Iar al meu suflet, doar să pătimească.
În el, cumplitul tron şi-l are neagra
Melancolie; şi-şi făcură casă
Neadormite chinuri şi suspine,
Regretul, agonia, plînsul jalnic
Şi monştrii ce-n al ei delir fatidic
Îi avortează, stoarsă, raţiunea.
Vai! dacă m-ai vedea, mîhnit şi palid,
Cu-a mele lacrimi inundînd pămîntul,
Cu ochii-n jos, ca o statuie rece
Şi ţeapănă, prins în a mele chinuri,
Chip mut al părăsirii şi-al durerii!
Vai! dacă m-ai vedea, vai! pe-ntuneric,
Vorbind pierdut, cu faţa schimbătoare,
Scăldat în reci sudori, de mine însumi
Fugind, cu roiuri de fantasme-n juru-mi!
Vai! dacă m-ai putea vedea... delirul
Orbitei raţiuni, atîtea lupte,
Să cad de-atîtea ori, să mă scol iarăşi,
Să gem, să mă-ndoiesc, să-mi fie ciudă
Pe surda-mi slăbiciune, şi vii flăcări
Să simt cum, tot atunci, îmi ard în suflet.
Să fac la cer făgăduinţi aprinse,
Şi să le calc pe loc... dorinţa... mintea
Şi patima, acum biruitoare...
Acum învinse!... Vino, drag prieten,
Tu, scut şi reazim, vino şi-ntăreşte-l
Pe-acest nefericit, ce-ţi cere sprijin.
Întinde-mi mîna, blînd; şi-al tău imperiu
Înalt mă-nveţe răzvrătita minte
Să-l stăpînesc, iar în a mele aspre
Îndatoriri m-ajută, ca şi-n greaua,
Spinoasa cale, ce-o urmez cu frică.
Cerescul har şi nevinovăţia
În hohot ar fugi din tristu-mi suflet,
Şi, după-aceea, pacea; tu, cu ele,

Con ellas puedes; y salvarme puedes.
No tardes, ven; y poderoso templa
Tan insano furor: ampara, ampara
A un desdichado que al abismo que huye,
Se ve arrastrar por invencible impulso;
Y abrasado en angustias criminales,
Su corazón por la virtud suspira.

Poți să mă-mpaci; și-mi poți fi mîntuire.
Nu zăbovi; puternic, hai, alină-mi
Smintita-nvolburare; ocroteşte
Pe-un om distrus, ce spre abis se vede
Tîrît de-o invincibilă pornire,
Cînd, arsă de mîhniri ucigătoare,
Inima lui tînjeşte spre virtute.

Cienfuegos
1764 - 1809

Nicasio Álvarez Cienfuegos s-a născut la Madrid. După studii făcute la Salamanca, se consacră gazetăriei. E prieten şi discipol al lui Meléndes Valdés, pe care, în primele sale poezii, îl imită nu numai în temele sale anacreontice, ci şi sub aspectul meditaţiei filosofice. Cînd francezii pătrund în Spania, Cienfuegos, spre deosebire de Meléndes Valdés, nu colaborează cu ei, ci adoptă o atitudine patriotică, de opoziţie. El luptă şi conspiră contra ocupanţilor. Arestat, e condamnat la moarte, dar e graţiat în ultimul moment şi trimis ca ostatic în Franţa, unde moare de inimă rea. În versurile sale întîlnim principalele teme şi motive ale preromantismului european, în primul rînd inspiraţia sepulcrală. În poemul *Mormîntul*, vederea unui monument funerar sub care zac doi îndrăgostiţi nu face decît să-l îndemne să se bucure de clipa prezentă; în *Şcoala criptei*, el dezvoltă consideraţiile obişnuite asupra preocupărilor zadarnice ale omului pe care, oricum, îl aşteaptă moartea. În ambele poeme, tonul prea retoric înăbuşe sinceritatea sentimentului. Un sentimentalism romantic ne întîmpină în *Toamna* şi în *Plimbarea mea singuratică de primăvară*. Aici, discursul poetic e sincer şi convingător: sufletul poetului vibrează sensibil la frumuseţile naturii şi la aspiraţiile nobile ale omului. Poetul visează o umanitate purificată prin iubire, o armonie universală care să se întemeieze pe virtute.

Mi paseo solitario de primavera

Dulce Ramón, en tanto que dormido
A la voz maternal de primavera,
Vagas errante entre el insano estruendo
Del cortesano mar siempre agitado,
Yo, siempre herido de amorosa llama,
Busco la soledad, y en su silencio
Sin esperanza mi dolor exhalo.
Tendido allí sobre la verde alfombra
De grama y trebol, a la sombra dulce
De una nube feliz que marcha lenta
Con menudo llover regando el suelo,
Late mi corazón, cae y se clava
En el pecho mi lánguida cabeza,
Y por mis ojos violento rompe
El fuego abrasador que me devora.
Todo desapareció: ya nada veo
Ni siento sino a mí, ni ya la mente
Puede enfrenar la rápida carrera
De la imaginación que en un momento
De amores en amores va arrastrando
Mi ardiente corazón, hasta que prueba
En cuantas formas el amor recibe
Toda su variedad y sentimientos.
Ya me finge la mente enamorado
De una hermosa virtud: ante mis ojos
Está Clarissa; el corazón palpita
A su presencia, tímido no puede
El labío hablarla: ante sus pies me postro,
Y con el llanto mi pasión descubro.
Ella suspira, y con silencio amante
Jura en su corazón mi amor eterno:
Y llora, y lloro, y en su faz hermosa
El labio imprimo, y donde toca ardiente
Su encendido color blanques en torno...
Tente, tente, ilusión... Cayó la venda
Que me hacía feliz: un cefirillo
De repente voló, y al son del ala

Plimbarea mea singuratică de primăvară

Scumpe Ramón, pe cînd, dormind la glasul
Matern al primăverii, tu cutreieri,
Hoinar mereu, învălmăşeala cruntă
A mării mîndre, pururi furtunoasă,
Eu, de-al iubirii foc rănit şi astăzi,
Singurătate caut, şi-n tăcere-i,
Fără speranţă, îmi rostesc durerea.
Întins aicea, pe covorul verde
De pir şi de trifoi, la umbra dulce
A unui nor fecund, ce trece leneş,
Stropind cu-o ploaie gingaşă pămîntul,
Inima-mi bate rău, şi, lînced, capul
Îmi cade şi lipit de piept rămîne,
Şi, violent, prin ochii mei erupe
Văpaia ce mă mistuie, încinsă.
Pierit-a tot; nimic nu văd şi nu simt,
Decît pe mine însumi; mintea n-are
Puterea de-a-nfrîna rapida goană
A fanteziei mele, ce-ntr-o clipă,
Dintr-o iubire-n alta îmi tîrăşte
Aprinsul suflet, pînă se convinge
În cîte forme-şi capătă amorul
Întreaga felurime şi simţirea.
Mă văd în gînd iubind o-ncîntătoare
Virtute; şi privirii mi se-arată
Clarissa[1] însăşi; inima-mi palpită
De-a ei prezenţă; buzele-mi timide
Nimic nu pot grăi: cad la picioare-i,
Şi-n lacrimi îmi dezvălui pasiunea.
Ea tace şi cu dragoste suspină,
Şi-amor etern în inimă-i îmi jură,
Şi plînge, şi eu plîng; pe faţa-i dulce
Eu buzele-mi apăs, şi-acolo unde
Le pun, obrazu-i rumen se-nălbeşte...
Mai stai, mai stai, iluzie... Dar visul
Ce mă-ncînta, s-a frînt: o adiere
Deodată trece, şi pe-a ei aripe

[1] *Clarissa*, eroina, celebră în secolul al XVIII-lea, a romanului cu acelaşi nume (1747-1748) al lui Samuel Richardson; ea întruchipează virtutea.

Voló también mi error idolatrado.
Torno ¡misero! en mí, y hallome solo,
Llena el alma de amor y desamado
Entre las flores que el abril despliega,
Y allá sobre un amor lejos oyendo
Del primer ruiseñor el nuevo canto.
¡Oh mil veces feliz, pájaro amante
Que naces, amas, y amando mueres!
Esta es la ley que para ser dichosos
Dictó a los seres maternal natura.
¡Vivificante ley! El hombre insano,
El hombre solo en su razón perdido
Olvida tu dulzor, y es infelice.
.....
¡Ay triste!, que a la luz cerró los ojos
Y en vano por do quier natura
Con penetrante voz quiso atraerle:
De sus acentos apartó el oído,
Y en abismos de mal cae despeñado.
Nublada su razón, murió en su pecho
Su corazón: en su obsecada mente
Ídolos nuevos se forjó, que impío
Adora humilde, y su tormento adora.
En lugar del amor que hermana al hombre
Con sus iguales, engrenando a aquestos
Con los seres sin fin, rindió sus cultos
A la dominación que injusta rompe
La trabazón del universo entero,
Y al hombre aísla, y a la especie humana.
Amó el hombre, sí, amó, mas no a su hermano
Sino a los monstruos que crió su idea:
Al mortífero honor, al oro infame,
A la inicua ambición, al letargoso
Indolente placer, y a ti, oh terrible
Sed de la fame; el hierro y la impostura
Son tus clarines, la anchurosa tierra
A tu nombre retiembla y brota sangre.
Vosotros sois, pasiones infelices,
Los dioses del mortal que eternamente
Vuestra falsa ilusión sigue anhelante.
Busca, siempre infeliz, una ventura
Que huye delante de él hasta el sepulcro,

Se duce şi-amăgirea-mi idolatră.
Mă-ntorc în mine, biet! Mă aflu singur,
Plin de amor, dar neiubit la rîndu-mi.
Pe cînd april desface flori din muguri,
Şi-aud departe cîntul nou al primei
Privighetori, zicînd despre iubire.
O, fericită pasăre duioasă:
Te naşti, iubeşti şi mori tot din iubire.
E legea ce, în scopul fericirii,
Fiinţelor le-o dă natura mamă.
Sublimă lege! Omul fără minte
Şi singur, rătăcit în raţiune-i,
De vraja ta uitînd, e neferice.
.....
Vai! trist, cel ce luminii şi-a-nchis ochii,
Şi, pretutindeni, în zadar natura
Cu glas pătrunzător vru să-l atragă:
De-a ei accente şi-a ferit auzul,
Şi-ntr-un abis de rău el se prăvale.
Pe minte, ceaţă; inima din pieptu-i
Muri; în raţiunea lui orbită,
Noi idoli şi-a cioplit şi, necucernic,
I-adoră, şi chiar chinul şi-l adoră.
În loc de-amor, care-nfrăţeşte omul
Cu-ai săi egali, pe-aceştia contopindu-i
Cu cei nemuritori, a sale rituri
Le-nchină forţei, ce, nedreaptă frînge
Deplina universului unire
Şi izolează omul şi-a lui spiţă.
Da, omul a iubit, dar nu pe semeni,
Ci monştrii făuriţi de-a sa idee:
Onoarea ucigaşă, hîdul aur,
Ambiţia nedreaptă, ticăloasa
Plăcere, şi pe tine, oh, cumplită
Sete de faimă; fierul şi minciuna
Sînt ale tale trîmbiţi; larg, pămîntul
La al tău nume-n tremur sîngerează.
Voi sînteţi, pasiuni nefericite,
Zei pentru om, ce-n veci a voastră falsă
Iluzie cu rîvnă o urmează.
Nefericit, el caută norocul,
Ce fuge dinainte-i, pîn' la groapă,

Donde, el remordimiento doloroso
De lo pasado levantado el velo,
Tanto mísero error al fin encierra.
¿Do en eterna inquietud vagáis perdidos,
Hijos del hombre, por la senda oscura
Do vuestros padres sin ventura erraron?
Desde sus tumbas, do en silencio vuelan
Injusticias y crímenes comprados
Con un siglo de afán y de amargura,
Nos clama el desengaño arrepentido.
Escuchemos su voz; y amaestrados
En la escuela fatal de su desgracia
Por nueva senda nuestro bien busquemos,
Por Virtud, por amor. Ciegos humanos,
Sed felices, amad: que el orbe entero
Morada hermosa de hermanal familia
Sobre el amor levante a las virtudes
Un delicioso altar, augusto trono
De la felicidad de los mortales.
Lejos, lejos, honor, torpe codicia,
Insaciable ambición; huid, pasiones
Que regasteis con lágrimas la tierra;
Vuestro reino expiró. La alma inocencia,
La activa compasión, la deliciosa
Beneficencia y el deseo noble
De ser feliz en la ventura ajena
Ha quebrantado vuestro duro cetro.
¡Salve, tierra de amor!, ¡mil veces salve,
Madre de la virtud!; al fin mis ansias
En ti se saciarán, y el pecho mío
En tus amores hallará reposo.
El vivir será amar, y donde quiera
Clarissa me dará tu amable suelo.
Eterno amante de una tierna esposa
El universo reirá en el gozo
De nuestra dulce unión, y nuestros hijos
Su gozo crecerán con sus virtudes.
¡Hijos queridos! ¡Delicioso fruto
De un virtuoso amor! seréis dichosos
En la dicha común, y en cada umano
Un padre encontraréis y un tierno amigo,
Y allí... Pero mi faz mojó la lluvia.

Şi-acolo remuşcarea dureroasă
De pe trecut îndepărtează vălul,
Curmînd, în fine, jalnica-i eroare.
Unde umblați, prin veşnice nelinişti,
Voi, cei născuți din om, pe neagra cale
De-ai voştri taţi fără noroc bătută?
Din criptele unde dispar tăcute
Mari nedreptăți şi crime cumpărate
Cu-un secol de dureri şi-amărăciune,
Decepția, căindu-se, ne strigă.
S-o ascultăm grăind; şi, cum ne-nvață
Fatala şcoală a nefericirii,
Noi binele să-l căutăm pe-un alt drum,
Prin dragoste şi prin virtuți. Orbi oameni,
Fiți fericiți, iubiți: ca-ntreg rotundul,
Sălaş frumos al unei înfrățite
Familii, să-i ridice, prin iubire,
Virtuții un altar măiastru, tronul
Măreț al fericirii pământene.
Pieriți, onoare, surdă lăcomie,
Ambiție deşartă; fugiți, patimi,
Ce-acest pământ cu lacrimi îl udarăți;
Vi s-a-ncheiat domnia. Inocența
Curată, mila fără preget, fapta
Cea bună, cum şi nobila dorință
De-a fi ferice cînd îi merge bine
La altul, sceptrul crud vi-l sfărîmară.
Salut, pământ al dragostei! de-o mie
De ori, salut, cuib al virtuții! Teama
În tine mi se-alină, iară pieptu-mi
Repaos va găsi-n a ta iubire.
Iubire va fi viața, şi-o Clarissă,
Tu, glie dragă, îmi vei da oriunde.
Iubind în veci o gingaşă soție,
Va rîde universu-n bucuria
Unirii noastre dulci, iar fiii noştri
Spori-vor bucuria prin virtute.
Scumpi fii! Rod viu al unei virtuoase
Iubiri! Voi veți zburda-ntr-o fericire
A tuturor, şi-n orice om un tată
Veți întîlni şi-un iubitor prieten,
Şi-aici... Dar fața mi-a stropit-o ploaia.

Adonda está, qué fue mi imaginada
Felicidad? De la encantadora magia
De mi país de amor vuelvo a este tierra
De soledad, de desamor y llanto.
Mi querido Ramón; vos, mis amigos,
Vosotros solos habitáis los yermos
De mi país de amor. Imagen santa
De este mundo ideal de la inocencia.
¡Ay, ay!, fuera de vos no hay universo
Para este amigo que por vos respira.
Tal vez un día la amistad augusta
Por la ancha tierra estrechará las almas
Con lazo fraternal. ¡Ay!, no; mis ojos
Adormencidos en la eterna noche
No verán tanto bien. Pero entre tanto
Amadme, ¡oh amigos!, que mi tierno pecho
Pagará vuestro amor, y hasta al sepulcro
En vuestras almas buscaré mi dicha.

Unde-i, ce s-a ales din fericirea
Visată? Din sublimul har al unui
Tărîm de-amor, mă-ntorc pe huma asta
De neiubire, plîns, singurătate.
Ramón al meu, şi voi, iubiţi prieteni,
Voi singuri locuiţi pe plaiu-acestui
Tărîm de-amor al meu, icoană sfîntă
A lumii ideale-a purităţii.
Vai! fără voi e stinsă lumea pentru
Acest prieten, ce prin voi respiră.
Poate-ntr-o zi prietenia sacră
Univa-n lume sufletele toate
Cu-un lanţ frăţesc. Vai, nu! A mea privire,
Stinsă-n eterna noapte, n-o să vadă
Acest noroc. Oh, pînă-atunci, prieteni,
Iubiţi-mă! Iar inima mea caldă
Vă va plăti iubirea: pîn' la groapă,
În voi doar o să-mi caut fericirea.

CUPRINS

Notă asupra ediției..... 7
Cuvînt înainte..... 9
POPE..... 29
Elegy to the Memory of an Unfortunate Lady..... 30
Elegie în amintirea unei nefericite doamne..... 31
YOUNG..... 37
Invocation to Night..... 38
Invocarea nopții..... 39
Greatness and Nothingness of Man..... 42
Măreția şi nimicnicia omului..... 43
The Thought of the Dead is a Comfort..... 44
Gîndul la cei morți e o consolare..... 45
Vain Dreams..... 46
Zădărnicia unor visuri..... 47
The Hard Life of the Oppressed..... 47
Viața grea a celor năpăstuiți..... 49
Man always comes up against Ills..... 50
Omul întîmpină numai rele..... 51
Postponing is a Feature Peculiar to Man..... 52
Amînarea e o trăsătură proprie omului..... 53
Themes for Meditation and Poetry..... 54
Teme de meditație şi poezie..... 55
The Fight with Time..... 56
Lupta cu timpul..... 57
Let's not waste Time..... 58
Să nu risipim timpul..... 59
About Friendship..... 60
Despre prietenie..... 61
Night inspires Poetry..... 62
Noaptea, inspiratoare de poezie..... 63
The Memory of the Daughter Passed Away..... 64
Amintirea fiicei stinse..... 65
The Poet in front of Death..... 66
Poetul în fața morții..... 67
Death stands at the Base of Life..... 68
Moartea stă la temelia vieții..... 69
Praise of Night..... 70
Lauda nopții..... 71

THOMSON..... 73
Winter..... 74
Iarna..... 75
GRAY..... 81
Elegy written in a Country Churchyard..... 82
Elegie scrisă într-un cimitir de la țară..... 83
COLLINS..... 91
Ode to Evening..... 92
Odă serii..... 93
CRABBE..... 97
The Pauper's Funeral..... 98
Prohodul săracului..... 99
BLAKE..... 101
Reeds of Innocence..... 102
Cîntecele nevinovăției..... 103
To Spring..... 104
Primăvara..... 105
The Little Black Boy..... 106
Băiețelul de negru..... 107
The Little Vagabond..... 108
Micul vagabond..... 109
The Book of Thel..... 110
Cartea lui Thel..... 111
BURNS..... 115
My Father was a Farmer..... 116
Țăran îmi fuse tata..... 117
On seeing a Wounded Hare limp by me..... 120
La vederea unui iepure rănit şchiopătînd pe lîngă mine, împuşcat de un individ..... 121
Delia..... 122
Delia..... 123
Elegy for Peg Nicholson..... 124
Elegie pentru Peg Nicholson..... 125
Lament of Mary, Queen of Scots, on the Approach of Spring..... 126
Tînguirea Mariei, regina Scoției, la venirea primăverii..... 127
Auld Rob Morris..... 130
Bătrînul Bob Morris..... 131
Lines written on a Bank-Note..... 132
Rînduri scrise pe o bancnotă..... 133

SAINT-LAMBERT..... 135
Début..... 136
Început..... 137
Le printemps..... 138
Primăvara..... 139
L'été..... 140
Vara..... 141
L'automne..... 142
Toamna..... 143
L'hiver..... 144
Iarna..... 145
DELILLE..... 146
La nature..... 148
Natura..... 149
Tristesse d'automne..... 150
Tristețe de toamnă..... 151
Le coin du feu..... 152
La gura sobei..... 153
Retour au village..... 156
Reîntoarcerea în sat..... 157
Le café..... 158
Cafeaua..... 159
Le lien entre les vivants et les morts..... 160
Legătura dintre vii şi morți..... 161
Le culte des morts chez les anciens..... 162
Cultul morților la cei vechi..... 163
La signification sociale du tombeau..... 164
Semnificația socială a mormîntului..... 165
LÉONARD..... 167
Les plaisirs du rivage..... 166
Plăcerile uscatului..... 169
Souvenir..... 170
Amintire..... 171
L'Absence..... 172
Absența..... 173
Soir d'été..... 176
Seară de vară..... 177
BERTIN..... 179
Adieu à une terre qu'on était sur le point de vendre..... 180
Adio unui pămînt ce urma să fie vîndut..... 181

PARNY..... 185
Projet de solitude..... 186
Proiect de singurătate..... 187
L'Absence..... 188
Absența..... 189
Que le bonheur... 190
Ce-ncet o fericire..... 191
Vers sur la mort d'une jeune fille..... 192
Versuri la moartea unei fete..... 193
Élégie..... 194
Elegie..... 195
CHÉNIER..... 197
L'Aveugle..... 198
Orbul..... 199
Le Malade..... 204
Bolnavul..... 205
Bucoliques..... 212
Bucolice..... 213
Élégies..... 214
Elegii..... 215
La jeune captive..... 218
Tînăra captivă..... 219
La jeune Tarentine..... 222
Tînăra tarentină..... 223
Iambes..... 224
Iambi..... 225
BÜRGER..... 229
Lenore..... 230
Lenore..... 231
GOETHE..... 245
Der König in Thule..... 246
Regele din Thule..... 247
Mailied..... 248
Cîntec de mai..... 249
Vor Gericht..... 250
La judecată..... 251
Prometheus..... 252
Prometeu..... 253
Mignon..... 256
Mignon..... 257
Nur wer die Sehnsucht kennt..... 258
Doar cine-a plîns de dor..... 259

Erlkönig..... 260
Regele ielelor..... 261
Wandrers Nachtlied..... 262
Cîntec de seară al drumeţului..... 263
Das Göttliche..... 264
Zeiescul..... 265
Römische Elegien..... 268
Elegii romane..... 269
SCHILLER..... 275
Der Ring des Polykrates..... 276
Inelul lui Policrate..... 277
Die Kraniche des Ibykus..... 282
Cocoarele lui Ibicus..... 283
FOSCOLO..... 295
Dei Sepolcri..... 296
Poemul mormintelor..... 297
Alla Sera..... 314
Seara..... 315
VERRI..... 317
Le Tombe degli Scipioni..... 318
Mormintele Scipionilor..... 319
Un'Ombra illustre..... 322
O umbră ilustră..... 323
CADALSO..... 329
A la muerte de Filis..... 330
A murit Filis..... 331
MELÉNDES VALDÉS..... 333
La tarde..... 334
Seara..... 335
Oda a la noche..... 342
Odă nopţii..... 343
Elegia II..... 346
Elegia a II-a..... 347
CIENFUEGOS..... 357
Mi paseo solitario de primavera..... 358
Plimbarea mea singuratică de primăvară..... 359